MODVS LEGENDI ABBREVIATVRAS,

PASSIM IN IVRE TAM CIVILI, QVA'M PONTIFICIO OCCVRRENTES,

Denuò integritati suæ restitutus,

Huic accessere

Tituli, quæ & Rubricæ vulgò nuncupantur, in vniuersum Ius Ciuile, ex HALOANDRI recognitione ascripti.

Adiunximus præterea libellum, qui Flores Legum inscribitur, cùm additionibus, & concordantijs Doctorum.

Omnia pristino splendori reddita.

VENETIIS,

Apud Fabium, & August. Zopinos Fratres, 1582.

PRAEFATIO.

ETSI Imperatoris testimonio laudabilior sit. qui factum subtilius emendat, quàm qui adinuenit, laude tamen non minima afficiendos eos arbitror, qui primas bonarum artium promulgationes, summa cum lucubratione sequacibus delegauerunt. quoniam, vt testatur Philosophus, nedum ijs. quibus perfecte, sed & iis, ex quorum imperfecto opere adinuento ad veram Philosophiæ lucem tandem ventum est, gratiæ sunt porrigendæ. Quamobrem cùm libellus, qui Modus legendi in vtroque Iure dicitur, opus equidem primò Iuris cunabula introeuntibus. ne dicam vtile, imò necessarium, plurimis tum diminutè tum superfluè positis vndequaque antea notaretur: vt tandem Iuris studiosi consultius, securiusque inhærerent operi, factum est hoc idem opus correctum, emendatum, omni denique superfluitatis. seu diminutionis macula, vitioque purgatum: vt per hæc, quæ sequuntur scripta, omnibus luculentissimè panditur.

MODVS LEGENDI ABBREVIATVRAS,

TAM IN LIBRIS IVRIS CIVILIS QVAM PONTIFICIJ, passim occurrentes.

Quia præposterus est ordo prius humana petere subsidia, vt illis deficientibus, diuini fauoris gratia postuletur, vt de cōse. dist. j. c. omnis Christianus. in fi. & in prin. Apparatus Io And. lib. vj. imò vix bono peraguntur exitu, quę malo sunt inchoata principio. lxj. di. c. miramur. j. q. 1 principatus. &c. cum Paulus. ideò diuino primitus implorato præsidio cum Iuris vtriusque scientia tam legum. quàm canonū prætiosissima, non ad minículatiua, sed principalis & sacratissima, imò diuinitus inspirata sit, maximè competens principibus, comitibus, baronibus, militibus, cæterisque nobilibus, clericis atque generosis personis iurisdictionē, & iurium ipsorum manutentionem habentibus: statui, ut huius vtriusque iuris, scilicet Canonici, & ciuilis notitiam aggredi volentibus, tam in legendo, quàm in studendo, facilis, breuis, & planissimus pateat accessus in textibus, apparatibus, summis, glossis, recollectis, & omnibus abbreuiaturis legū, & canonum ad omnipotentis Dei laudem, & iuniorum scholarium, sacerdotum, & Iuris alumnorū instructionem, quæ aliter fieri non habet, quàm illorum informatio, quo scholasticis doctrinis scholas fortè regendo sua laborosius oporteat quærere nutrimenta. At tento, quòd omnis processus artium, & scientiarum generatiuus, ordinē in se debet habere, & propter vitæ humanæ insufficientiam, breuitatē continere, talem vt sequtur breuissimum instruendi modum obseruandum esse

censeo pædagogis nobilium,salua tamen emendatione, meliorantium rationabiliter hunc discendi modum. Præhabitis ergo scholasticis disciplinis,& puerilibus eruditionibus in Donato,casualibus, & temporalibus, in Alexandri partibus ambabus, declinationibus, coniugationibus,& constructionis ordine, cum moralibus authoribus Catone,vel Faceto, &c. non per vitæ medietatem liberalibus & adminiculatiuis artibus insistēdo,vt sunt Grammatica,Logica,Rhetorica,Geometria,Arithmerica, Musica,& Astronomia, sed his compendiosè transcursis,principalibus scientijs, videlicet tramiti Philosophiæ suadeo cuius appropinquari,& tandem Iuri Canonico, & Theologiæ,iuri ciuili & practicæ finaliter immorari.Nā, vt ait beatus Hier.Illi in vanitate sensus,& obscuritate mentis ambulāt,qui diebus & noctibus in dialectica arte torquētur &c.vt in canone,nonne,dist. xxxvij. vbi reprehenduntur dialectici,& rerum naturas inquirentes, necnon versificatores,& eadem dist.c.legimus, vbi per vanam dialecticorum garrulitatem, & sophistica argumenta intelligit Hieronymus cyniphes,& ranas,quibus Aegyptii sunt percussi.

Primo,præmitto nomina librorum in vtroque iure,tā Pontificio quàm Imperatorio, annectendo cuilibet horum diuisionem in libros partiales. Deinde subiungam modum allegandi in quolibet libro, cum exemplorum positione de abbreuiaturis,vt introitus ad iura capescenda manifestetur. quorum ignorantia paucos excusat, iuxta regulam.ignorantia facti non iuris excusat. vt de regulis iuris,c.ignorantia,libro vi.quæ regula duos habet articulos principales. Primus,quòd ignorantia facti quēlibet excusat,maximè dum est ignorantia facti probabilis, tunc enim in toto excusat ignorantem, vt in leg.error facti,C.de iur. & facti ignoran. Quod enim per me nō stat,mihi imputari non debet,vt in c.imputari, de regu.iur.lib.6.Secundus articulus est, quòd ignorātia iuris neminem excusat,quia ius quilibet scire tenetur,& nemini licet ipsum ignorante, vt in l. regula,ff.de iur. & facti Ignoran. Debemus ergo scientiam iuris omnes appete-

re, ne in contemptum Dei nos incidere contingant. Nā contemptores canonum peccant in Spiritum Sanctum, cuius instinctu, nutu, & gratia ipsi sacri canones æditi sunt, vt xxv.q.1.violatores, & cap.nulli fas.

Pro quo sciendum, quòd ius est ars boni, & æqui cuius merito quis nos sacerdotes appellat, id est, sua iura cui libet ministrantes, ff.de iusti.& iur.l.1. respon. ii. Est autem ius nomen generale, & lex est species iuris. Etiam ius dicitur præceptum seu ordinatio principantis, vel domini circa subditos. Et sic ius triplex distinguitur, quia talis superior principans aut est Deus, & tunc dicitur ius diuinum, aut est natura, & dicitur ius naturale primæuū. Aut est homo, & tunc dicitur ius humanum, scilicet gentium vel ciuile, seu positiuum. Iurisdefinitio. Sacerdote iuris.

Ius naturale est commune omni nationi, eo quòd vbique instinctu naturæ non aliqua constitutione habetur, vt maris & fœminæ coniunctio, puerorum educatio, communis omnium possessio, quia iure naturali omnia sunt communia, id est, communicanda tempore necessitatis. Nemo enim proprium dicat, quod commune est, vt dist. xvii.c.sicut hi in medio, & illud ius æquissimum est, quia eius præcepta in lege, & Euangelio cōtinentur, ut, Quod tibi vis fieri mihi fac, quod non tibi, noli. Sic potes in terris viuere iure poli, vt distinct.i.in princ. distinct.l. ponderet, alias consideret.ii. quæst.vi. Decreto. de maior. & obed.dilecti. vbi includitur: Non furtum facies, Non mœchaberis, Non occides, Non suscipies vocem mendacii. Exodi xxi.& xxiiii.Deute.v.c.Ozee. vii. cap.cum multis similibus. Hoc ius cœpit ab exordio rationalis creaturæ, nec variatur tempore: sed est immutabile, plenum, & per fectum. distin.v.in prin.& distin.viii.in princ. Sed ius positiuū, est constitutio hominis variabilis & imperfecta. Et subdiuiditur in Canonicum & Ciuile. Nam sicut ex duobus componitur homo, scilicet materia & forma: sic duæ sunt dignitates in Ecclesia militante, scilicet Pontificalis authoritas, & Imperialis potestas, vt de maior.& obedien.c.solitæ. Ex quibus iura duplicia prodierunt. Papa Ius naturale. Ius positiuū.

enim est cõditor Canonum,& Imperator Legũ. Ex quo, iam patet causa efficiens vtriusq; iuris. Sed causa materialis iuris positiui, est Leges & Canones, Decreta seu Decretales epistolæ, circa quæ omnia versat̃ ipsum ius. Et coincidit communiter causa materialis cũ subiecto. Vnde subiectum Iuris Canonici est bonũ ecclesiasticum, fidelium directiuum, decisionem singulorũ negotiorum continens, rerum ecclesiasticarum vtilitatem cõseruans. Vel est homo catholicus dirigibilis, de iure canonico in bonum humanum, similiter & diuinum. Nam sicut sciẽtia supponitur scientiæ, ita subiectum subiecto. Et philosophiæ moralis, cui scientia iuris vtriusque subordinatur, subiectum est bonum humanum, igitur &c. sic subiectum Iuris Ciuilis est homo policitus, constitutionibus legalibus dirigibilis simpliciter in bonum humanum, ad Reipublicæ vtilitatem conseruandã. Causa finalis satis patet ex dictis. Nam finis iuris est bonos, & scientes efficere, non metu solùm pœnarum, verùm ẽt exhortatione præmiorum. Causa verò formalis duplex est, scilicet forma tractandi, quæ est modus agendi, ut definitiuus, diuisiuus, perceptiuus, prohibitiuus, & exemplorum positiuus. Et forma tractatus, quæ consistit in diuisione librorum totalium in partiales, & partialium in titulos, seu rubricas, & titulorum in capitula, leges, paragraphos, vel responsa, & cętera, vt infrà dicetur.

Iuris canonici subiectum.

Ius Canonicum in quatuor libris principalibus nobis est traditũ. Primus liber Iuris Canonici, est Decretum. Secundus, Decretales. Tertius Sextus liber. Et quartus, Clementinæ, scilicet Constitutiones. Pro quo sciendum, quòd differẽtia est inter Decretum, Canonem, & Decretalem epistolam. Hæc differentia notatur dist. iij. §. porrò, vbi dicit Gratianus, Canonum alii sunt decreta Pontificum, alij statuta Conciliorum. Nam Canon propriè dicitur statutum in Concilio generali, vel prouinciali factum authoritate episcoporum, vt de consecrat, c. 1. Decretum verò est statutum, quod Papa de consilio Cardinalium, ad nullius tamen consultationẽ statuit, & in scriptis redegit, vt de rescript. cap. pręsenti. Hic autem Decretum

Ius Canonicũ. *Canõ.* *Decretum.*

certum sumitur pro nomine libri, in quo Decreto sanctorum patrum dicta descripta sunt. Capitur etiam aliter Decretum de rebus eccles.non alien.cap.1.lib. 6. in glossa magna,in fine,vbi ponitur differentia inter decretum,authoritatem,& consensum,vel collaudationem iudicis,&c. Sed Decretalis epistola dicitur,quam Papa solus,vel de consilio Cardinalium ad consultationē alicuius rescribit & respondet,vt de resc.ip.c.1.& glos. iii. §. omnes hæ species,distin.iii. Etiam inuenitur hoc Decretale,vt xxv.quęst 1.omnia decretalia. Indifferenter tamen Decreta,Canones, & Decretales Ius Canonicum nuncupatur,vel Canones, & vnum specie pro reliquo sumitur.Vocatur etiam Canonica institutio aliquando dogma,quia cōsistit in doctrina fidei Christianę, de consec.dist.v.c.fi.Aliquando mandatum, quia cōsistit in doctrina de moribus,dist.54 denique Aliquando interdictum,quando nulla pœna adiicitur,de consecra. dist.3. non oportet. Et quandoq. sanctio,quādo pœna additur xxvii.q.iiij.si quis verè. Hic etiam Decretales in plurali numero vtimur pro libro,in quo dicta capitula, quæ ēt Decretales dicuntur, continentur. Decretalis epistola.

Venio nunc ad libros.Primum itaq; librum Iuris Canonici,qui Decretum dicitur,composuit magister Gratianus,non quidem inueniendo,sed dicta sanctorum patrum in diuersis dispersa voluminibus,in vnum volumē debitè,& ordinatè colligendo. & hoc circa annum Domini millesimum centesimum nonagesimū tertiū. Fuit etiam ille Gratianus vnus de tribus fratribus,cuius alter frater,Petrus Lombardus librum Sententiarum cōscripsit,& tertius Petrus Comestoris,vel Māducatoris, qui Scholasticam historiam fecit.Diuiditur autem hic liber primus q dr̄ Decretū,in tres partes principales.Quarum prima vocatur Distinctiones,quia vlterius subdiuiditur in partes centum,& vnam, quarum quælibet distinctio dicitur.Habet enim hæc prima pars Decreti distinctiones cētum & vnam,à quibus ipsa tota nomē est sortita. Istæ autem distinctiones vlterius subdiuiduntur in canones vel capitula,qui canones interdum propter aliquo- Decretum.

urm ipſorum prolixitatem ſubdiuidi poſſunt in paragraphos.& paragraphi ipſi,ſi longi fuerint,in verſiculos. Secunda pars Decreti nominatur Cauſæ, & continet in ſe xxxvi.cauſas,in quas diuiditur,à quibus & nomen accepit,quæ cauſæ ſubdiuiduntur vlterius in quæſtiones, & hæ quæſtiones in canones,vel capitula, quę vltra in paragraphos,& uerſiculos ſubdiuidi poſſunt,ut ſupra de diſtinctione canonum pręmiſſum eſt. Eſt tamen animaduertendum,quòd cauſa 33.habet quæſtiones ſex; quarum quæſtionum tertia non diuiditur immediatè in canones uel capitula,ſed ibi interponitur tractatus de pœnitentia,qui continet in ſe diſtinctiones ſeptem,in quas diuiditur.Et hæ ſubdiuiduntur in capitula uel canones, & paragraphos,ut ſuprà dicebatur. Et interdum diuiditur in paragraphos abſq; capitulis. Tertia & ultima pars Decreti nuncupatur de Conſecratione, & habet ſub ſe quinque diſtinctiones,in quas diuiditur, quarum quęlibet in plures ſubdiuiditur canones,uel capitula,& quandoque in paragraphos ut ſupra dictum eſt.Verſus.

Decretum centum diſtinctiones dat & unam.
Triginta cauſas,& ſex addit tibi miſtas.
Diſtinguit ſeptem pęnitentia,conſecra quinque.
Authorē quarū tibi declaro Gratianū, uel ſic breuius.
C.diſtinguit,& L.cauſas dabit X.tria cū ſex.
Pœnitet V.uerſum,uult conſecrare reuerſum.

Nunc ponenda,& notāda ſunt exempla allegationū. Et de prima parte Decreti nota,quòd illa ſyllaba di.uel diſ.etiam ſola litera d.ſignificat diſtinctionem, & numerus immediatè ſequens denotat quotam diſtinctionis. Vltimo ponitur principium canonis uel capituli,in quo authoritas uel allegatio continetur. Exemplum accipe in prima parte Decreti,ubi ſic allegatur.viii.diſtinctione quo iure,& hoc ſic abbreuiatur,diſtin.8.quo iure,ideſt,in prima parte Decreti, in diſtinctione 8. illius partis, in canone, qui incipit, quo iure. Aliud exemplum, diſtinctione 38.nonne.& cap.legimus.ideſt,in prima parte Decreti,in diſtinctione tricesimaſeptima eiuſdem partis, in canonibus, qui incipiuntur,nonne.&, legimus. Item aliud,

aliud,distinct.xl.multi & cap.non loca.& dist.l.ponderet quod declara;vt priùs.

In secunda parte Decreti nota, quòd per numerū positum ante literam.q. datur intelligi quota causæ. Et sic omnia talia adiectiua numeralia,prima, secunda, tertia, quarta &c.vsq; ad tricesimam septimam ante literam.q. posita,semper includunt hoc substantiuum causa. Hæc debet ille numerus excedere 36. quia nō sunt plures causæ in secunda parte Decreti,& per literam q. intelligitur quæstio in nominatiuo,vel alijs casibus secundū exigentiam congruitatis. Communiter in ablatiuo allegatur quæstione.Sed per numerum sequentem istā literā q. designatur quota quæstionis illius causæ præmissæ. Et sic numerus sequens erit adiectiuum istius substāti ui quæstione, per q. designati, quod nunquàm subintelligitur, sed semper expresse ponitur. Vltimo subiūgitur canon,vel capitulum illius quæstionis, in quo authoritas allegata quæri debet.Exemplum sume de secunda parte Decreti,vbi sic allegtur,1.q.1. principatus, & capitulo, cùm Paulus. Et solet ita breuiari, 1.q. 1.principatus, & valet tantum, in secunda parte Decreti in prima causa illius partis, & in prima quæstione illius primæ causæ in canonibus incipientibus principatus,& cùm Paulus Isto obseruato ꝙ in toto iure non breuiatur principium canonis,capituli, vel legis. sed semper integrè ponitur, prout in libro continetur.Aliud exemplum 11.q.3. inter verba,17.q.4.si quis suadente.Item 23.q.1.noli æstimare & cap.militare,26.q.5 non liceat,& cap. aruspicinæ, in versic.nec ideo. Declara ista exempla, & signanter vltimum: in secunda parte Decreti,in causa 26. in quæstione 5.eiusdem causę.in canonibus,qui incipiunt, non liceat, & aruspicinæ,in ver.nec ideo.Quia tamē tractatus de pęnitentia inseritur in quæstione 3. ipsius causæ tricesimæ tertiæ,vt supra dictū est: ideo sumatur exēplum, vbi sic allegatur,de pęnitentia, dist.prima,homiciodiorū & captiulo,homicidiū,hoc sic breuiatur, de pę.dis. 1. homicidiorum,& cap.homicidium, ideſt,in secunda parte Decreti in causa xxxiij.in quæstione 3, istius 33. cau-

ſæ.in diſtinctione prima illius quæſtionis, in tractatu de penitentia,in canonibus,qui incipiunt. Homicidiorum &c,Aliud exemplum,de penitantia diſt.v. oportet enim de penit.diſtin.vii.c. 1.intellige ut prius,& ſpecialiter ulti mum, id eſt,in tractatu de penitentia.diſt. 7. & ultima iſtius tractatus,in capitulo primo huius diſtinctiònis. Et ſic quando allegatur capitulum 1. 2. vel 3. non ponitur principium capituli uel canonis &c.

De tertia parte Decreti pone exemplum, vbi allega tur hoc modo,de con.di.j.nocte ſancta c.miſſas,& c. om nis Chriſtianus.Quod ita breuiatum ſic intelligitur, id eſt.in ultima parte Decreti, quæ intitulatur, De conſecratione.in prima diſtinctione illius partis, in canonibus qui incipiũt.Nocte ſancta &c.Item aliud exemplum, de conſ.diſt 2.in cęna,& cap. liquido,de conſ. diſtin.v.non mediocriter,ne tales,& c.nuſquam,ideſt,de conſecratione,diſtinctione ſecunda. & quinta, in capitulis incipiẽtibus,In cęna.Liquido.&,Non mediocriter &c. Nõ debet autem in tertia parte Decreti ultra quintam diſtinctionem allegari,ſicut nec in ſecunda parte ultra ſeptimam, & in prima parte nõ ultra centeſimamprimam, quia nul la partium plures habet diſtinctiones.Ideo ultra allegãs notaretur tanquam imperitus errare. Et quia in quali bet parte Decreti ſunt diſtinctiones, nota differentiam in allegando.Nam quando allegatur diſtinctio abſolutè cum numero,ſine addito alterius determinationis,ut di cendo,diſtin.1 2.3. 4. uel 5. &c. tunc quærendum eſt in prima parte Decreti, ubi ſunt centum,& una diſtinctiones.Quando autem allegatur diſtinctio cum addito .de pęnitentia, ut ſic,de pœni.diſt.1.2.3.&c. tunc quæri debet in ſecunda parte Decreti, in cauſa 33. & q. 3. illius cauſæ. ubi ponitur Tractat de pęnitentia, qui habet 7. diſtinctiones,ultra quas non allegabis ibi, ſi uelis Iuriſta uideri. Sed ſi allegatur diſtin.cum addito tali,de con ſecratione ut ſic.de conſecra.diſt.1.2.uel 3 &c.tunc quæratur in tertia parte Decreti; ubi ſunt tantùm quinque diſtinctiones, nec etiam plures allegabis, alias te oſtendes iuris ignarum. Et ſic in omnibus his tribus partibus

Decre-

Decreti allegatur constitutio cum quota sequente, sub ea differentia, quod interdum nulla determinatio præcedit, vt in prima parte interdum præcedit, & hoc dupliciter. Aut præcedit de pœni. ut in secunda parte Decreti. Aut de consecratione, vt in tertia parte Decreti. Item in secunda parte allegatur quota causæ, tacẽdo illud nomen causa, sed subintelligendo, & sic etiam in fęminino genere adiectiuum numerale substantiuatur, includendo suum substantiuum, vt prima, secunda, tertia, quarta &c. subaudi causa, deinde substantiuum, quæstio, cũ suo adiectiuo expresse ponitur, scilicet quæstione prima, secunda, tertia, quarta &c. Postea initium canonis, vt, Omnis Ponderet. Nonne. Legimus &c. Etiam quãdoque per paragraphos allegatur, omisso nomine capituli, & subiungitur principium paragraphi, vt ij. q. vj §. biduum. Et frequenter quando allegatur capitulum, non est opus allegare paragraphum, & ẽ conuerso. Si verò capitulum est longum, dicatur in prin. med. uel fi. aut circa prin. med. vel fi. ubi authoritas vel textus allegatus habetur. Finaliter. Dilige Decretum si gliscis canonicari. Distinguit, causat, pęnitet, & consecrat. Et tantum de primo libro.

Secundus liber iuris Canonici, qui Decretales nominatur, à Gregorio Papa IX. compositus est, qui in vnam compilationem redigi procurauit, per magistrum Raymundum suum capellanum, diuersas decretales epistolas prædecessorũ suorum corrigens & concordans, & hoc circa annum. Dñi millesimum ducentenmũ trigesimum primũ. Et sic penè annis xxxviij. post compillatione Decreti, Decretales in hanc formam redactæ fuere. Nã post hoc sub anno Domini M.CCXLVI. Conciliũ Lugdunense fuit celebratum, ab Innocentio Papa IIII. anno sui Pontificatus II. in quo multas edidit constitutiones, quas etiam suo tempore super Decretales conscripsit. Et iste liber Decretales vocatus diuiditur in quinq; libros partiales. Quorum quilibet vlterius subdiuitur in multos titulos vel rubricas, & tituli in capitula, & capitulas in paragraphos, & hi interdum in versiculos. Primus aũt liber partialis Decretalium, tractat de personis eccle- Decretaliũ.

siasti-

ſiaſticis, & eccleſiæ miniſtris,& de eorum officiis & quō tales creandi & ordinandi ſunt. Et continet titulos xliij; Secundus liber Decretalium,eſt de iudiciis, & de requiſitis in iudicio, & habet xxx.titulos. Tertius eſt de uita & honeſtate clericorum, & rebus eorum, & rebus eccleſiarum,& habet titulos L. Quartus de ſponſalibus & matrimoniis,& de cæteris his annexis,& continet xxj. titulos Quintus & vltimus liber partialis Decretalium,eſt de accuſationibus,de criminibus,& de diuerſis pęnis pro ipſis infligendis,& cōtinet titulos xlj. Omnibus ergo computatis,totalis liber Decretalium habet titulos, vel rubricas ducentas,minus quindecim, hoc eſt centum & octoginta quinque. De quibus prædictis nota hos verſus.

Pars prior officia creat eccleſiæque miniſtros.
Altera dat teſtes & cætera iudiciorum.
Tertia de rebus & uita presbyterorum.
Quarta docet quales ſint ritus coniugiorum.
Quintaq. de vitijs & pęnis tractat eorū. Vel ſic breuius
Iudex,iudicium,clerus,ſponſalia crimen.
Hæc tibi deſignant,quid quæque volumina ſignant.
De numero titulorum uerſus nota ſequentes,
Bis ſeptem demptis ſimul uno ſerto ducentos. Qui

titulis ponentur infrà proſaicę & meticè. Nunc ſumātur exempla ex Decretalibus,vbi ſic allegatur de ſumma Trinitate & fide catholica, damnamus,hoc ita breuiari ſolet de ſum Tri.& fi.ca.damnamus. Aliud exemplum, de electione & electi poteſtate,cum in cunctis, hoc ita breuiari ſolet,de elec.cum in cūctis,id eſt,in libro Decretalium,ſub titulo,de elctione,in capitulo quod incipit, cū in cunctis. Aliud exemplum,de foro comp.diligēti. Aliud de vi.& ho.cleri.vt clericorum, Aliud,qui cle.uel uouen. ma.contra poſ.conſuluit. Aliud,de pę.& re.omnis vtriuſque. Iſta exempla breuiata ſuo modo ſūnt explicanda ut primum exemplum,& ita de aliis.

Tertium librum,qui Sextus appellatur,compoſuit Boniſacius Papa VIII.in quo Decretales epiſtolas ſuorū prædeceſſorū,videlicet Grego. X Inno. IIII. Clem.IIII. & aliorū cum ſuis propriis epiſtolis recollegit in unum

librum,quem Sextum appellauit,non sic quod ille cum aliis v.partialibus libris Decretalium in vnum volumen Sextus connumeretur, sed quia liber est specialis post dictos quinque editus, supplens defectum diuersorum casuum emergentium,in aliis non comprehensorum. Et sunt promulgatæ cõstitutiones libri Sexti, anno a natiuitate Domini millesimo ducẽtesimo nonagesimo octauo, Nonis Martij, Pontificatus Bonifacij,Papæ octaui, anno IIII. Diuiditur autem Sextus eodem modo in quinque libros partiales sicut Decretales,& quilibet horum librorum in titulos, & hi per capitula, & paragraphos,vt suprà, quãuis in Sexto non sint tot tituli sicut in Decretalibus, nec tot capitula in titulis. Sed ubi deficit aliquid non plenè decisum in Decretalibus, id ponitur in Sexto. Sunt nãque modo sumenda exempla de libro Sexto,vbi sic allegatur de constitutionibus, vt animarum, libro sexto, & de rescrip.statutum.§.cum verò ver.nullus, li.eo. Hoc intelligitur, id est, in libro sexto, sub titu.de constitu. in capitulo quod incipit, ut animarum. Et sub titulo de rescriptis, in c. quod incipit statutum, in §. illius capituli, qui incipit, cum uerò, in uersiculo.nullus.libro eodem. Et sciendum, quod in Sexto allegatur eodem modo, ut in Decretalibus,hoc solùm mutato,quòd in sexto allegando semper in fine additur lib.6.propter differentias librorum, quia omnes rubricę Sexti sunt etiam in Decretalibus. Debet ergo ad rubricam post capitulum addi libro sexto,ut sciatur esse in Sexto. Quòd si non additur, quæreretur cap.allegatũ in Decretalibus,& sic errare contingeret ex omissione huius additionis libro sexto, quia capitulum allegatum in Sexto non inueniretur in Decretalib. Alia plura possunt exempla sunt, ut de iudic. mulieres,§ cæterum, & c.seq. lib. 6.de cler. coniug.c.vnico,§. in cæteris autem,eod.lib de concess.pręben.detestanda,lib. 6.de censi. quanquam.eo.lib. quæ sunt declaranda suo modo ut supra. Et tantum de tertio libro.

Quartum librum iuris canonici, qui Clementinæ dicitur, subaudiendo constitutiones, incępit & edidit Clemẽs papa V.sub anno Domini millesimo trecẽtesimo de

cimo,

cimo, in Concilio Viennensi, quod sex mensib. tantũm durauit, sed ipse Clemens morte præuentus, ad publicũ non perduxit, sed post eum Ioannes Papa XXII. com pleuit, correxit in quibusdam mutauit, & executioni de mandauit. Quę constitutiones ita collectæ dicũtur Clementinæ, à Clemente V. & fuerunt promulgatæ anno Domini millesimo tricesimo sexto. III. Calendas No uembris. De quo vide glos. in proęmio Clementinarum in uer. Nouembris, & in verbo Pontificatus. Et secundũ Ioan. Andr. in proęmio huius libri malè dicunt illi, qui allegant librum septimum, quia dictę constitutiones nõ sunt connumeratæ sub nomine libri, sed debent intitulari Clementinæ, vt suprà dictum est. Et diuiduntur Clementinæ eodem modo in quinque libros, iuxta ma teriam istius versus, Iudex, iudicium, clerus, sponsalia, crimen. de qua tractant, sicut Decretales & Sextus, li cèt pauciores contineant titulos, & tituli pauciora ca pitula, in quos & quæ rursum diuiduntur. Sunt autem exempla taliter in his accipienda, vbi sic allegatur, de hæreticis ad nostrum in Clementinis, hoc sic breuiatur, de heret. ad nostrum, in cle. 1. in constitutionib Clemẽtinis sub titulo de hæreticis & Manichęis in capitulo, qđ incipit, Ad nostrum. Aliud exemplum, de reliq. & ve ne. sanct. si dominum, in Clemen- id est, de reliquijs & ueneratione sanctorum, in capitulo. Si dominum in Clementinis, & sic de aliis. Nam hic allegatur per omnia sicut in Decretalibus, solum eo dempto, q additur hic in Clemen. sicut in Sexto, additur libro sexto, propter ra tionem ibi dictam. Et potest hęc additio pręmitti, vt sic allegando, Clemen. pastoralis, §. rursus, in fin id est, in Clementinis, in capitulo Pastoralis, §. rũrsus in fi. illius paragraphi, vbi dicitur, Qui falcem mittit in messem alterius, perperam agit. Et hæc de allegationibus, & exem plis iuris Canonici quo ad quatuor libros sufficiant. Et vt dicti libri cognoscantur, sciendum quòd Decretũ sic incipit. Humanum genus duobus regitur, naturali videli cet iure, & moribus. Decretales incipiunt, Gregorius epi scopus seruus seruorum Dei. Sextus incipit, Bonifa-

cius

rius episcopus seruus seruorum Dei. Clementinæ diuersi modè solent incipi. Quandoque sic, Ioannes episcopus seruus seruorum Dei. Quoniam nulla iuris sanctio. Quandoque sic, Clemens episcopus &c. Fidei catholicæ fundamento &c. Et antequam ueniam ad materiam Decreti, in distinctionibus & causis, & ad rubricas in Decretalib. de libris legum, & allegationibus in eis præmitto.

Ius enim Ciuile uel Imperatoriũ (quod Leges appellatur) traditum est nobis in multis, & generaliter in quatuor uoluminibus, quæ dicuntur libri legales, ut sunt Digestum, Codex, Instituta, & Authenticum, quibus additur liber Feudorum.

Primus ergo liber Iuris Ciuilis, est Digestum, continẽs leges & statuta Romanorum, Et continet in se quinquaginta libros partiales, qui in tribus uoluminibus comprehenduntur. Primum volumen est Digestum vetus, quod habet xxiij libros partiales. Secundum, Infortiatum, & habet xiiij. libros partiales. Tertium Digestum nouum, quod xij. habet libros partiales, quibus connumeratis eiũt l. libri particulares. Et vocatur Digestũ alio nomine Pandecta, nomen compositum à πᾶν, quod est totũ, & participio verbi δέχομαι q̃d est capio, quasi omnia intra se comprehendens, est enim volumen aliquod omnia vniuersaliter continens. Vnde Iustinian. libros in quibus uetera iura collegit Pandectas appellauit. Volumina illa (inquit Budæus) nihil non continentia, & ex quibus possis quod velis, velut è Cornucopia depromere, dicuntur Pandectæ, ut Pandectæ legum, quæ omne ius complectuntur Gell. libro xij Tullius Tyro Ciceronis libertus, libros de variis ac promiscuis quæstionibus composuit, quos Græco vocabulo Pãdectas id est, promiscua & multifaria continentes, libros inscripsit, tãquam omne rerum ac doctrinarum genus continentes, vt dicitur in l. ij. C. de vete. iur. enuclean. §. cùm omnia. Et iste liber Digestũ, est collectus ex veteri iure, quo ab vrbe Romana conditum, & à tempore Romuli, vsque ad tempus Iustiniani Imperatoris fere per mille annos & trecentos con- Digestum

fuse

fusè statutum fuit, & extendebatur in duo penè millia librorum,& decies centena millia versuum, id est paragraphorum uel responsorum, ut habetur in §. cum omnia,pręallegato. Vocatur autem hoc nomine Digestum quia omnia decidenda ibi deriguntur & soluuntur. Scribitur etiam per duplex, ff. contra morem omnium librorum legalium,cum nulla litera,f. ponatur in hoc nomine Digestū.ideo(vt aiunt quidam) quia per duos Imperatores,quorum quiuis Federicus nominabatur,posteà maturius ruminatum est & digestum à quorum Imperatorum quolibet nomine sumpta est prima litera, f, &c. Alii dicunt esse arbitrarium, nec omnium rationem esse reddendam,ut in l.non omnium,ff. de legi.& senatuscon.Infortiatum autem dicitur ab in, id est valde, & forte, quia multum fortes leges in eo sunt,uel quia dispositiones vltimarum uoluntatum in illo sunt.Vnde,

Sum liber en fortis,disponens spolia mortis.
Et clausis portis me discai lector in hortis.

Vt habetur in principio Infortiati in gl.j.vbi etiam dr̃, de nominibus,disputare relinquitur pertinacibus, secundum Tullium,& nomina magistralia sunt,ideo de eis non est disputandum.Sufficit saltem quòd attendatur, quid in libris dicatur secundum Senec.Vnde,

Qui uult seruare sanctorum singula festa,
Non poterit clarè cum Codice scire Digesta.

Et nota quòd quando in Digesto veteri,Infortiato, vel Digesto nouo allegatur aliquis textus,tunc primo ponitur nomen libri non partialis, nec Veteris, Noui, vel Infortiati,sed Digesti in genere per duplex,ff.pesteà titulus vel rubrica,deinde apponitur lex illius tituli cum sua determinatione,vel numero sequenti. Et si lex est longa, ponitur §.primus, vel secundus, vel responsum primum vel secundum &c.Exemplo,in Digesto sic allegatur, ff. de damno infecto,l.si finita, § si quis autem, qđ ita breuiatum,tantum valet,id est,in libro Digestorum,sub titulo de damno infecto,in lege,quæ incipit. Si finita, in §. si quis autem, illius legis. Aliud exemplum,ff.ad leg. Rhod. de iac.l.nauis §.cùm autem, id est,ff.ad legē Rho

diam

diam de iactu,in l.nauis.in §. cum autem. Aliud exemplum,ff.si quadru.paup.fecis.dic.l.j. §.cùm arietes,id est Digestis in rubrica.si quadrupes pauperiem fecisse dicatur,l.j. in paragrapho,cùm arietes.Item ff.de vi & vi ar. l.j. §.vim vi.idest,ff.sub titulo de vi & vi armata, in l. 1. &c.& sic de alijs.

Secundus principalis liber Iuris dicitur Codex,qui cõtinet statuta, sanctiones, & diuersa præcepta Imperatorum.quamuis communiter loquendo Codex dicatur quilibet liber in se habens diuersos libros partiales. Fuerunt tamen ante tempus Iustiniani Imperatoris tres Codices,scilicet codex Gregorianus, Hermogenianus, & Theodosianus.Ergo diuus Iustinianus volens circa hoc adhibere remedium,direxit animum suum ad constitutiones Imperiales,& de istis tribus codicib. extrauagantibus fecit fieri vnum codicem, quem suo felici nomine intitulauit Codicẽ Iustiniani,vt patet in rubrica procemij huius libri.Et scribitur per C.magnum, quæ est prima litera huius nominis Codex.Diuiditur autem in xij. libros partiales,quorũ vltimi tres longe post primos nouem compositi sunt,& vltimi tres rarò legũtur à doctoribus.In primis autem ix.libris Codicis allegatur suo modo sicut in ff.primò ponendo nomen libri Codicis,deinde titulum,postea legem cũ suo principio vel numero. Exemplum accipe sic allegãs,C.de præscript.xxx.vel xl. ann.l.si quis.§.pen.id est,in libro Codicis, sub titulo de præscriptionibus xxx.vel xl.annorum,in l.si quis,in §.penul.Alia exempla C.de sacro.eccl.l.sancimus in fi.C. de transf.l.vt responsum C.de vet.iu.enucl.l.ij. §. si quid in tanta.&c.Quę sunt omnia extensis rubricis declaranda. In vltimis tamen tribus libris hoc refert,quòd in fine allegationis(vt præmissum est) additur numerus libri, vt, allegando,C.de armorum vsu iuxta principem l.j.lib. x. C.de Murilegulis & Gyneciarijs l. &c.lib.xj.C. de dignita.l.si vt proponis,lib.xij.similiter de alijs. Et est magis necessarium quosdam titulos pleniùs scribere, quia sunt in his libris tribus valde rari & inusitati tituli, quia non frequentantur in scholis legendo,sicut alii libri ix. Codi

Codex

dicis. Et uolunt aliqui dicere, quòd quando in Codice allegatur, non sit necesse addere l. dicendo sic, C. de iud. l. properandum. sed simpliciter debeat dici, de iudic. properandum: sine hoc addito, legge: nisi esset lex j. ij. iij. vel penultima, vel antepenultima. Tunc enim oporteat addi, l. j. ij. vel penult. &c. Sed siue hoc in toto seruatur, siue non, non est magna uis. Item interdum in Codice allegatur Authẽtica, quæ est antiquó iuri superaddita, & incorporata: ut, C. de episc. & cle. Authen. generaliter, idest, in Codice sub titulo de episcopis, & clericis, in Authentica ibi incorporata, quæ incipit, Generaliter.

Authẽticorũ lib. Tertius principalis liber vocatur Authenticum in numero singulari: & Authentica Authenticorũ in numero plurali. Et sunt Authentica quædam excerpta, quasi summula librorum suprà dictorum. Et diuiditur iste liber in ix. collationes, quarum quęlibet subdiuiditur in titulos. Tituli autem subdiuiduntur non in leges, sed in paragraphos, & quando ex Authẽtico allegatur aliquis textus, præmittitur primò nomen libri cum præpositione, in, deinde ponitur titulus, postea subiungitur paragraphus cùm ipsius inceptione: & in fin. ponitur quota collationis. Quamuis enim collatio naturaliter præcedit paragraphum, qui in ea continetur, tamen collatio cum sua quota consueuit vltimò allegari: licet etiam interdum omittatur. Exemplum sumatur sic allegando. in Authen. de lenonibus, §. sancimus. col. iij. id est, in libro seu volumine Authenticornm, sub titulo de lenonibus, in §. qui incipit. Sancimus. sub colla. iij. Aliud exemplum. in Authen. de trien. & semis. §. consideremus. colla. iij. id est, in Authentico de triente, & semisse, in § consideremus. &c. Item in Authẽ. vt diui. iuss. subscript. ha. glo. quæ. §. j: collat. viij. id est, in hoc libro, sub titulo, vt diuinæ iussiones subscriptionem habeãt gloriosissimi quæstoris, &c. Et nota differentiam inter Authenticum, & Authenticã. Nam Authenticum est liber principalis Voluminis, de quo iam mentio facta est, sed Authentica est lex vna vel Paragraphus incorporatus in lib. C. & allegatur hoc modo, sicut etiam prædictum est in libro. C. in Authen. mul

tò

tò magis.C.de facr.fanct.eccl.&c.

Liber Feudorum,qui alio nomine dicitur Collatio x. diuiditur in duos libros partiales,quorum quilibet fubdiuiditur in titulos : & isti in Capitula , & Paragraphos : Vnde vt exemplariter dicatur,in allegatione huius libri, primò ponitur nomen libri,posteà titulus , deinde capitulum,& §.vt fic allegando in libro,aliàs & communius in vfib.feud.de prohib.feud.alien per Federic.c. j. §. hac edictali.Et hoc breuiatum fic intelligitur : id eft , in Vfibus feudorum (quilibet etiam Collatio decima dicitur) fub rubrica de prohibita feudi alienatione per Federicū,in cap.primo,& paragrapho allegato. Et eft neceffe apponere per Federicum,ad differentiam alterius tituli in eodem libro de prohib.feud.alien.per Lothariū. Po teft etiam nomen libri vltimò fubiungi:vt in hoc exemplo.quib.mod.feud.amitt.cap.vnico. §. rurfus.in vfibus feud.id eft,in rubrica,quibus modis feudum amittatur.c. vnico,in §.rurfus,in vfibus feudorum : Etiam interdum allegatur collatione decima ,fic breuiando. collatio.x. quia ifte liber poft ix. collationes authenticorum ęditus eft.Alia poffunt accipi exempla multa.De feu.mar.duc. & com.id eft de feudo marchię,ducatus, & comitatus . De inueſ.in man.fac.id eft,de inueftitura in mancum facta.Dę milit.vafal.qui contum.eft id eft, de milite vafallo,qui contumax eft.Qual.vaf.iur.deb.dom. fid. id eft ; qualiter vafallus iurare debeat domino fidelitatē. Et ita de omnibus alijs extendendo,& abbreuiando rubricas , cum fubiunctione tamen cap. & §.in quo cōtinetur authoritas vel textus allegatus.Et tantum libro Feudorū .

Quartus liber principalis dicitur Inftituta, uel Inftitutiones in numero plurali.Et diuiditur in quatuor libros partiales, qui funt introductorij in alios libros legales : imò deferuiunt etiam Canonibus,in quantum declarant fignificationes terminorum in Iure vfitatorum, qui multum vtiles funt incipientibus , tanquam oftium in domum,in Ius præbentes introitum. Quare confultum eft omnibus,quafi modò genitis pueris, & adultis lac iuris concupifcentibus,ꝑ Inftitutionū dogmata fua primaria Inftituta.

 fumere,

ſumere nutrimenta, vt doctrina præambula informati Iuſtiniani mereantur ſanctioni ſecurius inhærere. Quę à Chriſtianiſſimo Iuſtiniano Imperatore regulariter deriuata omnium Imperatorum authoritate iubet, vetat, vindicat, punit, atque permittit. Nullus ergo tam præſumptuoſus exiſtat, quòd ſine Inſtitutionum doctrinis ad Iurium, & maximè ciuilium ſublimitates conſcendere attentet, quoniam ex alto irremediabiliter corruunt, qui volare ſatagunt antè, quàm pennas aſſumant. Fuit autē hic liber de mandato Iuſtiniani Imperatoris (qui etiam Digeſtum compoſuit) æditus, poſt Digeſtum, & poſt primam compoſitionem Codicis, ante tamen ſecundi Codicis, quem nunc habemus compilationem, per magnificum magiſtrum Tribonianum Quæſtorem ſacri palatij ſui, cum Theophilo & Dorothæo viris Illuſtribus, vt in principio Inſtitutionum dicitur. Et huiuſmodi libri partiales ſubdiuiduntur vlterius in titulos, & hi in paragraphos, non in leges nec in capitula, & paragraphi interdum quando longi ſunt in verſiculos. In allegationibus autem huius libri talis modus obſeruatur, quòd primò liber nominatur, poſteà rubrica, deinde paragraphus cum verſiculo. Exēpli gratia, Inſtit. de iuſti. & iur. §. j. id eſt, in libro Inſtitutionum, ſub rubrica de iuſtitia, & iure. in §. primo illius rubricæ. Aliud, Inſtit. de iur. nat. gen. & ciui. §. ſed quoties. id eſt, Inſtitutionibus de iure naturali gentium & ciuili. paragrapho allegato. Item, Inſti. de hære. inſti. § hæreditas. id eſt, heredibus inſtituendis. paragrapho qui incipit, hæreditas, & ſic de aliis exemplis accipiendum eſt. Et hęc de nominibus, diuiſionibus, & exemplis ipſorum librorum legalium pro nunc ſufficiant. Vt tamen plenius noſcantur hi libri, nota, quòd Digeſtum vetus ſic incipit, Iuri operam daturum prius noſſe oportet, vnde nomen iuris deſcendat. Et primus titulus eſt, de Iuſtitia & iure. Infortiatum verò ſic incipit, Dotis cauſa ſemper & vbique eſt pręcipua. Et primus titulus eſt, Soluto matrimonio quēadmodum dos petatur. Sed Digeſtum Nouū incipit, Hoc edicto permittitur, vt ſiue iure ſiue iniuria fieret opus, per nūtiation inhiberetur.

Et est primus titulus de Noui operis nunciatione. Codex incipit, Imperator cunctos populo. Et prima rubrica est, De sum. tri. & fid. cath. Præmittitur etiam procemium, Hæc quæ necessario. Authenticum incipit. Occupatis nobis circa totius reip. curas. Et est prima rubrica, Si hæres soluere legatum noluerit. Decima collatio, quæ etiam liber de Vsibus feudorum dicitur, sic incipit. Quia de feudo tractaturi sumus, videamus primò, qui feudum dare possunt. Et prima rubrica est, De his, qui feudũ dare possunt, & qualiter aquiratur, & retineatur. Institutiones verò sic incipiunt, Imperatoriam maiestatem non solum armis decoratam, sed etiam legibus oportet esse armatã.

Notandum etiam est, quòd quidam liber paruum Volumen appellatus est, continens in se aliquos prędictorum librorũ totalium, & aliquos partialium, videlicet Authentica, Vsus feudorum, & tres vltimos libros Codicis, scilicet x. xj. & xij. qui rarò legi consueuerunt, & titulos habent plerosque rarissimos.

PRæmissis itaque nominibus, & diuisionibus librorũ vtriusque Iuris cum modis allegandi in ipsis, nunc pro breuiaturis glossarum legendis, subiungam quoddam alphabetum, in quo communiores saltem ab breuiaturę textuum & glossarum Iuris continebuntur quod sic incipit.

A. vel B. &c. Quęcunque literarum alphabeti posita sola in textibus Iuris maximè Decret. signat nomen proprium viri vel mulieris, vt Arnoldus, Bernardus, & sic de alijs, vt de testi. ex parte A. idest, Adæ, & sic de aliis.

Ab. idest, Abbas, scilicet Lapus vel de Casteliano.

Ac. vel Accur. id est, Accursius glossator in legibus: Hic duos habuit filios, vnus vocabatur Franciscus Accursij valens doctor, qui glossis patris sui multas fecit additiones. Alius nomine Ceruotus, qui fecit etiam additiones, quæ dicuntur Ceruotinæ, modicum tamen valentes quarum una ponitur C. de eden. in l. j. Et sic filius potest in iure patrem reprehendere, vt ff. de condi. ob caus. in moribus secus, licet possit dari tutor patri furioso.

Al. vel Alb. id est, Albertus doctor, vel Albericus.

Ala.idest,Alanus.
Ap.se.le.id est,apostolicæ sedis legatus.
Ap.re.id est,appellatione remota.
Ap.re.id est,appellationis obstaculo remoto.
Ant.de But.id est,Antonius de Butrio.
Ar.vel arg.idest,argumentum.
Arch.id est,Archidiaconus,magister Io.Andreæ,qui glossauit etiam Sextũ,& scripsit Rosariũ super Decreto.
Ad no.præ.idest,ad nostram præsentiam.
Aut.uel Authen.idest,Authenticum liber, vel Authentica lex incorporata.
Az.idest, Azo.qui fecit Summã vnã in legibus, ex qua sumunt examinandi continuationes rubricarum.
Bern.Ber.B.idest,Bernardus glossator Decretalium.
Barth.Brix.idest,Bartholomæus Brixiensis, qui fecit additiones glo.super Decreto,quas si Decretum habet, sic incipit gl.eius. Quoniam nouis superuenientibus causis,nouis est remedijs succurrendum.
Bart.id est,Bartolus de Saxo ferrato,legum interpres.
Bal.vel Bald.idest,Baldus in vtroque Iure scribens.
Band.id est,Bandinus doctor.
Bo.me.idest,bonę memorię.
Bulg.id est,Bulgarus doctor.
But.id est,Butrius,scilicet Antonuis de Butrio.
C.in textu positã Celestinum signat, maximè quando apponũtur hęc verba prædecessor noster.aliàs in glossis,summis,vel lecturis,C.magnum significat codicẽ, communiter in ablatiuo casu.Sed c.paruum,id est,capitulo,vel centesima,in distinctionibus.
Cy.idest,Cynus doctor legum.
Ci.id est,ciuis.
Cle.vel Clem.id est,Clementinæ vel Clementinis.
Card.id est,Cardinalis doctor.
Constit.id est,constitutio.
Compost.id est,Compostellanus doctor.
Cen.eccl.id est,censura ecclesiastica.
Con.t.t.r.idest,consultationi tuæ taliter respondemus.
D.sola,vel dist.id est, distinctione.

De

De pœn.id est,de pœnitentijs.
De conſ.id eſt,de conſecratione.
Dil.fil.id eſt,dilectus filius.
Dama.id eſt,Damaſus Papa.
Dy.id eſt,Dynus doctor.
Diſ.ve.id eſt,diſcretioni veſtræ.
Do.de Ro.id eſt,domini de Rota.
Durand.id eſt,Durandus doctor.
E,ſola & magna,nomen proprium.e parua, eodem vel eadẽ,maximè quãdo ſequitur titulo, diſtinctione,vel
Eccl.Rom.id eſt,eccleſia Romana. (lege.
Extra,id eſt,extrauagans.

Et hic eſt ſciendum, quòd quãdo in Summa de caſibus, in Summa Piſana vel alicubi in libris Iuris ponitur authoritas ex Decretalibus,tunc allegatur extra, & ſignificat extrauagantem, ſcilicet textum vel capitulum extra corpus Decretorum poſitum.Decretalis enim paulò ante compilationẽ,correctionẽ,& concordationem ipſarũ erant extrauagantes,quia vagabantur extrà illud volumen.Hodie autem per modernos Canoniſtascapitula in Decretalibus,in Sexto ſimiliter,& in Clementi. non con ſueuerunt allegari extra,quia talia capitula modò non vagantur extra corpus Iuris Canonici.Sed legiſtæ prædictorum librorum textus allegant extrà, eò quia ſunt extra corpus ſui Iuris,ſ.Ciuilis.Verum eſt, quòd canoniſtæ adhuc hodie aliquos textus etiam canonici Iuris, allegãt extrà, videlicet hos,qui ſunt extrauagantes nondum incorporati Iuri Canonico.

Fa.ideſt,facit.
Fe.re.prę.n.id eſt,felicis recordationis pdeceſſoris noſtri
F.t.id eſt,fraternitati tuæ.
Fi.id eſt,finale,vel fine.
ff.ideſt,digeſtis.
Fri.de Zen.ideſt,Fridericus de Zenis.
Fran.de Za.ideſt,Franciſcus de Zabarellis,doctor,& Cardinalis.
Flori.ideſt,Florianus doctor.
Fri.Imper.id eſt Fridericus Imperator.

F.t.t.r. id est, fraternitati tuæ taliter respondemus.
G.in Spe. Guilielmus in Speculo.
G.de mon.Laud.id est, Guilielmus de monte Lauduno.
Guil.id est, Guilielmus doctor.
Gen. idest, Genshelinus doctor.
Gra.id est, Gratianus compilator Decreti.
Go.vel.Gof.id est, Goffredus, qui composuit Summam, in qua recitant examinandi in Iure Canonico continuationes rubricarum, & alia plura.
Gar.id est, Garsias doctor.
Hu.vel V.id est, Hugo vel Vgutio.
Ho.vel Hosti.id est, Hostiensis doctor.
Hen. Bo.id est, Henricus Boick.
Hon.id est, Honorius Papa.
Her.id est, Hermanus doctor.
I, sola, vel cum titulo sic j̃. denotat infrà.
Pro quo sciendum, quando textus allegatur, qui etiã postea habetur, siue in eodem libro, siue il alio, eiusdem tamen Iuris, tunc dicitur infrà: & scribitur per j. longum: cui suprapponi potest titulus', vt sic j̃. titulo proxim.c.j.ij.id est, infrà titulo proximo cap.j.&c.
j̃. eodem titulo, idest, infrà eodem titulo.
j. breuis signat vnum vel primo.
Io.Mo.id est, Ioãnes Monachi glossator Sexti in Frãcia.
Io.And.id est, Ioannes Andreæ, etiam glossator Sexti & Clementinarum, qui & Nouellas conscripsit, valentissimus doctor.
Io.Imo.id est, Ioannes Imola, modernus doctor super Decretalibus notabiliter scribens.
Io.vel Ioan.id est, Ioannes glossator Decreti Theutonicus, quem aliqui nominant Ioannem antiquum.
Io.de Lig.id est, Ioannes de Ligniano.
Io.de Fan.id est, Ioannes de Fantutiis.
Inno.vel Innoc.id est Innocentius Papa.
Imo.id est, Imola, subaudiendo Io.
Iac.de Liz.id est, Iacobus de Lizano.
Iac.de Are.id est, Iacobus de Arena.
Iac.But.id est, Iacobus Butrigarii.

Iac.Bal.id est,Iacobus Balduini.
Iac.de Bel.id est,Iacobus de Beluiso.
L,sola,id est,lege,vel quinquaginta in num.distinctionū.
Lap.ab.id est,Lapus abbas doctor.
Lamb.de ramp.id est,Lambertus de ramponibus.
Lud.de Ro.id est,Ludouicus de Roma doctor.
La.vel lau.id est,Laurentinus in glossis Decretalium.
Lib.id est,liber vel libro,secūdum exigētiā cōstructionis.
M.vel Mar.id est,Martinus doctor.
M.vel man.id est,mandamus.signanter quando litera q, sequitur:ut M.q id est mandamus quatenus.
Mo.ca.præ.id est,monitione canonica pręmissa.
Nic.Sic.do.id est, Nicolaus Siculus doctor,qui aliter dicitur Panormitanus,vel Panormita modernissimus.
No.& vet.test.id est,noui & veteris testamenti.
No.id est,nota.
Nota.id est,notatur.
Nouel.id est,nouella.
O.vel op.id est,opinio.
Ob.id est,obstaculo.
Odo.idest, Odofredus doctor.
Ol.vel Old.id est,Oldradus,vel Oldradus.
Osti.vel Ost.id est, Ostiēsis cōiter tamen per H dicitur.
Pe.id est,pænitentia,vel Petrus,vel penultimo.
Penul.vel penult.id est,penultimo.

Paragraphus quia in ordine alphabeti non inuenitur abbreuiatus,cùm non sit vna litera, sic solet scribi, §. vt quando capitulum vel aliqua lex est longa, tunc ad citius inueniēdum textum allegatum ponitur in capitulo vel lege paragraphus vnus vel plures.Nota tamen,ꝙ paragraphi sūt duplices,videlicet magnus & paruus,& paruus debet esse niger de encausto in tali forma,§.& talis debet legi cum sua determinatione sequenti. hic autem cōiter ponitur in glossis,vel in summis recollectis. Alius autē magnus sic formatur.& debet esse de alio colore, .s.rubeo vel blaueo seu flauo.Et talis legi non debet, licet in legendo dum inuenitur,vel dum venit ad eū pausauri debeat,& in corrigendo libros debet nominari, vt

appona-

apponatur si non sit ibi. Nam certi textus,& Summæ distinctæ sunt per tales,ita ꝙ allegatur primus, secundus, &c. Si ergo non essent ibi,cōtingerent primum accipi ꝓ secundo,& secundum pro primo,quod errorem induceret,& vnus scilicet,§.paruus,significat aliū,videlicet magnū,& sic apud logicos est terminus secundæ intētionis.

Præal.id est,præallegatus.

Pr in.id est,principio.

Per to.id est,per totum.

Pri.id est,primo.

Prætex.id est,prætextu,hoc est occasione.

Pau.de leaz.id est,Paulus de Leazaris, qui scripsit bene super Clementinis.

Pet.de Bel.id est,Petrus de Bella pertica, doctor legum citramontanus Burgundus.

Pet.de Sam.id est,Petrus de Samprana.

P.vel Pla.id est,Placentinus doctor.

Præ.di.id est,præfulgeat dignitate,vt de testi.in c.licet ij.

Præ.id est,præterea.

Pa.id est,Papa.

Pomp.idest,Pomponins Imperator.

Q.id est,quæstione,quando ponitur in causis Decret. vel quatenus,quando ponitur in textu Decretalium, maxime post mandamus,vt sic,mandamus.q.

Ray.idest,Raymundus capellanus,& pęnitentiarius Gregorij IX.de quo in principio Decretalium.

Re id est,remota,vt ibi,ap re. vt supra.

Rof id est,Roffredus doctor.

Rog.id est,Rogerius legista.

Re.vel Respon.idest,responso vel responsio.

Re. idest,require,vel remissionibus.

Sali.id est,Salicetus doctor.

Sicu.ab id est,Siculus abbas.

Se.ap id est,sedes apostolica.

So.id est,solutio.

Sa.ap.con.id est,sacro approbante concilio.

Se.vel seq.id est,sequenti.

Sequen.id est,sequentibus.

S.vel

S.vel s̄.i. supra. Vnde quando aliquid allegatur in aliquo, quod prius ante illum locū habitum est in alio vel eodem libro, eiusdem tamen iuris, videlicet aut Ciuilis aut Canonici, hoc allegatur supra per s̄. breuē sed s.longa sola, id est, scilicet.
Spe.idest, Speculum, liber magnus.
Spec.idest, speculator author speculi, scilicet Guilhelmus Durandi.
Sub.app.obst.id est, sublato appellationis obstaculo, vt de test.cum olim.
Sac.aut.con.idest, sacra authoritate Concilij, vt de iureiuran.nimis.
Tan.id est, Tancredus.
T. vel tit.id est, titulo.
Etiam t.id est.taliter.
Tho.id est, Thomas.
Vin.id est, Vincentius doctor.
Vincēn.id est, Vincentius, etiam doctor.
Vb.de Bo.id est, Vbertus de Bobio.
Vlt.id est, vltimo.
V sola.id est, quinque vel quinta, vt v.q.v.
Vui.vel Vuil. id est, Vuilhermus, quod italici scribunt Guilhelmus & Francigenæ Guilhermus.
Vui.Duran.id est, Vuilhermus Durandi.
Ver.id est, versu, vel versiculo.
Ve.id est, vetus, vt, ff. Vetus.
X.idest, decima.
XX.idest, vigesima &c.
XC. id est, nonagesima, quia x. pposita c. quæ significat centum, subtrahit ei x sicut etiam in xl.&c.
Zab.id est, Zabarella, videlicet dominus Franciscus.
Con.vel conf.id est, consecratione.
§.idest, paragrapho vel paragraphis, de quo suprà latiùs dictum est.

Sunt & aliæ abbreuiaturæ de rubricis.tàm legū quàm canonum maximè decretalium, de quibus patet j. Hæc autem de abbreuiaturis textuum, & glossarum, Summarū, & Lecturarum vtriusque Iuris præter titulos nunc sufficiant.

ficiant. Quæ vtique primis Iurium alumnis difficiles apparēt in primo aggressu, & raro colligũtur ita copiosè. Quare sit hoc opusculum incipiētibus tanto magis accептum cariusq́. reputatum; quāto sollicitius est collectũ.

Quia ad præmissorum notitiam necessarium est habere rubricas, seu titulos vtriusq. iuris abbreuiatos, & extensos, præponam rubricas Iuris Canonici propter earũ paucitatē respectu rubricarũ Iuris Ciuilis, quas etiam subiungam. Etiam quia suprà, præmisi Ius Canonicum Iuri Ciuili ratione dignitatis, excellentiæ &c. Sequuntur ergo rubricę Decretalium, & per consequens Sexti & Clementinarum, eo ordine, quo ponuntur in Decretalib. primitus abbreuiata deinde extensæ, & postea, vt eò facilius menti teneantur, metricè in LIII. versibus colligētur. Vnde nota, quòd hi sunt tituli Decretalium non inspecto ordine alphabeti, & primo primi libri, secundo, secundi &c.

De sum. Trin. & fid. ca. id est, de summa Trinitate, & fide catholica.
Constit. id est, constitutionibus.
Rescrip. id est, rescriptis.
Consue. id est, consuetudine.
Postula. præ. id est, postulatione prelatorum.
Ele. id est, electione & electi potestate.
Translatio. episc. id est, translatione episcoporum.
Aut. & vsu pal. id est, authoritate, & vsu pallij.
Renun. id est, renunciationibus.
Sup. neg. præ. id est, supplenda negligentia prælatorum.
Temp. ord. id est, temporibus ordinum, & qualitatibus ordinandorum.
Scru. in or. fa. id est, scrutinio in ordine faciendo.
Ordi. ab episco qui re. id est, ordinatis ab episcopo, qui resignauit vel renuntiauit episcopatui, vel ab excommunicato.
Aeta. & quali. id est, ætate & qualitate & ordine præficiēdorum.
Sa vnc id est, sacra vnctione.
Sacra. ite. vel non, id est, sacramentis iterandis, vel non.

Ser.non ord.id eſt,ſeruis non ordinandis, & eorum manumiſſione.
Fil.presb.id eſt,filijs presbyterorum ordinandis,vel non.
Ob.ad rat.id eſt,obligatis ad rōcinia ordinādis vel non.
Corp.vici.id eſt,corpore viciatis promouendis,vel non.
Biga.id eſt,bigamis non ordinandis.
Cle.pe.id eſt,clericis peregrinis.
Of.archi.id eſt,officio archidiaconi.
Off.archipreſ.id eſt,officio archipresbyteri.
Off.pri.id eſt,officio primicerij.
Off.ſacri.id eſt,officio ſacriſtæ.
Off.cuſto.id eſt,officio cuſtodis.
Off.vica.id eſt,officio vicarii.
Off.dele.id eſt,officio,& poteſtate iudicis delegati.
Off.le.id eſt,officio legati.
Off.iud.or.id eſt,officio iudicis ordinarij.
Off.iud.id eſt,officio iudici.
Ma.& obe.id eſt,maioritate,& obedientia.
Treu.& pa.id eſt,treuga & pace.
Pac.id eſt,pactis.
Tranſac.id eſt,tranſactionibus.
Poſtu.id eſt,poſtulando.
Procur.id eſt,procuratoribus.
Syndi.id eſt,ſyndico.
Ijs quæ vi me.ideſt,iis quæ vi metusve cauſa fiunt.
In integ.re.id eſt,in integrũm reſtitutione.
Ali.iu.mu.cau.fac.ideſt, alienatione mutandi iudicij cauſa facta.
Arbi.id eſt,arbitris.

TITVLI LIBRI SECVNDI.

Iudi.id eſt,iudicijs.
Fo.compe.id eſt,de foro competenti.
Li.ob.id eſt,libelli oblatione.
Mu.peti.id eſt,mutuis petitionibus.
Lit.conteſt.id eſt,litis conteſtatione.
Vt li.nō cōteſ.id eſt,vt lite nō cōteſtata nō procedatur ad teſtium receptionem,vel ad definitiuam ſentētiā.

Iu.calum.ideſt,iuramento calumniæ.
Dila ideſt,dilationibus.
Fer.ideſt,ferijs.
Or.cogni.id eſt,ordine cognitionum.
Plus peti.id eſt,plus petitionibus.
Cau.poſ.& propr.i.cauſa poſſeſſionis,& proprietatis.
Reſti.ſpo.id eſt,reſtitutione ſpoliatorum.
Do. & contu.id eſt,dolo & contumacia.
Eo qui mit.in poſ.id eſt,qui mittitur in poſſeſſionem cau ſa rei ſeruandæ.
Vt li.pen.ideſt,vt lite pendente nihil innouetur.
Sequeſ.poſſeſ.ideſt,ſequeſtratione poſſeſſionem, & fru- ctuum.
Confeſ.ideſt,confeſſis.
Proba.id eſt,probationibus.
Teſt.id eſt,teſtibus & atteſtationibus.
Teſt.cog.id eſt,teſtibus cogendis vel non.
Fi.inſtru.id eſt,fide inſtrumentorum.
Præſum.id eſt,præſumptionibus.
Iureiur ideſt,iureiurando.
Excep.id eſt,exceptionibus.
Præſcrip.id eſt,præſcriptionibus.
Sent.& re iud.ideſt,ſententia,& re iudicata.
Ap.id eſt,appellationibus,recuſationibus,& relationibus.
Peregri. id eſt,peregrinantibus.
Confi.vti.ideſt,confirmatione vtili,& inutili.

TITVLI TERTII LIBRI.

Vi.& ho.cle.ideſt,vita & honeſtate clericorum.
Coha.cle.& mu.ideſt,cohabitatione clericorum, & mu- lierum.
Cler.coniu.id eſt,clericis coniugatis.
Cler.non reſi.id eſt,clericis non reſidentibus in eccleſia vel præbenda.
Præben.id eſt,præbendis,& dignitatibus.
Cler.ægro.id eſt,clerico ægrotante vel debilitato.
Inſti.id eſt,inſtitutionibus.
Conceſ.præ.id eſt, conceſſione præbendæ vel eccleſiæ non vacantis.

Ne

Ne se.va.idest ne sede vacante aliquid innouetur.
Ijs quę fi.à præ.id est,iis,quę fiunt à prælatis sine consensu capituli.
Ijs quę fi.à ma.par.ca.idest,iis,quæ fiunt à maiori parte capituli.
Vt ec.benef.idest, vt ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur.
Re.ec.non alie.idest,rebus ecclesiæ non alienandis.
Preca.idest,precario vel precarijs.
Commo.idest,commodato.
Depo.idest,deposito.
Empt.& vend.id est,emptione,& venditione.
Lo.& condu.id est,locato & conducto.
Re.permu.id est,rerum permutatione.
Feud.id est,feudis.
Pigno.id est,pignoribus,& alijs cautionibus.
Fideiuf.idest,fideiussoribus.
Solu.id est,solutionibus.
Dona.id est,donationibus.
Pecu.cle.id est,peculio clericorum.
Testa.idest,testamentis,& vltimis voluntatibus.
Suc.ab intes.idest,successionibus ab intestato.
Sepul.id est,sepulturis.
Paroch.idest,parochijs,& alienis parochianis.
Deci.idest,decimis,primitijs,& oblationibus.
Regula.id est,regularibus, & transeuntibus ad religionem.
Conuer.coniu.idest,conuersione coniugatorum.
Conuer.infid. id est,couersione infidelium.
Vot.idest,voto,& voti redemptione.
Sta.mo.idest,statu monachorum,& canonicorum regularium.
Reli.do.id est, religiosis domibus, vt episcopo sint subiectæ.
Capel.mo idest,capellis monachorum, & aliorum religiosorum.
Iure pa.id est,iure patronatus.
Censi.id est,censibus, exactionibus,& procurationibus.

Consec.

Consec.ec.id est,consecratione ecclesię vel altaris.
Cele.mis.id est,celebratione missarum,& sacramento eucharistię,& diuinis officiis.
Bapt.id est,baptismo & eius effectu.
Pres.non bap.id est,presbytero non baptizare.
Custo,euch.id est,custodia eucharistię, & chrismatis, & aliorum sacramentorum.
Reli.& ve.sanc.id est,reliquiis & veneratione sanctorū.
Ob.ie.id est,obseruatione ieiuniorum.
Pur.post par.id est,purificatione post partum.
Ec.ędi.id est,ecclesiis ædificandis vel reparandis.
Immu.id est,immunitate,aliàs emunitate ecclesiarum, cœmeteriorum,& rerum ad eas pertinentium.
Ne cle.vel mo.id est,clerici vel monachi secularibus negotiis se immisceant.

TITVLI QVARTI LIBRI

Spon.& matri.id est,sponsalibus,& matrimoniis.
Despon impu.id est, desponsatione impuberum.
Cland.despon.id est.de clandestina desponsatione.
Spon.du.id est.sponsa duorum.
Condi.ap.id est,conditionibus appositis in despōsatione vel in aliis contractibus.
Qui cler.vel vo.id est,qui clerici vel vouentes matrimonium contrahere possunt.
Eo qui dux.in mat.idest,eo qui duxit in matrimonium, quam polluit per adulterium.
Con.lepro.id est,coniugio leprosorum.
Coni u.ser.id est,coniugio seruorum.
Na.ex lib.ven.id est,natis ex libero ventre.
Cog.spi.id est.cognatione spiritali.
Cog.le.id est,cognatione legali.
Eo qui cog.consan.vx.suæ.id est,eo qui cognouit consanguineam vxoris suæ.
Consan.& af.id est.consanguinitate & affinitate.
Fri.& male.id est,frigidis & maleficiatis, & impotentia coeundi.
Ma-con.edic.ec.contrac.id est,matrimonio cōtra edictū ecclesiæ contracto.

Qui fi.fint leg.id eft,qui filii fint legitimi.
Qui ma ac.pof.id eft,qui matrimoniũ accufare poffunt, vel contra i llud teftificari.
Diuor.id eft.diuortiis.
Don.inter ui.& vx.& de dot.id eft,donationib.inter uirum,& vxorem,& de dote poft diuortium reftituēda.
Sec.nup.id eft,fecundis nuptiis.

TITVLI QVINTI LIBRI:

Accu.id eft,accufationib.inqſitionib.& denuntiationib.
Calum.id eft.calumniatoribus.
Simo.id eft,fimonia,& ne aliquid pro fpiritualibus exigatur,vel promittatur.
Ne præla.ui.fu.id eft,ne pręlati vices fuas, vel ecclefias fub annuo cenfu concedant.
De magi.id eft, de magiftris, & ne aliquid exigatur pro licentia docendi.
Iudæ.id eft,Iudæis & Sarracenis,& eorum feruis.
Hære.id eft,hęreticis & Manichæis.
Schifma.id eft,fchifmaticis.
Apofta.id eft,apoftatis,& reiterantibus baptifma.
His qui fil.oc.id eft,qui filios occiderunt.
Infan & lang.ex.id eft,infantibus,& languidis expofitis.
Homic. id eft,homicidio uoluntario uel cafuali.
Tornea.id eft,torneamentis.
Cle.pug.in du.id eft,clericis pugnantibus in duello.
Balli.& fagit.id eft,balliftariis & fagittariis.
Adul.id eft,adulterio & ftupro.
Rapto.id eft,raptoribus,incendiariis,& violatoribus ecclefiarum.
Fur.id eft,furtis.
Vfur.id eft,Vfuris.
Cri.fal.id eft,crimine falfi,
Sortile.id eft.fortilegiis.
Collu.dete.id eft,collufione detegenda.
Delic.pu.id eft,delictis puerorum.
Cler.vena.id eft, clerico venatore.
Cler.percuf.id eft,clerico percuffore.

Maledi.id est,maledicis.

Cler.excommu.id est,clerico excommunicato, interdicto,vel deposito ministrante.

Cler.non ord.id est,clerico non ordinato ministrante.

Cler.per sal.pro id est,clerico per saltum promoto.

Eo,qui fur.or.suf.id est,eo, qui furtiuè ordines suscepit.

Excef.præ.id est,excessibus prælatorum in subditos.

No.ope.nun.id est,noui operis nuntiatione.

Priuile.id est,priuilegijs & excessibus priuilegiatorum.

Purg.canó.id est,purgatione canonica.

Purg.vulg.id est,purgatione vulgari.

Iniu.id est,iniurijs,& damno dato.

Pœn.id,pœnis.

Pęn.& re.id est,penitentiis,& remissionibus.

Sen.excom.id est,sententia excommunicationis.

Ver.sig.id est,verborum significatione.

Re.iu.id est,regulis iuris.

Nunc præmissis rubricis Decretalium abbreuiatis,& extensis,vt eò melius menti teneantur, sequuntur versus de eisdem,secundum ordinem.

Prima suprema fides statuit,scribitque senescit.
Postulat,electus,translatus,author,& vsus.
Inde renuntio,suppleo,temporibus quoque scrutor.
Ordo resignatus,ætas,vngitque sacramen.
Filius,& seruus,obnoxius,& vitiatus.
Hinc bigamus,clerus,peregrinus,& archileuita.
Archisacer,primas,sacri custos,vice fungens.
Delegans,legans,iudex ex ordine dictus.
Iudicis officium,maior pax.pacta sequuntur.
Transigo,postulo,procuro,vel syndicus esto.
Hinc metus integrat,alienat,arbitrium dat.
Iudicium forusque,libellus,mutua poscens.
Litem contestans,sine quo non suscipe testes.
Iuro dilatis,feriis ex ordine nosco.
Plus peto de causa,spoliatus restituendus.
Est dolus,est missus,lis pendens,atque sequester.
Confessusque,probo,testis,testes quoque cogo.
Instruo,præsumo,iusiurans,excipiendo.

Præ-

Præscribo,sententio,prouoco,pergoque firmo.
Iuus honor,clerus,habitās clerus quoque iūctus.
DNon residens dignus:æger vel debilitatus:
Instituo,concedendo,ne sede vacante.
Et sine consensu maior pars non minuatur.
Ecclesiæ res,atque precaria,commodo,pono.
Vendo,loco,mutuo,feudum,pignusque,cauendo.
Atque fideiussor,soluit,da,peculiorum.
Detestamentis etiam,succedo,sepultis.
Parochiis,decimis,vult regula,religiosis.
Coniux,conuersus,infidus,vota redemit.
Inde status monachi,domus,atque capella locorum.
Iure patronatus,de censibus,ara sacrata.
Missaque,baptismus,quo non est præsbyter vsus.
Eucharistia,reliquiæ,ieiunia pura.
Aedes immunes,seculi,fuge clerice merces.
Ponsus,& impubes,clandestina, sponsa duorum.
SConditio,vouens,qui polluit,atque leprosus.
Seruus,de natis,sequitur cognatio duplex.
Post consanguineam,consanguinei,gelidique.
Coniugium vetitum,sequitur,qui legitimi sunt.
Accusare queunt,diuortia,dona secunda.
ACcusatio siue calumnia simonialis.
Prælati rabi,Iudæus,hæreticusque.
Schismaticus,apostaticus, natos perimentes.
Infans expositus,homicidia,torneamenta.
Hinc clerus pugnans,post hocque sagittat,adulter.
Ecclesiæ raptor,sequitur fur,hinc & vsura.
Falsarius,sors,colludens,crimen puerorum.
Clerus venator,percussor,maledicusque.
Clerus depositus,qui non est ordo minister.
Saltus furtiuus,excessus,opusque nouellum.
Lex priuata subit,sequitur purgatio duplex.
Iniuriæ,pœnæ,quæ remissio,post anathema.
Verborum signi.sequitur post regula Iuris.
Hi sunt speciales versus de rubricis Decretalium secundum ordinem suum.Et vt supra tactū est, vbi dicebatur de Decretalibus,clxxxv.sunt rubricæ seu tituli.

Sunt autem capitula in Decretalibus tria millia minus xviij. Versus.

Bis centum tituli,sed quinde nos remouebis.
Sunt Decretales ter mille, sed absque nouem bis.

Præmissis titulis seu rubricis Decretalium abbreuiatis,& extensis nõ inspecto ordine alphabeti, sed eo ordine,quo ponuntur in Decretalibus,& præmissis versibus de eisdẽ secũdũ ordinẽ,vt eò melius mete teneãtur: sequũtur nunc iidem tituli siue rubricæ Decretalium extẽsi per ordinẽ alphabeti,secundum ordinem librorum eos continentium ordinati, vt lector iuris si indiguerit,citius inueniẽdo quemlibet illorum recurrat ad eos.

TITVLI LIBRORVM DECRETALIVM.

Authoritate & vsu pallij.lib. 1.tit.8.
Alienatione iudicij mutandi causa facta. lib. 1. tit. 11.
Arbitris.lib. 1.tit.42.
Appellationibus,recusationibus & rela.lib.2.tit.28.
Accusationibus,inquisitionib.& denuntia.lib. 5. tit.1.
Apostatis & reiterantibus baptismum.lib.5.tit.9.
Adulteriis & stupro.lib. 1.tit.6.
Bigamis non ordinandis.lib. 1.tit.21.
Baptismo & eius effectu.lib. 3.tit.42.
Constitutionibus.lib. 1.tit.2.
Consuetudine.lib. 1.tit.4.
Corpore uitiatis non ordinandis.lib. 1.tit.20.
Clericis peregrinis & eis non sine literis recipiendis.lib. 1.tit.22.
Causa possessionis.lib.4.tit. 12.
Confessis.lib. 1 tit. 18.
Confirmatione utili.lib.2.tit.3.
Cohabitatione clericorum & mulierum.lib.3.tit.2.
Clericis coniugatis.lib.3.tit.3.
Clericis non residentibus in ecclesia vel præbenda. lib. 3.tit.4.
Clerico ægrotante vel debilitato.lib.3.tit.6.
Concesione præbẽdæ uel ecclesię nõ vacãtis.lib.3.tit.8
Commodato.lib.3 tit. 15.

Conuer-

In sexto aūt libro sūt rubricę pauciores videlicet circa 52. & in Clementinis adhuc pauciores, videlicet 47.

Capitula scire cupiēs in his duobus mox numerabit: sed magis profectò quid contineāt attēdēdū est, q̄ quot

sunt

sint. Vt autem faciliter sciretur in versibus præmissis, quę rubricę Decretalium essent in Sexto, & quæ in Clementinis: desuper signādæ essent cū rubro vj. in sexto, & vij. in Clementinis, quòd aliquo labore fieri posset. illum ad remouendum, tituli siue rubricæ libri Sexti, & Clementinarum consequenter sequūtur, vt in eisdem positę sunt libris, non inspecto ordine alphabeti. Et primo titulo siue rubricæ libri primi Sexti Decretalium.

TITVLI PRIMI LIB. SEX. DEcretalium.

DE summa Trinitate & fide catholica.
De constitutionibus,
De rescriptis.
De consuetudine.
De postulatione prælatorum.
De electione, & electi potestate.
De renunciatione
De supplenda negligentia prælatorum.
De temporibus ordinum, & qualitatibus ordinādorum.
De filijs presbyterorum ordinandis, vel non.
De officio vicarij.
De officio, & potestate iudicis.
De officio, & potestate iudicis delegati.
De officio legati.
De officio iudicis ordinarij.
De maioritate, & obedientia.
De pactis.
De procuratoribus.
De ijs quæ vi, metusùe causa fiunt.
De restitutionem in integrum.
De arbitris.

TITVLI SECVNDI LIBRI SESTI Decretalium.

DE iudicijs.
De foro competenti.
De litis contestatione.
De iuramento calumniæ.

De

TITVLI TERTII, LIBRI SEXTI, Decretalium.

TITVLI QVARTI LIBRI sexti Decretalium.

De cognatione spirituali.

TITVLI QVINTI LIBRI SEXTI Decretalium.

DE accusationibus, inquisitionib. & denũtiationib.
De hæreticis, & Manichæis, & eorum seruis.
De schismaticis.
De homicidio voluntario vel casulai.
De excessibus prælatorum in subditos.
De priuilegiis & excessibus priuilegiatorum.
De iniuriis & damno dato.
De pęnis.
De pœnitentiis & remissionibus.
De sententia excommunicationis.
De uerborum significatione.
De regulis iuris.

POsitis titulis quinque librorum. libro 6 prout cõsequenter ponuntur in libris, non inspecto alphabeti ordine, ponũtur iidẽ tituli siue rubricæ præfatorũ librorum libri sexti secũdũ ordinẽ alphabeti, vt à lectoribus citius inueniri valeant.

TITVLI SIVE RVBRICAE SEXTI LIbri Decretalium.

ARbitris. lib. 1. tit. 22.
Acusationibus, inquisitionibus, & denuntiationibus lib. 5. tit. 1.
Appellationibus recusationibus, & relationibus lib. 2. tit. 15.
Bigamis. lib. 1. tit. 11.
Constitutionibus. lib. 1. tit. 2.
Consuetudine. lib. 1. tit. 4.
Confessis. lib. 2. tit. 9.
Clericis coniugatis. lib. 3. tit. 2.
Clericis non residentibus in ecclesia uel præbenda. lib. 3. tit. 3.
Clerico ægrotante, vel debilitato. lib. 3. tit. 5.
Concessione præbendæ &c. lib. 3. tit. 7.
Consecratione ecclesiæ, vel altaris. lib. 3. tit. 19.
Cognatione spirituali. lib. 4. tit. 3.

Dolo

Re

Nota quòd in libris Sexti Decretalium ſunt tituli ſiue rubricæ 72.In primo libro 21.In ſecundo 15.In tertio 19.In quarto 3.In quinto 12.

Equuntur tituli ſiue rubricæ Clementinarum,vt in libris earum conſequenter poſiti ſunt,ordine alphabeti non inſpecto.

TITVLI PRIMI LIBRI Clementinarum.

De

TITVLI SCVN. LIB. CLEmentinarum.

TITVLI TERTII LIBRI.

rum ad eos pertinentium.

DE TITVLI QVARTI LIBRI.

E consanguinitate & affinitate.

TITVLI QVINTI LIBRI.

DE magistris,& ne aliquid exigatur pro licentia docendi.
De Iudæis & Sarracenis & eorum seruis.
De homicidio voluntario uel casuali.
De excessibus prælatorum in subditos.
De priuilegiis & excessibus priuilegiatorum.
De pœnitentiis & remissionibus.
De sententia excommunicationis,suspensionis, interdicti,& solutionis.
De verborum significatione.

POsitis titulis quinque librorũ Clemẽtinarũ, prout cõmuniter ponũtur in libris non inspecto alphabeti ordine,ponũtur iidem tituli,siue rubricæ præfatorum librorum Clemẽtinarum,secundum ordinẽ alphabeti,vt à lectoribus citius inueniri valeant.

TITVLI SIVE RVBRICAE LIBRI Clementinarum.

Foro

D Not.

Not.ꝙ in libris Clemen. & Decretalium sunt tituli siue rubricæ 42. In primo lib. 11. In secundo 11. In tertio 16. in quarto 1. in quinto 3.

Collige per versus quid vult distinctio quævis.
Vt videat quisquis diuinum ius hominisque,
Vtque sciat, per quæ consistunt iura Quiritum.
Et cur dicatur res ecclasiastica canon.
Regum cur fuerint à primo condita iura.
Nec liceat cuiquam ius naturale mouere.
Hæc mala peccati distinguit ludificati.
Ex hac cognosces, qui leges composuerunt
Re qua ius naturæ a consuetudine differt.
Vt naturali cedant, quæ constituuntur.
Sic legi regum, lex præualet ecclesiarum.
Mandato iuris & legum vincitur usus.
Omnia iustitię discretio prouida pensat.
Non dispensatur vbi naturale patet ius.
Si nec agas leuiter, quòd quis vitet grauiora.
Tempus in hac disce, quo canon cœperit esse.
Respicias quot erant, & eos, qui constituerunt,
Actor sit Papa, si concilium celebrandum.
Dicitur hic, quod bis synodus celebratur in anno.
Hæc monstrat, quid Decretalis epistola possit.
Tantò quis valeat, quò quis rationibus instat.
Summos seu minimos, recitans locat inferiores.
Ista locum distinguit, & ordinat ecclesiarum.
Consecrat hęc omnes maiores, siue minores.
Discutit ista genus, patriam, vitamque sacrandi.
Hæc dat cuique suum, veniale ex crimine distans.
Sit post baptisma contentus coniuge sola.
Hæc Augustinus nubentis vota requirit.
Ista sacratorum contractum damnat & odit.
Hoc locus, & causa, tempus, persona notantur.
Contradicit & hęc per concilium Manichęis.
Tangit & hæc quę contingat offerre volentes.
Instruit hęc, leuita minor, quòd contineat se.
Ordo sacer non detur ei, si quis bigamus sit.
Fęmina pontifici, persona domestica non sit.

Ista docet præsul, quòd debet sobrius esse.
Adstruit hæc prudens, quòd debeat esse sacrandus.
Hæc prohibet legere hæc gentilia metra satyrę.
Scripturas sacras sacrandus scire iubetur.
Admonet hæc illum, qui non extrinseca nouit.
Nisi sit ornatus, hic non admittitur ipse.
Conuenit esse modum gressus, verbique, cibique.
Tutius est ipsi, si sit cunctis bonus hospes.
In factis, uerbis, nunc condecet esse pudicum.
Gloria pontificis est, ut procul ingluuies sit.
Expedit ut non sit percussor quisque sacerdos.
Respuit hæc hominem distinctio litigiosum.
Mittit in interitum cupidos, hęc fœnus abhorrens.
Abiicitur sacrandus in hac si sit neophytus.
Non uenit ad clerum, qui corpus habet uitiosum.
Iudicat hæc primo grauiter, sed post moderatur.
Sacrari vetat hæc omnes, quos curia stringit.
Præpositus primò datur hic prepostęrus ordo.
Idcirco vetat hos, quia sæpius hi repetuntur.
Reiicit hæc seruos sine libertate sacrandos.
Eiicit abscissos, & corporibus vitiatos.
Condemnatur in hac generatio presbyterorum.
Hic baptizatus prohibetur si fuit æger.
Hæc vetat abbate monachos nolente sacrari.
Officium negat hęc nisi sit bene quisque probatus
Nullus erit pręsul, nisi quem sacer ordo decorat.
Indigni laici iubet hęc ne pontifices sint.
Clerus, plebs, princeps, hic eligit, hæc petit, hic vult.
Vsurpans laicus id, ut eligat, audiat istam.
Sed docet hæc per quid tribuatur præsulis ordo.
Cùm dissensio fit, a pluribus ędita stabunt.
Vt sacretur ab omnibus archiepiscopis, hæc uult.
Instituitque iubet à pręside præsbyteros hæc.
Vult hæc sacrari, si cui dubius fuit ordo.
Si uult hoc præsul lectores consecrat abbas.
Ecclesię titulo, ut cares non promoueatur.
Respice dicta patrum ne promoueas alienum.
Abnuit hæc recipi, cui dimissoria non est.

Tutè susceperis,quem sic formata tuetur.
Punit maiores dum promouet inferiores.
Distinguit tempus hæc in quo promoueantur.
Tempora distinguit,& in his ieiunia ponit.
Rectos indicat hæc modulos interstitiorum.
Ista dat annorum numerum quo promoueantur.
A quibus ipsa patris electio debeat esse.
Sed loca pontificis docet hæc & præsbiterorum.
Crimine quo careat sacrandus in hac replicatur.
Hæc dat pauperibus,lapsosque docet reparare.
Vt nec consensum det peccatis alienis.
Sollicitus sit episcopus oppressos releuare.
Congruit,vt præsul primùm ferat hospiti curam.
Incautum largum uetat hæc,uen antium obstat.
Hac datur impensa viduas inopesque tueri.
Respuitur clerus si non pius aut cupidus sit.
Istic sit regula hæc,& quòd bene propositus sit.
Ex hac sacrari prohibentur litigiosi.
Tutius ante petat,nisi sit satis ecclesiæ res.
Hæc plus corde probat domino,quàm voce canēdum.
Hæc dat obedire maioribus inferiores.
Non negat ista suas mandare vices Patriarcham.
Sed omninò vetat ista tacere minores.
Vt seculi princeps non ordinet ecclesię res.
Vrbs non signatos apices non vult neque mittit.
Est ius muniri peregrinum quinque sigillis.
Vniuersalem nullum finit ista vocari.
Ista vetat,ne qui celebrent nisi pallia dentur.
Moribus indecori,non pallio sunt decorandi.
Absit vt vna duos habeat prouincia patres.
Sensum versibus ijs,dat causæ quęstio quæuis.
Damnat ementes spiritualia gratia Christi.
Ingressum vendens vel emens perit ecclesiarum.
Si pro præbendis dederis quid,Simon haberis.
Criminis ignorans fiet reus ille paterni.
Ecclesiam reddit ista uix,qued ordine præstet.
Rursus promotos abscidit ius promouendos.
Ecclesiæ pax plena sibi clerique negatur.
Causa patens cùm sit cunctis non quæritur ordo. Ad

Ad Ius uel synodum nullus trahat expoliatum.
Vim talem subeat, qualem fecisse volebat.
Ad testesque duos præsul conuincitur aptos.
Si cadit accusans, non cogitur reus vltra.
Respuitur iure vox dilatoria si sit.
Vir bonus accusat quemuis, licet inferior sit.
Mandato legis datur accusatio scriptis.
Quod plenè restitui debeat, ius edocet omne.
Vtitur indiciis quando fuit expoliatus.
Apertè tractetur quamuis inducia detur.
Restat vt infamis, & homo, sine lege tacens sit.
Vox inimica domestica non obest alieno.
Mitti uel duci non debet exteriores.
Liber ab hac non stat simul quem sua culpa remordet.
Iudex auditor non fiat præsulis vnus.
Iudicio nullus vnquam damnabitur absens.
Exigitur, ne quis in quo cadit hoc repetatur.
Torquet in actorem sibi vox obiecta reatum.
Omnis anathema nec agat, nec testificetur.
Ritè tacet quiuis minor illum si tenet ætas.
Dum nequis agere, nequeas testificari.
Ius statuit, ne sit quis vnquam testis & actor.
Nunquam damnetur quis cùm non possit adesse.
Dat ius quod quis agat pro se ciuilia tantum.
Mittit famosum neglecta probatio flagris.
Est accusandus semel & bis: terque uocandus.
Nemo procuret crimen, ciuilia curet.
Regula iuris habet, vt synodalia fiant.
Re vera malus est, mala cuius qui malè pandit.
Aut caput, aut lingua delatori capuletur.
Omnes infames taceant, aut crimine tanti.
Præsulis obiecta, nisi uera proles reprobaris.
Iudicium expetere nunquam debes alienum.
Alter ad esse potest, si sit prouincia discors.
Si cadit accusans, non cogetur reus ultra.
Est qui dum uiuit, nemo sibi substituendus:
Tutus semper erit hic qui se dante recepit.
Dat ius ne statuat, successorem sibi præsul.

Nullus amicorum mihi prosit ut eligat unus.
Electus cùm sim, prętatur cautio damni.
Est cum standum, sententia ni uetat ipsum.
Ordinis est, ne quis unquam redeat sine scriptis.
Si quis anathema statuit, uirtute carebit.
Iudicis, & alterius nullus est ordo petendus.
Curent primates benę sua non aliena.
Non dubites dotem, cum basilica retinendam:
Ordinet & seruans, expendet, non alienet.
Nil pręter quę duos, pręsumat sumere soldos.
Iudicet vt laicus, clerum non attrahat ullus.
Iudicium secli, sequitur suspensio cleri.
Seu bona seu mala sit sententia, dico tenendam.
Dico quòd proprium, poterit quid clerus habere.
Ecclesię si res uendis, uel emis sibi reddas.
Si dare uis & des, dare non potes ecclesię res
Ex re communi, quęsitis utimur ęque,
Si fortasse uoles testari, de proprio des.
Ecclesię baptismali, dandę decimę sunt.
Tempora longa trahunt, ius funeris & decimarum:
Ius est, ne quis plus repetat, quàm debeat alter.
Non nisi ciuili re, frater testis habetur.
Tale quid exercens, non debet clericus esse.
Si tulerit plus quàm dederit, iam fœnus habetur.
Ex male quęsitis, eleemosyna non fit egenis.
Si male parta tenet, dignè non pęnitet vllus.
Iniuria non pœna datur, cum pena notatur.
Nec retinere licet, quę sunt promissa patrono.
Solum uoce nequit condemnari mulieris.
Tali die domini, placitum non debet haberi.
Atque probatur, in hac probatio danda neganti.
Nec confessio fit, nec iuramenta coacta.
Tollere non poterit, quem confert solus honorem.
In grauibus si sit deuictus, deiiciatur.
Dantur in hac monachi, pastores ecclesiarum.
Abbas ecclesiam, pręsul debet dare curam.
Hic legitur quod ius, & rem pręscriptio tollit.
Quadragenis domibus, pręscriptio religiosis,

Tales si teneant ius,non tamen ergo gubernent.
Vsurpans sine iudicio rem,decidet a re.
Respuit a laicis ius ecclesias retineri.
Quęritur an liceat, cordis dimittere uotum.
Vt sua Gonsaldus teneat,quæ dederat eger.
Omne monasterio remanebit,nec redit ille.
Dum redit illicitè,quæ contulit illa manebunt.
Terminat hæc apud alumnum synodale statutum.
Vt non Abbates,a præsule constituantur.
Vt præsul clerum non impediat monachandum.
Ipso nolente,tamen non suscipit alter.
Sed iam canonicos,canon prohibet monachari.
Quem pater offert,si placet exit, cum sit adultus.
Visam mox uestem,si non pater abdicat, hic stet.
Offert inuitum,nec seruat religionem.
Et si fortè placet,monacho transire licebit.
Prima si ex titulo, sit commendata secunda.
Ecclesiam renui,uetat hæc,aliaque cupiri.
Tertia ne liceat tractare negotia secli.
In clara ueste prohibetur clericus esse.
Examen proprium fugiens,sine spe graduum sit.
Iuramenta licet homini dare quando necesse,
Si sic esset putat,vt ait,non peierat ipse.
Taliter exemplo,quò obediat iste probatur.
Vota promissa mutentur turpia si sint.
Si periurare cogis,periurus haberis.
Ex iusta causa multis licet arma mouere.
Fit bellum iustum,si pro rebus repetendis.
Fas est quando quidem socio succurritur armis.
Inferrique docet vindictam quæstio quarta.
Cum sit ad hoc positus,vt puniat ille meretur.
Iura iubent homines peruersos ad bona cogi.
Ecclesię rebus sunt hæretici spoliandi.
Tandem de clero nulli licet arma mouere.
Si quis es hæreticus, tua sit sententia nulla.
Interdum mali post mortem corripiuntur.
Crimine prædonum non damnetur domus eius.
Tuta sit ecclesia,quàm lex priuata tuetur.

 Et

Et si subsequitur lex altera,derogat illi.
Mentem diuinam rimantes,sortilegi sunt.
Vita non viuunt,qui peccant ista tenentes.
Nomina materiam,quæ per primordia sumpsit.
In quatuor disces ista si fortè requiris.
Tales,ni cessent,communio tollitur ipsis.
Vinctum pontificis,non solues tu morituram.
Morte facit pœnas,noli proponere quantum.
Si sit solenne dirimit connubia uotum.
Sponsa ligat sponsum,propriè non est tamen vxor.
Soluit disparitas cultus connubia quæque.
Iungitur hic alii si respuit illa manere.
Testatur bigamum sacer Augustinus eundem.
Viros coniugij,personæ dissipat error.
Tantum conditio poterit, si uilior erit.
Nam contracta prius non soluit fœdera,sed post.
Parui contrahere nequeunt sponsalia iure.
Spiritalis naturali non societur.
Vxorisque suæ cognatis non societur
Mandatur clandestina ne connubia fiant.
Pollutam vetat,hæc in mortem fraude parentem.
Si datur inuita,post quando placet redit illam.
Si nulli nubat,nisi patris sponsio fiat.
Ducere lex prohibet in coniugio meretrices.
Obstat coniugio sacro complenda libido.
Cum liber sit animus,non spondeat hanc pater eius.
Tangere ne liceat aliam,quã m stirps sibi fiat.
Re uera sine mente caro nunquam uiolatur.
In simili lapsu,non hanc dimittet adulter.
Nullam,dum uiuit hæc,hic pro coniuge ducat.
Alter non peccet,quo damnetur minus alter.
Frigidus est,alii tunc nõ sociabitur vlli.
Vir non abiiciat sine iudicio mulierem.
Tertia si credis,purgat confessio crimen.
Purgat secretum cordis contritio crimen.
Et profecta semel,dilectio non cadit unquam.
Nemo semel si pœnituit,bene pęnitet ultra.
Ista probat dimissa semel peccata teneri.

Magna cautela,quiuis pensare tenetur.
Debeat esse gemens,& qualis uulnera purgans.
Omnes baptismi maculas,quo tegere possit.
Dum tamen in vita,post mortem ducere uitam.
Vt vir non oret,uxor si debita quærit.
Mens vtriusque nisi sit,non bene continet alter.
Tuta manet,uiuente viro,quæ nescia nupsit.
Vult Leo,si venit hic,redit hæc retinensque priorem.
Cognatam propriam,nemo pro coniuge ducat.
Omnes uxoris consanguineos reprobabis.
Nunc septenorum graduum distinguitur ordo;
Vtque status hominis,sic est generatio quarta.
Truncus ponitur hic cum ramis,vt docet author.
In testes recipi,monstrat tibi sexta parentes.
Tangitur hic,quòd non incestu gignitur hæres.
Vtitur hæc,in quo dispensandum licitum sit.
Aut si fraus subeat,cogetur illa reuerti.
Susceptam sobolem,uetat affini sociandam;
Tunc raptus fiet,cum vi deducitur illa.
Coniungetur ei purgatio crimine raptus.
Consecrat ecclesias domini distinctio prima.
Panis sacrati fert sacramenta secunda.
Tertia dat ferias,nobis ieiunia subdit.
Baptismaque docet tempus distinctio quarta.
Confirmat sacrat,officijs ieiunia laudat:
Pneumate donato,concludit fine beato.

Explicit Decretum versificatum.

Sed quia Decreti rubricas nimis esset fastidiosum enumerare,propter maximam multitudinē, ne tamen naturam eius prætercam,uersus subiunxi totam materiā Decreti significantes in genere de qualibet distinctione,& omnibus quæstionibus cunctarum causarum.

Liber Decretorum distinctus est in tres partes.Quarum prima vocatur distinctiones,& hmōi sint centū & vna. In primis duabus distinctionib. tractat magister Gratianus de iure,ponendo iuris diuisionē,sub diuisione,& diuersarū specierū differētias, & conueniētias.In tertia,quid sit canō,quid priuilegiū. & quid

officium

officium legum.In quarta,quare leges factę sunt, & qua les esse debeant,& quando ex eis,vel secundum eas sit iu dicandum,ac de Quadragesimali obseruatione. In quin ta,de muliere enixa vel menstruosa. In sexta, de multi plici genere illusionum.In septima,de cōditoribus legū. In viij.quòd veritati,& rationi sit consuetudo postponē da.In ix.quòd tribunalia regum sacerdotali sunt potesta ti subdita, & quòd pōtifices,& reges sese indigent.In x. quibus legibus Imperatorum sit obtemperandum, & ꝙ mendacia scriptorum non sunt admissa canonibus, & si quando inueniantur,sunt corrigenda in opusculis tracta tuum.In xj.quòd vsus & consuetudo legem, & canonē non vincant,& quæ con.ob.In xij.de cōsuetudine & mo re,& quem quisque modum psallendi debet tenere. In xiij.quòd minus malum est eligendum.In xiiij.quòd nō sunt aliqua committenda delicta à nobis,ne alijs grauio ra committant,& quę conscientias valeant temperare. In xv.distinctione,quo tempore generalia cōcilia cœpe runt,& quorum patrum recipiuntur opuscula.In xvi.di stinctione,qui synodi vel concilia roborentur authorita te Romani pontificis. In xvij. quòd absque authoritate Romani pōtificis synodus nō debet congregari.In xviij. de pena eorum,qui synodo adesse cōtemnunt de autho ritate Romanæ sedis.In xix.de authoritate Decretalium epistolarum,& apostolicarum sanctionum.In xx.distin ctione magister incipit agere de ministris ecclesiæ. In 21.de diuersis ordinib.& gradibus ministrorū. In xxij. de dignitate Romanę ecclesiæ,& quorundam librorum. In xxiij.de ordine ministrorum,incipiens à Romano Pō tifice,descendendo per singulos gradus vsque ad ostia rium.In xxiiij.de examinatione ordinandorū.In xxv.de officijs clericorum,incipiens ab ostiario; & ascendendo vsque ad episcopalem dignitatem,scilicet archiprimice rij,& thesaurarii,circa medium illius distinctionis.Nunc autem magister Gratianus incipit declarare illas xx.pœ nas,& peccata regulæ apostolicæ,quas enumerat Apo stolus in epistola ad Titū,& ad Timotheū. Et prosequi tur in eodem distinctione.Oportet Episcopum,& quem

libet

libet ad sacros ordines promouendum esse sine crimine supple notabili. In xxvj. magister determinat de illa clausula regulæ apostolicæ prædictæ; vnius vxoris virum cõtinuando, deinceps de continentia clericorum vsque ad tricesimamquartam distinctionem. In xxxv. determinat illam clausulam regulæ apostolicæ, sobrium, cuius tamẽ partem reseruat, vsque ad xliiij. distin. In xxxvj. distin. prudentem, & illam prosequitur in trib. distinctionibus immediatè sequẽtibus. In xl. & xlj. distin. illud, ornatum doctorem. In xlij. illud hospitalem. In xliii pudicum, & doctorem. In xliiij. illud non vinolentum, quod est pars illius quod dictum est superius, distin. xxxv. sobriũ. In xlv. illud, non percussorem. In xlvj. illud, non esse litigiosum. In xlvij. illud, non cupidum, domui suæ bene præpositũ. In xlviij. illud, non Neophytum. In xlix magister breuiter recapitulat præcepta regulæ apostolicę prædictæ. In l. magister agit de lapsu & reparatione clericorum. In lj. de curialibus ordinandis vel non. In lij. de præposteratione sacrorum ordinum. In liij. de curis annexis recipiendis in clericum vel monasteriũ. In liiij. de seruis, & manumissis. In lv. de corpore vitiatis, bigamis, illiteratis, publicè pęnitentibus ordinandis vel non. In lvj. de filijs presbyterorũ, & natis de fornicatione & adulterio. In lvij. de baptizatis in ægritudine non ordinandis. In lviij. de monachis non ordinandis sine licentia sui abbatis. In lix. de laicis literatis non subitò ordinandis. In lx. de electione personarũ ecclesiæ, & in tribus sequentibus. In lxiiij. & lxv de consecratione episcopi. In lxj de promotione archiepiscopi. In lxvij. de ordinatione presbyterorum. In lxviii. de ordinatione nõ iteranda, & de coepiscopis. In lxix. de nõ ordinatis ne in ecclesia ministrent. In lxx. ne aliquis ordinetur sine tit. In lxxj. ne aliquis ordinetur a nõ suo episcopo In lxxij. ne aliquis ignotus sine literis commendatitijs recipiatur. In lxxiij. qualiter commendatoria, vel dimissoria, vel formata sit facienda. In lxxiiij. de clericis inuitis non ordinandis. In lxxv. de tempore & die consecrationis episcoporũ, necnõ de temporibus ordinandorum aliorum clericorum. In lxxvj. de ieiunijs, &

quatuor

quatuor temporibus. In lxxvii. & lxxviii. de ætate ordinandorum. In lxxix. repetit de ordinatione summi pontificis: In lxxx. in quibus locis sunt ordinandi episcopi, vel archiepiscopi. In lxxxi. & aliis sequentibus repetit quędã de pręceptis regulæ apostolicæ, & maximè de cõtinẽtia clericorũ. In xc. de licitis & honestis operibus clericorum. In xci. de modo cantandi in ecclesia, & electi potestate. In xcii. de obedientia minorum erga maiores. In xciii. de legato Romani pontificis, & pręsentationibus Archidiaconorum. In xciiii. de excessibus præsbiterorum & episcoporũ. In xcv. & xcvi. de distinctis potestatibus secularibus & ecclesiasticis. In xcvii. repetit de ignotis non ordinandis. In xcviii. & aliis sequentibus tractat, de authoritate Archiepiscoporum & Primatum, & vsu pallii. In vltima distinctione dicitur de una prouincia, ne in in duas partes diuidatur sine principis authoritate.

SEcunda pars Decreti dicitur causæ, eò ꝙ distincta sit ꝑ causas xxxvi. In singulis aũt causis apponit magister Gratiam, plures qõnes, in qualibet illarũ allegãs pro vtraq; parte. tãdẽ definitiuã sentẽtiã subiungẽs, vt per hoc rõnes certorũ iudiciorũ instruat. In prima igitur cã dicit de simoniacis, quæ cõtinet in se vii. qõnes In prima quæritur emere spiritualia an sit peccatũ. Sol. sic. In secũda quæritur, vtrũ pro ĩgressu ecclesiæ vel monasterii sit pecunia exigenda vel persoluenda. Sol. non & huiusmodi negatiua est vera. In tertia quæritur, vtrum stipendia ecclesiæ emere sit simonia, Sol. sic. In quarta, vtrum ille sit eius criminis, cuius patet illo ignorante simoniam commisit. Sol. ignorantia facti, non iuris excusat eum. In v. utrum liceat ea retinere, quæ pater filio simoniacè acqsiuit. Solutio de rigore iuris non, sed de misericordia secus est. In vi. vtrũ ordinati ã simoniacis ignoranter sint abiiciendi vel non. Solu. probata iuxta ignorantiam misericorditer tolerantur. In vii. vtrum renuntians hæresi sit recipiendus in dignitate episcopali. Solutio, de iuris rigore deponitur, sed ex dispensatione ustinetur. Secunda causa & quatuor quæ sequũtur agũt ordine iudiciario, in qua sunt octo quæstiones. In prima

quæ.

quæritur, vtrum in manifestis sit ordo iudiciarius requirendus. Sol. sic, nisi sit notoria. cap. de manifesta In secunda vtrum spoliatus ab aliquo sit iudicandus. Sol. non ante restitutionem c. nullus. In tertia qua pœna sunt feriendi, qui in accusatione defecerint. Sol. talionis calumniator. c. cau. & q. In quarta si accusatore deficiente reus sit cogendus ad purgationem: Sol. nō, nisi infamia publica laboret, vt hic per totum. In v. an duorū testimonio episcopus sit condemnandus. Solu. sic. c. presbyter. In vi quo remedio causæ subueniatur, vel causa subleuetur. Solu. per appellationem ante sentētiam, vel post. ca. biduum. In vii. an laici ad accusationem clericorū sint recipiēdi. Solu. de iure antiquo sic, de nouo non. In viii. qualiter accusatio debet fieri. Solu. in scripto. cap. in agendo si. bellum. Tertia causa habet xi. quęstiones. In i. quęritur, an restitutio sit fienda quibuslibet spoliatis. Solu. sic, nisi in istis casibus, infamatus, apostaticus, iustè spoliatus. Præcisus, cum suspecto non restituuntur. ca. patet. In ii. de induciis, quo spatio sint dandæ: an post restitutionē tantū. & an post uocationem ad causam quibuslibet condēdæ sint. Sol. ad arbitrium iudicis. In iii. quo spatio mensium sint induciæ cōcedendæ. Sol. ad arbitrium iudicis. In iiii. vtrum infames sint recipiendi ad accusationem. Sol. non nisi contra cōsimiles. In v. an testes de domo accusatorū sint producendi, uel inimicorum uox sit audienda. Solu. inimici minimè, nec etiam domestici, quibus imperamus possunt. In vi. an extra prouinciam reus sit producēdus. Sol. non, nisi per appellationem. In vii. an sit audienda eius sententia, quem cum reo par inficit malitia. Sol. sic, quandiu tollatur ab ecclesia. In viii. an episcopus, ab uno possit iudicari. Solu. non, nisi septem episcopus reseruata sententia summo Pontifici. In ix. an absens aliquis sit accusandus. Sol. nisi sit absens pro contumacia. In x. vtrū deficients uno casu sint admittendi ad consequētia. Sol. sic. cap. placuit. In xi. utrum accusatus possit conuertere accusationem. Solu. non, nisi maiori crimine. Quarta causa habet vi. quæstiones. In prima quæritur, an in excommunicatione constitutus alium accusare ualeat

leat? Sol.non.In secundo, an intra xiiii.annum possit quis testificari? Sol.nō.In tertia,an ab accusatione ꝓhibitus possit testis existere?Sol.nō.cap.spatiū.In iiii. vtrū idem possit accusator,& testis existere? Solu.non cap.j. & ii.In v.si ad causā vocatus nō venerit die statuta, an sit excommunicandus? Sol.sic, nisi iustā causam absentiæ probauerit. In vi.an calūniator in propria causa sit audiendus? Solu.sic,si causa non sit criminalis. Quinta causa habet sex quæstiones. In j. quæritur qua pęna sit puniēdus,qui famosum librum scripsit? Solutio anathematizandus:nisi scripta probauerit.cap.quidā malis. In secunda,quoties sit quis ad causam vocandus, antequā sentētiam excommunicationis accipiat?Solutio, non solum semel, sed etiam bis vel ter.In tertia, an procurator causam alicuius agere valeat,qui per se tunc adesse non potest? Solutio,criminalem non,nisi sit illustris persona causam verò iniuriarum,quilibet potest: capitulo episcopi.In quarta,an absque synodali audientia episcopus sic damnandus? Solut.non.In quinta,an sit habendus inimicus,qui amicum accusaturus est? Solut.non si hoc agat ex veritate, cap.illi qui.In vj.qua pœna sit plectendus,qui non probat quod obiicit.Solu.talionis.cap. Epiphaniū.Sexta habet v.quæstiones. In prima quæritur,an crimine irretiti,vel infamia notati ad huiusmodi accusationem sint admittendi? Solu.non.cap.sunt plurimi.In ij.si episcopus accusationem in accusantē vertere voluerit, vtrum simplici verbo eius sit fides adhibēda? Solutio,non; absque certa probatione.In tertia an liceat expetere iudicium archiepiscopi alterius prouinciæ? Solu io,non nisi in causa damnationis. In 4.cujus iudicium sit expetendum, cum episcopi prouinciæ in sententia discordant? Sol.archiepiscopi, & coepiscoporum vltimæ prouinciæ.cap.j.& ij.In v.an accusatore deficiēte reus sit cogendus ad probationem? Solutio,non sed ad purgationem si laborat infamia c.actor.

Septima causa habet duas quæstiones.In prima quæritur vtrū viuēte episcopo alius possit in eadem ecclesia ordinari? Sol.non,nisi transferatur vel cedat, præ in-
firmi

firmitate tamē vel senectute dat ei coadiutor. cap.quam uis iste.In ij.vtrum isti,qui deserunt causa infirmitatis, valetudine recepta possint cathedram repetere? Sol.nō.

Octauā causa habet quinq; questiones.In prima quæritur,an liceat episcopo successorem eligere? Sol. non. c.apostolica.In secunda an amicorū patrocinia debeāt in electione conualescere? Sol.non.c,illud.In tertia an sit simonia post electionem propter ide ntitatē iuramētum prestare? Sol. si pactum super hoc processit. c.talia. In iiij.an liceat clericis iudicia episcopi de crimine recusare.Solutio non ante condemnationem. In v.an excusatus coram apostolico,sine eius literis debeat reuerti.Solutio,non.

Nona causa habet tres quæstiones.In prima queritur An ordinatus ab excommunicato sit audiendus.So.nō, nisi ignorauerit illum excommunicatum esse.cap.ab excommunicatis.In secundo an liceat episcopo vel archiepiscopo alterius clericos ordinare.Solutio,non,sine literis dimissoriis sui episcopi.In tertia an liceat archiepiscopos subdito suffraganei sui damnare vel absoluere. sol.non,nisi negligens fuerit episcopus vel ad eum appellatio deferatur,vel in casu consimili.

Decima causa habet tres quæstiones. In prima quæritur.an ecclesia cum omni dote ad episcopum pertineat aut ad eius ordinationem.sol.sic.c.regenda.e q.In secūda an liceat episcopis res ecclesiæ distrahere.so.non.cat. præcauere.In tertio quod singulis ecclesiis nomine cathedratici liceat exigere. sol. duos solidos. c.itē si quis Vndecima causa habet tres quæstiones.In prima queritur,an clericus ante ciuilem iudicem sit trahendus.sol. non.In secunda qua pena sit feriendus qui clericum ad secularem iudicem traxit.sol.excōmunicationis. In tertia qua pena sit dignus;q̧ excōmunicationē vel sētētia episcopi non seruauerit.sol,talis est puniendus depositione.Duodecima causa habet quinque questiones. In prima quæritur an liceat clericis proprium habere.sol.non regularibus.c.non dicatis. In secundo an liceat eis res ecclesiæ dare vel distribuere.sol.nō ,nisi in casibus a iure

con

conceſſis.xij.q.ij.ſine exceptione. In tertia an clerici acquiſita de rebus eccleſiæ poſſint relinquere quibus voluerint.ſol.non.niſi eccleſiæ.c.j.de teſta.requiſiſti. In quarta quibus poſſunt ea relinquere,quæ de ſuis & rebus eccleſiæ prouenerunt.ſol. partim eccleſiæ & partim hæredibus.xii.q.iiii.c.j. In v.an liceat clericis facere teſtamentum.ſol.ſic.de propriis licet:de rebus autem eccleſiæ nõ. ii.q.v.ca.fixum.

Tredecima cauſa habet duas quæſtiones. In prima quęritur vtrũ decimæ ſint dandæ rõnę territorii, vel perſonæ.ſol.ratione vtriuſque.xvi.q.i.quæſiſti. In ſecunda quæritur,an ius percipiendi decimas,& funerandi tollatur præſcriptione temporis.ſol.ſic.quia tollitur ius percipiendi decimas.xvi.q.iii.ſi quis & extra de præſcript. de quarta.Sed ius funerandi non tollitur præſcript.vt iii. q. ii.§.non quæritur.Decimaquarta cauſa habet vi.quæſtiones.In prima quæritur,an liceat clericis in iudicio ſua repetere.ſolu.ſic.In ſecunda an ſuper rebus eccleſię de eadem eccleſia teſtes ſint recipiendi.ſolut.ſic. ſuper prudẽtiam.In tertia an præter ſortem aliquid exigere ſit vſura. ſol.ſic.c.plerique. In quarta an liceat clericis vel laicis vſuras petere.ſol.non.xiiii.q.iiii.quoniam nulli. &c. nec hoc.In v.an eccleſiæ vel eleemoſynæ ſint faciendæ de vſuris.ſol.non xv.quæſtione v.In vi. an vſurarii poſſint agere pœnitentiam non facta reſtitutione.ſol.ſic, ſi non habeant vnde reſtituant.c. c.ſi res aliena.

Decimaquinta cauſa habet viii.quęſtiones. In prima quæritur,an ea quæ fiunt ab ignorantibus,ſint eis imputanda.ſol.non niſi culpa ſua per ignorãtiam deuenerit. c.ſi quis de clericis. In ii.an pro impenſis patrociniis liceat clerico munera exigere.ſol.non.In iii.an per confeſſionem mulieris cum qua peccauit ſacerdos ſit condemnandus.ſol.non c.nemini.In iiii.an die dominico debeãt epiſcopi cauſas audire.ſol.non:c.placita.In v.an neganti crimen purgatio ſic incidenda.ſol.ſic,ſi laboret infamia. c.presbyter.In vi.an in criminalib.confeſſio ſit extorquẽda.ſol.ſic, ſed à curiali bus non. In vii.an epiſcopus ſolus valeat deponere presbyterum vel diaconum. ſolu.

non

non ca.felix.In 8.si confessus uel conuictus de iis,quę ante ordinationem commisit,valeat ministrare, sol.non, c. vult.Decimasexta causa habet 7.quæstiones. In prima quæritur,an liceat monachis populis officiũ celebrare. sol sic,cum permissione episcopi,& licentia abbatis.§ ecce.In 2.an liceat eis in capellis suis sacerdotes istituere. sol.sic.si eas possident cum omni iure,c.visis.In 3.an iura ecclesiarum per prescriptionem tollantur,sol.sic.c.1. In 4 an ecclesia aduersus ecclesiam possit præscribere, sol. sic.c.uolumus.In 5.an episcopus uel abbas iure territorii capellam ualeat uendicare,sol.non,c.si quis In 6. si quis rem ecclesiæ ab aliquo iniustè detentam sua authoritate irrepserit,an cadat a causa,sol.ipse quidem cadit a causa, sed ecclesia non c. si episcopus. In 7. an liceat alicui de manu laici ecclesiam recipere,sol.nõ,nisi ecclesia uel monasterium habeat ius patronatus,c.si quis deinceps.Decimaseptima causa habet 4.quæstiones In prima quæritur an reus sit uoti cum a proposito cordis sui recedit,sol.nõ quantum ad ecclesiam,nisi ore pronuntiauerit.c.1.In 2. an beneficia sint ei reddenda, qui ea in infirmitate renũciauerit,sol.sic,si nõ erat sui compos.In 3.an liceat ei,q se tradit monasterio,postea ad propria redire,sol. sic, intra annum.In 4.si retroierit an sint ei sua reddenda, sol. sic,si de licẽtia sui prælati recessit.aliàs non:Decimaoctaua cã habet duas quæstiones.In prima queritur, an abbas factus episcopus acqrat monasterio uel ecclesiæ,sol. dum fuit abbas acquisiuit monasterio,sed dum factus est episcopus ecclesiæ,ca.quã sit.In 2.an per episcopũ sit abbas eligendus,sol.à fratribus est eligendus,sed ab episcopo ordinãdus,c.hoc tantũ. Decimanona cã hẽt tres qõnes. In 1. quæritur,an eps debeat permittere clericos, ad monasterium transire.sol. sic.In 2. si noluerit, an liceat eis eo inuito ad monasterium transire,solut.sic,cap. duæ sunt.In tertia an liceat canonicis regularibus transire ad monasterium monachorum.solu.non, sine licentia sui prælati. Vicesima causa habet quatuor quæstiones.In prima quæritur. an pueri traditi monasterio cogantur ibi manere, solut. non, nisi postquàm uenerint

ad annum diſcretionis.conſenſerint.In 2. ſi pręter uoluntatem parentum intrauerint monaſterium,an poſſint extrahi de monaſterio,ſol.ſic,infra annum & diē,ſi ſunt infra annos diſcretionis,cap.ſi puella. In 3. qui inuitus cucullā induerit,an cogatur eam retinere,ſol.non, niſi poſtquam conſenſerit.In 4. an liceat ab vno monaſterio trāſire ad aliud, ſol. ſic, arctioris regulæ. 21. cauſa habet v. quæſtiones in 1.quæritur,an liceat clerico in duabus eccleſiis inſcribi.ſol.non,dē iure communi,c. 1.& 2.In 2.an liceat clerico à ſua ad eccleſiā aliam tranſire.ſol.nō ſine literis dimiſſoriis ſui epiſcopi. c. ſi quis iā.in 3 . an liceat clericis ſuſcipere procurationem negotiorum ſeculariū . ſol. non, niſi cauſa pietatis.in 4. an liceat clericis ornari fulgidis veſtibus,ſol. non.in v. qua pœna ſint feriendi clerici,qui ad ſeculare negotium fugiunt.ſol. excommunicationis 22.cauſa habet v.quæſtiones. In 1.quæritur, an iuramētum ſit præſtandum,ſol. ſic,cauſa neceſſitatis. In 2.an ſit periurus,qui iurat falſum quod putat eſſe uerum ſol.ſic,propter intentionem fallendi. In 3.an liceat clerici epiſcopo denegare certam obedientiam. ſol. nō, ante condemnationem. In 4. an iuramentum illicitum ſit ſeruandum,ſol.non,c.in malis &c.In v.an ſit periurus qui cogit alium peierare,ſol.ſic, c.qui. peierat. 23. cauſa habet octo quęſtiones.In 1.quæritur, an militare ſit peccatum.ſol.non,in iuſto bello, c.militare. In 2.an bellum ſit iuſtū, quod ſit ex edicto pulſandi malas cauſas hominum,ſol. ſic,ca. 1, In 3. an iniuria eccleſiarum ſit armis propulſanda, ſol. eſt ab iis quibus licet , c . fortitudo. In 4.an uindicta ſit inferenda,ſol.eſt ab eo cuius intereſt. c.ea uindicta.in v. vtrum ſit peccatū iudici uel miniſtro reos occidere,ſol.nō,ſi fiat cauſa iuſtitiæ,c. etiā ſine peccato. In 6 an mali ſint cogendi ad bonum.ſol. non,c. ad fidem.In 7.an hæretici ſint ſpoliandi ſuis, & eccleſiæ bonis,ſolu.ſic,cap.iam uero.In octaua an liceat clericis arma mouere.ſolu.non,manu propria, niſi in cauſa neceſſitatis,cap. quicunque. 14. cauſa habet tres quæſtiones, In 1.quæritur,an hęreticus poſſit aliquem excommunicare.ſol.non,c.audiuimus:In ſecunda an poſt mortem poſ

ſit

ſit aliquis excommunicari,ſol.poteſt.pro hæreſi, c. ſanè·
In tertia an pro peccato domini tota familia debeat ex.
communicari,ſol.non,ſed interdici poteſt,c.ſi hæres. 25
cauſa habet duas queſtiones.In i.quæritur,an authorita-
te priuilegii,quis contra ius cõmune valeat ſe tueri, ſol.
valet.§.vl. In 2.an ſequentia priuilegia derogẽt priorib.
ſol.ſic,ſi dẽtur ex tota ſciẽtia vel certa ſciẽtia, c.reſcripta.
26.cã habet 7. quæſtiones . In i. queritur,an ſint ſortile-
gi,qui ſub ficto nomine religionis futura promittũt, ſol.
ſunt.In ii.an ſit peccatum eſſe ſortilegium,ſol.ſic.ca.ſors.
In 3.a quibus genus diuinationis ſumpſit exordium, ſol.
à Perſis.In 4.quot ſunt genera diuinationis, ſolut. qua-
tuor ſecundum numerum , duo uerò ſecundum formã.
In 5.an ſortilegi ſint excommunicandi,ſolut.ſic,c.contra
idolorum.In 6.utrum excommunicatus,ab epiſcopo poſ
ſit reconciliari à presbytero?ſol non, inconſulto epiſco-
po,niſi in cauſa neceſſitatis c.ab infirmis. In 7.an moriẽ
tibus ſit pœnitentia indicenda?ſol.non, ſed innoteſcẽda.
c.admoneant.17.cauſa habet,duas quæſtiones.in 1.quæ
ritur,an coniugium pòſſit eſſe inter uouentes,ſol.non, ſi
uotum ſit ſolemnizatum', ſe cus ſi ſimplex,c. 1. & 2.in ſe
cunda an liceat ſponſę a ſpõſo recedere,ſol.non,ſi deſpõ
ſatio ſit de præſenti,c.deſponſatam, 28. cauſa habet tres
quæſtiones,in prima quæritur , an ſit couiugiũ inter infi
deles,ſol.nõ,c.nõ oportet. In ſecunda. an liceat cõuerſo
ad fidem ducere aliam viuẽte priore. ſol.ſic. ſi diuiſus ſit
ab infideli,c.ſi infidelis.in tertia,àn bigamus ſit,ꝗ habuit
vnam vxorem ante baptiſma,& aliã poſt.ſolu.ſic,& hoc
ratione baptiſmi.29.cauſa habet duas quæſtiones.In pri
ma queritur,an ſit matrimonium inter ſeruum , & inge-
nuè,ſol.ſic,niſi error impediat.in 2. cũm deprehẽderit il
la fore ſeruum,an liceat ei ab illo recedere , ſol. ſic, c. ſi
quis ingenuus.30.cauſa habet quinque quæſtiones in pri
ma quæritur,an ſit debitum reddendum vxori,quæ pro-
prium filium de fonte ſuſcepit , ſol. ſic , niſi ex conſenſu
vtriuſque ſit factum.c. dictum eſt. in 2. an ſponſalia con
trahantur inter infantes,ſol. non, intra ſeptimum annũ.
c.ubi non eſt.in tertia an ſpirituales,vel adoptiui filii cũ

naturalibus possint computari? sol. nō. c. 1. In quarta vtrū liceat aliquem ducere commatrem vxoris suæ in vxorē? sol. sic. uxore mortua, si cōmaternitas præcessit matrimonium, c. scitatur. In v. an clandestina desponsatio manifestè præiudicet? solut. non quantū ad ecclesiam. Tricesimaprima causa habet 3. quæstiones. In 1. quæritur. an possit duci in uxorem, quæ prius polluta est per adulterium, solut. potest, cùm dederit ei fidem prius adulter viuēte uiro, nisi machinatus esset in mortem eius, c. si quis viuente. In 2. an filia sit inuita tradēda viro alicui in uxorem, solut. non, c. 1. §. 1. In 3. an post patris sponsionem, ipsa possit nubere alii. solut. potest, si non consenserit.

Tricesimasecunda causa habet 8. quæstiones. In 1. quæritur. an liceat meretricem ducere in vxore, solut. sic, cum renuntiat. In 2. an ipsa sit coniunx appellanda, quæ ducitur causa incontinentię. solut. est. In 3. cuius arbrium sequitur mulier, an aui liberi, uel patris originarii. solut. aui. In quarta, an uiuente vxore liceat alicui ex ancilla filios quærere, sol. non. In v. si ea, quę inuita opprimitur pudicitiam amittere comprobatur, sol. non §. 1. In 6. si adulter adulteram dimittere possit. solut. non. In 7. an vir dimissa uxore adultera & ea uiuente, possit aliā ducere, sol. non. In 8. si hoc saltem casu infidelē ducere possit, ea conditione ut reuertatur ad fidem. solut. non, cap. solum, Tricesimatertia causa habet v. quæstiones. In prima quæritur, an propter impotentiam coeundi sit aliqua a uiro separanda, solut. sic, c. si quis. In 2. an separata possit ei nubere cum quo prius fornicata est, solut. pōt, pœnitentia peracta, c. in adolescentia. In 3. an sola contritione cordis possit deleri peccatum. solut. sic, ubi facultas confitendi non suppetit, si confessionem non cōtempserit. dum potuerit haberi, c. pęnitentes. Aduerte tamē, quòd ista 3. q. non tractatur sub forma aliarū, sed per modum tractatuli diuisi in 7. dist. quæ uocantur de pęnitētia. In 4 si tempore orationis vxoris quis debeat reddere debitum, sol. sic. In 4 an vir sine cōsensu vxoris possit uouere continentiam, uel è conuerso, sol. non. Tricesima quarta causa habet duas quęstiones, In 1. quęritur, an rea

adul-

adulterij sit, quæ credens virum mortuum nupsit alteri. sol. non. In 2. an redeunte priore cogenda sit redire ad primum, & recedere à secundo. sol. sic. Tricesimaquinta causa habet decem quæstiones. In prima quæritur, an liceat aliquã ducere ex cognatione propria. sol. nõ. In 2. an liceat aliquam ducere ex consanguinitate vxoris suæ sol. non. In 3. vsque ad quẽ gradum debet quis abstinere a consanguineis suis. & vxoris suæ. sol. usque ad septimum, secundum antiquos. In 4. quęritur, quare usque ad septimum gradum computatur consanguinitas. sol. ad instar septem ętatum huius seculi. In 5. quomodo gradus consanguinitatis sunt computandi. sol. sicut ostenditur in arbore. In 6. qui iure propinquitatem firmare debeãt. sol. propinqui & uicini. In 7. an illi qui in incestu nati sunt filij reputentur. sol. non. In 8. si consanguinei ignoranter cõiuncti simul possint remanere. sol. nõ, nisi ex dispensatione Romani Pontificis, in quinto gradu uel supra. In 9. an matrimonium separatum per falsos testes, si postea apparuerit ecclesiam fuisse deceptam, sit redintegrandum. sol. sic. c. quisquis. In 10. si relicta alicuius viri ad secundas uuptias transierit. an proles ex eis suscepta poterit copulari consanguineis prioris viri. Sol. non.

Tricesimasexta causa habet duas quęstiones. In prima quæritur, an is, qui virginem oppressit, raptũ commisit. Sol. sic. c. de raptoribus. In secunda an rapta raptori nubere possit patre consensum præstante. sol. sic. c. denique.

TErtia pars Decreti dicitur de Consecratione, eò quòd ita incipit. Et est diuisa in 5. dist. In 1. agitur de consecratione eccle. & celeb. mis. In. 2. de sacramento Eucharistiæ. In 3. de festiuitatibus per circulum anni celebrandis. In 4. de Baptismo. In 5. de Confirmatione & ieiunio. Et sic terminatur liber in duobus cap. de Spiritu Sancto.

TITVLI QVÆ ET RVBRICAE vulgo nuncupantur.

In vniuersum Ius Ciuile, ex Holoandri recognitione adscripti.

LECTORI.

Hos omnes,qui sequuntur, Iuris Imperatorii titulos non absque labore ad hanc nouam,quam conspicis Alphabeti seriem redigimus, Lector beneuole,quæ non tantum Noricę, sed etiam cuiuis æditioni respondere potest. Cæterum numerus notis, quę sequuntur,singulis additus,Libros cuiusque indicat.

CANON.

Inst.	Institutiones.
V.	ff. vetus.
Inf.	ff. Infortiatum.
N.	ff.Nouum.
C.	Codex.
A.	Authentica.
F.	Feudorum usus.

A

Confir-

Debito

E

Exceptio-

Fonte

His

prae

cinii causa,illicitè præstet.C.2.
Ne fiscus rem,quam vendidit,euincat.C.10.
Ne sacrę fortunæ,quę de causis procedunt publicis, aliter robur accipiant,quàm gloriosissi.prætoriorum Pręfectis insinuatæ sint,vel fuerint, illicq. habeantur ratæ.A.152.
Ne quid in flumine publico,siue in ripa eius fiat,quo aliter aqua fluat atque priore æstate fluxit.N.44.
Ne Iudęi,Samaritani, & Hæretici per causam religionis & cultus sui,curiali fortuna liberentur, sed dum curialibus muneribus subdantur, priuilegiis eorum non vtantur. Item, vt iidem possint contra orthodoxos, qui curiali fortunę subditi sunt,testimonium dicere, vt qui præclarè pro orthodoxa Repub. testimonium perhibeant.A.45.
Ne quis in sua causa iudicet,vel sibi ius dicat.C.3.
Ne quis eum,qui in ius vocabitur,vt eximat.V.2.
Ne quis liber,inuitus actum reipublicæ gerere cogatur. C.11.
Ne libertini de cætero iure aureorum annulorum,& restitutorum natalium opus habeant.Item,vt dotalium instrumentorum confectio in libertinabus ipso etiā facto legitimas reddat nuptias,& suos patri filios. Si fortè ea ancilla sit,vt & ipsa dotis confectione libera existat,& nuptiæ legitimę,& ex ea progeniti fibi patris sui sint.A.78.
Ne in medio litis fiant sacræ formæ,aut sacræ iussiones, sed secundum generales leges causæ decidantur.Et vt præsens constitutio ante personarum in iudicio cōfirmationem inferatur actis iudiciariis.A.113.
Ne quid in loco sacro fiat.N.43.
Ne quid in loco,uel itinere publico fiat.ibid.
Ne quo in loco,per imperium Romanum lenones sint: A.14.
Nę Christianum mancipium hæreticus,vel paganus,aut Iudæus,vel possideat,vel circuncidat.C.1.
Ne rei militaris comitibus,vel tribunis lauacra præstentur.ibid.

Ne à mulieribus quę se prostituunt, fideiussor, aut iusiurandum exigatur, quòd hoc genus vitæ deserturę non sint. A. 51.

Ne quis quòd agricolæ mutuam pecuniam dedit, illius terram detineat, & quem vsurarum modum creditores, accipere debent ab agricol. A. 34.

Ne quis mutuum dans agricolæ, terram eius teneat, itē quàm magnas vsuras creditores ab agricolis debeant percipere. A. 32.

Ne quid oneri publ. imponatur. C. 11.

Ne operæ à collatoribus exigantur. C. 10.

Ne quis oratorium citra scientiam Episcopi ædificet, & vt prius definiat, quæ ad curam, & institutionem oratorii ædificandi necessaria futura sint. Et ne Episcopi absint à suis ecclesiis. Ac de alienatione immobilium rerum ecclesiasticarum. A. 47.

Ne personę, uel rei, vel auri alterius pro altero oppignerationes fiant, sed oppigneratione oblæso, eius quadruplum restituatur. Itē, ne pro eo, qui vel percussit, vel alióquin damnum irrogauit, alius percutiatur, aut qualitercunque damnum sentiat. Et ne donatio à priuato in Imperatorem facta, indigeat actorum publicorum confectione. A. 52.

Ne liceat potentioribus patrocinium litigantibus pręstare, vel actiones in se transferre. C. 2.

Ne sine iussu Prīcipis, certis iudicib. liceat cōfiscare. C. 9

Ne liceat in una, eademque causa tertiò prouocare; uel post duas sententias iudicum, quas definitio pręfectorum roborauerit, eas retractare. C. 7.

Ne rusticani ad ullum obsequium deuocentur.. 11.

Ne tutor, vel curator vectigal conducat. C. v.

Ne vir ex dote, aut mulier ex donatione ante nuptias, prueniens, lucrum proprietatis iure teneant, sed conseruent dominium filiis suis, vel si ad secundas nuptias non veniant, in lucro solum vsumfructum obtinetes. Et vt qui diuortio matrimonium dirimunt, si dotem, aut ante nuptias donationem lucrētur, similiter, & ipsi dominium, filijs conseruent, persona, quæ vsumfru-

ctum

Obla-

O

R.

ab eo,

Si men-

Si mensor falsum modum dixerit.V.11.
Si minor,se maiorem dixerit.C.2.
Si mulier ventris nomine in possessionem missa calumniæ causa esse dicetur.Inf.25.
Sine censu,vel reliquis fundum cōparari nō posse.C.4.
Singulis rebus per fideicommissum relictis.inst.2.
Si nuptiæ ex rescripto petantur.C.5.
Si omissa sit causa testamenti.C.6.
Si pars hæreditatis petatur.V.5.
Si pendente appellatione mos interuenerit. N.49.C.7.
Si ꝑ uim,vel alio modo absentis possessio turbata sit.C.8.
Si pignoris conuentionem numeratio pecuniæ secuta sit.ibidem.
Si pignori dato feudo,quid iuris sit.F.1.
Si piguus pignori datum sit.C.8.
Si plures vna sententia condemnati sunt.C.7.
Si propter inimicitias creatio facta sit.C.10.
Si propter publicas pensitationes venditio fuerit celebrata.C.4.
Si post creationem quis decesserit.C 7.
Si quacunque præditus potestate,vel ad eum pertinentes ad suppositarum iurisdictioni suæ nuptias tentauerit aspirare C.5.
Si quadrupes pauperiem fecisse dicatur.Inst.4.V.9.
Si quid in fraudem patroni factū sit.Inf.38.
Si qs aliquē testari prohibuerit,vel coegerit.Inf.29.C.6.
Si quis alteri,vel sibi,sub alterius nomine,vel aliena pecunia emerit.C.4.
Si quis cautionibus in iudicio sistendi causa factis, non obtemperauerit.V.2.
Si quis eam,cuius tutor fuerit,corruperit.C.9.
Si quis ignorans rem minoris esse,sine decreto comparauerit C.5.
Si quis Imperatori maledixerit C.9.
Si quis ius dicenti non obtemperauerit.V.2.
Si quis in ius uocatus non ierit, siue per eum cauerit per quem ex edicto non debuit ibid.
Si quis omissa causa testamenti,ab intestato,uel alio modo

do

Spon-

T

V

Vaca-

Vsuris vel fructib.legatorum,seu fideicõmissorũ.C.6.
Vsuris pupillaribus.C 5.
Vsuris rei iudicatæ.C.7.
Vt actiones & ab hęredib.& cõtra hęredes incipiãt.C.4
Vt quæ desunt aduocatis partium,iudex suppleat.C. 2.
Vt nemo inuitus agere,vel accusare cogatur.C.3.
Vt clerici apud proprios episcopos primum conuenian tur,& post hoc apud ciuiles iudices.A.83.
Vt clerici ex una ecclesia in aliam transferantur ad sup plendum deficientium statuum numerum.A 16.
Vt determinatus sit numerus clericorum sanctiss. maioris ecclesiæ,nec non cæterarum sanctiss ecclesiarũ hu ius augustiss.vrbis.A.3
Vt de cætero commutationes ecclesiasticarum rerũ nõ fictè fiant ad piissimum Imperatorem,& hoc modo ad alias ꝑsonas,& legitimas transeãt res, sed hæc tan tũ modo fiãt,ad Impialẽ domũ. Et vt liceat ꝑpetuas emphyteuses agi ab oratoriis in oratoria, decreto uidelicet interposito,excepta ab hoc maiore ecclesia,ne tamen in priuatã personã transeat emphyteusis.A.55
Vt nouæ constitutiones post alios duos menses, quàm insinuatæ fuerint,obtineant.Item parcit his,qui subtilitatẽ constitutionum in testamentis non obseruant, relinquendo quadrantem,& hæredis nomen,aut non inscribendo,aut non nuncupando.A.66.
Vt creditores primum aggrediantur principales debitores, mox illis soluendo non existentibus,secundo loco mandatores etiã,aut constitutæ pecuniæ reos,aut fideiussores.A.4.
Vt intra certũ tempus criminalis quęstio terminetur.C.
Vt deliberandi ius ẽt ad impuberes transmittatur.A.19.
Vt dignitatum ordo seruetur.C. 12.
Vt donatione propter nuptias specialis contractus sit, & de aliis capitulis.A.119.
Vt primę & secundę dotis exactione instante,nẽpe uiro ad secundas digresso nuptias,prior vxor,aut ex priore matrimonio suscepti liberi pręferantur,Vt quę si vxor aut is, qui dotem pro ea conscripsit, in dotem

conſcripta tradere voluerit,& maritus ea ſuſcipere dif ferat: ſoluto matrimonio nihilominus ab eo per ipsũ conſcripta exigatur donatio ante nuptias. Et ne dona tionem ante nuptias præſtet, qui quo minus dotem acciperet,in cauſa non fuit. A.91.

Vt Ecclsſia Rom.cẽtũ annorũ gaudeat pſcriptiõe.A.10.

Vt nemini liceat in emptione ſpecierum ſe excuſare, & de munere Sitoniæ.C.10.

Vt in flumine publico nauigare liceat.N.43.

Vt Anthimus,Seruus,Petrus Zooras,& reliqui hæretici Eccleſiaſtico gradu detrahantur. A.44.

Vt Illuſtres in pecuniariis omnimodo per procuratores cauſas agant, cum verò de iniuria criminaliter agitur,dũtaxar ſecũdũ priuilegium ipſis ad hoc conceſsũ, Clariſſimis autem tam per ſe,quàm per procuratores liceat pecuniarias cauſas agere.A.42.

Vt Imperat.nomen in inſtrum entis,& actis publicis pręponatur,& vt tempora, quæ latinis deſignantur literis manifeſtius ſcribantut.A.47.

Vt lite pendente vel poſt prouocationem,aut definitiuã ſententiam,nulli liceat Imperatori ſupplicare.C.1.

Vt ea,quæ uocantur inſinuatiua,ſuper clericis in maiore quidem Eccleſia dentur,in aliis autem Eccleſiis penitus non dentur.A.56.

Vt omnes iudices,tam ciuiles,quàm militares poſt admi niſtrationem depoſitam,quinquaginta dies in ciuitatibus certis locis permaneant. ibid.

Vt nemini liceat ſine iudicis authoritate ſigna rebus im ponere alienis.C.2.

Vt legatorum,ſeu fideicommiſſorum ſeruandorum cau ſa caueatnr.Inf.35.

Vt in poſſeſſione legatorum,vel fideicommiſſorum ſeruandorum cauſa eſſe liceat ibi.

Vt ex legibus,ſenatusve conſultis bonorum poſſeſſio de tur.Inf.38.

Vt ſi plures filii non ſint quàm quatuor,legitima portio cenſeatur triens,ſi ultra quatuor,ſemis.Et ut naturales liberi,nulla exiſtente prolę legitima vna cũ matre

ab

ab intestato sextantem accipiant. Et ut collatio tam ex testamento quàm ab intestato competat, nisi expressis verb. testator id prohibeat. Et de diuisione bonorum in liberos facta à parentibus, & de eo, qui proprium chirographum inficiatur, deque aliis capitulis A. 18.

Vt nullam de cætero licentiam dux aliquis, aut cohibendis uiolentiis præpositus habeat ad vtranque Phrygiam accedendi, aut quosdam sibi coniunctos eò dirigendi, vt aliquos comprehendant. Sed neque earum prouinciarum incolæ ad eos, qui tales magistratus in Lycaonia, & item Lydia gerunt, decurrant, apudque ipsos contra aliquos querelam instituant. cùm ciuiles magistratus abundè sufficiant ad huiusmodi emergẽtes casus persequendos. A. 45.

Vt qui contra naturam luxuriantur, & per Deum adiurant, item blasphemias in Deum ingerunt, afficiantur supplicio. A. 77.

Vt omnes prouinciarum magistratibus obtemperent, siue de criminibus, siue de pecuniis agatur. Et ut causæ illic examinentur, nemine prorsus exempto per aliqđ priuilegium, absque sacra pragmatica forma. A. 63.

Vt magistratus a deposita administratione quinquaginta dies commorentur in suis prouinciis, siue militarẽ, siue ciuilem functionem gesserint. A. 95.

Vt qui se res minorum obligatas habere perhibent, aut eis obligati sunt, penitus ad illorum gubernationẽ, & tutelam nõ accedant. Et ut curatores nullo modo cessiones suscipiant aduersos eos, quorum curam gerunt gesseruntve. Et ut hæc generaliter in omni curatione valeant, in quibus casibus, leges curatores dari præcipiunt. Item de administratione pecuniarum illis competentium, & quãdo eis deponi oporteat, aut reditus ex eis computari A. 72.

Vt mulieres, quæ nuptias iterant, electionem nõ habeãt in quem filiorum donationem ante nuptias conferãt deque aliis capitulis. A. 2.

Vt nemo ad suum patrocinium suscipiat rusticanos, vel

vicos eorum.C.11.
Vt in possessionem legatorum, vel fideicommissorum seruandorum causa mittatur,& quando satisdari debeat.C.6.
Vt ea quæ præfectis, aut largitionibus,aut rebus priuatis,aut sacro patrimonio debentur in reliquis, in quacunque specie vsque ad præteritam septimā indictionem & ipsam indulgeant.A.147.
Vt præsides absque ulla datione pecuniæ ad officia mittantur.A.8.
Vt præsides,qui interpellantis allegata audire differunt, compellantur id facereab episcopis.Et ut si quis præsidem suspectum habet,in cognitionem litis adhibeat, sociétque etiam ciuitatis episcopum.Item,vt qui à p̄side offensionem patiuntur & iniuriam, adeant eade re episcopum.Deq; alia cautela, quæ ab episcopis omnino corroborari,fieri ve debeat à præsidib. A.86.
Vt qui prouincialem hominem extra territorium suum in ius producit,cautionem præbeat, quod nisi litem obtineat,prǽstaturus sit quantum iudex eum,qui calumnia tentatus est,accipere statuerit. Item vt qui libellum suscipit,an deliberandum in iudicio disceptare velit,aut datum tolerare iudicem viginti dierum spatium habeat.Præterea,quòd qui post iuratoria cautionem in judicio non comparet,omnem litis expensam debet actori persoluere,& deinceps causam dicere,datis fideiussoribus.Insuper, de hypothecis militiarum,quæ ex casu vocantur, quæ pérsonæ, & quando hoc ius habeant.Postremo & de indotatis vxoribus, vt & ipse quartam partē in substantia uiri habeant,& item uir in substantia vxoris,quando inops est,qui superstes mansit.A.53.
Vt res immobiles donationis ante nuptias à marito, ne consentiente quitem vxore, vel pignori obligari,vel omnino alienari liceat:nisi postea æquè illi satis fieri possit, atque eadem & in dote obtineant.A.61.
Vt restitutiones fideicommis. vsque ad vnum gradum consistant.A.159.

Vt in

REPER

REPERTORIVM NOVELLARVM CONSTITVTIONVM

Secundum literarum ordinem. prout vulgò allegantur, ex editione vetere.

Filiis

Quomodo

Vt

TITVLI CONSTITVTIONUM extrauagantium, Quas collationem xj. appellant.

rum ſecuritatibus. Eſt Appendix libri 2 Feud.

Digeſti Veteris.

Primus liber habet tit. 22.
Secundus 15.
Tertius 6.
Quartus. 9.
Quintus, habet tit. 6.
Sextus 3.
Septimus 9.
Octauus 6.
Nonus habet tit. 4.
Decimus 4
Vndecimus 8.
Duodecimus 7.
Tredecimus 7.
Decimus quartus 6.
Decimus quintus 4.
Decimus ſextus 3.
Decimus ſeptimus 2.
Decimus octauus 7.
Decimus nonus 5.
Viceſimus 6.
Viceſimus primus 3.
Viceſimus ſecundus 6.
Viceſimus tertius 5.
Viceſimus quartus 2.
Et ſunt ſimul. 155.

Infortiati.

Primus liber habet tit. 8.
Secundus 10,
Tertius 10.
Quartus 8.
Quintus 7.
Sextus liber habet tit. 1.
Septimus 1.
Octauus 1.
Nonus 10.
Decimus habet tit. 9.
Vndecimus 3.
Duodecimus 4.
Tredecimus 15.
Decimus quartus 18.
Et ſunt ſimul. 105.

Digeſti Noui.

Primus liber habet tit. 6.
Secundus 16.
Tertius 11.
Quartus 9.
Quintus 32.
Sextus habet titulos 7.
Septimus 3.
Octauus 8.
Nonus 23.
Decimus habet titulos 24.
Vndecimus 18.
Duodecimus 17.
Et ſunt ſimul 174.

Codicis.

Primus liber habet. tit. 58.
Secundus 59.
Tertius 43.
Quartus 66.
Quintus habet tit. 75.
Sextus 61.
Septimus 75.
Octauus 59.
Nonus liber habet titu. 51.
Decimus 76.
Vndecimus 77.
Duodecimus 64.
Et ſunt ſimul 764.

Au-

Authenticorum siue Nouellarum constitutionum.

Prima collatio habet tit.6.
Secunda 6.
Tertia 7
Quarta 7.
Quinta habet tit.20.
Sexta 14.
Septima habet tit.10.
Octaua 13.
Nona 15.
Et sunt simul. 98.

Decima collatio Authenticorum, siue Nouellarum constitutionum, aut liber siue Vsus feudorum habet titulos 87.

Institutionum.

Primus lib. habet titulos 26
Secundus 25.
Tertius 30.
Quartus 18.
Et sunt simul. 99.

FINIS.

FLORES LEGVM
SECVNDVM ORDINEM ALPHABETI,

CVM ADDITIONIBVS, & concordantijs Doctorum.

Per D.Lucium Paulum Rosellum, Patauinum I. V. D. denuo recognitis, & additis.

ANte primum nihil est.in proœ.ff.eod.§. nos vero,& ff.de uerb sign,l.proximus.

Ad præsens oua, cras pullis sunt meliora. ff. de transac.l.cum hi.

Aliquis firmiter non debet asserere quod ignorat. ff. de act.emp.& vendi.l.Iulianus.§.quidam tamen.

Artifex commendat opus suum.ff de in integ. restit.l. 1.

Artifex præsumitur viuere ex artificio,glo.in l.si quis argentum.C.de dona.in uerbo quantum.

Anima est præferenda cæteris rebus.C.de sacrosanct. eccle. l.sancimus.§.penult.

Audacia quæ uertitur circa licita approbatur.ff.de lib.& posthu.l.Gallus §.videndum, sed audacia circa illicita reprobatur,l.si quis in tantam.C. vnde vi.

Animalia naturalis iuris peritia censentur.l. 1.ff. de iusti. & iure.§.penul.

A iure naturali descendit maris & fœmine coniugatio,& liberorum procreatio,& educatio.l. 1.§.penul.ff.de iusti. & iure.

Ab omni malitia serui prohibentur, alioquin capite puniuntur,ff.de re mil.l.ab omni.

Alicui non prodest,nec nocet iusiurandum inter alios factū.l. 1.ff.si mulier in possessione ventris nomine caueca-

lum.cau.
Absens reus per procuratorem causam absentiæ reddere potest,l.absens.ff.de procura.
Ad crimen publici iudicij prosequendum frustra interuenit procurator.l.pē.§.ad crimē.ff.de publi. iudi.sed bene pōt pro allegāte causam absentiæ,c.tuæ de procu.
Appellatione armorum fustes & lapides continentur, l. armorum,ff.de verb.sig. insti.de interdict.§.qui autē.
Appellatione mulieris & virgo uiripotens cōtinetur. ff. de verb.sig.l.mulierum.
Appellatione parentum non tantum pater & auus, & pro auus continetur,sed & mater & auia & proauia, l parentum appellatione,ff eod.
Appellatione patroni & patrona cōtinet̄,l.patroni,ff.eo.
Appellatione tigni omnis materia continetur, ex qua ædificia constant,l.tigni,appellatio,ff.eod.
Appellatione hæreditatis bo. pos.continentur,l.æreditatis appellatio.ff.eod.
Appellatione liberti,& liberta continetur,l.liberti,ff.eod.
Appellatione carbonum materia non continetur,l.carbonum appellatio.ff.eod.
Appellatione hæreditatis etiam damnosa hæreditas continetur.l.hæreditatis appellatio.ff.eo.
Appellatione familiæ & ipse princeps familiæ continetur,l.familiæ appellatione,ff.eo.
Appellatione fundi omne ædificium & omnis ager continetur,l.fundi appellatione,ff.eod.
Appellatione liberorū nepotes & pronepo. cæterisque q ex his descēdūt,cōtinent̄,l.liberorū appellatione,ff.eo.
Appellatione teli cōtinetur ferrū,fustis,lapis, & omne qđ nocendi causa habetur,l.si pignore, ff.de furtis.
Appellatione rei & pars continetur, l.appellatione rei, ff.de verbo.signi.
Appellatione partis vel portionis dimidia pars cōtinet̄, l.dominia quæ partis,ff.eo.& l.nomen si.§.portionis.
Auctoritates maiorum non sunt reprobandæ,C. ad exhi. l.ad exhibendum,& ff.de iudi.l.Iulianus.
Adhibenda est fides peritis in arte,ff.de uent.in pos.mit-
 ten-

ten l. 1.§.1.

A persona in qua est compromissum non est recedẽdũ. ff.de uerb.obl.l si quis arbitratu. in fin. & C. de contrahen.emptto.l.fin.Cõtra de l.si societatem.ff.pro socio.& ff.de dotis promis.l.

Aliquis nõ præsumitur immemor suæ salutis.C.ad l.Iul. repe.l.fi.adde de iure canonico in c.sancimus.s.q.7.

Ablatiuus absolutus facit conditionem.ff.de cond.& de mon.l.à testatore.

Alteri stipulari nemo potest,l. stipulatio ista,§. alteri, ff. de verb.obl.& insti.de inut.stip.§.alteri.

Alienum factum nemo permittere potest,insti. de inuti. stipu.§.si quis alium.& ff. de verb.signifi.l. stipulatio ista.in princ.

Affirmãti incũbit probatio & nõ neganti.l.2.ff.de prob.

Accusatus nõ potest aliũ accusare pẽdente ill a accusatio ne,l.neganda,C.qui accus.non pos.nã relatione crimi num non purgatur crimẽ,l. is qui reus,ff de publ.iud.

Ars imitatur naturam in quantum potest institui, de adopt.§.minorem.

Ars fit ex experientia, vide Spe.in prohem 4.partis.

Approbatum non debet reprobari.l.Pompo.ff. de nego. gest.

Approbari potest factum,& eius qualitas reprobari. Bal. in l.1.col.2 uer.item potest quis.C.de fur.

Armis arma repellere licet.ff.de ui & ui ar.l.1.§. vim vi. & l.3.§ cum ergo eod.tit.

Angustia tẽporis aliquãdo uitiat stipulatũ,ff.de ver.obl. l.continuus § cum ita,& instit.eod §.loca.

Arbiter quandoque accipitur pro iudice delegato,l. fin. ff.de iudic.

Aliquis non grauatur ex sola præsumptione.ff.de pen.l. absentem

Aduocati ęquiparantur militibus,l.aduocati,C.de aduo. diuer.iudi.

Armarium est locus ubi libri reponũtur,ff.de fur.l.uulg. in gl & ff.de le.3.l.librorum appellatione.§ cartis.

Asseuerare est aliquod verum vel falsum sine interroga tione

tione affirmare,l.non nud.in glo.C.de proba.

Actor agit quãdo vult,sed reus nõ.l.pure.§.fi.ff.de don. matr.excep.& l.si quando lex est.C.de dilat.

Actus stipulantis & promittentis debet esse continuus, ff.de uerbo obli.l.1.§.1.

Affectus tantum punitur sicut effectus,C.ad l.Cor.de sic ca.l.is qui cum telo.

Aliquis non auditur si dicat se ignorare,quæ tractauit in proœ.fforum,& ad senatusc.Velle.l.quanquam.

Abigei sunt quibus est cura alienis animalibus insidiari, & ea alibi transponere, in aut.de nup.§ si ergo secundum Odof.collatio.4.

Absentia eius qui reipub causa abest,neq; ei, neque alii debet esse damnosa,ff.de reg.iur.l. absentia.

Aliquando contentum ponitur procontinente,ff.de pac. l.iurisgentium.§.quod ferè,ubi pactorum,i.instrumentorum quibus pacta inferuntur.

Ad ueritatem copulatiuæ requiritur quòd vtraq. pars sit uera,l.si quis ita stipulatus fuerit. ff. de verb. ob. cum suis alleg.

Ad ueritatem vniuersalis requiruntur omnes singulares eius esse veras.l.si is quæ ducenta,ff. de reb. du.

Absens per distantiam habetur,ff.de ritu nup.l.in eo.§. deinde,& ff.de arbi.& l.sicuti.

Aliquid publicè permittitur quod priuatim non permitteretur,ff.de re.diui.l.in tantum.§. sacræ autẽ res sunt quæ publicè &c.

Alterius temeritas non debet alii nocere,ff. quemadmodum tes.or.l.consulta.

Acceptilatio est liberatio per mutuam interrogationẽ, quæ utrique contingit ab eodem nexu absolutio.l. 1. ff.de acceptil.

Acceptilatio in diem facta nullius est momenti, l. in diem ff.eo. tit.

Acceptilatio sub conditione fieri non potest,l. acceptilatio sub conditione,ff.eo.tit.

Acceptilationis facta in frandem creditoris qualiter reuocatio petatur.uide Spe. de re.ec.non alien.

Abſurdum ſequitur ad abſurdum,No.glo.ff.ſolu.matri.l. diuor.ſuper verbo alioquin.

Aliud eſt pęna,& aliud eſt fraus. Nam fraus ſine pœna eſſe pōt,pœna aūt ſine fraude eſſe non poteſt. Pęna .n.eſt noxę vindicta,ſed fraus ipſa noxa dicitur,& qua ſi penæ quædā ꝑparatio.l.aliud eſt fraus,ff.de ver.ſig.

Actus ſecundum naturam ſui ſubiecti regulatur, l. eius, ff.de oper.lib.contra,ff.ad l.acquil.l.2.in fine.

Acta ſunt perpetua,in ſpe.de reproba.§. videndum,ver. hoc quoque,& ſe,& de inſtru.edi.illud autem, §. ſatis vtiliter,ver.Item quid,& §.oſten.uer.& ſcias,& in verſi.in quibus.

Actiones creditorum ſeu cauſæ non debent differri,§.cū igitur,inſtit.de bon.poſ.

Actio furti competit ei,cuius intereſt rem ſaluam eſſe,licèt nō ſit dominus,inſt.de ob.quæ ex delic.naſ.§.furti actio.

Audacia mulierum eſt reprehendenda,quia non eſt licitū inijcere manus in viros ſuos,in aut. de nu.§. rurſus.

Arrogo qui ſuus eſt ſed habet meus eſſe neceſſe. Not. glo.patris adopto ſuum,ſed patris permanet idem,inſti.de adop.§.imperatoris auctoritate.

Aurum dicitur præcioſius metallo:& poſt aurum argentum No.glo.in aut.de conſulibus,§. quantuncunque ver.ſolum vero aurum,colla.4.

Ad remunerationem quilibet obligatur,l.ſed ſi l. cōmiſſori,l conſulti,ff.de pet. hære.iuncta,l.ſi uero nō remunerandi.§.idem Papinianus,ff.manda.& l.ſi non ſortem,§.libertus ff.de condi.& demon.

Appellatione præſidis continetur quilibet rector prouincię.l.1 ff.de offi.præſi.

Appellatione fratrum,& ſorores continentur, l. Lucius Titius,§ quæſitum eſt,ff.de leg.3.

Amicus ex mente debet perpendere voluntatem amici ſui,& ſeruare,alias non eſt bonus amicus.l.Pamphilo ff.de leg.3.

A uerbis legis non eſt recedēdum,l.non aliter,ff. de leg. 3.facit,l vnum.§ item Imperator,ff.de lega.

Appel

Appellatione mulorum,& mulæ continentur quemadmodum appellatione seruorum,& seruæ continentur & ita sub masculino genere continetur fœmininum.

A Deo autem totius mundi elemēta processerunt,& eorum dispositio in orbem terrarum producta est l.j.in prin.C.de vete.iu.enucle.

Asseris,ideſt assertiuè dicis,ita exponit glo. j. C. de non numerata pecunia.

Aliud pro alio inuito creditore solui non potest,l.cum à quo cum l.se.C.de solutio,ff.si certum peta l.ij §.1.C. de secū.nu.auc.sed si aurū.Sed hoc fallit.ff de reg.iur. l.non dubium.§.si cum multis alleg.in glo.dictæ leg. cum à quo.C.de solutionibus,& liberationibus.

Adulterium propriè dicitur innupta, quasi transitus ad alterius thorū,stuprū in virginē vel viduā,ff. ad l. Iul: de adul.l.inter liberas,pro hoc glo.super ru.C.eo.titu.

Actio iniuriarum non competit hęred.ff.si quis cautio.l. si cum in iudicio,§.qui iniuriarum.

Actio iniuriarum datur contra iudicem,qui volentem si deiubere detinet in carcere.Bar.in l.si vero.§. qui pro rei,in 3.no.ff.qui satis.cog.quod no.contra indoctos, & Alex.in l.j.si quis in ius voc.non ierit.

Accusatoribus falsorum monetariorum immunitatem permittimus,l j C.de fal.moneta.

Aduocatorum officium necessariū & laudabile est l. laudabile,in prin.C.de aduo.diuer.iu.

Aliud pro alio soluitur inuito creditore,C. de dona. l. si quis ar.in principio,& ff.de leg j.l.si domus,§.qui cōfitetur,& de re.iu.l.miles.

Abrogare est penitus corrigere siue remouere,derogare tamen est corrigere in parte tantummodo,ff.de verb. signi.l.abrogare.

A capite edenda est ratio,ff.de eden.l.argentarius,§.edi.

A dignioribus est inchoandum,insti.de iure nat.§.final.

A fine denominatur res l.si quis à multis, ff. de noxalib. C.de iud.l.rem non nouam,§.fi.& ff.de leg.3.l.ex imperfecto contra de le.3 §.scio,ff.de mino.

Ab initio licitū est cōtrahere, sed ex post facto non licet

resilire,l.sicut initio,C.de ac.& ob.& ff.commo.l.j.cõ modato.§.sicut,& C.de rescin.uen.l. de contractu. & C de transac.l.quamuis,& C.de contrahen.empt.l. nõ id circo.in fi.& C.si cer.pet.l.eo quòd,& ff.manda ti.l. si mandauero.§.sicut,& instit.eo.§.pe.ff.de iud.l.inter dũ.§.si donator,& ff.de cura.fur.l.cuius bonis in prin. & C.de dona.l.si quis arg.§. fi.

Aliquis non debet duplici pœna ex eodem delicto puniri,l.sanctio,ff.de pœnis.

Actio semel extincta non reuiuiscit amplius,l.si unus, §. sed si pactum,ff.de pact.& ff de noxa.ac.l.electio.cum ibi no.contra de no.per glo.in l.metum.la 3.§.violenti,ff.quòd me.cau.

Authoritati rusticorum creditur,ff.de leg.3.l.si chorus.

Annalia ad agendum sunt temporalia ad excipiendum, ff.de excep.do.l.pure,§ fi.

Actiones sequuntur vniuersalem hæredem non particularem.ff.ad treb.l.j §.si hæres,cum ibi not.

Ambigua solutio pro meliori, & certiori parte est interpretanda & intelligenda,ff.de vsur.l.creditorum. cum ibi not.

Anima sedendo & quiescendo fit prudens & sapiens, se ptimo physicorum,uide Ang.in §.j.insti.de offi. iud.

Anima in principio suæ creationis est tanquam tabu , in qua nihil depictum est, depingibilis tamen virtutibus & scientiis,tertio de anima.

Alteri nõ parceret.qui sibi ipsi non parcit.ff.de bonis eo. qui ante sen.mor.sibi consciri.l.fi.

Actio de dolo non patitur aliam actionem secum cõcurrere.ff.de dolo l.ij.§ act.

Ad intentionem proferentis sermonem est recurrendũ, ff.de leg j.l.si quis.

Alienatio est actus.per quem dominium,transfertur, C. de fundo dotali.l.j.

Ancilla aliquãdo emitur,ut pariat.ff.de lega.2.l.Pãphila.

Alienationis verbo non tantum cõtinetur dominii translatio,& seruorum manumissio,sed etiã vsus & vsufructus constitutio,& pignoris vel hypothecæ obligatio.

&

& seruitutis impositio,& etiam contractus emphyteuticus,l.fin.C.de reb.alie.non ali.

Ad officia seu munera publica minus idonei aliis deficientibus ab initio eliguntur,l.generaliter. §. spurios. ff.de decur.& extra de reli.do.c. inter.

Accessorium sequitur naturam sui principalis l. 3. C. de po. & ff.de reg. iur.l.cum principalis. & l. hęres a debitore.§.quòd stipulator,ff.de fideiuss.Sed cõtra. de leg. 1.C.de iud.

Accessorium non potest esse maius principali, l. iustissime.§. 1.ff.de edil.edic.inst.de fideiuss.in §.fideiussores. in fin. in l.si emptione.§. 1.cum gl in uersi.accessio.ff. de contrahen.emptio.cõtra de §.purpurã.de re.di.inst.

Aliquis non debet esse iudex in sua causa,ff.de arb.l.pen: C.ne quis in causa sua,in rubro & nigro.Contra de l.si libertus,ff.de oper.liber.ff.de contrahen.emp.& uend. l.hæc uen.

A sententia arbitraria non appellatur.C.de arb.l. 1. & ff. de arb.l.diem,§.stari.Contra de lege ab arbitrio.ff.qui satis cog.C. de iud.l. 1.

Ad ueritatem disiunctiuæ propositionis sufficit alteram partem esse ueram.ff.de verb.obl. l. si ita quis, & l. si quis.§.utrum.ff.de reb.dub.Contra de l.cum quidam. C.de verb.sig.C.de inst.& subst.l.generaliter.sol.istud fauore liberorum gl.in l. si quis ita.ff.de verb obli.

Allegans contraria non auditur,C.de fur. l. 1. ff. de cõd. & demon.l Titius cõtra,ff.de inof.test.l. Papinianus, §.sed nec impuberis,ff.de colla.bo.l.nunquam.

Ad augmentationem delicti, sequitur augmentatio pœnæ,C.de ser.fug.l.quicunque,C.de epis.aud.l. 3. contra inst.ui bo.rap.in prin.& §. 1.& de le.l. Celsus,ff.de arb l.incerto,§. pe.inst. de iniur. quia maius est delictum offendere legem,quàm eius ministrum,& tamẽ qui offendit,minus punitur.

Affectus non punitur,nisi sequatur effectus,l. cogitationis,ff.de pę.& ff.quod quisque iur.l. 1.in fi contra. C. de fur.l.si quis non dicam.Contra de.§. bestias,in l. 1. ff.de postu.in glo.

Amor calefacit in auth.quibus natu.effi.l.ſerui,§.illud.

Arma magis quàm iura miles ſcire debet.l.ſancimus,in prin.C.de iure deliberandi.

Aliquis non debet uenire contra ſuum factum tex.in c. veniēs,de fil.presb.ff.de adop.l.poſt mortem.C.de cō trahe,empt.l.non idcirco, ff.de ſeruit.ruſt.præd. l.& ꝑ fundum,C.de ſeruo cōmuni pigno.dato l.ſi creditoribus,& C.de reuo.do. l.cum profitearis, C.de remiſ.pigno.l.1.Sed contra C.de agri.& cenſi.l. quēadmodum,& C.de lib.cauſa,l.1.& C.de anno.ciui.li.11. adde,c.noſtr,de elec.

Actor debet ſequi forum rei,C.de iuriſd.om.iud.l.in criminali,& c.ſanè,extra de fo.compe.Contra. C.vbi in rem ac.l.fi.in fi.& extra de fo.cōpe.c.cū ſit generale.

Agentes & conſentientes pari pęna puniantur, .iubemus,§.œconomus.C. de ſacroſan.ecc.contra de l.qui dam ergo,ff.qui not.infa.contra inſtit.de oblig. quæ ex delic.naſcun.§ hi.& C.eod.l.eos.

Ad quem ſpectat onus,& emolumentum,ff de re iud .l. ſecundum naturam,& l.fin.§.ſed cū, C.de fur.Cōtra iuſt.de legi.paren.tut.in fi.&ff.de nego.geſt. l.ſi negocia,&l.qui proprio,ff.de procur.

Actore non probante reus abſoluitur,l.qui accuſare,C. de eden.l.actor.C.de proba.Contra.ff.de eden.l quiſquam,& l.1.§.edenda eod.tit.

Appellationis remedio extinguitur pronunciatum, l.1. in fin.ff.ad turp.l.2.ff.de pę.Cōtra ff.de his qui not. infa.l.furti,ſecundo reſponſo.in fin.quia ſuſpenditur, & ideo proſequitur retro habet effectum,C.de temp. app.l.fin.§.illud.

Argumeutum à contrario ſenſu fortiſſimum eſt in iure. l.1.§.huius rei,ff.de officio eius cui manda.eſt iuriſd. inſt.de liberti,in prin.eſt clarior tex.in l.inter ſocerū. §.cum inter,ff de pac.dot.Contra C.de epi.& cle. l: conuenticulam,& l.nemo,C.de iud.

Argumentum à contrario ſenſu an, & quando locum habeat:vide Spec.de diſpu.& alleg.§ poteſt, ver. vel non obſtat. & Alexan.in l.1.de offi. eius, vbi po-

nit an habebat locum in rescrip.& an in sententia. & an in contractibus,& an in vlti.voluntatibus,& an in negatiuis.

Aliquis non debet postulare illud,cuius contrarium in casu contrario non esset postulaturus.C.de sol.l.pęn. C.de vsu.l.si ea lege.Contra.ff.loca.l.ea lege.ff.de ꝓcu.l.qui proprio.§ procurator.

Aliquis non potest renunciare iuri quod sibi ignorat con petere,C.de fur.l.fi.ff.de inof.testa.l.mater. & l.eum qui.in prin.eodem.tit.Contra.C.ve transac.l. qui sub prętextu.ff.de uerb.obl.qui Romę.§.fi.

Aliud est reddere,aliud est de suo dare.ff.depo.l.1.§.elegantes.Contra.ff.de verb.sig.l.verbum.§.reddendi. & ff.de aur.& arg.leg.in prin.l.qui vxori.

Aliquis magis debet uelle mori, quàm peccare.ff.quod met.cau.l.isti quidam.§.penul.& c.sacris ex eod.titu. Lotharius.31.q.3.Contra.ff.de qui an bo.co.sen. mo. l.1.& de C.auth.15.q.6.

Actori incumbit onus probandi.l.qui accusare. C.de edend.Contra,imò vtrique incumbit onus probandi.l. vbi.C.ad leg.fal.& l fallaciter C.de abol.

Aliquid nō debet esse superfluū in regula.C.de no. Co. com.po consti.l.vncia,contra medium.ff.de euict.l.si ita quis.Contra, quia diu sunt omnes similes,ergo vna earum superfluit, l.si quis in conscribendo.C. de pac.& de episc.& cle.l.raptores.C.de rapiu.virg.

Allegans impossibile non auditur.l.confessionibus cum alleg.in glossa .ff. de interro.ac. & l.inde Neratius,§. fin.in gl.ad leg.Aqui.Contra omne argumentum, vt iacet,est necessarium l.lege.C.de leg.perp.ff.qui & à qui.ergo omne argumētū à cōtrario sensu est impossibile,l. 1.ff.ad municip.inst.de furt.§.nec ingratus cū similib. sed allegans argumentum à contrario sensu auditur,vt dictum est superius,ab eo plura exiguntur qui plura committuntur.l.si fugitiuum.C.de ser. fug. & l. presbyteri.C.de episc.& cle.Contra de l.nemo.C. de sum.tri.& fid.ca.& l.fi.C.vt nemo priua.l.in seruorum ff.de pę.

Aliquid

Aliquid est iustum, cuius cōtrarium est iustius l.exhibendum.C.de procur.& per glo no.super verbo iniusti. aliquid est malum, cuius contrarium est deterius, vt ff.de re iur.l.quotiens.Contra oppo.

Alteri per alterum non debet iniqua conditio afferri. l. non debet. ff.de reg. iur.& dicit pro,& cōtra in gl. Itē. inst.de autho.tutorum,in princ.quia pupillus sine authoritate tutorum non obligatur,cum authoritate verò sic.

Aliqua transeunt cum uniuersitate,quę per se nō transirent.l.in modicis cum alle.in gl.ff.de contrahē.emp. & vend.Cōtra.de.l.quia perinde.ff. ad treb.cum alle. in gl.

A iuuene & cupido credatur reddita uirgo.No.gl.ff.mā. l.si verò remunerādi §.si adolescentes.

Aliquis non pręsumitur donare suum.ff.de prob. l.cum de indebito.ver.si vero.Contra.ff.man.si vero.§.inde papinianus.

Aliquis non tenetur diuinare.ff.mand.si & fideiussor.§. si cum debitor.& l.si putator.ff.ad leg.Aqui. Contra inst.de le.pa.tu.& ff.de au.& ar.le.l qui uxor.ff.si pars hę.pe.l.antiqui.

Aliquis non debet locupletari cum alterius damno. l. nā hęc natura.ff.de cond.inde.Cōtra inst. de vsucap. per totum,quia quis per vsucap.locupletatur.

Aliquis non debet subire vicem duorū.ff.de pac.l.si plures.cum ibi alleg.Contra de l.si consultus.ff.de adopt. cum al.in d.l.si plures.

Agnitione posthumi rumpitur testamētum.inst.de exhęreda.lib.in prin.Contra.de inof.test.l.si mater.

Apud deum non est acceptio personarum.§.hinc nobis. in authen.de mona.colla.

Argumentum per simile dissoluitur per dissimile. C. de commer.l.2.extra qui fil.sint leg.c.per venerabilē. in antiquis.

Argumentum à contrariis,an valeat:vide Bal.in l.cōuenticulam.in 2.col.in fi.ver. Item est arg.à cōtrariis.C. de episco.& cle.& in l.eam quam.12.colum.in uersi:

Item

Item dubitatur C.de fideicom.quòd sic.

Auaritia est radix omnium maloru͂,vel mater in auth. vt iudices sine quoquo suffrag.§.in fin.col.2.

Aliquid probatur eo ipso quòd contrarium ostenditur.l. super seruis.C qui mili.non pos.lib 12.

Aliquis non debet reposcere res suas per rixas,vel contẽtiones,sed amicabiliter.l si ex plagis.§.tabernarius. ff. ad leg.Aquiliam.

Accidens magis inspicitur,quàm natura.l.1.§ bestias.cu͂ alleg.in gl.ff.de postu.Contra de l.fi.C.de his,qui ueniam ætatis suæ impe.& de §.pauonu͂.inst.de re.diui. & in l.qui hæc.ff.de tute.

Aliquis non cogitur aliud vendere,vel emere.C.de iure deliberandi.l.inuitu͂ C.de cõtrahen.emptio.& vendit. l.non enim.ff.de actione re.amo.Contra de § pe.insti.de his qui sunt sui vel alieni iuris.& §. non solum. inst.de leg.& § fin.insti.de dona.

Aliqua per obliquum conceduntur,quæ directo non cõceduntur,siue alia per alium consequuntur, quæ per seipsum non consequerentur.ff.quæ res pig.obl.pos.l. Aristo.in fin.& vide ibi in gl.Contra de l.qui alienã, ff.de neg.gest.§.quanquam.& vide gl.super verbo,ga nec ipsam.

Ante litem contest.quis nõ dicitur petere,sed petere vel le.l.velle.ff.rem ratam haberi.

A sentẽtia interlocutoria nẽ appellatur.C.de episc. aud. l.2.& l.non recipi.C.de appel.l.ante finem temporis & ibi vide l.pro hac parte.Contra.ff qui satisda.cog.l. arbitrio.& l.ij.ff.de appella.reci.vel non reci. Et ibi vide pro ista parte l.sopitu͂ de iure canonico.c. cordi. extra de appel.lib.6.

Accipiendo sortem quis dicitur tacitè renuntiare interesse.ff.si quis caut.l.ij. 1.respon.& ibi vide l.pro illa parte.& l.centum caput.& l.fi.ꝑ cer.loco.Contra de l. cum stipulatus sum.ff.de verb.obl.& C.de iudi.l.1.vide de hac materia reportata.& ff de do.l.eleganter. §.non solum.

Ad præsumptionem tunc est recurrendum cum veritas

sciri

ſciri non poteſt,ff.de leg.3.l.nummis,& ff.ſi pars her. pe.l.antiqu.

Alternatiua petitio non eſt admittenda,ff.de ſtip.ſer.l. ſi ita.& ff.de teſti.l.tutor.ita recte,& ff. de iniur.l.prętor edixit,§ quòd autem.Et ibi vide concor.in glo.

Aliquis punitur ſi mandatum exceſſerit vel nō bene geſſerit,ff.mand.l.diligenter.

A perſona in qua compromiſſum eſt,non eſt recedendū ff.de verb.obl.l.ſi quis arbitria.

Ars mathematica,vel diuinalis,quod idem, eſt damnabilis & interdicta eſt C.de male.& mathe.l.2.

Ambulatoria eſt defuncti voluntas , vſque ad vltimum vitæ exitum:vt ff.de ademptione lib.l.4.§.fi.

Actio ſemel extīcta nō reuiuiſcit,ff.de ſo.l.q̄ res §.arena

Aduerſus fiſcum ſolummodo emptores petitioni prætij compenſationem iure obijcere prohibentur l.ſi ex vēditione in fi.C.de compenſa.

Alearum vſus res antiqua eſt.in auth.alearum vſus,C.de reli.& ſump.fu.& animæ vſu.

Annua ſi debes exordia perſpicis anni. Annuo ſi debes in fine teneberis anni.Glo.no.hos verſus,inſt.de uerbo.oblig.§.ſed & ſi ita.

A Deo gubernatur imperium ,& per eū refrenata ſunt bella,pax decorata,& ſtatus reipublicæ ſuſtentatus.l.j.in ſui principio C.de veteri iure enucl.

Affectus punitᷓ ultra quā ſe extēdat l.quoniā multa C.ad leg.iul.de vi pub.& priua.q̄a qui ſolā poſſeſſionē habere affectauit,non occidere punitur capitali ſupplicio, vnde voluntas & propoſitū hic non diſtinguunt maleficiū,qđ ē alibi:vt ff.ad leg.cor.de ſicca.l. 1.§.diuus.

Arguēdū eſt de vltimis voluntatibus ad contractus l.cū quidam,in fi.C.de ver.ſig.& de cōtractibus ad vltimas volūtates,l.fin.C.de lega & l.teſtamētū,de teſta.

Aſſertio partis,an veniat appellatione probationis , vide latè Crot.in l ſi conſtante.in 14.col.ſol.mat.

Ad ea,quæ non habent atrocitatē facinoris vel ſceleris , in his ignoſcitur ſeruis,ſiue dominis,ſiue his qui vice dominorum ſunt ueluti tutoribus,& curatoribus obtempe

temperauerint,ff.de reg.iur.l.ad ea.

Alimenta si denegat vir dare vxori excommunicatur de iure canonico glo.est in l.si cum dotem,§.sinautem, in ver.quantitatem,ff.solu.mat.

Appellatione fratris,& soror continetur,l.tres fratres,ff. de pac.l.Lucius,§.quæsitū,ff.de leg.3.l.Lucius in prin. ff.fa her.l.Lucius,§.Meuia.el 2.ff ad Treb. & quid in statutis,vide omnino pro & contra multa per Deciū in l.2 in 19.ff de reg.iur.& Ias.in d.l. tres fratres, ubi latissimè limitat.

Appellatione hominis tā fœmina,quàm masculus continetur,l.hominis,ff.de uerb.sig.an cōprehendat posthumū,dic ꝙ nō:casus est in l.cū inter,ibi homo fieri spe rat,C.de fidei.lib.Barbat.in l.cū acutissimi.in 53. col.

Appellatione domini filius continetur,l.1.§.domini appellationem,ff.ad sena.consul.Silla.

Appellatione rei persona continetur,vide notabile dictū in Appostil.ad Bar.in l.& seruorum,ff de sta. homin. l.omnia,§.fi.ff.de leg. 2.l.Paulus,§. fi.ff.de pig. & tex. in c.cognoscentes,ibi,rem,vbi no.Feli.Deci.de const. contra de.l.serui electione,§ Labeo,& ibi not.Ias. in 2.nota,responde,vt per ipsum.

Attinentes,qui dicantur, Bal.in c.in literis de test. vide Barba.in l.cum acutissimi in fi.col.

Aptius ad bonum propinquius est bono aptitudine, quā id quod est minus aptum,quia cum instrumenta cōuenietiora habeat ad bonū,facilius excitatur ad actū, cum præexistat in potentia,l.si ita.§. si sub conditione, ff.de leg.2.Bal.in c.1.de constit.in tract. fratrum titu. primo,sexto prædicta.

A certo propter incertum non est recedendum,l si idem §.quòd si mutuo,ff.de iu.om.iud.l.partum, C.de rei vend.l.1.ff.de in lit.iuran.

Approbatus reprobari non potest.c.quemadmodum, de iure iur.glos.latissimè in c.2.de excep.l. si vxor,in fi. ff.de adult.& l.Pomponius,ff.de nego.gest. contra de l.gradatim,§.reprobari,ff.de mu & ho.l.reprobari,ff de accu.tut.dic vt per glo.& doct.in d.c.2.

Affue-

Affuerint & adfuerunt quid differant, tex: est in l. diuus § 1.ff.qui pet.tut.

Actori in principio litis vtrique in medio, in fine reo fauetur.l.de die.in princip.vbi Barto.ff.qui satisd.cogant. & Bar.in l.inter stipulantem,§.1.ff.de uerbo. obligat. glos.in c cum ad sedem.de restitut.spol. Ias. late in l. exigendi.in 3.col.C.de procu.

Agere quis dicit per litis contesta.l.item illa.§. fin. ff. de consti.pec.Ias.in l.ita demum.in 2.col.C.de procu.

Allegans frustratoria non auditur.l. vlti. quando prouo. non est necesse.iuncto tex.in c.consuluit, de offic.dele ga.facit cle.sæpe.de verbo.signi.& tex.in l.hi qui fisco C.de conuen.fis.debit.

Appellare nullus potest ab aliquo iudice, nisi grauetur extra de appel.ut debitus.

Aduersarius propriè dicitur is, qui in iudicio contendit, secus si extra iudicium.l.cum aliquis.C. de iure delib. tenet Fely.in c.cum super.de offi.deleg.in.1.col.

Admitti non debet quis ad probandum illud,quod probatũ nõ prodest. C.de proba.ad probationem,& extra de simo.c per tuas.in fi.versi.quoniam & si proba ta.

Attendẽdus est semper modus agendi vel excipiendi ad quem finem tendat,ita dicit glo. maior.ad fi. in c.hoc quippe.3.q.6.quã appellat Bal.valde sing.in l.Papinia nus.pẽ.col.C.de sen.& in c.pastoralis.extra de excep.

Allegans impedimentum non excusatur probando impedimentum,nisi probet se adhibuisse diligentiam,& nõ potuisse actum expedire. Inno.in c.ex transmissa. & ibi sequuntur omnes,extra de præscrip.& glo. in c.cu pientes.§.q; si per 20.in verbo,proposita.de elect.in 6.

Accusator in quinque peccare potest, aut errore decipitur,aut temeritate, seu calore iracundiæ ad accusandum prouocatur aut calumniatur, aut præuaricatur, aut tergiuersatur,sed in omnibus his causibus si desistit impetrata abolitione quacunque non punitur, nec in famis est,ut C.de aboli.l. 1.& 2.item si non impetrauit abolitionem, parcitur ei in duobus primis casibus,vt in c.si quem pœnituerit.§.notãdum 2.q.3.secus si est,

vel

vel calumniator, vel tergiuersator, calumniatore tenetur ad pœnam talionis. vt eod. cap. & q. c. 2. & 3. Præuaricator postea neminem potest accusare, & extra ordinem punitur, vt in d. § notand. in fin. Tergiuersator punitur in quinque libris auri. ff. de priua. l. 3. in fi.

Actor & reus si concurrant in probãdo, probationes actoris prius recipiuntur Spe. de proba. §. 1. ver. 11. Bal. in l. exceptionem. 2. col. C. de proba.

Ad quæstionem facti non respondet iurisconsultus. ff. de iudi. l. cum quem temere: contra de. l. arctu. ff. de sta. homi. vide hoc qualiter intelligatur per Decium. in c. pastoralis. col. 2. de rescrip.

Appellatione pecuniæ omnis res signatur, ff. de calumnia l. 1. & C. de consti. pec. l. receptitia §. & neminem, & de iure canonico est tex. in c. totũ quicquid. 1. q. 30.

Appellatione filii omnes liberi continentur, etiam nepotes. l. vxorem. §. cum concubina, de leg. 3, l. filii ff. eo.

Allegans suam turpitudinem non auditur. C. de cõd. ob turp. caus. l. mercedem C. de trãsact. l. transactione. adde. c. inter de don. & l. si creditoribus. C. de ser. pig. dama. contra de lib. cau. l. 1. C. sol. istud amittitur fauore libertatis. ut glos. ibi.

A digniori res denominari debet. l. cum ex aliqua, ff. de acqui rer. domi. & l. quæritur, ff. de sta. homi. l. nõ quicquid. §. si inter partes eod. tit. l. & si non sint. §. perueniamus. ff. de aur. & arg. leg. c. quod in dubiis, de cõse. eccles. vel alta. contra. quia coniunctio maris, & fœminæ denominatur à matre, quia dicitur matrimonium, & non patrimonium. insti. de nupt. in princ.

Authoritates philosophorũ & poetarum sunt tenendæ & allegandæ, l. septimo mẽse, ff. de sta. homi l. si pater ff. de solu. Adde l. fulsinius, ff. ex qui. cau. in pos. ea. & l. o si vxor, ff. de adult. contra. ff. de rap l. necessariũ, C. de contrahen. emp. & ven l fi. contra de l. si societatem, ff. pro socio. C. de do. pro. l. 3. & vide quæ alias copios. disserui in repertorio meo ad Franciscum de Aretiè

Argumentum de contractibus ad ultimas voluntates valet. l. seruum filii. §. cũ qui. cũ. l. seq. l. qui chyrographũ.

de

de le. 1. vide de isto argumento Decium in l.in testamentis,ff.de re.iur. & Iaf.in l.fin.in 6.col. C. de pact. idem Iaf.ponit septem differentias, in quo differunt contractus,& vltima voluntas in l.diuisionis, in prin. ff.de pact.ar.insti.de leg.fu.cau.tol.in gl.contra de §. impossibilis,insti.de inu.sti.

Ad ea quę frequenter accidunt iura se adaptant, & non ad ea quæ raro.l.nam ad ea,ff.de leg.& l. iura. cum l. seq.& l.4.ff.de fidei.lib.c.sæpe de restit.spol. Barbat.in l.cum acutissimi in 97.col.C.de fidei.contra de §. insula,insti.de rer.diuis.

Argumentum ad identitatem rationis in odiosis non ualet,etiam si omnimoda similitudo esset.Ioan. And. in regula odia de reg.iur.Anto.de But.in c.fide consue.

A voluntate procedit causa vitii atque virtutis, 56. dist. c.nasci,& c.sciendum,7 q.1.hinc dicit tex.in c.nō est 16.q. 1.Nemo tenetur ad culpam, nisi propria voluntate deflexerit,& in c.displicet,circa medium . Nemo dānatur,nisi merito malę voluntatis.

Afflicto non est danda afflictio,c.ex parte de cle.ægro.l. Diuus,in prin.ff.de offi.præsi.& ff de iurisdi.om.iudi. in l.si idem,& l.naui ff.ad leg .Rhod.de iac.

Aduocatus cogitur ferre patrociniū gratuitum pro pauperibus.Feli.in rubrica.de offi.ordi.

Ad quæ spectat onus & emolumētum,12.q.2.charitatē, & c.quicunque,& c.ecclesiasticos,& l.secundum naturam,ff.de re iud.& l.fi.§.sed cum,ff.de fur. & non est ferendus is,qui iunctum amplectitur,onus autem subire recusat,C.de cadu.tol.l.una,§.pro secundo.

Ablatiuus in cōsequētia ponitur & habetur pro cōditione l.à testatore,ff.de condi.& de l.euectis,ff. de vsur.

Nullus amor vīcit paternū,l.cū furiosis,§.fi.C.de cu.fur.

Ars imitatur naturam.§.minorem,insti.de adop.

Annua si debes tunc inspicias caput anni,l. 1. & ibi, no. C.quando di. le.ce.

Annuo si debes in fine tenebris anni,l. qui hoc an. & ibi no.ff.de verbo oblig.

Actio propriè dicitur personalis tantum, petitio in rem

per-

persecutio utriusque causa ut ff.de actionib. & obli. gat.l.actionum genera.& l.actio in personam ita dicit Azo in summa.C.de eden.Bart.i l.uxorem.§.agri plą gam.ff.de le.3.

An causa dicatur actio sicut apud dialecticos propositio assumptio & cōclusio dicitur argumētum. Azo.dispu tat & tenet quod non in summa .C. de eden.

Si quis habet auxilium cōmune, nō debet ei concedi ex tra ordinariū.l.in causæ.la 2.& ibi no.ff.de mino.25.

Non est inconueniens quòd duo remedia extra ordina. ria concedantur circa idem . l. cum filiusfamilias. & ibi non.ff.si cer.pe.

Altare unum non debet discooperiri ut aliud cooperia. tur.l.fi.§.sed & si quis.& ibi Bal.in 3.col.in ver.no.q non debet.C.cōmunia de leg.Bal.in aut.nisi in 2.col. in princ.super tex.in ver.alimentis.C.ad Treb.glo.in aut.quomodo opor.episcopos.§.sed.neq;effusas.l.fine autem.§.si ff.de aqua plu.arc.adde Bar.in l.assiduas.i 1.col.in ver.no ex §.exceptis. C.qui potio.in pig.ha.

Amicus clā de amico cōquerat. Car.in cle.1.§.j.de iu.iu.

Amor paternus vincit omnē aliū.l.isti quidē.§.fi.ff.quod me.cau.in Spe.de procur.§.2 vuer. sed quando.l.fi. in prin.C.de cura.furi.quod est uerū,etiā si sint inuicem inimici.Cy.in.l.propter insidias. C.qui accu.non pos.

Antiqui possūt corrigere minores de malis moribus.l.1. C.de emen.propin.& Bal.in l.si filius. C.de pat.pote.

Punitur affectus sicut effectus l. si quis servo. C. de fur. Quicquid agunt homines intentio iudicat omnes.

Argumentari quando liceat ab authoritate. Bart.in l.1. circa medium ff.si cer.pet.

Accusare ponitur pro agere l.qui accusare.C.de edendo & e coutra agere pro accusare,ut ibi not.

Interdum à doctoribus adducūtur authoritates autho. rum scribentium i humanitate. ut facit d.Ias.in l.qui accusare.C.de eden.glo.in l.gallus in princ. Bart.in l. Barbarius.ff.de offic.prætoris.

Alternatiuæ natura est, quòd donatur inter diuersa. l. hęc verba ille.ff.de verbo.signi.

K Nemo

Nemo sine actione experitur,l.si pupilli,§.videamus,ff. de neg.gest.

Appellatiõe rerũ mobiliũ,& immobiliũ nõ veniũt actiones & iura,l.à diuo Pio,§.in venditione,ff. de re iudi.

Inanis est actio creditoris,quam inopia debitoris excludit,l.naturalis,ff.de dolo.

Arg.de separatis ad cõiunctum,no. Soci.in l.1.in 19.co. ff de vulga.& pupil.

Antiquius præfertur,inst.de re.diui.§.singulorum,ergo dignius facit,l semper,ff.de iure immuni.non tamen semper præfertur antiquius,neque est dignius,authi. de monachis,§.fi.in princ.col.1.

Apertum ius dicitur,quando redditur ratio,l.à testatore, & ibi no.ff.de condi.& demon.

Affectionis ratio habetur etiam in iudicijs stricti iuris, no.in l.& tantum,§.1.ff.de seruo cor.

Abundans cautela non nocet,l.testamentum,C.de test.

Ius accrescendi est irreuocabile,nec potest accrescere reuocabiliter,l.si ex pluribus,ff.si pars hære.peta.

Alterũ vnũ ex duobus,& nõ eundem,sed alium ex eis.

Alterutrũ de duobus quẽ velit,& eundem,& alium glo. in l.se,ex toto.§.1.ff.de leg.1.& ibi Bar.no. eam.

Adiectiuũ refert ad omnia pcedẽtia,licet sint diuersi numeri,si cõueniat oĩbus,l.hæres meus,§.pe.ff.de leg.3.

Antichristum nasciturũ ponit pro re certa,sicut die mortis glo.in l.si pupillus,§.si sub conditione,ff. de noua.

Propensiores esse debemus ad deliberandum,& absoluẽdum,quàm ad condemnãdum,l.Arrianus,ff.de actio. & oblig.l.si respuendũ,ff.de pęnis,no.in c.fi. de transf. actio.sanctius est impunitũ relinqui facinus nocentis, quàm innocẽtem damnare,l absentem,in princ.ff. de pęnis,no in cap.fi.de postu.cauendum est,ne prætextu nocentis innocentes puniantur,l.2 C.de his qui latro occulta,in fi.

Amicus dicitur frater,vel habetur tanquam frater,l. nemo dubitat,ff.de hære.instit.facit,l.latæ culpæ,§. amicos,ff.de uerbor.significat.ubi amicus dicitur esse ille, qui honestis rationibus familiaritatis est coniunctus, quam-

quamuis est arg.contra,ff.eod.de uerb.signi. l. massurius,ubi tractatur de amico.

Aduocatus pessimam causam facit videri bonam,& cōtra,l.quod si nolis,§.culpam omnē.ff.de edi.edict.ubi not.& dicit Abbas,in glo.uel prohe.decre.in princ ꝙ sinistra suspicio oritur contra diffusius,& plura quàm necesse sit allegantem,& facit videri iniustā causam .

An annuum debeatur in initio cuiusque anni,an in fine tex.in l.nec semel, dicit considerandam esse mentem testatoris,cuius causa talem legati dilationē fecit, ut si videatur voluisse releuare hæredē,teneatur in fine, si vero voluit prouidere legatario,teneatur in initio .

Quando relinquitur annuum,sunt plura legata,sed si stipulamur,est vna stipulario,l.seruatur,§.fi.ff.de do.causa mor.plures rationes assignat Azo in summa,C. de contra.stipu.in 2.col.l.sed illa bona,quia in stipulatione cadit semel dies,ad hoc,vt debeatur,l.si filiusfa,ff. de uerbo.obligat.in legato cadit singulis annis,l.cum in annos,l.nec semel,ff quando di,leg.ced.

B

Beneficium principis debet concedi sine alterius præiudicio,ff.ne quid in lo.publ.l.2.§.si quis à principe,C.de eman.li.l.nec auus,contra,ff. ex quib.cau.ma.l.sciendum,ff.de relig.& sump.funerum,l.quis sepulchrum.

Bonafides in contractibus est seruanda,C de posi.l. bona fides,& C.de act.& obli.l.bonam fidem,contra de l.in causæ,& l.3.§.pen.cum ibi alleg.ff.de mil.. tes.

Bona vsurarij an sint tacitè hypothecata pro usurarū restitutione,& quomodo & qualiter distribuantur,& an possint alienari,Bald.in l.executorem,C.de execu. rei iudic.in 1.col.quod sic.Item quid de emptis ex pecunijs vsurarijs,vide idem Bald.vt supra.

Bonum voluntarium est magis pręmiandum,quàm necessarium,ff.de oper.lib.3.& l.mater.Contra de l.si fideiuss.§.si necessaria,ff.qui satisda. cogan.

Bona fides non patitur,ut bis idem exigatur,ff.de re.iu. l.bona fides,& eod.tit.lib.6.Contra.inst. si qua.pau.

K 2 se.di

feudi.§.fi.

Beneficium principis est latissimè interpretandum, ff. de const. princ. l. fina. adde Pe. de rauen. in alphabeto suo. in ver. beneficium, contra de l. si quando C. de inof. testam. cum alleg.

Boni iudicis interest lites dirimere, C. de iud. l. properandum, & l. si quidam, ff. si cert. pet.

Bonus præsumitur, qui de bono genere natus est in Authen. de referen. colla. 2. in fin. gl. ff. de ali & ciba. l. cũ vnus, adde tex in l. quod si nolit, §. qui man ff. de edi. & edic. & ibi glos.

Benefacientibus nobis bene facere tenemur. Nam beneficij receptor naturaliter obligatur ad antidora, l. sed & si lege, §. consuluit senatus ff. de pe. hære. vide Pet. de rauen. in suo Alpha. in verb. benefacienti.

Bene autem vniuersa geruntur, & competenter, si rei principium fiat decens & amabile Deo, in auth. quo oporteat epis. & cle. ad sa. or. colla. 1.

Bona ecclesiæ sunt bona pauperum in authe. de emphi. conc. collatione 2

Boni mores preualent diuitiis, l. scire oportet, §. cum reliquis, ff. de tu. & cu. & prouer. c. 22 dist.

Beatius est dare, quàm accipere. No. glo. ff. commo. in rub. adde tex. in c. prædicator, 16. q. 1. & c. cum marthę, § sane, de cele. mis. & ibi glo. ponit sibi versus, temporibus nostris quicũque placere laborat, det capiat, quærat, pluria, pauca, nihil.

Bona præsbyterorum vel clericorum sine hærede decedentium ecclesijs debent assignari, l. si quis presbyter. C. de episc. & cle.

Bonum quanto communius tanto melius vel dignius in auth. de resti. & ea quę parit in 11. mense. §. liceat col. 4. C. de cadu. tol. l. vnica, in fin.

Benignior sententia est in dubio pręferenda, ff. de regul. iur. l. benignior.

Bene merentibus præmia tribui oportet, vt C. de statuis, & imagi. l. & virtutum præmia, cum ibi alle.

Benignius leges interpretandæ sunt vt voluntas earum

conseruetur,ff.de legibus & sena.l.benignius,
Bonū est coarctare iuueniles calores ne cupidini dediti tristem exitum sentiat,C.de bonis quæ libe.l. cum non solum,§.ipsum autem.
Breuitate gaudent moder.l.1.in gl.ff.quod met. au.cū ibi alleg.
Bonum est habere bonum nomē,C.de sum.tri.& fi.ca.l.1.§.hanc enim legē,vide gl.in prohe.cle.& prouе.22.
Benignitas rigori præfertur l.fin.in fi ff.de offi.præsi. & C.de iudi.l.placuit,& ff.de pac.l maiorem.
Bonum initium est spectandum,insti.de vsuca.§. diuturna,& C.de vsu trans l.vnica.
Bonum publicum,& commune præferendum est priuato,in auth.de non ali.& permuta.§ oportet.n. col. 2.
Boues magis armentorum quàm iumentorum generis appellantur,ff.de uer.sig. l.boues.
Bona fides tantum possidenti præstat,quantum ueritas, quoties lex impedimento non est uniuersali.iur ff.
Bis factum dicitur frequenter factum & ter factum dicitur sæpissimè factum Rochus ubi plura alleg. in c.fi. in 57.col.in fi.de consue.
Bene uelle sufficit,licèt non possis bene posse, ut C. de appel quoniam iudices.
Bononienses aliud ore,aliud corde gerunt,glo.in l.obseruandum,ff.de offi.præsi.
Bononia,id est bona per omnia,gl.in cle.1.de magi.Bartol.Bolo.in authen.habita fol 11.col.2.in fi.
Bartolus fuit subtilis homo & doctor meus,tamen semp tenebat opiniones multum placētes laicis. ita Bal. in c.1.in 5.col.de succes feudi in usi.feu.
Beneficia ecclesiarū propter officia diuina cōstituta fuerunt 12.q 2.cōcessio 16.q.5.generaliter,& 1.q.2.c.ulti.argum.C.de mili.test.l.pen.& 20.q.3.c.Cyprianus.
Bonus non est,qui malos nō tolerat,23.q.4 hæc autem uita,& c.tu bonus.
Beneficium non cōfertur in inuitum,l fi.C.unde leg.& l.nec emere,C.de in.d eli uide gl in c. clericis, de ui. & ho.cle.quæ alleg.bona iura, & limita ut per Abb.

consi.91.n.21.parte.sed contra hoc uidetur facere,l. seruus,ff.de uerb.obl.& l.nõ soluendo,ff.de neg.gest.

C

Ciuilis sapientia est sacratissima philosophia,C. de his qui,ut indig.l.1.

Ciuilis sapientia precio non est æstimanda,ff. de uar.& extraord.cogni.l.1.§.proinde.

Ciuilis sapientia omnia decem domini mandata ambit. Primo Deum credere iubet,C.de sum.trin.& fid.cat. l.1.Secundo, quod uetat assumere nomẽ Domini in vanũ,C.de re.cre.& iureiurando,l.iusiurandi.Tertio, cum reuerentiam parentibus præstare mandat,ff. de in ius voc.l.parentes.Quarto,adminiculũ iustitiæ die bus festiuis vetat facere,C.de fer.l.actus, & l. festos. Quinto,quenquam interficere prohibet, quanquã vilem,ff.ad l.Corn.de sicar.l.1.§.preterea. Sexto, furta committere contemnit,& famositatẽ omnimodo, vt C.de fur.& ser.corrup.l.inciuilem,& ff.de fur. l. si pignore §.species.Vnde Cato.Alienum noli cõcupiscere.Idem Cato.Propria iuuant,furtiua nocẽt.Septimo adulteros non immerito corrigit,& illos qui mechantur coherceri iubet,ut C.de rap.virg.l.1.Adde tex.opti.in l.1.ff.de extraor.crimi.Octauo, falsa testimonia omnino ꝓhibet,vt ff.ad l.Cor.de sica.l.1.§. præterea.

Ciuilis obligatio ciuilia iura corrumpere potest,naturalia verò non vtique,instit.de legitima agnatorum tutela.§.fi.contra de §.cum autem,insti.de capi. dimi.

Cuilibet permittitur sanguinem suũ redimere,ff. de bo. col.l.1.& ff de preuarica l.fin.

Contractus non debet claudicare,l.Labeo,ff.de uer.sig. l.cum dies,§ penul.ff.de arbit.

Contra inst.de au.tu.§.1.& ff.de acq.emp l.Iulianus,§.si quis à pupillo.

Conditio debet esse de futuro non de præterito, non de presenti,l.institutio,§.2.ff.de condi.instit. contra de l. quibus diebus,§.2.ff.de condi.& demon.quia legatur sub ista conditione si moritur.

Conditio de futuris,uide in nota.q.Anto.in 3.parte sum

mæ fol.286.in fin.colla.

Culpa ſimilis eſt tam prohibita dicere, quàm docere.l. culpa C.de malę,& mathe contra de l.quicunque.C. de hære.& manichęis.

Cui licet quod maius eſt, non debet quod minus eſt nõ licere.l.non debet.ff.de reg.iur.l.Marcellus, ff. de dona.cau.mor.cõtra.qa maius eſt damnare in metallũ, quàm deportare,quia primum inducit maximam capitis di.ſecundum mediam inſti.de cap.di.§.media.& §.maxima,& tamẽ præſes prouinciæ poteſt damnare in metallũ.& non poteſt deportare.l.illicitas.§. vniuerſas ff.de offi.pſi.iũcta,l.1.§.diſpoſitione,ff.de leg.3

Cui damus actionẽ,multo fortius damus exceptionẽ,l. cui damus,ff.de reb.iud.ſed arguitur contra de l. ſi quis conductionis,§.locati.

Culpa eſt immiſcere ſe rei alienę ad ſe non pertinenti,l. culpa,ff.de reg.iur.contra de leg. Nam & ſenilis, ff.de neg.geſt.quia negotiator ſe immiſcet alienis negotiis & tamen non eſt culpabilis.

Ceſſante cauſa impedimenti ceſſat impedimentũ libertorum,§.1.ff.de his qui no.infa.l.ſi thorus,ff.de leg 3. §.fi.contra.de l.2 ff.de mi.l.ſi ſerui.ff.de adi.le.& ff.de poſtu.l.1.§.ſextum.

Clam delinquens magis punitur quàm qui palam,ff. de admi.tu.l.non exiſtimo.& ff.de ritu nup.l.fi.C.de sũma trinitate,& fi.ca l.nemo & C.de ſeruis fugitiuis, in auth. ibi,poſita ſed nouo iure.

Charitas ordinata incipit à ſeipſo.C.de ſer.& aqua.l.pręſes,extra,de pręben.& dig.c.dilecto,in antiquis, cõtra ff.quod me.cau.l.iſti quidam,& inſti.de noxa.ac.§ fi. cum al.

Clauſula generalis plura cõtinẽs,ad omnia refertur,l.talis ſcriptura,ff de le.j & C.de li.pręg.vel exę.l.j.contra. ff.de in ius vocan.l.fi & ff.de verb ob.l doli clauſula.

Conuẽtio partium eſt ſeruanda.ff.depo. l.j §.ſi conuenerit.C.de op.lib.j.Contra ff.de pac.l.nouiſſima.

Cõſuetudo vicit legem. C.de ędifi.priua.l.an in totum. & contra. C.quę ſit lon. conſue.l.2. & ibi vide ſecun-

dum legem.

Circuitus est vitandus.ff.de condi.inde.l.dominus testamento,& C.de adop.l.fi.cõtra,ff.ad l.Rho.de iac.l.2.in princ.& ff.de vsufruct.& quemadmodũ ea,l.si vsufructuarius in princ.adde,cle.auditor,de rescrip.

Casus fortuitus non liberat homines ab obligatione, C.de pignora.acti.l.quæ fortuitis, ff. eod. l. si creditor. Contra,ff.de furtis,l.subtractus,& ff.de condi.indeb.l.cum quidam,& ibidem uide.

Causa debet præcedere effectum,l.neque,C.de furtis, & ff.quæ res pig.pos.l.Titius.

Consulte agit qui præcepto legis obtemperat,C.de furtis,l.in ciuilem,& de colla.l.filiæ licet.

Crescente malitia,crescere debet & pęna,C.de ser.fug.l.quicunque,& c.quoniam § fin vt lit.non contest.

Commodum eius esse debet,cuius est periculum,instit.de contrahen.emp.§.si post in fi.& C.de furtis,l.fi. §.sed cum in secundam,in fi.adde regulam in cõtrariũ,quod si decrescit emolumentum,& onus descrescit,l.fin.§.fi ff.de leg.3.

Causarum merita patrium assertione pãduntur,C.si per vim vel alio modo l.fi.& c.tam literis de in inte.rest.

Communis parit discordiam,l.cum pater,§.dulcissimus ff.de lega.2.

Casus omissus dispositioni iuris communis relinquitur, l.uoluntatis,C.de fideius.& ff.de li.& post.l.commodissime,& l.cum prætor,cum suis fi.ff.de iudi.

Contra maiorem nemo præsumat honorem.No glo.ff.de alie.iu.mu.causa facta,l.3.

Cuiuscunque rei principium potissima pars est vnde no.gl.dimidium facti qui bene cœpit habet ff.de origine iuris,l.1.in prin.

Cui plurima dedit Deus,faciliter dare debet,in auth.de non ali.aut permu.re.ec.§.finimus.

Concesso uno conceduntur omnia,sine quibus non peruenitur ad illud,ff.de iurisdi.om.iu.l.2.& no.in §. fin.de ser.ru.piæ.& ibi uide glo.

Condo,sextus,ætas,discretio,fama.Et fortuna,fides in te stibus

ſtibus iſta requiires. No.gl.in l.teſtium,ff.de teſti.

Contra uerboſos noli contemnere uerbis.

Sermo datur cunctis,animi ſapientia paucis.

Not.glo.de ali.mu.iud.cauſa fac.l.2.adde,l.quiſquis, C.de poſtula.& l.quoniam,C.de teſta.& l. quidam, ff.de verb.obli.

Conſuetudo eſt altera natura.No.glo.ff.de lib.& poſth. l.ſi quis poſth.ſuper verb.conſuetudo.

Cum homines dediti ſunt ad malum,nihil eſt quin inueniant.in aut.de eo qui rē ec.ſuper verbo dudū alle.eſt in ti.de nō ali.ut permu.§.lex.col.2.& eſt tex.expreſſus in aut.ut qui obli.q.ſe hab.prohi.res mi. in prin.

Cuilibet experto in ſua ſcientia credendum eſt, l.ſeptima,ff.de ſtatu homi

Clerici debent eſſe audaces ad defendendum legē Dei, in aut.de non ali.aut permu.re.ec.§.diligen.col.2.

Comparatiuus præſupponit poſitiuum, l.cum furti, ff. de condi.furti.

Caput eſt principale membrorum hominis,ff.de reg.& ſump.fu.l.cum in diuerſo.

Conſiderari non debet illud quod ueraciter euenire nō poteſt,vel non ſolet,& maximè ſi ſit odioſum,ff.de cō trahen.emptio.& vend.in emptione,§.liber eam,& in ſtit.de inuti.ſtip.§.1.

Clemētia nos facit pares Deo in quātū noſtræ fragilitati poſſibile ē.No.gl.de nup.l.imperiales & C. de dona. inter uir.& vxor.l.fi.in fi.contra.ff.de poſtu.l.j.§.ſexū.

Cum ſancto ſanctus eris,& cum peruerſo peruerteris. Not.glo.in l.ſi finita.ff.de damn.infec.§.ſed ſi in plures,ſuper verbo.vnica.

Certi debemus eſſe de facto ꝓprio. l.qſqs,C.de reſcin. emp.l.de acqui.hær.l.ſed & ſi de ſua,& l.cum falſum, contra imo aliquando eſt iuſta ignorantia in facto ꝓprio,ff.de cōd.& de.l.ſed & ſi ius ff. de pac.l.inter. §.j.

Conſuetudo patriæ eſt attendenda ff. de leg. 1. l.ſeruus ple. in fi.& ibi uide glo.

Cum lex in præteritum indulget,in futurum uetat quod indulſit,vt ff.de legi.& ſenatus,l.cum lex.

Con-

Contrahentes licet inter se decipere, ff.de mi.l.in causæ, §.pen.

Censeri idem est, quod constituere vel præcipere, l.cẽ seri, ff.de verbo.signi.

Constat plus ualere veritatem, quàm simularem gestũ, vt C.plus valere quod agi.l.1.

Conatum fieri non nocet, vt effectus sequatur, ff.de re. iu.l.si.se.§.damnatum.

Coactu voluntas excusatur, C.de sepul.uio.l. si seruus.

Cum iudicatur rem meam esse, simul iudicatur istius nõ esse, de procur.l. Pompon.scribit.

Cum pretor vnum ex pluribus vetat, cæteris committere videtur, vt ff.de iudici.l.cum prætor, contra, C.ad legem Iuliam de adulter.& stu.l.1.in fine.

Crimen legis Cor.de sica.committitur, cum cõtrahitur, si voluntas nocendi intercedat, l.1.C.ad l.Cor.de sica. & ff.eo.l.3.§ diuus, & l.diuus, & l infans, & ar.ff.de in iur.l.iniu.& instit.de obl.quæ ex de nas.§.placuit, & ff.de pe.l.respiciendum.

Culpa sine volũtate delinquẽdi cõmittitur, l.qui occidit, §.pe.ff.ad l.Acquil.& ff.de mi.l.ex cã, §.similiter cum.

Calliditas non debet alicui prodesse, & alteri nocere, ff. ad exhi.l.sed si hæreditas, §.interdum, & ff.si quis cau. l.si duo.in prin.& ff.de dolo.l.1.& ff.pro socio.l.verũ, §.tempus.

Conuentio duorum est lex.l.ea lege, C.de condi.ob cau. datorum.

Contractus ex conuentione legem accipiunt, l.1.C.com mo.& ff.depo.l.1.§.si conuenerit, & facit, ff.loca.l.si domum, & ff.de contrahen. emptio.l.si quis fundum, c.contractus, de re iudi.lib.6.

Calamitas matris non debet nocere ei, qui in utero est. l.& seruorum, §.fin.ff.de sta.ho.& inst.de ingenuis, §. contrario.

Cuilibet habere concubinam licitum est, nisi sit minor annis, l.1.in fi.ff.de concu.

Coniuncti loco unius habentur, No.glo.si forcidianũ, C. de leg.& C.de cadu.tol.l.si uerò quidã, & §. sin autẽ disiun-

disiunctum.& ff.de leg. 1 .l.si pluribus.

Curator furiosi nullo modo libertatem potest præstare, l.fi.ff.de curp.fu.

Citatio sine die non ualet.ar.l.ita.ff de uerbo.obli.

Citatio facta die feriato ut fiat actus die feriato, non ualet,ar.l.pro parte,ff.de serui.quia res peruenit ad talem casum,à quo incipere non potest.

Contractio,est admotio de loco ad locum.l.3,§.si rem, ff de acqui.pos.

Coniunctio disiunctiua posita inter personas per cōiuncta habetur,l.pe.C.de verb.signi.vt si testator diceret Titium aut Mæuium instituo hæredem,ista coniunctio aut habetur coniuncta,& sic uterque esset hęres. Secus autem si poneretur inter res, quia tunc haberet vim suam,vt in eadem,l.cum quidam.

Cum quid impeditur propter vnum,eo demoto tollitur impedimentum,ff.de diuor.& repud.l.pe in glo.

Coniuncto disiunctiua aliquando ponitur pro copulatiua,l.generaliter,C.de instit.& substi.

Clerici sunt digniores militibus,C.de sum.tri.& fi.cat.l. nemo.

Cui plus committitur,ab eo plus exigitur,l. præsbyteri, C.de epis.& cle.

Consobrini de iure ciuili possunt cōiungi per matrimonium.instit.de nup.§.duorum autem fratrum.

Cum principalis causa non stet,nec etiam ea quæ sequũtur.ff.de reg.iur.l.cum principalis causa.

Cum rex iustus sederit super sedem suam, non aduersabitur sibi quicquam malignum,in epistola inter claras circa prin.C.de summa trinitate,& fide cathol.

Consanguinei sunt,qui ex eodem patre nati sunt, & nō ex eadem matre.insti.de leg.ag suc.§.1.

Conditio videtur esse adimpleta, ex quo non remanet per eum,qui eam vult adimplere.l.d.edi.§.fi.ff.de con di.cau.da.causa non secu.

Conditio furtiua est rei persecutio,l.1.C. de condi. fur.

Cum quid conceditur,& omnia sine quibus esse non potest,l.1.ff.de iurisd.om.iudi.& C.de or.iu.l.1.& C.de

iud.quoties,& ff.de alimentis & cibariis legatis,l.lega ti,& ff.de off.eius cui mā.est iuris.ī si ff.quemad.test. ape.l.2 § īspectio.& ff.de vsufruct.l.j.§.j. de seruitu. ru p.l.j.§.q hēt.& ff.de procur.l.à die,& l.ad legatum.

Cui mandantur præcedentia & sequentia videtur māda ta.C.de procur.l.inuitus,& ff.de cōdi.inde.l.indebitū.

Causa est illius,ad quem pertinet emolumentum, l.dā- num §.in propria,ff quando appellandum sit.

Causa est addenda,quotiens fit aliquid,ff de transac.l.cū qui,§.in causa,C.de test.& ff.de suspec.tu.l.4 §. fin.

Confessio in carcere facta non ualet,l.qui in carcerem , ff.quod me.causa.& ff.de quæstionibus,l.1 .§ diuus,& § quæstioni.potest tamen facere testamentum,ff. de testa.l.qui à latronibus.

Contumax dicitur ille,qui ternis edictis citatus est, uel vno peremptorio pro omnibus copiam sui facere cō- temnit,ff.de re iudi.l.contumacia,

Cauendum est de eo,quod faciēdum in futuro,l.in om nibus,ff.de iudi.

Caussa affectionis suspicionem remouet,ff.de ritu.nup.l. non solum.§.de uno.

Conductor nō tenetur de casu fortuito inst.de locatio- ne & conduc.§.qui pro vsu vide supra,casus fortuit⁹.

Cōsētaneū est verbis factam obligationē posse alijs ver bis dissolui.insti.qui.mo.tol.obli.§.quo genere, ff.de reg.iur.l.nihil tam.na.

Cōmētariensis dicitur princeps carceris,qui ponit ali os custodes sub se.No.glo.l.pe.C.de custo.reo. & debet puniri,si captiui fugerent, quos in custodia habebat, quia capitaliter punietur,si per dolum suum effuge- rint,vel per culpam.Si autem casu fortuito euaserint carcerem,non tenebitur.

Crimina & infamia respiciunt corpus delinquentis,iniu ria bona solummodo,ff.de accu.l.ex iudiciorum pub.

Cessāte legis ratione cessat lex vel ipsum ius,ff.ad sillā. l.si ff de a.lui.& l.si maritus,§ scripsit,& C. de præsc. long.temporis l.finali.

Consuetudo dat ordinariam iurisditionem.l.inspeximus

in

in glo super uerbo, consuetudinem, C. de emanci
Cũ debetur aurum vel argentum, potest solui pecunia.
l. si quis argentum C. de dona. & ff. de auro & argen.
le. l. 1. §. fin. contra. ff. de solu. l. pau.
Cum res ad eum casum venit, à quo incipere non pōt,
talis actus non ualet, l. pro parte, ff. de serui.
Clericus est miles cœlesti s. insti. de excu. tut. §. idem in
militie, in glo. super uerbo, nolens.
Coacta uoluntas, est voluntas, ff. quod me. cau. l. antepe-
nul. in glo. super verbo, voluimus.
Ciues non debent aliàs quàm per portam ingredi. Alio
quin capite punientur, l. fin. ff. de re. di.
Conditio debet adimpleri in forma specificata & reali.
l. meuius, ff. de condi. & demon.
Cum tempus in testamento adiicitur, credendũ est pro
hærede adiectum, nisi alia mens fuerit testatoris, sicut
in stipulationibus promissoris gratia tempus adijcit,
regula est iur. ff.
Cum amplius solutum est, quàm debeatur, cuius pars
inuenitur, quæ repeti possit, totum esse indebitũ intel
ligitur, manēte pristina obligatione, regula est iuris ff.
Conditio habetur pro causa. l. cum ad præsens, vbi Bar.
ff. si cer. pe. & l. titio, & ibi Barr. ff. de verbo obli. & Ia-
son in d. l. cũ ad præsens quod facit ad declaratione
l. iurisgentium, § sed cnm nu lla, ff. de pac.
Certum est, quod is committit in l. qui legis uerba com
plectens cōtra legis nititur uoluntatē, de re. jur. lib. 6.
Cur non stat per eum ad quē pertinet, quo minus con
ditio impleatur, haberi debet perinde ac si impleta
fuisset. regula. lib. 6 contra ut ibi per Dy.
Cum quid una uia prohibetur alicui, ad id alia non dēt
amitti. c. tuæ de procu. de reg. iur. lib. 6. cum quid.
Cũ quid prohibetur, prohibentur omnia illa quæ sequun
tur ex illo, regula li. 6. & l. oratio, ff. de sponsa.
Cum quis succedit in ius alterius iustā ignorantiæ causā
habere pſumit. ff. de re iur. qui in alterius eo. tit. lib. 6.
Certitudo dummodo habeatur non curatur de modo,
l. quoties, §. si quis nomen, & ibi. Imo. ff. de hære.
inst.

instit.l.item veniunt,§.à quo,de pet.hære.
Consensus tacitus limitatur secundum actum, ex quo colligitur,l.fin.C.ne vxor pro mar. & quod no.Bar. in l.1.§.si quis hoc interdicto,in fi.ff.de inter.act. De ciüs in c.1.26.col.de iudic.
Causatum sapit naturam suæ causæ,§.1.instit.de perpe. & tem.act.
Cautionis euētus est incertus,l.pupilli,ff.quod cū fal.tu.
Cautio superuacua dicit,l.hęc.stipulatio.ff.vt leg.no.ca.
Compensatio est facta solutio,l.Iulianus,ff.de condi. & de l.si peculium,§.1.ff.de sta.libe.vide Io. de Monteser.in repe.l.omnes populi.fol.12.in 2.col.
Clamor īpedit animū,ne possit cernere verū,ff.de ap.si cōstat.& ff.q & à qb.si prouocatus,Bal.in c.2.de ele.
Complacentia non eget verbis,tex.iūcta gl.& doc.Bar. in l.triticum,ff.de uerb.obl.
Causa mediata est proximior causa remota,l.cum quęritur.de except.rei iudic.l.si mulier.ff.rerum amo.Bald. in l.1.in 3.coll.solut.mat.
Corā dicitur esse aliquis,quando se ostendit,l.nemo dubitat,ff.de hær.insti,vide tamen tex.qui videtur facere in contrarium in c.cupientes,ibi curam nobis personaliter,de elect,lib.6.
Charitas prima incipit à seipso,l.pſes.ff.de ser.& aqua.
Commendatitiæ literæ & familiares nō cēsentur emissę animo obligandi,sed commendandi,l.dominos, quæ est fi.C.quod cum eo,qui in alie.pot.
Cautè tñ & si nō castè,est vulgare Io.an.ī c.vlti.de acc.
Consensus est substantia contractus,l.3.ff.de contrahēda emptio.
Concesso principali conceditur accessorium 8.di.quo iure,& 16.q 1.si monachus,& ff.de iur.om.iud.l.2.& ff. de re iudic,quædam,C.vbi & apud quos,l.vlt.& extra de restit.spo.causa.
Concessio facta aliquibus debet intelligi de habilibus,l. gradatim,§.lege.ff.de mu.& ho.& inhabiles, & odio si in dubio censentur exclusi,vt latè per illum text.dicit Ias in l.2.§.prætor,in prin.not.qui satis.cog. facit

tex.

tex. in l.lucius de le.c.& l.testamēto.Centurio.§.cum ita,ff.de manu.testa.

Communis vsus loquendi derogat proprietati vocabuli vt dicit Bar.in l.Labeo,ff.de suppel.lega.& Feli.in ꝑhe.Grego.col.1,vsque ad 8.

Contractus in dubbio magis ex forma quàm à denominatione cognoscitur,l.insulam.ff.de præscrip.ver. l. si vno.in prin.ff loca.

Causa viduarum non spectat principaliter ad ecclesiarũ nisi quo ad protectionem,& defensionem, extra de uer.signi.super quibusdam.87.dist.c.1. & 2.

Consuetudo & lex quantum ad obseruantiam & diuisionem negociorum parem uim obtinent,l. de quibus, §.inueterata.ff.de legi.

Cessante necessitate,debet cessare quod urgebat, 1.q 7. quod pro remedio,l.liberorum,cum glo.ff. de his qui no.infa.Bar.in l.1.ff.sol.ma. c.de Syracusanæ.28.dist.

Cupiditas discendi,est optima ratio viuendi, l. apud Iulianum ff de fideicom.liber.

Cũ nõn conuenit res disposita, nec conuenit dispositũ l.hos accusare,§. omnibus,ff.de accu.& l.4.§.tutores, de dam.inf.

Causa pauperis est tractãdá prius quàm diuitis,vt 16.q. 6.de lapsis,& C.de epis.& ele.si quis ad declinandam.

Consuetudo,cuius initij memoria non extat, uim habet priuilegii,etiam in quæsibilibus solo priuilegio,c. sup quibusdam.de uerb signi.

Consuetudo est pactum,tacitum ciuium,ideo non extēditur,sicut nec pactum.l.si vnius,§.ante omnia, ff.de pactis.ita Bald.in c.1.ad fi.principij de feudi cogni.

Causa super rebus quæ breui tempore,corrumpũtur,terminari debet iudicio adeo celeri,quod res non corrũpantur Bar.in l.si prius,10.q ff.de ope.no.nun.

Concilium prouinciale non potest pronunciare Episcopum esse deponendum.Abb.in c.non potest,de sen. & re.iu.

Compromissum fieri non potest super censuris,Abb. in re pe.c.per tuas.42.col.de arbi,

Cito

por.l.ſi minor.Cõtra de l.qđ ſpõſæ,C.de do.an. nup.
De ſe cõfeſſo nõ creditur ſuper crimine alieno,C.de ac. cu.l.fi.cõtra,C.de cõfeſ.l.vnica & C.đ fa.mo.l.1.ĩ pri.
Diſpoſitio facta ſub conditione non extitura conditione,pura reputatur,ff.de noua.l.ſi pupillus,contra de l. quibus diebus,ff.de condi.& demon.
Delictum patris filio nocere non debet,ff.de in ius voc. l.adoptiuum,in fi.& inſti.de inge.§.1.contra,ff. ad l. Iul.ma.l.quiſquis.§.item delictum debet nocere delinquẽti,C.de pę.l.ſancimus.Modo pater & filius eadem perſona cenſentur,vel eſſe reputantur,ut l.fi.C.de impu.& alijs ſubſti.& in auth.iureiur.colla.6.
Digniora ſunt præponenda.No.gl.inſt.de iur.na.gen.& ci.§.fi.Cõtra quia teſtamentum militis eſt dignius teſtamento paganorum.Item difficiliora ſunt digniora facilioribus,& tamẽ de facilioribus determinatur, vel præmittitur,inſt.de iuſt.& iure,§.his igitur.
De caſu legis non plus facienda eſt quæſtio ,C. de fur.l. ancillæ,& ff.de conſti.pe.l.1.§.de pul.contra quia imperator in ti.de pec. facit quęſtionem in l. ſi quis in conſcribendo,C.de epiſ.& cle. ita poteſt opponi de aliis legib.ſimilib.
Duo non poſſunt eſſe domini eiuſdem rei inſolidum,ff. cõmo.l.ſi ut certo,§.ſi duobus vehiculũ.Et ff. de leg. 2.l.Mæuius,§.duorum,& ff.de re.iud. l.quidã,§. prouide.Cõtra,quia ſi loco tibi rem in emphyteuſim , ego ſum dominus:& tu etiã quia habes rei ven.ergo &c. ff.ſi ager.uec.pe.l.1.& ff.de ſuperfi.l.1.quòd ait,l.fi. iũcta.l.in rem,ff.de rei vend.
Duo non poſſunt eãdem rem poſſidere ſimul,ff.de acq. poſ.l.3.§.econtrario,in prin.& ff.commo.l.ſi vt certo §.ſi duobus.Cõtra,de l.ſi duo,ff.vti poſſid.& in l.poſſideri,§ e contrariò,ver.Sabinus,de acqui.poſ.& l.clam poſſidere,§.qui ad nundinas,quia ille,qui eſt abſens retinet poſſeſſionem ; & ſi eman.eam ago.ſi. poſ. tunc eam vſucapiam,ergo &c.
Duę propoſitiones vniuerſales cõtrariæ,& cõtradictori. nõ poſſunt eſſe ſimul veræ,ſed bene falſę,ff.de re. iuę

l.qui ducenta,§.vtrum,contra,nam promisi plures sta re in iudicio,sunt omnes præter vnum,l. dicit, quòd ista propositio est uera,omnes stantes non esse, ergo nulli steterunt,ergo duæ contrariæ sunt simul ueræ. Itē nullo modo quis obligatur,& aliquis obligatur,ff. de fide,l.Græcè,§.illud,iuncta,l. 1.§.fi.ff.de verb. obl.

De modico non est curandum,ff.de oleo leg.l.si oleum, §.fi.cum ll.seq.& ff.cōmo.l.in rebus,§.possunt, & ff. de in integ.rest l.scio,& ff.de contrah.emp.l.res.Con tra,ff.de iud.l si debitor,in glo.& ff.de dam.infec.l. si proprietarius,& §.gallinarum,inst. de re. diui.

Duæ negationes æquiualent uni affirmationi,l.duobus, ff.de verb.sig.& ff.de iud.l.nunquam.Cōtra,ff.de leg. 3.l.fideicōmmis.& C.de ser.fug.l.1.& §.seruus, insti. de inu.stip.& de c.& si Christus,de iureiur.

Donare est perdere,ff.de do.l.filiusfa.

Dubium enim non est eum,qui inferendę eius volunta te pręcesserat iure cessum videri,C.ad leg .Cornel.de sica.l.si vt allegas.

Dispositio videtur facta in locum,in quo eius consequi tur effectus,l.confirmatur,l cōcupisce.ff.de ac.& ff.de bo.auth.iud.pos.l.3.Cōtra,ff.de const.pec.l.eum qui.

De duobus malis minus est eligendum,ff. de reg.iur. l. quoties,cū ibi alleg.Contra ad l.Aqui.l.ita vulnerata.

Deus non vult mortem peccatoris,sed vt conuertatur, & viuat,in auth.vt non luxuri.ho.cōtra na. col. 6. & C.de nupt.l.imperialis.

Dignitas filii,& gloria est & laus patris,in authen. con. stitutio quę de dignita.col.6.

Durum est,& inhumanum rei familias detegere pauper tatē,C.quādo & quib.quar.pars deb.ex bo.l.2.lib. 10.

Discipulus debet opinionem sui magistri excusare,ff. de arb.l.æqualem,§.nunc videndum,& c. cum beatissi. mus,24.

Difficile est assuetū relinquere,ff.de ædi.edi.l.præcipua.

Defensor propriæ salutis in nullo peccasse uidetur, l. si vt allegas,C.ad leg.Cor.de sica.

Dispositio super iure fauorabili validius inducit suū effe ctum

ctū q̄ super odioso,ff.de cond.inde.l.qui exceptionē.
Dominus membrorum suorum nemo videtur,l.liber homo,ff.ad leg.Aquil.
Debitor est seruus fœneratoris.No.gl.ff.de leg.3.l.fideicomiss.§.si rem super verbo.
De non apparentibus,& non existentibus idem est iudicium,ff.de contrahen.emp.l.in lege.
Dispositio facta in uno coniunctorum ad reliquum extenditur,C.de fur.l.ancillæ.
Dolo petit,qui petit quod restituturus est, ff.de excep.do.l.dolo.c.dolo.de reg.iur.lib.6.Contra de.l.1.§.rediguntur.ff.quorum lega.
Difficilior est progressus,de non esse, ad esse, quàm de esse ad esse perfectius,ff.de hęr inst.l.talem,concor.l.ab eo,ff.de contrahen.emp.l.4.
De his quę raro accidunt miraculum est, in auth.de consulibus,colla.4.
Diligentem non est verisimile errare, ff.de pro.l.cum de indebito,in gl.cum ibi alleg.
Deceptis & non decipientibus iura subueniunt,ut ff.de pig.ac.l.si rem,§.omnis pecunia,glo.fin.
Doctor debet aliqua habere ultra illa quę dixit suis scholaribus.no.gl.in procemio,ff.§.his igitur, super verbo peritia,& ibi vide.
Dat Galenus opes,dat sanctio Iustiniana.Ex alijs paleas ex istis collige grana.No.gl.in procemio,ff.§.nos uero,sup verbo doctissimi.Itē si mō paup eges,ne plus egeas lege leges,Grādia lucra leges,fertilis illa seges.
Difficile est plures in vnum conuocare,de iust.& iur.l.ex hoc iure,ff.de ar.Item l.si vnus,l.fi.ff.& institu.de iur.nat.gen.& ci.§.senatu scon.& ibi uide.
Dignitas & fama custodiri debent,ff.de ven.insp.l.1.
Decipi non reputatur ille qui scit se decipi,ff.de ędil.edic.l.1.§ intelligitur.& ibi uide.
Domus est cuique tutissimum refugium,atque receptaculum,l.plęrique,ff.de in ius uoc.
Deterior dolus eius qui interruptam litem deseruit,quā qui semel acceptam derelinquit,vt in authen.de iud.

Dolus cum dolo compensatur.l.de vno,ff.sol.mat.& l.si ambo,ff.de compen.& l.si duo,ff.de dolo.

Dolus alicuius non debet alicui esse damnosus.l.elec. §. pe.in fi.ff.de noxa.cum alleg.pro hoc in l.3.ff.de transac.contra de l.fi.C.depo.& facit pro & contra,ff. de inoffi.test.l.si quis in suo,§.fi.

Dulcior est fructus post multa pericula ductus. No.glo. in l.non moriturus,C.de contrahen.& commit.stipu.

Deus est solus scrutator cordium.No.gl.in l.3.in fi.ff.de interro.ac.tex.in c.nouit,de iud.

Deus iudicat de uoluntatibus & sensibus, nec uiolatur castitas,nisi de consensu mentis.32.q.5.in prin.

Destructo principali,destruitur accessorium,ff. de pec. leg.l.3.l.cum principale,ff.de re.iud.

De quibus non habet transigi nec stipulari.l. si quidam, C.de contrahenda emptione,& vendi.

Delegatus delegare non potest,ff.de iuris.om.iud.l. more maiorum,& C.de iud.l.à iudice.

De præsenti præsumitur in futurum.l.si quis,adulterii in gl.C.ad l.Iul.de adul.& C. de na.l.cũ quis, & in auth. de resti.& quæ pa.§.verũ si quidam,& §.mulier enim & in auth.vt nul. iud.§.si quis vero accusatus.

Duæ res valent unam,insti.de ac.§.sed hodie,C.de edic. diui Adr.tol.l.fi.nisi vna sit melior,quàm duæ,ff.de inof.test.l.nam si pa.& in authen.de consan. & vterinis fra.§ fi.col.6.

Deportatus pro mortuo habetur,ff.de bo. pos. contra tabulas l.1.§.si quis alium.

Deportatus tanquam peregrinus capere non potest l. 1. C.de hære.insti.

Duo testes sufficiunt ad probandum aliquid vbi unus testium de iure non adijcitur,ff.de testi.l.vbi.

Duo homines non faciunt turbam,nec tres, sed decem vel 15.ff.de vi bo.rap.l.prætor ait,§.1.

Debitor alternatiuus potest eligere quam rem voluerit ad dandum suo creditori,C.de cond.indeb.l.pen.

Datum ob causam, causa non secuta potest retractari, l.ea lege,C.de condi.ob caus.dat.

Delictum

Delictum patris non debet nocere filio,C.ne si pro pa. ter.to & de in ius voc.l. adoptiuum.

De modicis expensis non est curandum,ff.de impen. in re.dot.fact.l.omnino:

Duæ vices faciunt consuetudinem,& delicta iterata plus puniuntur,l.3.in fin.C.de episc.aud.& ff.de iure patr. l.1.& ff.de pęn.l.autem damna,§.quisquis & C.de ser. fug.l.quæcunque,Contra de c. cum ecclesia Surtina: de cau.pos.& proprie. vbi duę vices non faciunt con suetudinem.

Difficile dignosci pōt liber homo à seruo,l.liberi in fin. & ff.de contrahen.emp. & vend.

Dies naturalis continet 24.horas,& incipit media nocte vsque ad mediam noctem sequentem more Romano l.more,ff.de ferijs.

Domum suam vnicuique reficere licet inuito altero, dū tamen non officiat alteri ædificio,in quo ius non habet,de reg.iur.l.domum.

Donari uidetur,quod nullo iure cogente conceditur, ff. de reg.iur.l.donari.

De apicibus iuris non est curandum,ff.man. l.si fideiussor,§.quidam tamen,ff.ad leg.Aquil.l.ita vulneratus.

Donationes causa mor.legatis comparantur,ff.de dona. causa mor.l.illud.

Dignitas & authoritas seruanda est,quantum ad mundū ff.de post.l.2.in glo.& ff.de off pręsi.l.obseruādum,&. ff.de ven.inspi.l.1 §.si seruus,facit text.in c.1. de ma. & obed.Non quo ad Deum,cum ibi omnes sint ęqua les.vt ar.in authen.de mona.§.1.colla.1.

Dubitantes de suo statu,vel errantes non possunt facere testamentum.ff.de testa.§.de statu.

Dum defunctus habet defensorem,bona sua non debēt vendi.inst.de eo cui liber.cau.§.hoc.

Defensor idoneus est,qui de solido cauet.in eod. §.præ alle.

Depositarius & commodatarius non possident,in stit.de interdic.§.possidere autem.

Dos non constituit nuptias,sed coniunctorum affectus

in authen.de trien.& se.§.sed nec.col.3.

Dubitare de singulis non est inutile,Not.glo.C.de sum. tri.& fi.ca l.nemo,super uerbo requirens.

Duo simul esse non possunt,ff.de sta.hom.l.Aretusa, & l.seq.& de acqui.pos.l.3.§ econtrario.

Donatio inter virum & vxorem non valet,l.1.ff. de do na inter vir.& vxo.

Domine nuper audias me patienter,ff.de his qui in test. delen.l.proximę.

Differentia est inter multam & pęnam,ff.de uerborum significatione,l.si qua pęna,quæ est antepenul.

Dies incertus conditionē facit in testamēto,l.dies incer tus,ff.de cond.& demon.& l.extraneū,C.de hęr.insti.

Domus tuta debet esse,ff.ad sen. cons.Clau.l.1.

Dignum est,vt cuius præcellimus munere, illi & omni no pareamus in operatione, in titulo, de pace te. & eius vio.in principio col.10.

Desijt esse miles seculi,qui factus est miles Christi,c.vni co,de vasallo mi,q arma bellica deposuit,col. 10.ī fi.

Delicti enim ueniam petentibus damus, l. manichęos, C.de hęre.& mani.

Desolatis,& tristibus est consulendum,l.1.in fi.C.de his qui ante ape.tab.hæred.trans.

Dignum est fraudem in suum authorem retorqueri, l. penultima,C.de leg.vnde Ouidius.Discat in authorē pęna redire suum.

Deus est totius operis præsul.l.1.in prin.C. de vet. iur. enu.& per eum omnia factasunt,l.2.§.omnia,C.eo.

Derogare est aliquid legi in parte subtrahere, l. deroga re,ff.de uerborū significatione.Prorogare, est legem proferre seu promulgare.Subrogare, est in parte legi aliquid detrahere,& in parte adijcere.Obrogare , est in parte legi aliquid adijcere,nihil detrahere.Abroga re,est pęnitus legem tollere.

Difficilius tollitur ius commune ,quàm priuilegium, quia difficilius inducitur,in authentica, de reb. alien: non ali.§.sed quia uerius simili,in fin.l.eius militis,§. militia missus,ff.de mili.testa.

Destruere aliqua in dedecus alterius, & quæ sibi nō pro sunt hominibus non est permittendum, l. pro volunta rijs circa fi ff. de impen. in re. do. fac. & est tex. & ibi no gl. in l. senatus, §. Marcellus, ff. de leg. 1.

Duo principalia habentia vnum effectum quantumcunque ponantur diuersimodè, & in diuersis nominibus debent habere nihilominus eundem effectum, tex. est iuncta gl. in l. neque, ff. de impen. in re. do. fac.

Dapifer quando non potest aliud, cinerem surripit. Mar. Anto. Baue. in repe. l. cum filio, col. fi. in fi. ff. de leg. 1. alleg. illud Virgilij. Quid domini facient, audent cum talia fures, & alia plura gl. magna circa fin. in l. Iulianus de act. emp.

Debitū naturaliter non dicitur propriè debitū sed abusiuum, l. fideiussor obligari, §. fideiussor, ff. de fideius.

Duæ excusationes imperfectæ non faciūt vnā perfectā, l. 2. in fi. ff. de excu. tut. & l. spadonem, eo. ti. c. quorundam, 23. de hoc est verum si sunt diuersę speciei, secus si eiusdem, Bar. in l. admonendi, in 10. col. de iur. iu.

Duæ pręsumptiones faciunt plenam probationem, gl. in l. 2. §. remittit. in ver. legitimos, ff. de excu. tut.

Denominari debet res à causa proxima. l. quisquis, §. hęc verba, ff. de vulg. & pup.

Donare sępe est melius, quàm vendere, l. tutor ad vtilitatem, ff. de admi. tut. Bal. in rub. de procu. in 2. col.

Dispendium minimè quis pati non debet, vnde præmiū meretur, c. 2. de fideiusso.

Doctor perdit memoriam in consulendo, vel legendo, si ei debitum salarium nō soluatur. Vnde versus. Muneris infundas oleum fuge nomen auari; Sic ægræ menti poterit medicina parari, ita Car. in cle. 1. §. excellentissimum, de reli. & ue. san.

Diuinare nos cogit difficultas contrariorum, ita Bar. in l. ita stipulationes, in fi. 9. col. ff. de verb obli.

Dictum non restringit rationem generalem, sed non est nouū, quòd ratio generalis restringatur per dictū speciale, tex. est & glo. vnica, in §. fratres, insti. de nup. & quòd dictum aliquando sit generalius ratione Corn.

conf. 13. in litera B. 4. volu. alleg. l. prospexit. qui & à quibus, cum alijs.

Decipi qui nō debet, auth. l. 1. C. de his qui ve. ęta. impe.

Dicitur aliquid haberi, quando habetur vsque ad mortē l. pater filium, §. Iulianus Agrippa, ff. de leg. 3.

Dolosa persuasio plus quàm violenta coactio, ff. de libe. ho. exhib. l. 3. §. si quis volentem 2. responso. & de ser

Duo corrup. l. j. § persuadere, glo. est etiam quæ hoc ad ducit, in c certe, 12. q. 1.

gnitas vbi est maior prioritas tēporis non attēditur, glo. in c. placuit, in ver. Isidorus, 16. di. nota. in ca. statu tū, de ma. & obe. per Feli. in c. clerici, in 4 col. de iudi.

Dolus dicitur esse delictum, tex. bo. in l j. §. nunc tracte mus, ver. plane, ff. de tut. & ratio dist. & l. si ex causa §. nunc videndum, ff. de mino. l. j. §. si apud, ff. deposi.

Doctor cum est sibi contrarius in duobus locis, illa opinio sequenda est, vbi plenius scribit, l. diui. ff. de iur. pa tro. notat Abb. in c. bonæ col. fi. de post. præla.

Dissimilia videntur contraria Bal. in l. filiæ, ff. de collat.

Dubitāti potius est imputādū, quā ignorāti, quia dubitās pōt inquirere quis dubitationem soluat, sed ille qui er rat seu ignorat credit illud firmiter esse quod non est, ita Bal. in c. j. §. personā, per quos fiat inuest. in vsi. feu.

Dominica dies incipit à vespere sabbati, quoniam tunc incipit dies secundum canonicam computationem, si ue quo ad officium, extra de fer. quoniam, & 65. dist. quòd à partibus.

Discretio est mater omnium virtutū, 1. q. 5. præsentium, c. 1. de offi. custo. & cle. pastoralis, §. verum, de re. iur.

Debilitas vel infirmitas corporis non impedit iudicium animi, tex. in l. 2. §. debilitas corporis, ff. de uaca. mu. & in c. j. de renun. Vbi est notabile vnum dictum Bald. quem vide. Ad idem Phi. Deci. post Bal. in c. si pro de bilitate, de offi. dele. Contra de l. 1. C. de sa. san. eccle. l. quoniam, C. de testa.

Doctorum authoritas vbi deficit lex pro lege seruanda est, l. si idem cum eodem, ff. de iurisd. om. iud. vbi An gel. hoc notat. & Hostie. in c. inquirendi, de pecu. cle.

& vide,

& vide latissime in tracta. canonicorum regularium in secunda parte, principali.titu 7.

Detractio vel adiectio facit unum ius transire in speciē alterius,l.ius ciuile,ff.de iusti.& iure.

Doctor debet esse breuiloquus gl.in c.cū sit ars.de ęta.& qualit. & ex text.in auth. de referen. circa fin.vide Ab .in prohe.decre.in 2.col.

Docendo quis fit peritior.l. 1.C.de excu.ar.lib.10. tenet Abb.in procę.primo Gregorii,in 2.col.ubi ponit uersus quos ibi ponit glo.

Doctor non debet ita esse breuis vt non perfectè dicat, vel non intelligatur,glos.in clemen. constitutionem in versicu.de nouo.in fi.de electio.& quod no. Ioan. And.in c.bonæ.de confir.uti.vel inuti. & illud Horatii Breuis esse laboro obscurus fio.

Dos nulla dicitur soluto matrimonio,l. 1 ī fi.ff.ꝓ dote.

Dos æs alienum dicitur,l.Labeo,ff pro socio.

Dos nisi deseruiat oneribus matrimonij nulla est, l.si is qui Stichum,& l.si pater,ff.de iu.dotium.

Dignitas doctoratus non liberat à patria potestate Bar. in l.itē in potestate.in fi.ff.de his qui sunt sui vel alieni iur Adde l.si maritus.& ibi Bal.C.de pat.pote. Bal. in l.2.C.de cast.pecu.lib.12.

Deus constituit de cœlo Imperatores ad hoc,ut ꝑ ora eorum diuinitus leges cōderēt.§.quia igitur in auth. de inst.cau.& fi.& ideo ab imperatore dicuntur leges emanare diuino quodā motu,l.fi.C.de p̄scri.lōg.tēpo.

Delictū supueniēs vel nouā causā non uitiat legitimè factū,30.q.2 nosse.&c dictū & 55.dist.pręcepta.32.q. 7.hi qui.1.q.5 quicunque.& q 7.si quis omnem.

Dignitates & matrimonia nō dēnt eē venalia.1.q.7 sāci m⁹,ff.de do.īter vi.& vx.l.2.& l.1.ff.ad l.Iul.& ibi gl.

Delegatus non hēt plus iurisdictionis.quàm delegans.si ue par sit aliàs delegatus ,cap. 1.94.di.ar ff.de dan. inf.l.qui bona.§.vult.siue sit maior. ff.de offi.eius cui mand.est iurisd.& l. si prætor.quandoque tamen habet minus quis,si ex delegatione cognoscat, quàm si ex iure suo,extra de offic.delega.super quæstionum,

§.si

§.si vero.C.de procu.maritus.

Duæ vel plures rationes vincunt vnam.Specul. in titul. de feud.§.2 versi.16.Bal.in l.j.versi.sed contra. C. de legi.hæred.Panot.in c.suggestum,in fi.de iure patro. Iason in l.re coniuncti,de leg.3.ff.

Duo specialia circa idem non debent concurrere, l.1. in fi.cum gl.C.de do.promis.gl.in l.cum post.§.gener.ff. de iure do.

Dictum doctoris debet intelligi secundum tex. quē allegat.Bar.in l.nō solum,§.liberationem.ff.de lib.leg.

Dignus est mercenarius mercede sua.ff.de do.l.si pater, & ff.ꝗ met.cau.l.metū.§.sed licet, & Matthæi.10. ad de tex.in c.j.de sepul.& c.quicunque,12.q.1.& c.quoniā.88.dist.& tex.bonus,qui loquitur de præmio studij,in l.1.C.de accesso.

Distingue tempora & concordabis scripturas l.apud antiquos,C.de fur. in glo.§ sin autē,super verbo discretis. vide gl.ī c.habeo.15.di.& tex.in c.si peccauerit,2.q.j.

Damnum quod quis sua culpa sentit,sentire nō videtur, l.quod quis.ff.de reg.iur.aliàs dicitur,sibi debet imputari & non alij,de reg.iur.lib.6.c.damnum.

Delegati iurisdictio expirat sententia lata & executioni mandata,c in literis,de offic.de le.item finitur mortuo iudice,qui proprio nomine scribitur,c.quoniam abbas à contrario sensu.item per mortem illius contra quē literę impetrātur re integra,de rescri.c.significauit,itē reuocato mandato ff.de iudi.iudicium soluitur, & ꝑ secundas literas expressam facientes mentionē de primis,de rescrip.cæterum.Item si iudex remittit causam superiori.de offic.leg.licet Tran.Item elapso termino commissionis.de offi de leg.de causis .Item si re integra moriatur delegans de offi.deleg. gratum,& cap licet.Item per legitimam recusationem de foro. compe.licet,& de appel.secundo requiris.Item per appellationem legitimam extra de appe.vt debitus. Item per delationem appellationis arg.extra de appel. sæpe.& c.interposita.

Deus non potest facere ea quæ implicant contradictionem.

nem.Bald.in l.eam quam.uer. circa autem quintum genus,C.de fideicom.

Deliberandum est post somnum stomacho ieiuno.in Spe.de pęn.sent.

Delinquens in uno factus est omnium reus, in Spe. de test.§.1.versi.item quod in aliis.

Deliberādū est in dubijs.in Spę.de aduo.§.3.ver. habito.

Diuinare non est in potestate nostra. vnde annuntiare quæ futura sunt solius Dei est.Maria.Soci.in consil.6. incip.prædicta consultatio ver.ad cuius clariorē circa me.in prima parte.

Diuinatores non sunt consulendi,l.nemo,vbi Saly. C.de ma.& mathe.

Diuinatorem qui cōsuluit comparatur homicidę & cuilibet criminoso in Spe.de accu .uer.Item quod est homicida.

Diuinare per inspectionem iecoris animalium non licet sub pęna capitis,l.3.C.de sacri.paga.

Damni dans causam damnum fecisse uidetur,c.sicut, de testi.& arte.85.1 di.pasce.ff.ad leg.Cor.de sic,nihil interest.ff.de offi.pręsid..l.illicitas,§ sicuti.

Declaratio inramenti siue interpretatio cum de ipso dubitatur pertinet ad Papam de iureiu.c.quanto,de eccle.ædifi.c.ulti.de electione venerabilem,ad fi.

E

EX conuersatione æquali nascitur contentio dignitatis,ff.de offi.præsi.l.obseruandum.

Error in nomine non uitiat actum qui geritur, C. queād.test.ape.l.si nomine,cōtra.ff.de hære.insti.l. quoties,& facit pro utraque parte, & uide eam.

Ext eriora iudicant interiora insti.de re,di.§. pauonum. & l.fi.in ciuile.C.de fur.& l.non codici llum,C.de testa.Contra ff.de offic. pręsid.l.obseruandum,& l.emācipare,ff.de adopt.

Extra territorium ius dicenti impune non paretur,ff. de iurisd.om.iu.l.fi.& l.præses,ff.de offi.præsi.Contra de. l.emancipati.ff.de adop.& l.2.de offi.proconsul.& le.

Effectus est aliquando dignior sua causa,ff.de adop.lib.l.

quod

quod ex liberta.& inſt.de ingenuis,§.1.cõtra in auth. conſtitu.quæ de dignita.§.ergo, col.4. & C.ad l.Iul. ma.l.cum quis ; cum ſua gloſ.

Erubeſcimus ſine lege loqui.in auth.de trien.& ſe.§.cõſi deremus.col.3.& C.de conſul.l.fin.lib.12.adde l.illã, C.de colla l.qui filium,§.Sabinus.ff.ad Treb. Contra de l.eum qui,ff.de do.& de omnibus legi.de quib.arguitur a contrario ſenſu.

Exitus acta probat,l.quędam.ff.de re.du.C.de his qui.vt indig.l cum Sylleianum,& ff.de publi.l.his qui . & C. de iudi.l.rem nouam,§ fi.

Ex diuerſitate locorum non debet oriri diuerſitas iuriũ niſi ex diuerſitate locorum oriatur diuerſitas actionis

Eius eſt periculum cuius eſt commodũ.inſti. de cõtrah. emp.& uẽ.§. ſed ſi poſt.& C.temp.in integ.reſti. l.ſuperuacuã & inſti.de uſu.in prin.in gl.contra.ff.de eo quod certo loco,l ideoq;.& l 2.ff.de off procon & le.

Eccleſia nõ claudit gremiũ redeũti,C.de sũ.tri. & fi.ca. epiſt inter claras,in fi.cõtra.C de apoſt.l 3.& ibi vide.

Ex una re eademque cauſa nõ debent oriri diuerſi effectus,C.unde ui. l.meminerint,& ff.de ſo.l.qui hominẽ contra de l.in numerationibus,eod.tit.

Ei qui dicit,incumbit onus probandi,ff.de proba.l.ei qui. &C.eo.l.actor contra de.l.faciliter.C.de abo.& de.l. ſiue poſſiden C.de proba.

Expreſſa nocent , non expreſſa non nocent,l. expreſſa , ff.de re iud in l.nonnunquam.ff.de cond i.& demon.

Et expreſſa non proſunt quæ non expreſſa nõ proderint C.de noua.l.fi.& in aut.de duo.re.§.hæc ita, & C. de inſti.& ſubſti.ſub cond.fa.l.fi.iuncta.l.præcipimus, in prin.& aliis ſubditis contra utrunque,ff. ſi cert. pet. l. cum quidam.

Exẽplis nõ eſt iudicãdũ, ſed legib.l.nemo C de sẽ.& in titulo om.iud.C õtra.ff.qđ qsq; iur.in rubro & nigro.

Ex his quæ nulla proueniũt cauſa non poteſt imputari. C.de lib præ e.l.maximum uicium.

Euentus iudiciorũ ſunt dubij ff.de pact.l.quod debetur.

Exẽpla ponimus no ut vera ſint,ſed ut ſciãt qui addiſcũt

ff.de

ff.de act.& oblig.l.obligationum.sub. in fi.& ff.de colla.bo.l.prætor.§.uideamus.

Expensę faciendę sunt secundum statum suum à quocūque, siue facultates, siue secundum suam nobilitatem. de admin.tuto.l.cum plures.§ cū tut.& arg.l.qui vlt. ff.de negot.gest. & in auth.ut deter.sit nu.cle.§. cum Deo uero amabilis.in fi.col. 1.

Eadem res non debet diuerso iure concedi.ff.de vsucap. l.eum qui ædes.

Ea quæ fiunt contra leges pro non factis habentur.l.nō dubium.C.de legi.C.de sacra.eccl.l. iubemus.§ prædia autem.

Aes nostrum est quod nobis ab aliis debetur, æs alienū est quod aliis debemus.l cedere diem, ff.de ver.sign.

Ex cōuentione partium cōtractus legem accipiūt.C.de cōdi.ob ca.da.l.ea lege.& ff.deposi.l. 1.§.si cōueniat.

Ex eodem facto non debet quis pęnā & præmium habere,ff.de neg.gest.l.siue hæreditaria,& de interdi.& re. l.relegatorum,§.fi.adde ff.ex qui.cau.ma.l.fin. & l.ita demum,ff.de arbi.contra ff.de ex.tuto. l.sed & cui licet,§.sed ignominia c.inter,de spon.& ma.

Ecclesia non potest pati damnum perfectū pręlati,C.de sacrosan.eccle.l.iubemus,in gl.sup uerbo corrigimus.

Ea quæ sunt in domibus non possunt per alios explicari quàm per illos de domo l.consensu,C.de repu.contra C.de test.l & ab.

Ex persona actoris ius in re metimur,l.Pomponius ff. si pars hære.petatur.

Edita actio speciem futuræ litis demonstrat,vt C.de edē. lib.2.

Ea quę de facto fiunt non sortiuntur effectum,§.fina. in stit.de inge.

Aequissimum est laborem cuiusque digna recompensatione remunerari;quia,Cū labor in dāno est mortalis crescit egestas,vt ait Cato. C.de allu.l.fi.§.similiter.

Error falsæ causę ratione bonis finis non defenditur, C. de vsuris,l.pro dot.

Error falsę causę vsucapionē nō parit,C.de vsuc.§.error.

Expo-

Expoliatus fortunis suis non debet in solidum damnari. instit.de act.§.vltimo.

Aequitas praefertur rigori,ff.si pars haere.pe.l.1.§.si ego, & C.de iud.l placuit.

Aedicta praetorum non debent esset illusoria,l.si pretor, ff.de iud.& l.fi.ff.ne quid in lo.pu.fi.

Error communis facit ius,l.1.C.de testa.& ff.de offi.prae si.l.2.in fin.

Ex nudo pacto non oritur actio,ff.de pact.l.iurisgētium, §.sed cum nulla,

Ea quae primo dicuntur,postea repetita esse uidētur,ff. de uerb.obl.l.Titia,§.respondet,& ff.si cer.pe.l.lecta.

Error proprij nominis non uitiat actum dum tamen de corpore agatur,l.si frumentum,& l.idem.Pōponius, §.pe.ff.de rei ven.& C.quemad.testa.aperi.l.sit in nomine,contra.ff.de leg.1.l.4.& de hoc habetur,instit.l. quoties.

Ex maioritate delicti maior pena imponitur, C. ad leg. Iul.de ui priua.l.1.& insti.de interdi.§.qui autem.

Eius est nolle qui potest & uelle,ff.de reg.iur.l.3.

Ea quae impossibilia sunt uel quae in rerum natura non sunt pro non adiectis habentur,ff.de re.iur.l.ea quae impossibilia.

Ex qua persona quis lucrum capit eius factum praestare debet,ff.de reg.iur.l.ex qua.

Eadem mulier duobus uiri nupta esse non potest,instit. de nupt.§.affinitas,

Aetas impuberum ignorat quod uiderit,l.1.in fin.C. de fal.mo.

Ea quae ab hostibus capiūtur nostra sunt,No.gl.l.hoste; ff.de uer.sig,& inst.de re.di.§.item ea.

Extrinsecus actus probat intrinsecum animū, ff.de tut, & cura.da ab his,l.hi qui.

Eruisti animam meam de inferno inferiori.No.glo.ff.de ver.obl.conductio in preteritum.

Est pila pes pontes,pila ludus,pila taberna.
Pila terit pultes,in bellis pilla geruntur.
Qui terit est pilus,pilus est in fronte capillus.

Ad

Ad tractum pilli mille ruere.pilli.

Ista metra no.gl.l.item Mella.in prin.ff.ad leg.Aquil.

Aere suo pignus crure penus luce tenebras,

Dicitur & lucere quando salitur eius.

No.gl.l.licet certis.C.de lo.& conduc.

Emptio tam purè quàm sub conditione contrahi pōt, insti.de emp.& ven.§.emptio causa sub.

Ex sententia transfertur dominium.institu.de offi.iud. §.fin. Contra.inst.de excep.§.his quoque.

Exceptio competens principali competit fideiussori, l. tam man.C.de non nu.pec.cum ibi not.

Exemplaribus testamenti non creditur,l.1.§.si quis duobus,ff.de secund.nup.in glo.1.

Exiguum munus cum det tibi pauper amicus. Accipito placide planè laudare memento.No.gl.quisquis circa med.C.de postu.in l.

Exceptio debet esse de regula & sub regula continetur, l.quod liquido,ff.de penu.leg.

Eadem est ratio finis & eorum quæ tendunt ad fi. l.oratio.ff de spon.

Exemplum pessimum est feminino uocabulo etiam masculos contineri.l.si ita scriptum,ff.de leg 3.

Ex duobus contrariis fit optimum temperamentum,no. glo.l.2.§.si quis tamen ff.si quis caut.& l. continuus, §.si quis insulam,ff.de uer.obl.

Est homo Matt.vitulus Lucas,Leo Marcus,in auth.iusiurandum quod præstatur,&c.in prin.col.2

Excommunicati eijciuntur à gremio matris ecclesiæ,no. gl.l.pe.C.de sa.san.ecc.super verbo acrimoniam.

Eestas incipit ab æquinoctio vernali,& finit in æquinoctio autumnali.Et ita senis mēsib.æstas atquæ hyems diuiditur.l.1.§,æstatem,ff.de aqua quoti.& æsti.

Excommunicationis sententia siue iusta,siue iniusta timenda est 11.q.3.c.1. & 2.

Erroris in labirinthum incidit qui iudicat priusquam intelligat,c,sciendum.ubi.Domi.29.dist.Deci.in c.cum venerabilis,in gl.2.de excep.

Expressum si non ualet,nec tacitū,l.3.§.qui habet.i fi.ff.

de

de ser.rust prẹd.l.si sponsus,§.si maritus,ff.de dona. in ter uir.& vxor.

Exigere est ab inuito extorquere,l.fideicommissa,§.in rē de leg.3.Cōtra de l.si pupilli,§.fi.ff.de nego.gest. Ias. in l.non solum,in 3.col.sol.matr.ff.

Ex eo non debet quis fructum consequi,quod nixus est impuguare,c.ex eo.de re. iur.lib.6.Contra,ff.de his q indig.l.post legatum.

Exceptionem obiiciens non uidetur de intētione aduer sarii confiteri,regula iur.exceptionem,in 6.est tex. in c.cum venerabilis.de excep.l.non vtique,ff.de excep.

Excusatio necessaria non est ubi aliquid non tenet ipso iure,l.scire oportet.§.diui.ff.de excu.tut.

Excipiens dicitur controuersiam mouere,l.si controuersia,ff.de euict.

Extraiudicialis denunciatio nō constituit aliquem in ma la fide.l.pe.ff.pro empt.Alex.in l.de pupillo,§.nuntia tionem,in 3.col.ff.de oper.noui nun.Decius in l.4 in 2.col.de reg.iur.

Exceptione non opposita possumus sine actione experi. ri,l.posthumi,ff.de inof.test.l.cū putarem,ff.fa.er.Hie ron.But.in l.post quam,C.de pac.

Estimatio non est omnino uera venditio Aret.in l.si rē, ff.de acquir.pos.

Emendans subtiliter factum laudabilior est eo,qui priu s inuenit,l.1.§.quòd autem,versic.nam qui. C.de veteri iur.enucl.

Exempla omnia mala sunt orta de bonis rebus,glo.in ru bri.C ne liceat pot.

Exempla maiorum imitāda sunt,l.apud Iul ianum, §. An tistia.ad Trebel.

Exceptio litis finitæ ita demum repellit agentem si opponatur ad processum.secus si ad merita causæ.Barto. in l.cum quærebatur, in fi.ff.de iud.sol.tenet Hiero. But.in l.postquam liti.C.de pac.

Estimatio incerta est,gl.in l.rei iudicate, ff. soluto matrimonio.

Expressio cum adiectione alicuius qualitatis non dicitur

pro

propriè tale sed impropriè, Bar. in l. Lucius, §. quæsitũ, ff. de lega. 3. vbi dicit, ꝙ appellatione fratrum non veniunt fratres patrueles propriè, cum illi non appellent fratres simpliciter, sed cum illa adiectione patrueles.

Exceptio est de regula secundum quid, non quo ad omnes eius partes l. nummis ff de in lit. iur.

Exceptio est contra regulam, text. est notabilis, in l. his, vbi gl. & Bar. ff. de legi. & in regula Catoniana. Contra de l, nam ꝙ liquidè. ff. de suppel leg. vide Decium in l. 1. in 2. & 3. col. ff. de reg. iur.

Expresso vitiato non vitiatur tacitum æquè principale l. si fideiussor, in princ. ff. de lega. 1. & l. 1 §. quibus mod. pig. vel hypot. sol. & hoc, vbi nõ est eadem ratio. Alex. in §. 1. hoc edicto, §. nuntiatio. in 9. colũ. ff. de ope. no. nun. contra de ser. rust præd. l. item § qui habet.

Ex separatis non rectè infertur, l. Papinianus, ff. de mino.

Ea, quæ sunt superflua non sunt in legibus inserenda tanquã nullius vtilitatis l. 1. ff. ꝙ met. cau. insti. de act. §. in personam, vbi Ang. & Iaf. in ver. superuacua.

Emendatus præsumitur qui post peccatum operatur bonum, viuens laudabiliter, cum possit peccare. Petr. de Ana. in regula semel. 6. col. ver. 4. quæro, Bald. in l. non ignorabat, C. ad exhib. & Bart. in l. 2. de bono. pos. fur. infam. & dela.

Expressũ dicitur illud, quod fit specialiter per verba clara & aperta, nõ ꝑ signũ, verba generalia, c. 2. de rescr. lib. 6. in cle. appellanti, de app. præpo. in c. tuę, in 4. col. de spon. l. fi. C. de noua. l. non ignorans. C. de dona.

Emptio frequẽtior est aliis contractib. l. iusto, ff. de vsu. c. gl. in l. 2. ff. pro empto de mutuo, quod sit frequẽtior, est tex. in l. certi condictio, §. si nummos, ibi, cum quotidie crediturí, ff. si cer. pet.

Extra ordinarium dicitur illud, quod officio iudicis expeditur, l. pecuniæ verbum, § persecutionis, ff. de verb. si. Decius in rub. de iudi. in 8. col.

Emens scienter rem alienam nõ habet regressum de emptione, l. si fundum C. de euic. contra de l. fin. C. communia de le. & l. 1. C. si ven. pig. ac.

Epistola alicuius facit præsētiā eius,c.nō debet.65.disti.

Extrema generalia declarant media.l.si seruus plurium. ff de leg. 1.l.si idē cum eodem,ubi moder. ff. de iuri s. om.iud.l.3.ff.de lib.& posthu.

Exempla sæpius repetita restringunt regulam.glo.diœcesanos in cle. 1 .de iu.par.gamma.in trac.permu.

Aequitas non scripta præfertur rigori scripto,uidelicet si pro ea est præsumptio.gl.pe.in c.sciscitata. de rest. in integ.secundum Domi.in c.disciplina 45.dist.

Exempla regulam non restringunt,l.damni infecti, ff.de dam.infect.l.regula,ff.de iur.& fac.igno.

Ea quæ sunt infirma,& minus valida per confirmationē Papæ recipiunt firmationem,c.1.de transac.

Eligendus potius est qui peccauit,& pœnituit, quàm qui nunquam peccauit,quia magis scit compati peccatoribus,c.considerandū,50.dist.& c.sequens.nam infirmus fortior resurgit,de pe.dist.3.ille tex.

Episcopum oportet sacrarum literarum habere peritiam vnde in veteri testamento inter cætera ornamenta,Pōtifex Rationale ferebat in pectore,in quo scribebatur manifestatio,& veritas,quia in pectore pontificis manifesta debet esse cognitio ueritatis, non enim sufficit prælatis bona conuersatio,& morum honestas,nisi addatur scientia doctrinæ:tex.est ita dicens,in c. qui ecclesiasticis.§.ecce.in princ.,& in ver.ex quibus omnib. 36.distin.

Ex alicuius nomine seu appellatione nonnunquam pro eius vel stultitia vel prudentia sumimus argumentum vt dicit Panor.in c.cū secūdū,col.2.de præb.& est bo. tex.cū gl.in l.facta,§.si vero nomina ferēdi.ff.ad Treb.

Excommunicatus potest appellare, & prosequi appellationem,& omnis legitima defensio sibi in iudicio reseruatur c.significauerunt,extra de excep.

Longum inter est per præcepta,breue & efficax per exēpla,inquit Seneca,ex his enim exemplis res fit magis clara & manifesta,vt in l.prætor,§.quoties,ff. de col: bo.& inst.de grā.in §.hactenus.

F

Filius potest corrigere patrem, ff. de cōdi. cau. da. cau. no se. l. 3. §. si quis contra in auth. de nup. §. rea. & §. secundum statutum col. 4.

Frāgēti fidē fides frāgatur eidem. l. cum proponas, C. de pac. & ff. de inof. test. l. eū qui. §. 1. & extra de iureiu. ꝑuenit, cū ibi no. Contra de transac. l. cum mota.

Futurum ius remitti potest, l. 1. C. de pac. Cōtra. ff. de succes. edic. l. 1. §. decretalis, & ff. de pac. dot. l. pactum.

Frustra fit per plura quod potest fieri per pauciora, l. 3. ff. vet. ve. du. in prin. & l. generaliter, C. de insti. sub cond. fac. l. in dona. C. de dona. & instit. quod cum eo qui in aliena potestate, in prin. Cōtra inst. de leg. §. 1. & C. de epis. & cle. l. raptores, C. de rap. uir. l. raptores.

Fraus & dolus prodesse alicui, & etiam nocere simplicitati alterius non debent. ff. de do. l. 1. & l. ex dolo, C. de leg. l. si in fraudem, Contra, ff. de mi. l. in causæ cognitione, & l. seq. & l. si pretio, §. quemadmodū, ff. loca. & conduc.

Frustra expectatur euentus, cuius nullus sortitur effectus. C. qui admi. ad bo. pos. l. fi. & ff. de iud. l. non uidetur. Contra de l. quibus diebus, §. 2. ff. de condi. & demon. & l. 4. §. 1. eo. tit.

Fęmininum non concipit masculinum. l. si ita scripto ff. de lega. 2. Contra, ff. de iure pa. l. adigere.

Facilius impeditur acquirendum, quàm impediatur acquisitum. ff. de his qui sunt sui vel alie. iu l. patre furioso, & ff. de postu. l. 1. §. casum. Contra de l. non distinguemus, §. sacerdotio, ff. de arb. & ff. de relig. l. sunt personæ.

Finis actus est attendendus, vide gl. in c. scientes, de censi. C. ad Silleya. l. cum Silleyanum, & de no. co. compo. l. 1. in prin. Contra imò principium. ff. de ori. iur. l. 1. C. de pign. act. l. creditor, l. si quis à multis, ff. de noxa.

Fauorabilia sunt amplianda, & odia sunt restringenda. l. cum quidam. ff. de lib. & posthu. & ibi uide de hoc, C. de edict. diui Hadr. tol. in fi. & inst. de usuca. in prin. in gl. contra, ff. de his qui not. infa. l. 2.

Facienda est interpretatio, vt magis actus valeat, quàm pereat, l. quoties, ff. de ver. ob. ff. de reb. dub. l. quoties Cõtra, ff. de reb. du. l. fiunt, l. contraxisse, ff. de test. tu. l. duo sunt Titii.

Factum unius alios non debet trahere in periculum, ff. ad leg. Aquil. l. seruus seruum, §. cæterum si alius, & ff. de offi. præsi. l. illicitas, §. sicut.

Filiusfami. non potest facere testamentũ, C. qui test. fac. pos. l. seruum quidam, §. filiũ. Cõtra, quia filius quo ad ea quæ sunt publici iuris habetur pro patre famil. de his qui sunt sui vel alie. iur. l. filius, sed testamẽtum est publici iuris, l. 2. ff. de test. ergo &c.

Fauorabiliores sunt vltimę voluntates contractibus, ff. de reg. iur. l. in testis. & ibi vide pro concor. l. quæ. conditio. ff. de condi. & demon & l. qui insulam, ff. de ver. ob. Cõtra quia vltima voluntas conditionalis non transmittitur ad hæredem, & contractus sic, inst. de verbo. obl. §. ex conditionali. iuncto §. fin. aũt, & C. de cadu. tol. l. vnica, §. fin aũt, iuncta, l. si pactum, ff. de proba.

Falsa demonstratio vitiat actum, qui geritur, l. si sic, ff. de leg. 1. C. de hær. inst. l. si pater. Contra de l. falsa demõstratio. ff. de condi. & demon.

Falsa causa non uitiat actum, qui geritur, l. lege demonstrante, ff. de condi. & demon. & l. in suã, §. il lud, ff. eo. tit. & C. de fal. cau. adie. l. 1. & C de pac. l. si cum te.

Facies humana ad similitudinem faciei diuinæ est facta. C. de pę. l. si quis in metallum.

Fines mandati sunt diligenter obseruandi, ff. mãd. l. diligẽter, §. si inter si. Contra ff. quemad. ser. amit. l. si cui.

Fatua facta non sunt sequenda, sed dirigẽdum est de his C. de legi. l. fi. in gl.

Fidelitas præualet diuitiis, ff. de ver. ob. l. si quis stipulatus §. si ita, & de tuto. & cura. dat. ab his, l. scire oportet, §. cum reliquis.

Fortunæ euentus, vel effectus sunt tollendi siue boni siue mali, ff. de aqua plu. ar. l. 2. §. apud naturalem.

Facta prudentissimos homines fallunt, de iur. & fac. igno. l. 2. in fin.

Filius nõ eſt homo integer,ſed pars patris.l.cum ſcimus C.de agric.& cenſi.lib.11 circa princ.

Fruſtra precib impetratur quod iure cõmuni cõceditur. C.de theſau.l.1.li.10.& C.de edic.prī.l.ſi ut proponis.

Forma eſt,quæ dat eſſe rei,& conſeruat eam in eſſe.ff.ad exhi.l.Iulian.ſcribit.§.ſed ſi quis. & ff.de au. & ar.le.l. ſæpe.& l.is qui quadraginta.§. quædam.ff.ad leg.Fal.

Fruſtra inuocat legis auxilium, qui in eam committit.l. auxilium. in fi.ff.de mi.& auth. nauigia.C.de fur.Pet. de Anc.in c.1.in 1 col.C.de reſcr,lib.6.

Fratrum dura eſt ſeparatio l. poſſeſſionum.§.1. C.communia vti iuſque iud.tam.fami.her. quàm cõmc.diui.

Fides veritatis verborum adminicula non deſiderat,C.ſi mu.ſe.ab hære.abſti.l.1.

Furtum eſt contrectatio rei alienæ fraudulofa. inſti. de ob.quæ ex quaſi delic.naſ.§.furtum.

Furioſus non poteſt facere codicillos ſicut nec teſtamentum l.nec codicillos. C.de codicillis.

Fama præponderat emolumento pecuniario.ff.de re.iudi.l.ſi duobus.

Fama eſt de foro clerici.C.de epi.& cle.l.2.

Fides eſt facienda iudici.l.1.C.de conditio.ob turb.cauſ. C.de eden.l.procurator.

Furioſi vel eius cui bonis interdictum eſt nulla eſt volũtas.ff.de re.iur.l.furioſi.

Fere in omnibus pœnalibus iudicijs ætati & imprudentię ſuccurritur.l.fere.ff.de re iur.

Factum a iudice quod ad officium eius non pertinet,nõ eſt ratum l factum.ff.de re.iud.

Furtum à furuo,id eſt, nigro dicitur quia clam & occulte fit.inſti.de ob.que ex delict.naſ. §.1.tit.1.lib. 4.idẽ no.ff.de vent.inſpi.l.1.§.luminaria.

Factum alicuius,ipſum iudicat.ff.de proba.l.cõprobatio.

Fructus & partus futuri recte emũtur.l. nec emptio.ff.de cõtrah. emp & obli.ff.de pigno.l. & qui nõdũ ĩ princ.

Fideiuſſor fideiubendo pro minore tenetur. nec habet accionem manda.contra minorem.ff de ap.l.in cauſæ

Fides eſt credulitas ſperãdarũ rerũ.argumentũ non apparen.

parētiū,pro hoc glo. super rub C.de ſum.tri.& fi. ca.
Furioſus loco abſentis eſt,ff.de iu.codi. l.2.§.fi.
Furor aliquem excuſat,nam ſi quis furioſus hominē occiderit,non tenetur,l.diuus Marcus,ff. de off.pręſi. & ff.ad leg.Cor.de ſic.l.infans,& ff.ad leg.Pompeiam, de pari l pe.in fi.
Furtum facit is,qui iumenta ſibi commodata longius duxerit,vel alio modo inuito domino vſus fuerit ff. de fur.l.qui iumenta,& inſti.eo.ti.§.furtum autem.
Fideiuſſor in pęnis non tenet̄,l.libertus.in fi.ad munici.
Fama plus eſt cuſtodienda,quàm oculi,l.infamia, C.de decuri.lib. 10.
Furtum ſine affectu furandi non committitur,l.furtum, ff.de vſuca.& inſti.eo § item ſi is ad quem. Contra de l.qui factum,& l fullo.§ qui ancillam,ff. de fur. & ff.de condi.ob cau.l.cum ſeruus.
Fauorabiliores ſumus ad liberādū.q̄ ad obligandū.l.Arrianus,ff.de ac.& obli.& ff.de reg.iur.l.fauorabiliores.
Forte philoſophicum eſt temperamentum,l.fideicom.§. ſi rē,ſuper uerbo forte,& ff.de le.3.vbi ſub dubio forte reſpondent ſæpe periti, & in auth.quomodo oportet epiſ.§.ſemel,ſuper verbo forte,col.1.& ff.de ar.l.ſi du.
Ficta ignorantia neminē excuſat,C.de bo.lib.l.ſi liberti.
Facere actus ſuos immoderatè in iure reprobatur, ff.de neg.geſt.l.ſed ante vltro,§.fi.cum l.ſequen.& ff.de pign.l.ſeruo,alias deg.act.l.in ſeruos.
Furioſæ matris curatio ad filiū,ꝑtinet.l.furi.ff.de cur.fu.
Filii non debent eſſe caſtigatores parentum,in auth. de nup.§.ſed quod ſancitum eſt,col.4.
Fallit iurantem iuratio facta per artem.No.glo.in auth. iuſiur.quod præſtatur ab his,circa princ.col.2.
Falſa cauſa non eſt cauſa,ff de uerb.ſig. l.Paulus.
Fiſcus ſemper præſumitur locuples ſoluendus & idoneus ſucceſſor,ff.de fun.do l.fi.
Falſus ꝓcurator nō ē ꝓcurator,ar.l Paulus,ff.de uer.ſi.
Falſum ſine dolo non committitur,l.nec exemplum.C. ad l. Cor.de fal.l.impuberem,ff.ad leg. Cor. de fal.
Fictio ſeu præſumptio non operatur,niſi in eo,in quo veritas

ritas poteſt locum habere,ff lu.& condu.l.qui ad certum,& C.loca.& condu.l.legem.

Fœlix quem faciunt aliena pericula cautum. Caſus dementis correctio fit ſapientis,gl.alle. iſtos verſus in §. tit.in authent.de mand.princ.col. 3.

Fiſcus eſt perſona imaginaria in paucis æqua,& in multis rigoroſa,C.de priuil.fiſc.l. 1.vbi doct.& ff.de iur.fiſc.l. 1.& lib 10.eod.tit.

Fraus debet in ſuũ authorẽ retorqueri,l. pe. in fi.C.de le. vnde Ouidius.Diſdat in authorem pęna redire ſuum,

Fieri quod debet nocet omiſſum,ff.de tranſa.l.cũ hi.§. ſi prætor,& C.arb.tut.l.quicquid. Cõtra ff.de adop.l.his uerbis,ff.loca.l.fundum meum,C.de his qui.vt indig. §.non oportet.

Facti quę ſunt ad alios non tranſeũt,l.vnica.§.ne aũt,C. de cad.tol.ff.de ſta.libe.l.ſtatu liberi.§.ſi quis Stichũ, & §.fi.& l.qui hæredi.ff.de condi.& demon.

Facit quis quod nõ vult,C.de teſta.mi.l.ſi Ruffinus,ff.q. mo.pig.vel hyp.ſol.l. 1.§. 1.ff.de neg.ge.§.at ſi.& ff.de cõd.ind.l.quiſdã.§.fi cõtra de l.ĩ ambiguo,ff.de re.du.

Facti cauſa potius attenditur,quàm ipſum factum.24 q. 8.occidit,& q.3.ſi eccleſiam,& 7 q.1,ſcias.Cõtra,quia illud quod eſt dignius debet attendi.l.cum diuerſo ff. de relig.& ſumpt.fu.ſed factum,quia dicitur effectus, eſt dignius cauſa.l.quod ex liberta.ff.de ope.li.§.1 inſ. de ingenuis.imò factum debet attendi.

Furtum vnum maguum ęqui pollet tribus,& ideo pro illo fur ſuſpendi poteſt,Bal.per illũ text.in aut.ſed nouo iure.in fi pen.col.C.de ſer.fug.per tex.ſing.in l. ſi is qui tres,§.penult.ff.de excuſ.tut. tenet Iaſ.ĩ § ex maleficijs,in 2.col.inſt.de actio.

Falſus rumor non ſolet obeſſe,l.fi.ff.de hære.inſti.

Factum quod eſt,pro non facto habetur, nihil intereſſe an quid non fiat,an inutiliter,l.quòd is qui,ff.de uer. obli.33 q.5.notificaſti,ff.qui ſatiſ.cog.l.quoties.& l.de die.§.quæ mulier.C. de li.cau.nec ſi uolens. Contra quod non eſt factum habetur pro facto,ff.de contra. he.ęmpt.l.Labeo ff.pro ſo.l.2.ff.de adop.l his verbis.

C.de inoffi.testamen.l.si matre.
Frater appellari potest qui diligitur fraterna dilectione. l.nemo dubitat.§.1.ff.de hæred.insti.d. Abb ī c.corā. in glo.i.de offi.deleg.
Facere intelligitur quod non debet, qui non facit quod facere debet.ff.de ædil.edic.l. quid sit.§.idem. & §.fina.86.di.non satis.
Fieri quod debet, nō quod fit, attēdendū est.ff. de offi.p̄si.sed licet:extra de elec.c.cū cā m.& l fi.ff.de iuſ.& iu.
Factum iudicis censetur factum ab ipsa parte.l.si ob causam.C.de euict.
Fictio idem operatur in casu ficto, quod ueritas in casu uero.l.certum.ff.loca.
Frustra precibus imploratur, quod alicui iure communi conceditur.l.unica.C.de thesau.lib.10.
Forū sortiri,& statutis ligari à pari procedūt.c.2.de consti.lib.7.p Phi. Decium latius.ī c.2.in 25.col.de iud.
Frustra uelociter currit,qui priusquam ad metas perueniat deficit de pœni.dist.3.c.incassum.
Familiaritas nimia parit contemptum.l.obseruandum. ff.de offi.pręsi. quod est uerū inter fatuos. 86.di.cap. quando.ita no.Abb.in prohe. Gregorij el.2.in princ.
Fortuna cōmunis est.l filiusfa.§. diuus Seue.ff.de leg.2.
Fortunæ uerbum accipitur in malam partem.tex.est ī l. reddātur.C.de p̄fesso.& medi.li.10.l.licet. C.de pac.
Fieri ab alio non sufficit,quod facere teneor.l.si opus.ff. quòd ui aut clam.l.locum.§.condemuatum ff.de tab. exhib.& l.Titio.ff.ad municip.
Fauori pro se introducto potest quis renuntiare.l.Titio centum.ff.de condi.& demonst.Contra de.c.si diligēti.de foro compet.
Fraus & dolus nemini patrocinari debet.ca.sedes. de rescrip.l.in fundo.ff.de rei uendi.
Forma dat esse rei.& ubi mutatū forma intelligitur etiam esse mutares.l.Iulia.§.sed &.si qs.& ibi no.ff.ad exhi.
Faciens actum uidetur se a stringere legi de illo actu loquenti.Bal.in l.si duo.per illum.tex.ff.de acqui.hęred.
Faciētes & consentientes pari pœna constringuntur. c.
quia

quia quęsitum.de offic.deleg.si c,2.q.1.notū,81.dist. facientes ar.Cōtra,quòd magis puniuntur consentiē tes quàm agentes,24.q.4.qui aliorū,& 11.q.3. qui cō sentit,l.quidam,ff.de his qui no.infa.& insti.de fur.§. hi.Ad hoc not.quòd quadruplex est cōsensus,scilicet negligentiæ.cōsilij,cooperationis,& authoritatis seu defensionis.In prima casu,scilicet negligentiæ,minus peccat consentiens,quàm faciēs,nisi forte negligētia nimis crassa fuerit,vt ī prælato,vt 1.q.1.quicquid inuisibilis,& 88.di.consentire,& c.nihil.In secundo casu,scilicet consilij minus punitur, plus tamen quàm negligens,ar.86.di. tanta. In tertio casū cooperationis ęqualiter peccant facientes & consentientes,& secundum hoc intelligitur omnes authoritates, quæ dicunt,quòd æqualiter puniūtur.In quarto casu authoritatis siue defensionis magis peccat consentiens defendendo & authoritatem pręstando,quam faciens, & magis puniēdus est 24.q.3.qui aliorum. & 11.q. 3. qui consentit.

Factum legitimè irritatur delicto superueniēte.1.q.7.si quis,27.q.2.qui dormierit,30.q.1.de eo,& c. ad limina.Contrariū,vide suprà in litera. D.in ver.delictum.

Familiares inimici sunt pestiferi,arg.C.de dolo lata,c.1. 93.di.vnde Boetius.Nulla pestis efficacior est ad nocendum,quàm familiaris inimicus.

Filius impugnare potest testamentum patris,allegando ipsum fuisse manifestum vsurarium.Signorol. de Homodæis consi.13.quidam Bartholomeus, & ad hoc facit tex.in c.quanquam,de vsur.in 6.

Facta pro infectis haberi nequeunt,l in bello,§.facti, ff. de capti.& postlimi.reuer.§.1.

Filij comitum viuente patre dicuntur comites,glo.fin. in c.si 24 q.1.

Forus conscientiæ est forus boni & æqui:& tribunal veritatis,& non fictionis, nec in eo apices excusant, ita Bal.in l.vnica,in 3.col.C.de confess.

G

GAudent breuitate moderni.Not.glo.l.ff. quòd met.

cau.& l.ampliorum.§ in refutatotij,C.de appel. facit glo.in l.1.ff.de offi.præfect.præto.

Genus mulierum auariſſimum eſt,ff.de donatione, inter vir.& vxo.l.ſi ſtipulata.

Grex ad minus continet decē oues,ff.de abigeis,l.oues.

Genus dicitur quod prædicatur de pluribus differētibus ſpecie ſecūdū Porphiriū.No. gl.2.ff.de re.cre.& inſti. de iu.na.gen.& ci.§.plebiſcitū, ſuper verbo plebs autē,l.ſi quid earū,§.inter,ff.de leg.3.Bar.in l.2.de re.ca:

Generale dictum generaliter eſt intelligendum,ff.de ſer ui.vrb.prę.l.ſi ſeruitus,ff.de publi.l.de precio. Adde c. 1.19.di.& c.ſunt nonnulli,1.q.1.c.ſolite,de ma.& ob. Contra ff.de in ius uo.l.quamuis,limita,vt per Cepo. in l.ſi de certa,in prin.C.de tranſact.

Generalitas non trahitur ad futurū,niſi exprimatur,l.ſi à colono,ff.de verb.obl.nec ad ea,q̄ veriſimilia ſunt, ff. de pig.l.obligatione.Cōtra,C.quæ res pig.ob.poſ.l.fi.

Gratificationi locus eſt,ff.de reli.l.fi.in pri.& fi.ad Sylla. l 3.§.ſi quis cum omnes,& de leg.2.l.ſi quis ſeruū,§. inter duos,adde tex.in l.ſi chorus,ff.de lega.3.l. actione,§.renuntiare,ff.pro ſocio,& l.1.de procu. Contra, C.de lega.l.ſi duobus,in prin.& l.quoties.ff. de vſufr.

Generi per ſpeciem derogatur,ff.de re.iur.l.in toto,& ff. de leg.3.l.ſeruus vrbanis, de fundo inſtruct.l.cum de lanionis,§.cui fundi,& §.ſequen.Cōtra,ff.de ſuppl.le. l.legata,& de ali.le.l.verba,vide glo.de hac materia, dic vt l.communi.cum §.pen.ff.de feudo inſtru.

Generale tantum valet in omnibus,quantum ſingulare in ſingulis,ff.de ad.tu.l.ſi duo ar.ff.de lega.2.l.vnum ex familia,§.duos.Contra ff.de acq.hæredi.l. ſi mihi bona,§.ſed vtrum ſi quis,l.ſed & ſi rei capitalis,§.communium.

Generalibus ſpecialia inſunt.Not.glo. ff. de ſeruit. vrb. præd.l.ſi ſeruitus.

Gloſę non debent pro tex.allegari.Not.glo.ff. de offic: præſid.l.ſed licet.

Graue eſt naturam fallare,C.de inoffi.teſt.l.ſi quis ſuo.

Graue eſt fidem fallere,ff.de conſt.pec.l.1.in prin.

Galli

Galli sunt subditi Imperatori,C.de offi.pręfec.præ. Affri. l.in nomine domini,§.iubemus.

Generaliter verba emissa causa commendandi,non obligant dicentes,ff.de ædil.edict.l.sciendum tamen.in fi. & de act.& obl.l.obligationum substantia, est tex. in c.cum venissent,extra de inst.

Generalis ratio præualet speciali.No.glo.instit. de vsuc. §.quod autem dictū,super verbo vsucapio,& de nup. §.affinitatis,& §.socrum. Contra ff.de edendo.l. quædam,vnde quòd ibi oratio generalis procedit à lege, specialis ab homine,in §.quòd autem dictum, vtique procedit à lege.

Grauius est offendere æternā maiestatē,quā tēporalē,ut in auth.gazaros,C.de hære. c.uergentis,extra de hęr.

Generaliter cum de fraude disputatur non quid habeat actor,sed quid per aduersarium habere non potuit,cō siderandum est,ff.de reg.iur.l.generaliter.

Genus quod non potest verificari nisi in una specie,habetur pro specie,l.2.& 3.ff.de libe.& posthu.c. ex parte 1.de offi.deleg.& c.quoniam eo.titul.

Geminatio mādati nihil operatur,ar.l.cū procurator, §. si dominus,ff.de no.ope.nūc.Bal.ī rub.de ꝓcu.ī 3.co.

Generaliter,& regulariter quid differunt.Decius latè in l.1.in 2.& 3.col.ff.de re.iud.Præpo.in c.sinodum,17. dist. Abb.in c.uenerabilem,de elect.& c.quoniam, vel lit.non conte.uide omnino apostillā ad Dy. in proę. de reg.iur.lib.6.in princip.

Generi per speciem derogatur,c.generi,de reg.iur. in 6.

H

HVmana natura quodammodo labitur ad delicta, in aut.pe mo.§.si vero,col.1.c.omnis ætas,12.q.2.

Hō est dignissima creaturarū,l.iustissimè.ff.de ædi. edic.

Honor est præferendus omni commodo pecuniario,C. de insti.& substi.l.reprehendenda.

Homines sunt faciles ad discēdū,ff.de arb.l.nō cogēdū cum ibi alle.& Ias.in d l.sed & si §.prętor,ait vbi late.

Homo non habet facere alijs quod sibi fieri non vult, arg.ff.de solu.l.1.& ff.quòd quisque iur.per to.

Hæres

Hæres conueniendus est, vbi defunctus debuit, l. hęres absens. ff. de iudi.

Hæretici sunt excommunicandi, C. de sum. tri. & fi. cat. l. 2 §. quia vero, & § 1. & 2.

Herba mala cito crescit, l. omnes, C. qui ve. æta. impe. in glo. & l. est enim.

Honor onus habet, inst. de iure natu. §. sed quod principi.

Hominis hominem beneficio affici interest, ff. de ser. ex port. l. seruus eadem lege.

Hominis gratia omnes fructus natura comparauit, §. in pecudum, instit. de re. diu.

Hosti fides est seruanda, ff. de legatio. l. fin.

Honestum, necessarium, & possibile æquiparantur, ff. ex quibus cau. ma. l. in eadem, §. fin. & l. necnon, §. fin.

Abundans cautela non nocet. C. de testa. l. testatur, & l. testamentum. Contra, ff. de re. iu. l. actus.

Onus secundum emolumentum regulatur, C. de fur. in fi. §. cum in secunda, & ff. ad se. con. treb. l. 1. Contra instit. de pa. tu. iu. fi. ff de procura. l. qui proprio.

Heres hæredis est heres primi testatoris, l. qui liberis, C. de hære. insti.

Hostes sunt quibus bellum popu. Rom. decreuit, vel ipsi populo Rom. l. hostes, ff. de cap. & postli. re. & l. hostes ff. de uerb. signi.

Homini hominē insidiari nephas est, cū inter nos cognationē quādā natura cōstituit. l. ut vim, ff. de iusti. & iu.

Hæredis appositio non solum ad proximum hæredē refertur, sed etiam ad vlteriorē, l. hæredis, ff. de uerb. sign.

Hæres est successor lucri & vitiorum defuncti, l. an vitiū & l. cum hæredes, ff. de diuer. & tempo. præscrip. & l. apud, de excep. do. §. exactorum, & §. fin.

Honorum augmentum non ambitiosè sed labore contingit ad unumquemque deuenire, C. de neg. ne militant, id est contra publica, lib. 12.

Honesti uiri debent esse in suis domibus nocte aduenientē, ff. de ori. iur. l. 2. §. & quia magistratus.

Honestus modus est seruandus, non immoderata cuiusque luxuria, l. ex damni, §. 1. ff. de dam. infect.

Hæres

Hęres & defunctus eadem persona reputantur, in auth. de iure.iur.§.præsti, circa prin.& col.5.C. de impu.& ali.substi.l.fi.in fi.Contra,ff.de pact,l.qui in futurum, & l.qui libertis,§.hoc uerbo,ff.de vul.& pu.sub. l. eo. quod hæres hæredis est hæres testatoris,C. de hęr.insti.l.fi.§. sed si idem.

Honestus amor pendet ex animo,non ex lucro,no. glo. l.hæc ratio,in princ.ff.de dona. inter uir. & vxor. Sic etiam dicitur,ad corespicit Deus,ut ff.de uer.obl. l. si stipulatus fuero,in fin.

Hæreditas nihil aliud est, quàm successio in vniuersum ius,quod defunctus habuit tēpore mortis,ff.de regul. iur.l.hæreditas.

Honorat defunctum qui voluntatem eius adimplet. in auth.de nup.§.vnde sancimus,col.4.

Homines non debent procedere ad litigandum, institu. de pę.te.lib.in princ. Nam boni iudicis interest lites dirimere,ff.si cer.pe.l.quidam.

Humanitatis habenda est ratio,ff ex qui.cau.ma.l. si cui in prouincia,in fin.

Homo non debet esse mitior lege,in authent. de iudicibus,§.oportet.

Homines inferioris dignitatis maiori personæ debent reuerentiam exhibere,glo.in l. 1. §. sicut autem, ff. de aqua pluuia arcenda.

Honor est esse hęredē,l.Iulianus scribit,ff. si quis omissa caus.testat.

Humana natura appetit discere,l.legatis,§.ornatricibus, ff.de leg.3.

Habendus est quis prout in ciuitate æstimatur sua,l. 1.ff. de quęstionibus,tenet Abb.in c.postquam,in ulti.no. per illum.tex.de elect.

Honor maior debetur principali,quàm administratori, l.sed & si §.fin.ff.de in ius uo.quod facit ad intelligē. c.sane.el.2.de offi.dele.vbi vide Decium.

Humilitas dum in nimium seruatur regendi frangitur auctoritas,c.quando 86.dist.

Honestum & iustum si concurrunt simul potius attendi debet

debet quod est iustum,text.est in c.bonæ,el 2.circa fi. vbi Abb.in pe.no.de postu.præla.sed vbi concurrunt honestum & licitum potius attenditur honestum gl. sing.in l.contractibus,ff.de reg.iur.& est tex.in l.semper,ff.de ri.nup.& tex.quem ibi no.Abb.in c.3.de spōsa.Barba.in ru.de of.deleg.in pen.col. Decius in c. 2. in princ.de iudi.& ibi etiam uide quæ dicit do. meus Lodouicus Gomesius.

Homo simpliciter non est homo,sed significat hominē glo.instit.de actio.in princ.tenet. Bart.in l .Meuius,§. duobus,num.9.de leg.2.Præposit.in c.fi.de consan.& affini.in formatione arboris,col.12.uersi.Iac. But.

Homo mortuus non propriè homo,glo.in l.1.in prin.ff. de pac.tex.in l.seruum manumissum,ff.de cond.inde.

Honor & uita æquiparātur,l.iusta causa,ff.de manu.uin. & ita licet defendere honorem seu famam,sicut vitā. facit glo.in §.suspectus autem,in uer.ob culpam,inst. de suspec.tuto.quod est uerum de honore magno,secus de leui.l.iniuriarum,§.si quis de honoribus,ff. de iniu.uide Ias.in repe.l.admonendi,in 96.de iur. iur.

Hæreditas coactè adita confundit actionem,tex.singu.in l.debitor,ff.ad Trebe.quod non ad intelligendum, & limitandum,l.debitori,C.de pac. ubi Hiero.But. uide in simili sing.l.non iustam,C.ad Trebel.

Hæres pro ea parte pro qua est institutus repræsentat personam defuncti,glo.2.in l.2.ff.de præto.stip.

Honor ex grauamine nō resultat,l.nō quasi,§. si plures, ff.de fideicommis.lib.l.ab eod,C.de fideicommis.

Hæres mariti non tenetur vltra quàm facere potest,pro dote etiam legata uxori,ut tenet Alex.in l.etiam, in fi.principij,ff.solut.matri.per l.quod si maritus de consti.pecu.

Honor in lucro est præferendus,vt l.Iulianus,& ibi,glo. ff.si quis ob.ca.te.

Honores gradatim conferri debent,ff. de mune.& hono. l.vt gradatim,& qui promouētur de minori ad maius promoueri debent,63.di.legimus,in fi.

Habitus solus sine promissione nō facit monachum extra

tra de reg.porrectum,& qui cle.vel vocē. c.consuluit.
Hæreticus post mortem per sententiam declarari potest hæreticus,c.accusatus,ad fi.uer.in eo uero casu, de hęreti.in 6.& ibi gl.in uer.post mortem.

I

IN nomine domini nostri Iesu Christi hæc verba scripta sunt,l. in nomine domini,C.de off pręfe.pręto. Af.
Ignoratis principiis, ignoratur & ars, ff.de iusti:& iur. l. 1.in prin.& in auth.de non alie.iud.§.scimus, no.per Dy.in regula nullus,de reg.iur.
Iuramentum contra bonos more s præstitum,nullū est in auth.de iureiuran.à mo.præs.propter mēsuram sub stantiæ,§.non solum,col.5.
In re sua quilibet est moderator,& arbiter,C de man. l. in re mandata, & l.Polla.C.de his qui ut indig.Cōtra insti.de his qui sunt sui,vel alie,iur.§.1.
Iuniores sunt habiliores ad quodcunque artificiū, quàm senes.l.præcipiunt,ff.de ędi. edic.facit, §.1. in aut. de inst.cau.& fi.Contra,C.de postu.l.prouidendum.
Imperator est lex animata in terris, in auth. de consu.in prin.col.4.
Imperator est dominus totius mundi, ff.ad l.Rhodiā de Iac.l.de precario,C.de quadri.præscrip.l.bene à Zenone,Contra,quia tūc essent duo domini eiusdem rei,puta rei meæ,s.Imperator,& ego,quod est contra,l.si ut certo §.si duobus ue.ff.commo.
Iustitia est constans & perpetua voluntas, ius suum unicuiq; tribuens,insti.de iusti.& iu.in prin.& ff.eod.titu.
In alternatiuis est electio promissorum l.si in emp.§.emptio.de cōtrahē.emp.ff.de eo quod certo lo. l. non vtique,primo respons.& potest mutare voluntatem, ff. de ver.obli.l.eum qui.§.fin.
In alternatiuis rei est electio,ff.de iur.do.l. plerumq; §.fi.
In alternatiuis sufficit alteram partem adimplere,l.generaliter,C.de instit.
In pari causa turpitudinis potior est causa possidenti,l.2. in fi.C.de condi.ob tur.cau. C.de transact. l si ob tur-

pem

pem cau.ff.de reg.iur.l.1.pari,ff.ne quid in loc.pub.l. ait pretor,§.idem,ff.de calum.l.in hæredem,de do.ex l.apud Celsum,§.marcellus.

In pari causa turpitudinis melior est causa prohibentis, l.Sabinus.ff.communi diuidundo.

In genere stipulationis est electio promissoris, insti. de act.§.hinc autem.

Ingenuus est qui statim ut natus est, liber est instit. de inge.in prin.

Incertitudo uitiat actum,l.si frumentum al. & l. idem Pomp.ff.de rei ven.§.fi.& institu.de leg.§.incertum.

Initium litis fit per contestationem,l.1.C.de plus pe.de iudi.l.apertissimi,& C.vbi de crimine agi oportet,l.1.

In testamentis plenius voluntates testantium interpretamur,l.in testa,ff.de reg.iur.

Is damnũ dat,qui iubet dare.Eius verò nulla culpa est, cui parere necesse est,ff.de reg.iu.lib.6.ne.

In pœnalibus causis benignius interpretandum est, l. benignius,ff.de re iud.

Illi debet permitti pœnam petere,qui in pęnam non incidit,ff.de re.iur.e.l.

In pęnis vno soluente alter nõ liberatur,ff.de iuris.om. iud.l.si quis id,§.fin.& l.sed, & ff. ne quis eum qui in ius uo.est.l.pen.§.fin.& C.de condi.fur.l.1.

In cõtractibus aruelatinorũ rei est electio,ff.de iure do. l.plerunq.§.fi.sed ĩ iudicis actoris,ff.de no. ope.nũt.l. stipulatio,§.1.& in dubio dicto ẽt,ff.de iudi.l.si quis:

Illi qui iudicem recusant sunt compellendi ut eligant arbitros,C.de iudi.l.apertissimi.

In dubiis benigniora proferenda sunt,l.semper,ff.de regulis iuris.

In generali sermone non continetur persona loquentis l.1.in fi.ff.de sena.C.de solu.l.inquisitio,& ff.de actio. empti.l.si mercedem,§.fi.& ff.communia præ.l.quicquam.Contra,ff.de ædil.edi.l.quod si nolit,§.1.& ff. de in diem adiec.l.quod si suo,& l.antep.& ff.de pig. l.pau.§.fin.uide glo.in c.si non 23.q.5.

Iudex debet oĩno inquirere veritatẽ,l.is,apud,C.đ edẽ.

Illud

Illud quod meretrici datur, repeti non potest. ff. de condi. ob tur. cau. l. item si ob stuprum. §. sempre & quod meret. de do. l. affectionis.

In maiori summa minor inest. ff. de verbo. ob. l. 1. §. stipulanti. & de inter. ac. l. si defensor. §. qui intertogatis. Conrra in tit. de inuti. stipu. §. præterea, in prin.

Inter patrem, & filium nulla exceptio contrahi potest. l. inter patrem. ff. de contrahen. emp. sed de rebus castrēsibus potest vti iure.

Interest reipublicæ ne crimina maneant imponita. ff. ad l. Aquil. l. ita vulneratus. ff. de iudi. l. si lōgius. §. 1. & ff. de po. l. bona. ff. de nox l. 4. §. cum dominus. ff. de fide iuss. l. si à reo. §. fi. C. de pœnis. l. si operis. ff. de sol. l. si Stichum aut Pamphilium. in fi. primi resp. & C. de defen. ci. l. per omnes.

In venditionibus nō debet cōsiderari affectio vendentis: sed debet æstimari quantū res cōmuniter valet. Nā p̄cia rerum secundum veritatem non ex affectione singulorum vel vtilitate sunt ęstimanda. ff. ad l. Fal. l. precia, & l. prece. ff. ad l. Aquil. l. si seruus. §. 6.

In toto & pars est. l. si quis cū totū. ff. de except. rei. iudi.

In omnibus obligationibus in quibus dies non ponitur: præsenti die debetur. l. in omnibus. ff. de. iu.

In personam seruilem nulla cadit obligatio. ff. de reg. iu. l. in personam.

Inuito beneficium non datur. ff. de reg. iur. l. inuito.

Impossibilium nulla est obligatio. ff. de reg. iur. l. impossibilium: & l. si stipuler. ff. de verb. oblig. Contra. ff. de cō di. & de. l. Mæuius. §. & instit. de his qui sunt sui vel ali. iu. §. ei expedit.

Inter si & cum non debet esse aliqua differentia. ff. de verbo. obli. l. quicunque. Cōtrà. C. quando dies le. ce. l. ex his. ff. de condi. & demon. l. quibus diebus.

Inuitus nemo cogitur defendere. ff. de reg. iur. l. inuitus.

In multis iuris articulis deterior est cōditio fœminarum quam masculorum. l. inuitus. ff. de sta. ho. & vide glo.

Imperfectum testamentum sine dubio nullum est: instit. qui. mo. test. infir. §. nam imperfectum.

Inter dominum & eum qui eſt, in eius poteſtate non naſcitur aliqua obligatio. inſti. de noxa. §. ſi ſeruus.

Inter patrem, & filium nulla lis eſſe poteſt, niſi ex caſtrēſi peculio, l. lis nulla. ff. de iud. & vide glo.

Iuriſdictio eſt iudicis dādi licētia, ff. de iu. om. iu. l. 3. in fin.

Iure & non vi debitor conueniendus eſt, ff. quod me. cau. l. extat, & ff. de ac. & ob. l. negantes.

Iniuria quæ fit emptori venditorem non debet contingere, ff. de euic. l. ſi per imprudentiam.

Iuſtè poſſidet qui authoritate prætoris poſſidet, l. iuſtè, ff. de acquir. poſſ.

Ius publicum pactis priuatorum mutari non poteſt, ff. de pac. l. ius publicum.

Inſtitutio & ſubſtitutio non habent locum in codicillis, l. non codicillis, C. de teſtam.

Infans dicitū minor ſeptē annis, l. ſi infanti. C. de iur. delib.

Ignorātia facti aliquem excuſat, l. nihil, §. ſicut filius, ff. de inoffi. teſta. quia erranti ſuccurritur.

In contractu emptionis & uenditionis requiritur cōſenſus, & ideo furioſus nō poteſt contrahere emptionē, nec venditionem, C. de contrahen. emp. & vend. l. 2.

Inuidia reprobatur, inſti. de le. fu. circa princ.

Iuſta deprecantib. nihil debet denegari, ff. de his qui sūt ſui vel ali. iu. l. ſi dominus, §. ſed dominorum, inſti. eo. §. dominorum.

In eo qđ plus eſt, sēper ineſt minus, ff de reg. iur. l. in eod.

In toto etiam pars continetur, ff. de reg. iur. l. in toto.

Imputatur ei qui ſe ponit in periculis, ff. ad l. ac. l. itē Mella. in princ.

Illud quod ſemel approbatur non debet reprobari, nam quod approbo non reprobo. ff. de neg. ge. l. Pōponius.

Ius eſt ars boni & æqui, cuius merito nos quis ſacerdotes appellat, ff. de iuſti. & iur. l. 1.

Ius eſt lex firmiſſima, quo ad mundū, inſt. de re. di. §. ſanctæ quoque res.

Ius eſt res ſanctiſſima, quo ad animā, quia eius pcepta cōcordāt eū diuinis, ff. de iuſti. & iu. l. iuſtitia, §. iur. præ.

Iuris præcepta ſunt hæc, honeſtē viuere, alterum non lædere

dere,ius suum vnicuique tribuere,insti.de iustit.& iu. §.iuris præcepta.

Ius publicum est,quod ad stat um rei Romanæ spectat, insti.de iusti.& iu. § pen.

Ius priuatū est,qđ ad singulos pertinet,insti.e.§.eodem

Ius generale est,quod natura omnia animalia docuit, in. sti.de iure natu.gen.& ci.in prin.

In cognitione iudicii,maioris quæstio minori præfertur, l.1.C.qui ac.non pos.hoc est verum nisi minor sit præ iudicialis maiori,vt C.ad l.Iul. de adulte.l.quoniam.

Inspiciendum est quud eueni re potest,instit.de re.di.§.il lud quæsitum.ff.ad l.Fal.l in quantitate,§.magna.ff.de iurisdi. om.iu.l.si idem,circa fi.ff.loca.l.si quis domū. Adde tex.in l.seruo cum libertate, ff. de adim. leg. & tex.in §.itaque,& ibi glo. inst.de sing.re.per fidei, re-lic.uide supra in litera F.futura sunt pręcauenda: Con tra de l.inter stipulantem,§.sacram.ff.de ver.ob.& in-sti.de inutil.stip.in princ.

Iuramentum obtinet locum probationis,ff.de re. cre. l. sed & si possessoris,§.fin.

Iussus prætoris aliquam excusat.ff.de iurisd.om.iud. l. si quis id,§.doli mali.ff.de mi.l.ait prætor,§. quid tamē.

Iuramentum factum in pactn à iure communi remoto, non est obseruandum,ff.de pact.l.iurisgentium, §.fin.

Iila pacta videntur inesse in contractibus bo.fi.quæ dāt legem contractui,l.quæ ingressu contractus facta sūt, ff.de pac.l.iurisgentium,§.idem Marcellus.

Ius dicitur locus,in quo ius redditurr, ff.de iusti.& iu.l.fi.

Iure naturali omnes homines liberi nascebantur,l.manu mis.ff.eod.tit.

Iuris nomē à iustitia appellaē,l.1.in prin.ff.de iust. & iur.

Ius publicum in sacris,in sacerdotibus,in magistratibus, consistit,ff.e.l.1.§.publicum.

Ius gentium ex quo gentes humanæ vtuntur,l.1.§.fi.ff. de iusti.& iu.& l.omnes,in fi.

In ciuilibus, uel criminalibus causis non admittitur iu-ramentum,no.glo.l.maritus,ff de pen.

In omnibus hominibus terminis vitæ est mors,in auth.

de hæ.& Fal.§.sed allegatur.colum.1.
In multis similia sunt iudicia & arbitria.ff. de arb.l.1.
Ipsis rebus & nõ uerbis legem imponimus. C. cõmunia de lega.l.2.in fi.& de vsuris.l.fi.
Infans tuetur innocentia.l. infans. ff.ad l. Corn.de sica.
Infœlicitas furiosum excusat.eadem.l.infans.
Iussus iudicis aliquem excusat.ff.de aqua plu.ar.l.quamquam autem.ff.de iuris.om.iudi.l.si quis id.§.doli mali.ff.de his qui not.infa.l. furti.§.qui iussu.ff. quod ui aut clam.l.3.§.non iure.ff.pro con.sal.tuto.aut.l.inter dum.Contra de app.l.quoniam.
In diem acceptilatio facta nullius est momenti.l.in diem ff.de acceptil.
In incertis & nõ certis locus est coniecturis.l.cõtinuus. ff.de uerbo.obli.§.cum ita in fi.
Illud quod fauore aliquorum introductum est,nõ debet ad eorum læsionẽ retorqueri.l. quod fauore. C.de le.
Imperator reprobat audaciã.C.unde ui. l.si quis in tãtã. Contra ff.de lib.& posthu.l.Gallus.§.nunc uidendum.
Ius ciuile est quod in totum à iure natu.uel gen.recedit nec per omnia ei seruit.ff. de iusti.& iur.l. ius ciuile.
In ambiguis rebus humanior sententia est proferẽda.ff. de re.du.l.si fuerit.in fi.
In necessitatibus nemo liberalis existit.ff. de.adi. lega.l. rem legatam in fi.
Interpone tuis interdum guadia curis.No.glo.in prohemio.ff.§.ne autem tertij anni.
Iudex non iure pronuncians facit iniuriam: instit .de iniur.circa prin.ff.de euic.l.si per prudentiam,
In re propria furtum commiti potest,instit.de obli.quæ ex male.§.interdum.
Iusta ignorantia & probabilis debet excusare.insti.man da.§.sed vtilitas.
Illud possumus quod cõmodè possumus, insti.de inuti. sti.§.si in gl.c. facit 22.q.2. nepos procul. de ver. sig.
In alternatiuis est electio debitoris.instit.de ac.§.si quis ita.ff.de iu.do.l.plerunque in fin.
Infamis potest esse procurator insti.de excu.§.fin.& c.ar

bitri

bitri, ff.de arbi.l.Pedius,& Pomponius scribunt.
Iudices,& alij duces debent largè de rebus suis distribuere,& maxime ecclesijs, in auth. de eo qui ecclesiasticā parua pēsione,§.quid enim causetur,coll.2.alias est aute.de non alie. aut permu.reb. eccles.
Interest iudicis subiectos habere locupletes,in authen.vt iudices sine quoquo suffra.§.cōsideramus enim, col.2.
Iurans debet tenere & tangere sanctuaria siue librū super quo iura,in aut.iusiu.quod pstatur ab his,in prin.col.2
Ius ciuile est,quod legibus,plebiscitis, senatuscōsultis, decretis principum,auctoritate prudentum constat,ff.de iustit.& iu.l.ius ciuile.
Ius prætorium est.quod prætores introduxerunt adiuuādi,supplendi,vel corrigendi iuris ciuilis gratia propter vtilitatem pu.& honorarium dicitur ab honore prętoris,ff.de iust.& iu.l.ius autem ci.in fine.
Ius autem honorarium est quasi una & uiua vox iuris ciuilis,l.nam ipsum,ff.de iusti.& iure.
Ingenui sunt,qui ex matre libera nati sunt, ff. de sta.homi.l.& seruorum,§ ingenui.
In rebus nouis constituendis euidens esse debet utilitas, vt recedatur ab eo iure quod diu æquum visum est, ff. de constit.prin.l.in rebus.
In re non possessa furtum committi non potest,ff.si quis in te.l iussus est fuerit.§.Scęuola.
Illud est perfectum,quod ex omnibus partibus suis constat,l.1.§.1.ff.de origine iuris.
In ciuile est,nisi tota lege inspecta aliqua eius particula proposita iudicare vel respondere,l.ciuile, ff. de leg.
In conditionibus testamentorum potius volūtatē quàm verba considerari oportet,l.patri femen, ff.de condi. & de.ff.de leg.1.l.penult.
Iudex non debet aliquem sine causa citare vel accus.l.cū hi,ff.de tran.
Interdictum unde ui requirit violentiam,l. cum quæreba tur,C.vnde vi.
Istud verbū idem est quod tātum,l.armorū ff.de uer.sig.
Inter priuationem & habitum, non est dare media,ff.

de verb.sig.l.hæc verba.Contra de.l.1.§.sciendum, ff. de tribu.& ibi in glo.

Infinitum in iure probatur,C.de sacro sanct.eccle.l.fi.extra de rescri.c.cum in multis,lib.6.Contra ff.de in lit. iuran.l.videamus,§.iurare.

Instar sacrilegii est disputare de principis potestate,C.de cri.sa.l 2.

Iustũ est vt ille qui alium decipere credit,suã sentiat iacturam,in authẽ.de emphy.contract.§.si qui. colla. 2.

Ius naturale est immutabile.instit. de iure natura.§.fin. Contra ff.de vac.re.l.2.& ff de cond.inde.l.nam natura.& instit.de vsuc.in princ.

In ambiguis orationibus accipiẽda est mens proferentis. l.inter stipulantem.§.1.ff.de verb.obl.& de re. iu.l. in ambiguis,Contra.ff.de pac.l.veteribus,cum alle.

Instrumentum exemplarem copiam non probat,C.de diuer.rescri.l.sancimus,auth.si quis in aliquo documento,C.de eden.Contra,C.de test.i publicari,authent.vt fratrum filii §.illud,col.9.

Illa quæ sunt eadem non debent diuersis nominibus nuncupari,C.de codi l. si idem. Contra idem est codicillus & testamentum,& tamen diuersis nominibus nuncupãtur,C.de testa.mi.l.fi.& C.qui testa.face. pos. l.hac consulti,§.1.

Iudex quilibet potest de qualibet causa cognoscere:quia ille potest &c.cuius officium est altissimum,l. ubi autem non apparet,§.1.ibi & cum appositionem,& ff.de verb.obl.modo officium iudicis est altissimum, ff. de iuris.om.iudi.ergo quilibet iudex potest,&c.per l.1.de dona.Contra,l.de magistratus,& l.2.ff.de iurisdi. om. iud.

In facto quod se habet ad bonum & malum magis de bono quã de malo præsumitur , ff.pro socio,l.merito ꝑ solutionis,& l.Quintus Mutius,ff.de dona inter vir.& vxor.ad l.si defunctis,C.arbitr.tu.

Idẽ est iudicium de toto quo ad totum; & de parte quo ad partem,ff.de rei uendi.l.quæ de tota.ff.de verb.ob. l.à Titio,Contra de l.naue,& l.mille,ff.de euic.& l.fi.

de in ius uo.ut cant aut satisdent.

Ignorantia peccatum excusat,C.de ser.fug.l. quæcũque . l.in omni parte,ff.de iuris,& facit contra,C.vnde ui.l. si quis in tantam.

Illa quę ad unum finem ordinantur,non debent contraria operari,C.de le l.quod fauore, & iuncta ratione illius,§.fortissimi.

Annua si debes &c. insti.de verb.ob.§.ac si ita,& de inu li.stipu.§ qui hoc anno.Cõtra, ff.quod quisque iur . in rubro,& nigro,& inst.de auth.tu.§.neque.

In habentibus simbolum facilior est trãsitus , institut. de adop.§.fin.sed hodie,& l.hac cõsultissima,§.ex imperfecto,& §.si.C.de test.& l.si in rem,§. sed si quæcunq; ff.de rei ven.Bal.no.is.contra quia maiorem habet cõuenientiam frumentum quàm moneta, quia naturaliter conueniunt in forma naturali, sed moneta in forma accidentali,quo non est tanta , & tamen si immiſceas frumentum tuum cum meo,non erit commune quamuis secus in pecu.at.l.si alieni, ff.de solu. §.quod si frumentum,insti.de re.di.

Ira impedit animum ne possit cernere uerum,no.glo. in authent. de appellat.§.4.in fi.colla.4.

Idem est de his quæ non sunt,& quæ non apparent., l.in lege,ff.de cõtrahen.emp.& ven.vide infrà in litera N.

Interest reip.ne sua re quis malè utatur, insti. de his qui sunt sui vel alie.iur.§.sed maior.in fi.

Iustus dolor in aliquo excusat,C.ad l.Iul.de adulte.l.Grachus,& ff.ad l.Cor.de sica.l. 1.& ff.de adulte.l.si adulterium,§.Imperatores.

Inanis est actio , quam excludit inopia debitorum, ff.de dolo,l.non bis.

Initium est spectandum,l.Põponius,l.2.ff.de nego.gest.

Inuidiosus ego non inuidus esse laboro,no. glo.in l.unica,C.de cadu.tol.circa prin.super uerbo inuidiosum .

In maleficijs voluntas expectatur,nõ exitus,ff.ad l.Corn. de sica.lege diuus Adrianus.

Iniquum est vt maritus pudicitiã ab vxore exigat,quam ipse non exhibeat vt ff.de adul.l.si vxor.§.iudex.

Ius naturale non constituitur per adoptioné,ff. de ado. l.quæ in adop.nec.per epistolam,C.de proba. l. non nudis,& l.non epistolis.

Imperator est pater legis,in auth.de incest.nup.§. dubitatum itaque,coll.3.

Iudex debet sententiam ferre in scriptis,l.statutis,C. de sent.ex breui.reci.

Iracundia excusat à culpa.Not.glo.in l.3.ff de diuor.re. Item minuit delictum,C.de adult.l.Gracchus,& C.de aboli.l.2.Item contractum rescindit,ff.de publica.l.licitatio,& l.quanquam,ff.de re.iu.Contra,C.de iniur. & si non conuicij,§.si in rixa.

Ignorans regulariter de vitio nō tenetur,ff.de act.emp. & ven l.Iulianus,§ item qui furem,nisi in quinque casibus enumeratis in glo.illius,§.

Ingratitudo est prima causa feudi amittendi,vt in 1.c.in prin.quæ fuit prima causa feu.amitt.cola. x.

Iuramentum non tollit ius commune,l.vlt.C.de nō nu. pec.& de transac.l.si ex falsis.

Iudex non debet esse mitior,l.in auth.de iudi.§.oportet.

Iudex potest suum errorem corrigere,si malè sit interlocutus,l.quod iussit,ff.de re iudi.extra de appella. c. cū cessante de sen.excom.c.sacro.& extra de accu.c. qualiter & quando,quod facit cōtra aduocatos, & cōsiliarios principum,qui suum errorem sustinent.

Iniuriæ inde nasci non debent,vnde iura nascūtur,l.meminerit,C.vnde vi.& extra de accu c.qualiter & quando.no.Abb.in c.cum inter,in vlt.notabili,de excep.

Ignorantia præsumitur,nisi sciētia probetur,ff. de prob. l.verius,cum ibi no.licet ar.contra,l cum indebito,in eodem titu.in fine primi.resp & no.in c. ad audientiam nostram.extra de rescrip.c.fi.& vide tex.contra in l.fi.de sponsa.

In spectio oculorum est reprobata,l.in deorum,C.quando tut.vel cur.esse desi.& instit.qui.mo.tut.fi. in principio.

Iura sanguinis nullo iure ciuili dirimi possunt,l.iura, ff. de reg.iur.

Ima-

Imaginaria vēditio nō eſt ꝑcio accedēte,regula,iur. ff.c.
In omnibus cauſis pro facto accipitur id,in quæ qs aliū per horreſcit quominus fiat,ff.de reg.iur.l. in omnib.
Iuriſconſultus aliquando faciendo legem ad eius deciſionem,ſeipſum allegat,vt puta cum lex ſit Pauli,poteſt dici in ea Paulus reſpon.& ſic loquitur idem Paulus de ſeipſo in 3.perſona,l.4.§.Cato,ff de ueib.obl.l. liber homo,§.1.ff de ſtipul.ſeru.
Inducta ad vnum finem,non debent cōtrarium effectū inducere,l.qui hominem,§.fi.ff.de ſol.vbi ſolutio non debet operari obligationem,l.ſi certis,C.de pac. Contra de l.in numerationibus,ff.de ſolu.
Is damnum dat,qui iubet damnum dare,eius verò nulla culpa eſt,cui parere neceſſe ſit.Quod pendet, non eſt pro eo quaſi ſit,ff de reg.iur.l.is damnum.
In contrahenda vēditione ambiguū pactū contra venditorem interpretādum eſt.Ambigua autem intentio, ita accipienda eſt,ut res ſalua actori ſit,ff.de reg. iur.
Iuuare ſe quis poteſt ex eo quod impugnauit,quādo eſt error,Bar.in l.poſt legatum,in 3.col.ff quib. ut indig.
In contractibus mens & voluntas cōtrahentium magis debet attendi,quàm verborum conceptio.tex. formalis,in l.fi.C.quę res pig obli.poſ.Iaſon in lege, in conuentionibus,in 1.col.de verb.obl.
Iuſtinianus quando aliquid de nouo ſtatuit, utitur lōga præfatione,& iſta eſt conſuetudo ſua, Crotus in l. ſi conſtante,vbi alleg.tex in 8.col.ff.ſol.mat.
Ius patronatus habens non dicitur locupletiore,l.nemo poteſt,§.1.ff.de re.iur.l.planè,§.fi.de leg.1. Crotus in l.ſi conſtante,in 25.col.ibid.ſol.mat.
Incertitudo cauſat tolerantiam contractus,c nauiganti de vſur.l.ſi ea.C eo.Barb.in l.cū acutiſſimi,in 87.col.
Imperitia culpæ adnumeratur regula iur.ff.l.imperitia.
In malis ꝓmiſſis fidē nō expedit obſeruare,de re iu.lr.6.
Imputari non debet ei per quem non ſtat,ſi non faciat quod per eum fuerat faciendum,de reg.iur.lib. 6. ibi vide contraria per Dyn.& ff.de cond.inſt. l. quæ ſub conditione,§.quoties.

In

In argumētū trahi nequeunt quæ propter necessitatem aliquando sunt concessa, in argumentū reg.iur. libr.6.

In generali concessione non ueniunt quæ quis nō esset in specie verisimiliter cōcessurus, reg.iur.ī gnali. e tit.

Irritum, id est irritandum, tex iuncta gl. in l.non omnia, ff.de mino. in l. 1.ff.de rescind.vend. Lancelo. Decius in l.cum postquam, per illum tex.C.de pac.

Iurisconsulto quando aliquid proponitur, præsupponitur ꝙ omnia alia sunt expedita & clara, gl.in l.Gallus est 3.gl.ff.de lib.& posth. Hier.Butr.in l.pactum quod dotali.C.de pac.adde l.si quæramus, ff.de test.c. 1.de æta. & quali.lib.6.

Iurisperitus quandoque errat, l.3.§.Neratius, ff.de acqui. pos.& in l.mutuis, & ibi no.ff.pro socio, Alex. in l. 1.in 5.colum.ff.si cer.pet.facit tex.in l.est differentia, ff.in qui.cau.pig.ta.contra.& l.sed an ultro, §.fin.ff.de neg. gest.

In cōmune in dubio præsumitur nō priuilegium, l.quanquam.C.de testa.mili.

Inspicimus in obscuris quod & verisimilius est, uel quod plerūque fieri consueuit, reg.iur.inspicimus, in 6.

Inspicimus ea quæ aptitudine esse possunt, licet actu non sint, l.si quis posthumos, §.1.ff.de lib.& posthu.

Impedimentum impediens aliquem venire ad aliquod ius, licèt postea cesset ille non potest admitti, text. est in l.si a primo, ff.de lib.& posthu.facit c.si eo tempore de rescri.lib.6.

Impensæ voluntariæ mutant naturā earū ratione rei vbi fiunt, tex.est in l.ꝙ si hæc res, ff.de impen.in re.do.fac.

Ignorantia in facto proprio aliquando ex interuallo admittitur, Bar.in l.si res, ff. de leg.1.in l.si quis delegauerit, in fi.de noua.non ob.c.pro illorum, de sent.excom. quia ibi fuit in continenti, & ita intelligitur, l.quisquis de conttahen.emptione.

Incidens in pęnam aliquam propter spretum aliquod, ēt incidit si effectus nullus potuisset sequi, l. 1.§.si quis lōgo, ff.de agnos.lib.

Iudex uocatur princeps, l.si spadonem, §.si ciuitatis, ff.de

excu.

excu.tu.& dicitur viua vox iuris ciuilis,l.nam & ipsum,de iust.& iure.

Imperfecta duo non faciunt vnum perfectum,l.fi. spadonem,§.qui multa,ff.de excu.tuto.

Iudex dicens aliquem debitorem, videtur eum condemnare,l.prætor,in prin.ff.de iud.& ibi Bal.l.j.ff.de calū.

Ingratitudo deficcat fontem pietatis,l. si nō sortem, §.libertus,ff.de cond.ind.Ange.de Malefi.fol.7.in 3.col.

Iudæi peiores sunt aliis infidelibus,c.nonne,1.q.1. Decius in c j.col.12.de proba.

Intentio hominis comprehendit casus futuros ,etiam si de illis de presenti non cogitauit,l.qui iure militari, ff.de test.mili.Decius in l j.col.4.C. de eden.

Ignorantiam allegans nón tenetur eam probare,sed adueisarius tenetur probare scientiam.l.fin.C. de sponf. Contra de l.qui cū alio contrahit,ff.de reg.iur. & l. 2. in fi.ff.de fideiuss.vide Alex.in l.2.in 6.col.sol.mat.ff.

Institutus vbi non adijt hereditatem, substitutus dicitur directo hæres testatori,gl.in l.ex duobus, in ver.adiit ff. de vulg.& pupil.

Ius canonicum dicitur diuinum,c.nimis,de iureiur.& c. qualiter,el 2.de accu.Fel.late in prohe.decre.in prin.

Itali dicuntur miseri l.j. & ibi glo. C.de vsuca.transfor.

Intellexisse quem ita verisimile est,vt uerba eius sonāt, l.nemo dubitat,in gl.ff.de her.īst.l.Labeo,de sup.leg.

Ius accrescēdi idem operatur,quod principale,l. si Titio §.vsumfructum,ff.de vsufr. vbi dicitur,ꝙ portio accrescit portioni,vt alluuio,ad idem.l.interdum.§ j.ff. de vsufr.accref.& est tex.no.in l.pe.ff.vt leg.no. vbi fideiussor qui strictè obligatur,tenetur nō solùm pro parte legati,pro qua fideiussit,sed etiamobligatus intelligitur pro alia parte,quę virtute iuris accrescendi acquiritur.Decius in l.edicta,in 6.col C.de eden.

Inspiciendum non est cum quo quis loquitur,sed in quē dispositionis effectus dirigatur,l cū pater,§. donatio, ff.de leg.2.Rochus in c.fin.in 118.col.de consue.

In baculo inest dolor,ff.ad leg.Aquil.l.si ex plagiis,§.tabernarius.

Iniquum

debet quod est iustum,text.est in c.bonæ,el 2.circa fi. vbi Abb.in pe.no.de postu.præla.sed vbi concurrunt honestum & licitum potius attenditur honestum gl. sing.in l.contractibus,ff.de reg.iur.& est tex.in l.sem per,ff.de ri.nup.& tex.quem ibi no.Abb.in c.3.de spō sa.Barba.in ru.de of.deleg.in pen.col. Decius in c. 2. in princ.de iudi.& ibi etiam uide quæ dicit do. meus Lodouicus Gomesius.

Homo simpliciter non est homo,sed significat hominē glo.instit.de actio.in princ.tenet. Bart.in l .Meuius,§. duobus,num.9.de leg.2.Præposit.in c.fi.de consan.& affini.in formatione arboris,col.12.uersi.Iac. But.

Homo mortuus non propriè homo,glo.in l.1.in prin.ff. de pac.tex.in l.seruum manumissum,ff.de cond.inde.

Honor & uita æquiparātur,l.iusta causa,ff.de manu.uin. & ita licet defendere honorem seu famam,sicut vitā. facit glo.in §.suspectus autem,in uer.ob culpam,inst. de suspec.tuto.quod est uerum de honore magno, se cus de leui.l.iniuriarum,§.si quis de honoribus,ff. de iniu.uide Ias.in repe.l.admonendi,in 96.de iur. iur.

Hæreditas coactè adita confundit actionem,tex.singu.in l.debitor,ff.ad Trebe.quo d non ad intelligendum, & limitandum,l.debitori,C.de pac. ubi Hiero.But. uide in simili sing.l.non iustam,C.ad Trebel.

Hæres pro ea parte pro qua est institutus repræsentat personam defuncti,glo.2.in l.2.ff.de præto.stip.

Honor ex grauamine nō resultat,l.nō quasi,§. si plures, ff.de fideicommis.lib.l.ab eod,C.de fideicommis.

Hæres mariti non tenetur vltra quàm facere potest,pro dote etiam legata uxori,ut tenet Alex.in l.etiam, in fi.principij,ff.solut.matri.per l.quod si maritus de con sti.pecu.

Honor in lucro est præferendus,vt l.Iulianus,& ibi,glo. ff.si quis ob.ca.te.

Honores gradatim conferri debent,ff. de mune.& hono. l.vt gradatim,& qui promouētur de minori ad maius promoueri debent,63.di.legimus,in fi.

Habitus solus sine promissione nō facit monachum ex-

tra de reg.porrectum,& qui cle.vel vocē. c.consuluit.

Hæreticus post mortem per sententiam declarari potest hæreticus,c.accusatus,ad fi.uer.in eo uero casu, de hęreti.in 6.& ibi gl.in uer.post mortem.

I

IN nomine domini nostri Iesu Christi hæc verba scripta sunt,l. in nomine domini,C.de off pręfe.pręto. Af.

Ignoratis principiis, ignoratur & ars, ff.de iusti:& iur. l. 1.in prin.& in auth.de non alie.iud.§.scimus, no.per Dy.in regula nullus,de reg.iur.

Iuramentum contra bonos more s præstitum,nullū est , in auth.de iureiuran.à mo.præs.propter mēsuram substantiæ,§.non solum,col.5.

In re sua quilibet est moderator,& arbiter,C de man. l. in re mandata , & l.Polla.C.de his qui ut indig.Cōtra insti.de his qui sunt sui,vel alie,iur.§.1.

Iuniores sunt habiliores ad quodcunque artificiū , quàm senes.l.præcipiunt,ff.de ędi. edic.facit , §. 1. in aut. de inst.cau.& fi.Contra,C.de postu.l.prouidendum .

Imperator est lex animata in terris, in auth. de consu.in prin.col.4.

Imperator est dominus totius mundi, ff.ad l.Rhodiā de Iac.l.de precario,C. de quadri.præscrip.l.bene à Zenone,Contra,quia tūc essent duo domini eiusdem rei,puta rei meæ,s.Imperator,& ego,quod est contra,l.si ut certo §.si duobus ue.ff.commo.

Iustitia est constans & perpetua voluntas, ius suum unicuiq; tribuens,insti.de iusti.& iu.in prin.& ff.eod.titu.

In alternatiuis est electio promissorum.l.si in emp.§.emptio.de cōtrahē.emp.ff.de eo quod certo lo. l. non vtique,primo respons.& potest mutare voluntatem , ff. de ver.obli.l.eum qui.§.fin.

In alternatiuis rei est electio,ff.de iur.do.l.plerumq; §.fi.

In alternatiuis sufficit alteram partem adimplere,l.generaliter,C.de instit.

In pari causa turpitudinis potior est causa possidenti,l.2. in fi.C.de condi.ob tur.cau. C.de transact. l si ob turpem

pem cau.ff.de reg.iur.l.1.pari,ff.ne quid in loc.pub.l. ait prętor,§.idem,ff.de calum.l.in hæredem,de do.ex l.apud Celsum,§.marcellus.

In pari causa turpitudinis melior est causa prohibentis, l.Sabinus.ff.communi diuidundo.

In genere stipulationis est electio promissoris, insti. de act.§.hinc autem.

Ingenuus est qui statim ut natus est, liber est instit. de inge.in prin.

Incertitudo uitiat actum,l.si frumentum al. & l. idem Pomp.ff.de rei ven.§.fi.& institu.de leg.§.incertum.

Initium litis fit per contestationem,l.1.C.de plus pe.de iudi.l.apertissimi,& C.vbi de crimine agi oportet,l.1.

In testamentis plenius voluntates testantium interpretamur,l.intesta,ff.de reg.iur.

Is damnũ dat, qui iubet dare. Eius verò nulla culpa est, cui parere necesse est,ff.de reg.iu.lib.6.ne.

In pœnalibus causis benignius interpretandum est, l. benignius,ff.de re iud.

Illi debet permitti pœnam petere,qui in pęnam non incidit,ff.de re.iur.e.l.

In pęnis vno soluente alter nõ liberatur,ff.de iuris.om. iud.l.si quis id,§.fin.& l.sed, & ff. ne quis eum qui in ius uo.est.l.pen.§.fin.& C.de condi.fur.l.1.

In cõtractibus aruelatinorũ rei est electio,ff.de iure do. l.plerunq.§.fi.sed ĩ iudicis actoris,ff.de no. ope.nũt.l. stipulatio,§.1.& in dubio dicto ẽt,ff.de iudi.l.si quis:

Illi qui iudicem recusant sunt compellendi ut eligant arbitros,C.de iudi.l.apertissimi.

In dubiis benigniora proferenda sunt,l.semper,ff.de regulis iuris.

In generali sermone non continetur persona loquentis l.1.in fi.ff.de sena.C.de solu.l.inquisitio,& ff.de actio. empti.l.si mercedem,§.fi.& ff.communia præ.l.quicquam.Contra,ff.de ædil.edi.l.quod si nolit,§.1.& ff. de in diem adiec.l.quod si suo,& l.antep.& ff.de pig. l.pau.§.fin.uide glo.in c.si non 23.q.5.

Iudex debet oĩno inquirere veritatẽ,l.is,apud,C.đ edẽ.

Illud

Illud quod meretrici datur, repeti non potest. ff. de condi. ob tur. cau. l. item si ob stuprum. §. sempre & quod meret. de do. l. affectionis.

In maiori summa minor inest. ff. de verbo. ob. l. 1. §. stipulanti. & de inter. ac. l. si defensor. §. qui interrogatis. Contra in tit. de inuti. stipu. §. præterea, in prin.

Inter patrem, & filium nulla exceptio contrahi potest. l. inter patrem. ff. de contrahen. emp. sed de rebus castrēsibus potest vti iure.

Interest reipublicæ ne crimina maneant imponita. ff. ad l. Aquil. l. ita vulneratus. ff. de iudi. l. si lōgius. §. 1. & ff. de po. l. bona. ff. de nox l. 4. §. cum dominus. ff. de fide iuss. l. si à reo. §. fi. C. de pœnis. l. si operis. ff. de sol. l. si Stichum aut Pamphilium. in fi. primi resp. & C. de defen. ci. l. per omnes.

In venditionibus nō debet cōsiderari affectio vendentis: sed debet æstimari quantū res cōmuniter valet. Nā p̄cia rerum secundum veritatem non ex affectione singulorum vel vtilitate sunt ęstimanda. ff. ad l. Fal. l. precia, & l. prece. ff. ad l. Aquil. l. si seruus. §. 6.

In toto & pars est. l. si quis cū totū. ff. de except. rei. iudi.

In omnibus obligationibus in quibus dies non ponitur: præsenti die debetur. l. in omnibus. ff. de. iu.

In personam seruilem nulla cadit obligatio. ff. de reg. iu. l. in personam.

Inuito beneficium non datur. ff. de reg. iur. l. inuito.

Impossibilium nulla est obligatio. ff. de reg. iur. l. impossibilium: & l. si stipuler. ff. de verb. oblig. Contra. ff. de cōdi. & de. l. Mæuius. §. & instit. de his qui sunt sui vel ali. iu. §. ei expedit.

Inter si & cum non debet esse aliqua differentia. ff. de verbo. obli. l. quicunque. Cōtrà. C. quando dies le. ce. l. ex his. ff. de condi. & demon. l. quibus diebus.

Inuitus nemo cogitur defendere. ff. de reg. iur. l. inuitus.

In multis iuris articulis deterior est cōditio fœminarum quam masculorum. l. inuitus. ff. de sta. ho. & vide glo.

Imperfectum testamentum sine dubio nullum est: instit. qui. mo. test. infir. §. nam imperfectum.

Inter dominum & eum qui est,in eius potestate non nascitur aliqua obligatio.insti.de noxa,§.si seruus.

Inter patrem,& filium nulla lis esse potest,nisi ex castrensi peculio,l.lis nulla.ff.de iud.& vide glo.

Iurisdictio est iudicis dādi licētia,ff.de iu.om.iu.l.3.in fin.

Iure & non vi debitor conueniendus est,ff.quod me.cau. l.extat,& ff.de ac.& ob.l.negantes.

Iniuria quæ fit emptori venditorem non debet contingere,ff.de euic.l.si per imprudentiam.

Iustè possidet qui authoritate prætoris possidet,l.iustè, ff.de acquir.poss.

Ius publicum pactis priuatorum mutari non potest,ff.de pac.l.ius publicum.

Institutio & substitutio non habent locum in codicillis, l.non codicillis,C.de testam.

Infans dicitū minor septē annis,l.si infanti.C.de iur. delib.

Ignorātia facti aliquem excusat,l.nihil,§.sicut filius,ff.de inoffi.testa.quia erranti succurritur.

In contractu emptionis & uenditionis requiritur cōsensus,& ideo furiosus nō potest contrahere emptionē, nec venditionem,C.de contrahen.emp.& vend. l.2.

Inuidia reprobatur,insti.de le.fu.circa princ.

Iusta deprecantib.nihil debet denegari, ff.de his qui sūt sui vel ali.iu.l.si dominus,§.sed dominorum,insti. eo. §.dominorum.

In eo qđ plus est,sēper inest minus,ff de reg.iur.l.in eod.

In toto etiam pars continetur,ff.de reg.iur.l.in toto.

Imputatur ei qui se ponit in periculis,ff.ad l.ac.l.itē Mella.in princ.

Illud quod semel approbatur non debet reprobari, nam quod approbo non reprobo.ff.de neg.ge.l.Pōponius.

Ius est ars boni & æqui,cuius merito nos quis sacerdotes appellat, ff.de iusti.& iur.l. 1.

Ius est lex firmissima,quo ad mundū,inst.de re.di.§ .sanctæ quoque res.

Ius est res sanctissima,quo ad animā,quia eius p̄cepta cō cordāt cū diuinis,ff.de iusti.& iu.l.iustitia,§. iur. præ.

Iuris præcepta sunt hæc,honestē viuere,alterum non læ-

dere

dere,ius suum vnicuique tribuere,insti.de iustit.& iu. §.iuris præcepta.
Ius publicum est,quod ad statum rei Romanæ spectat, insti.de iusti.& iu. § pen.
Ius priuatū est,qđ ad singulos pertinet,insti.e.§.eodem
Ius generale est,quod natura omnia animalia docuit, insti.de iure natu.gen.& ci.in prin.
In cognitione iudicii,maioris quæstio minori præfertur, l.1.C.qui ac.non pos.hoc est verum nisi minor sit præ iudicialis maiori,vt C.ad l.Iul. de adulte.l.quoniam.
Inspiciendum est quod eueni re potest,instit.de re.di.§.illud quæsitum,ff.ad l.Fal.l in quantitate,§.magna,ff.de iurisdi. om.iu.l.si idem,circa fi.ff.loca.l.si quis domū. Adde tex.in l.seruo cum libertate, ff. de adim. leg. & tex.in §.itaque,& ibi glo. inst.de sing.re.per fidei, relic.uide supra in litera F.futura sunt præcauenda: Contra de l.inter stipulantem,§.sacram.ff.de ver.ob.& insti.de inutil.stip.in princ.
Iuramentum obtinet locum probationis,ff.de re. cre. l. sed & si possessoris,§.fin.
Iussus prætoris aliquam excusat.ff.de iurisd.om.iud. l. si quis id,§.doli mali.ff.de mi.l.ait prætor,§. quid tamē.
Iuramentum factum in pacto à iure communi remoto, non est obseruandum,ff.de pact.l.iurisgentium. §.fin.
Illa pacta videntur inesse in contractibus bo.fi.quæ dāt legem contractui,l.quæ ingressu contractus facta sūt, ff.de pac.l.iurisgentium,§.idem Marcellus.
Ius dicitur locus,in quo ius redditurr, ff.de iusti.& iu.l.fi.
Iure naturali omnes homines liberi nascebantur,l.manu mis.ff.eod.tit.
Iuris nomē à iustitia appellat,l.1.in prin.ff.de iust. & iur.
Ius publicum in sacris,in sacerdotibus,in magistratibus, consistit,ff.e.l.1.§.publicum.
Ius gentium ex quo gentes humanæ vtuntur,l.1.§.fi.ff. de iusti.& iu.& l.omnes,in fi.
In ciuilibus, uel criminalibus causis non admittitur iuramentum,no.glo.l.maritus,ff de pen.
In omnibus hominibus terminis vitæ est mors,in auth.

de hæ.& Fal.§.sed allegatur.colum.1.
In multis similia sunt iudicia & arbitria.ff. de arb.l.1.
Ipsis rebus & nõ uerbis legem imponimus. C. cõmunia de lega.l.2.in fi.& de vsuris.l.fi.
Infans tuetur innocentia.l. infans. ff.ad l. Corn.de sica.
Infœlicitas furiosum excusat.eadem.l.infans.
Iussus iudicis aliquem excusat.ff.de aqua plu.ar.l.quamquam autem.ff.de iuris.om.iudi.l.si quis id.§.doli mali.ff.de his qui not.infa.l. furti.§.qui iussu.ff. quod ui aut clam.l.3.§.non iure.ff.pro con.sal.tuto.aut.l.interdum.Contra de app.l.quoniam.
In diem acceptilatio facta nullius est momenti.l.indiem ff.de acceptil.
In incertis & nõ certis locus est coniecturis.l.cõtinuus. ff.de uerbo.obli.§.cum ita in fi.
Illud quod fauore aliquorum introductum est,nõ debet ad eorum læsionẽ retorqueri.l. quod fauore. C.de le.
Imperator reprobat audaciã.C.unde ui. l.si quis in tãtã. Contra ff.de lib.& posthu.l.Gallus.§.nunc uidendum.
Ius ciuile est quod in totum à iure natu.uel gen.recedit nec per omnia ei seruit.ff. de iusti.& iur.l. ius ciuile.
In ambiguis rebus humanior sententia est proferẽda.ff. de re.du.l.si fuerit.in fi.
In necessitatibus nemo liberalis existit.ff. de.adi. lega.l. rem legatam in fi.
Interpone tuis interdum guadia curis.No.glo.in prohemio.ff.§.ne autem tertij anni.
Iudex non iure pronuncians facit iniuriam: instit .de iniur.circa prin.ff.de euic.l.si per prudentiam,
In re propria furtum commiti potest,instit.de obli.quæ ex male.§.interdum.
Iusta ignorantia & probabilis debet excusare.insti.manda.§.sed vtilitas.
Illud possumus quod cõmodè possumus, insti.de inuti. sti.§.fi.in gl.c. facit 22.q.2. nepos procul. de ver. sig.
In alternatiuis est electio debitoris.instit.de ac.§.si quis ita.ff.de iu.do.l.plerunque in fin:
Infamis potest esse procurator insti.de excu.§.fin.& c.ar

bitri, ff.de arbi.l.Pedius,& Pomponius scribunt.

Iudices,& alij duces debent largè de rebus suis distribue re,& maxime ecclesijs, in auth. de eo qui ecclesiasticā parua pēsione,§ quid enim causetur,coll.2.alias est au te.de non alie. aut permu.reb. eccles.

Interest iudicis subiectos habere locupletes,in authen.vt iudices sine quoquo suffra.§.cōsideramus enim, col.2.

Iurans debet tenere & tangere sanctuaria siue librū sup quo iura,in aut.iusiu.quod pstatur ab his,in prin.col.2

Ius ciuile est,quod legibus,plebiscitis, senatuscōsultis, decretis principum,auctoritate prudentum constat,ff.de iustit.& iu.l.ius ciuile.

Ius prætorium est.quod prætores introduxerunt adiuuādi,supplendi,vel corrigendi iuris ciuilis gratia propter vtilitatem pu.& honorarium dicitur ab honore prętoris,ff.de iust.& iu.l.ius autem ci.in fine.

Ius autem honorarium est quasi una & uiua vox iuris ciuilis.l.nam ipsum.ff.de iusti.& iure.

Ingenui sunt,qui ex matre libera nati sunt, ff. de sta.homi.l.& seruorum,§ ingenui.

In rebus nouis constituendis euidens esse debet utilitas, vt recedatur ab eo iure quod diu æquum visum est, ff. de constit.prin.l.in rebus.

In re non possessa furtum committi non potest,ff.si quis in te.l iussus est fuerit.§.Scęuola.

Illud est perfectum,quod ex omnibus partibus suis constat,l.1.§.1.ff.de origine iuris.

In ciuile est,nisi tota lege inspecta aliqua eius particula proposita iudicare vel respondere,l.ciuile. ff. de leg.

In conditionibus testamentorum potius volūtatē quàm verba considerari oportet,l.patri semen, ff.de condi. & de.ff.de leg.1.l.penult.

Iudex non debet aliquem sine causa citare vel accus.l.cū hi,ff.de tran.

Interdictum unde ui requirit violentiam,l. cum quæreba tur,C.vnde vi.

Istud verbū idem est quod tātum,l.armorū ff.de uer.sig.

Inter priuationem & habitum, non est dare media,ff.

de verb.sig.l.hæc verba.Contra de.l.1.§.sciendum, ff. de tribu.& ibi in glo.

Infinitum in iure probatur,C.de sacro sanct.eccle.l.fi.extra de rescri.c.cum in multis,lib.6.Contra ff.de in lit. iuran.l.videamus,§.iurare.

Instar sacrilegii est disputare de principis potestate,C.de cri.sa.l.2.

Iustũ est vt ille qui alium decipere credit,suã sentiat iacturam,in authẽ.de emphy.contract.§.si qui. colla. 2.

Ius naturale est immutabile.instit. de iure natura.§.fin. Contra ff.de vac.re.l.2.& ff de cond.inde.l.nam natura.& instit.de vsuc.in princ.

In ambiguis orationibus accipiẽda est mens proferentis. l.inter stipulantem.§.1.ff.de verb.obl.& de re. iu.l. in ambiguis,Contra.ff.de pac.l.veteribus,cum alle.

Instrumentum exemplarem copiam non probat,C.de diuer.rescri.l.sancimus,auth.si quis in aliquo documento,C.de eden.Contra,C.de test.i publicari,authent.vt fratrum filii §.illud,col.9.

Illa quæ sunt eadem non debent diuersis nominibus nuncupari,C.de codi l. si idem. Contra idem est codicillus & testamentum,& tamen diuersis nominibus nuncupãtur,C.de testa.mi.l.fi.& C.qui testa.face. pos. l.hac consulti,§.1.

Iudex quilibet potest de qualibet causa cognoscere:quia ille potest &c.cuius officium est altissimum,l. ubi autem non apparet,§.1.ibi & cum appositjonem,& ff.de verb.obl.modo officium iudicis est altissimum, ff. de iuris.om.iudi.ergo quilibet iudex potest,&c.per l.1.de dona.Contra,l.de magistratus,& l.2.ff.de iurisdi. om. iud.

In facto quod se habet ad bonum & malum magis de bono quã de malo præsumitur, ff.pro socio,l.merito ꝑ solutionis,& l.Quintus Mutius,ff.de dona inter vir.& vxor.ad l.si defunctis,C.arbitr.tu.

Idẽ est iudicium de toto quo ad totum, & de parte quo ad partem,ff.de rei uendi.l.quæ de tota.ff.de verb.ob. l.à Titio,Contra de l.naue,& l.mille,ff.de euic.& l.fi.

de in

de in ius uo.ut caut aut satisdent.

Ignorantia peccatum excusat,C.de ser.fug.l. quæcũque. l.in omni parte,ff.de iuris,& facit contra,C.vnde ui.l. si quis in tantam.

Illa quę ad unum finem ordinantur,non debent contraria operari,C.de le l.quod fauore, & iuncta ratione illius,§.fortissimi.

Annua si debes &c. insti.de verb.ob.§.ac si ita,& de inu li.stipu.§ qui hoc anno.Cõtra, ff.quod quisque iur . in rubro,& nigro,& inst.de auth.tu.§.neque.

In habentibus simbolum facilior est trãsitus, institut. de adop.§ fin.sed hodie,& l hac cõsultissima,§.ex imperfecto,& §.fi.C.de test.& l.si in rem,§. sed si quæcunq; ff.de rei ven.Bal.no.is.contra quia maiorem habet cõuenientiam frumentum quàm moneta, quia naturaliter conueniunt in forma naturali, sed moneta in forma accidentali,quo non est tanta, & tamen si immisceas frumentum tuum cum meo,non erit commune quamuis secus in pecu.at.l.si alieni, ff.de solu. § quod si frumentum,insti.de re.di.

Ira impedit animum ne possit cernere uerum,no.glo. in authent.de appellat.§.4.in fi.colla.4.

Idem est de his quæ non sunt,& quæ non apparent., l.in lege,ff.de cõtrahen.emp.& ven.vide infrà in litera N.

Interest reip.ne sua re quis malè utatur, insti. de his qui sunt sui vel alie.iur.§.sed maior.in fi.

Iustus dolor in aliquo excusat,C.ad l.Iul.de adulte.l.Grachus,& ff.ad l.Cor.de sica.l. 1.& ff.de adulte.l.si adulterium,§.Imperatores.

Inanis est actio, quam excludit inopia debitorum, ff.de dolo,l.non bis.

Initium est spectandum,l.Põponius,l.2.ff.de nego.gest.

Inuidiosus ego non inuidus esse laboro,no. glo.in l.unica,C.de cadu.tol.circa prin.super uerbo inuidiosum.

In maleficijs voluntas expectatur,nõ exitus,ff.ad l.Corn. de sica.lege diuus Adrianus.

Iniquum est vt maritus pudicitiã ab vxore exigat,quam ipse non exhibeat vt ff.de adul.l.si vxor.§.iudex.

Ius naturale non constituitur per adoptioné,ff. de ado. l.quæ in adop.nec.per epistolam,C.de proba. l. non nudis,& l.non epistolis.

Imperator est pater legis,in auth.de incest.nup.§. dubitatum itaque,coll.3.

Iudex debet sententiam ferre in scriptis,l.statutis,C. de sent.ex breui.reci.

Iracundia excusat à culpa.Not.glo.in l.3.ff de diuor.re. Item minuit delictum,C.de adult.l.Gracchus,& C.de aboli.l.2.Item contractum rescindit,ff.de publica.l.li citatio,& l.quanquam,ff.de re.iu.Contra,C.de iniur. & si non conuicij,§.si in rixa.

Ignorans regulariter de vitio nō tenetur,ff.de act.emp. & ven l.Iulianus,§ item qui furem,nisi in quinque ca sibus enumeratis in glo.illius,§.

Ingratitudo est prima causa feudi amittendi,vt in 1.c.in prin.quæ fuit prima causa feu.amitt.cola. x.

Iuramentum non tollit ius commune,l.vlt.C.de nō nu. pec.& de transac.l.si ex falsis.

Iudex non debet esse minor,l.in auth.de iudi.§.oportet.

Iudex potest suum errorem corrigere,si malè sit interlo cutus,l.quod iussit,ff.de re iudi.extra de appella. c. cū cessante de sen.excom.c.sacro.& extra de accu.c. qua liter & quando,quod facit cōtra aduocatos, & cōsilia rios principum,qui suum errorem sustinent.

Iniuriæ inde nasci non debent,vnde iura nascūtur,l.meminerit,C.vnde vi.& extra de accu c.qualiter & quan do.no.Abb.in c.cum inter,in vlt.notabili,de excep.

Ignorantia præsumitur,nisi sciētia probetur,ff. de prob. l.verius,cum ibi no.licet ar.contra,l cum indebito,in eodem titu.in fine primi.resp & no.in c. ad audientiam nostram.extra de rescrip.c.si.& vide tex.contra in l.fi.de sponsa.

In spectio oculorum est reprobata,l.in deorum,C.quan do tut.vel cur.esse desi.& instit.qui.mo.tut.fi. in principio:

Iura sanguinis nullo iure ciuili dirimi possunt,l.iura, ff. de reg.iur.

Imaginaria vẽditio nõ eſt ꝑcio accedẽte,regula,iur. ff.c.
In omnibus cauſis pro facto accipitur id,in quæ qs aliũ per horreſcit quominus fiat,ff.de reg.iur.l. in omnib.
Iuriſconſultus aliquando faciendo legem ad eius deciſionem,ſeipſum allegat,vt puta cum lex ſit Pauli,poteſt dici in ea Paulus reſpon.& ſic loquitur idem Paulus de ſeipſo in 3.perſona,l.4.§.Cato,ff de ueib.obl.l. liber homo,§.1.ff de ſtipul.ſeru.
Inducta ad vnum finem,non debent cõtrarium effectũ inducere,l.qui hominem,§.fi.ff.de ſol.vbi ſolutio non debet operari obligationem,l.ſi certis,C.de pac. Contra de l.in numerationibus,ff.de ſolu.
Is damnum dat,qui iubet damnum dare,eius verò nulla culpa eſt,cui parere neceſſe ſit.Quod pendet, non eſt pro eo quaſi ſit,ff de reg.iur.l.is damnum.
In contrahenda vẽditione ambiguũ pactũ contra venditorem interpretãdum eſt.Ambigua autem intentio, ita accipienda eſt,ut res ſalua actori ſit,ff.de reg. iur.
Iuuare ſe quis poteſt ex eo quod impugnauit,quãdo eſt error,Bar.in l.poſt legatum,in 3.col.ff quib. ut indig.
In contractibus mens & voluntas cõtrahentium magis debet attendi,quàm verborum conceptio.tex. formalis,in l.fi.C.quę res pig obli.poſ.Iaſon in lege, in conuentionibus,in 1.col.de verb.obl.
Iuſtinianus quando aliquid de nouo ſtatuit, utitur lõga præfatione,& iſta eſt conſuetudo ſua, Crotus in l. ſi conſtante,vbi alleg.tex.in 8.col.ff.ſol.mat.
Ius patronatus habens non dicitur locupletiore,l.nemo poteſt,§.1.ff.de re.iur.l.planè,§.fi.de leg. 1. Crotus in l.ſi conſtante,in 25.col.ibid.ſol.mat.
Incertitudo cauſat tolerantiam contractus,c nauiganti de vſur.l.ſi ea.C eo.Barb.in l.cũ acutiſſimi,in 87.col.
Imperitia culpæ adnumeratur regula iur.ff.l.imperitia.
In malis ꝓmiſſis fidẽ nõ expedit obſeruare,de re iu.li.6.
Imputari non debet ei per quem non ſtat,ſi nòn faciat quod per eum fuerat faciendum,de reg.iur.lib. 6. ibi vide contraria per Dyn.& ff.de cond.inſt. l. quæ ſub conditione,§.quoties.

In

excu.tu.& dicitur viua vox iuris ciuilis,l.nam & ipsum,de iust.& iure.

Imperfecta duo non faciunt vnum perfectum,l.fi. spadonem,§.qui multa,ff.de excu.tuto.

Iudex dicens aliquem debitorem, videtur eum condemnare,l.prætor,in prin.ff.de iud.& ibi Bal.l.j.ff.de calũ.

Ingratitudo desiccat fontem pietatis,l. si nõ sortem, §.libertus,ff.de cond.ind.Ange.de Malefi.fol.7.in 3.col.

Iudæi peiores sunt aliis infidelibus,c.nonne,1.q.1. Decius in c j.col.12.de proba.

Intentio hominis comprehendit casus futuros ,etiam si de illis de pręsenti non cogitauit,l.qui iure militari, ff.de test.mili.Decius in l j.col.4.C. de eden.

Ignorantiam allegans non tenetur eam probare,sed aduersarius tenetur probare scientiam,l.fin.C. de sponf. Contra de l.qui cũ alio contrahit,ff.de reg.iur. & l. 2. in fi.ff.de fideiuss.vide Alex.in l.2.in 6.col.sol.mat.ff.

Institutus vbi non adijt hęreditatem, substitutus dicitur directo hæres testatori,gl.in l.ex duobus, in ver.adiit ff.de vulg.& pupil.

Ius canonicum dicitur diuinum,c.nimis,de iureiur.& c. qualiter,el 2.de accu.Fel.late in prohe.decre.in prin.

Itali dicuntur miseri l.j. & ibi glo. C.de vsuca.transfor.

Intellexisse quem ita verisimile est,vt uerba eius sonãt, l.nemo dubitat,in gl.ff.de hęr.ĩst.l.Labeo,de sup.leg.

Ius accrescẽdi idem operatur,quod principale,l. si Titio §.vsumfructum,ff.de vsufr. vbi dicitur,ꝙ portio accrescit portioni,vt alluuio,ad idem,l.interdum,§ j.ff. de vsufr.accresc.& est tex.no.in l.pe.ff.vt leg.no. vbi fideiussor qui strictè obligatur,tenetur nõ solùm pro parte legati,pro qua fideiussit,sed etiamobligatus intelligitur pro alia parte,quę virtute iuris accrescendi acquiritur.Decius in l.edicta,in 6.col C.de eden.

Inspiciendum non est cum quo quis loquitur,sed in quẽ dispositionis effectus dirigatur,l cũ pater,§. donatio, ff.de leg.2.Rochus in c.fin.in 118.col.de consue.

In baculo inest dolor,ff.ad leg.Aquil.l.si ex plagiis,§.tabernarius.

Iniquum

Iniquum eſt eum qui non fecit teneri,l.ſuper.§.apud ferocem,ff.de acqua plu.ar.Cōtra de l.4.§.Cato.de ver. obli.ubi Ial.in 3.not.

Impunitas continuum effectum tribuit delinquendi,l.ſi quis,C.de fur.c.vt clericorum.de uita & ho.cle.

Inconſtantia permittitur,ff de ac.emp.l.ſi ſterilis, §.qui domū in gl.Cōtra,ff.de procu.in cauſæ,in pri.& ibi,gl.

Intellectus noſter plerūque eſt tanquā oculus noctuæ ad lucē diei,2.Metha.refert Ang.in ſub.inſt de iuſt.& iu.

Iudex poteſt prohibere alicui ne ,ꝑpter inimicitias tranſeat per domum meā,Bar.in l ꝗ iuſſit,ff de re iud.

Iudicandum eſt idem de re mea,quam ſum alii reſtituturus quàm de re aliena,l.in bello, §.ſi quis ſeruo,ff. de c.qui eſt ſing.& ſecundum Hier.Buti.in l.debitori. C. de pact.eſt tenendus menti ad intelligen.l. debitor, ad Treb.quæ ita debet intelligi.

Iudicis malè iudicantis dolus pręponderat culpæ non appellantis.Bart.in l 1.in ſi prin.ff ꝗ quiſque iur. Hierō. Buti.in l.cum poſtea quàm,C.de pac.

Iuuenis rixoſus,ſi non apparet per quinquennium,præſumitur mortuus,Alex.conſil 4.in 6 col.in 2.vol.Hiero. Bu.in l.licet,C de pac.Bar.in trac.de teſte.

Immemor ſalutis æternæ nemo præſumitur,l fi.C.repet.

Ius in re & ad rem quid ſint,text.in l.ſciendum, §.cum fundus,ff.qui ſatiſ.cog.

Iure ſuo renuntiare præſumitur qui iuri ſuo contrarium facit c.gratum.de offi.deleg.de teſt.cum veniſſet, de app ſolicitudinem.de his quæ ſi.à ma.par.ca.c.ex ore. de ui.& hone.cle.c vlt.C.de iu.do imp.l.2.& ff.de mino.l.ſi filius.ff de inoſ.teſt l.ſi exhæredatus,& l.ſi proponas,§ 1.& 63 diſt.cum Adrianus.

Impeditus non dicitur is,qui de facili impedimentum remouere poteſt,Bal.in l ſed & ſi per prætorem,§ 1.verſi.ſed nec ad nos,ff.ex q.cau.ma.& idē Bal. in l ꝗbus diebus,in pri.de cōdi.& demon.per tex.in l.qui poteſt facere.ff.de reg.iu.& eſt tex.vbi no.Abb ī c.ſi.de elec.

Iudici non eſt obediendum,ſi euidenter iniquum eſt mādatum ipſius, ſiue contra ius, 23.quęſtio. prima qui cul-

culpatur.& 11.q.3.non semper.& 2.c.seq.& 50.dist.si quis præpostera.

Imperator propriè dicitur Imperator post tripliccem coronam susceptam,scilicet ferream in Alemania, coronam argenteam in Mediolano,& auream, de quibus per glos.in cle. de iureiur.ante autem coronationem vocatur Rex ut c.venerabilem.extra de elec.

Iudex ratione amicitiæ potest remittere pœnam. c. nisi de ofi.leg.50.dist.clerico. & 35.quæst.9. veniam. licet precio nõ possit eam remittere. extra de simo.nemo: & 1.q 1.nullus.

In generali permissione ea non veniunt. quæ specialiter quis non concederet,ff.de pecu.§.qui peculij.

Iudex non dicitur nisi sit iustus,& cum iustitia iudicet,c. ius generale,1.dist,

Iurare coguntur præsbyteri in sex casibus,quos enumerat gl.in c quoties,in fi.1.q.7. hoc videlicet modo,vt sit recta fides,vt obediat,ut bona,fama ne uerũ pereat, ne res sacra,vel data damna,28.dist.de Syracusanæ.

Ignorantia excusat delictum Bal.in c.à nobis, de excep. Bar.in l.fi.ff.si quis test.lib.

Iudex secularis cognoscere potest, ubi in facto est dubium,an quis sit excommunicatus.Domi.in c.fi. in fi. de foro compe.in 6.

Iudex tenetur sequi opiniouem suam, non uoluntatem gl.1.in fi.in c.iudicet,3.q.6.facit,l 1 §.1. ff. ad Turpil: ibi,non secundum uoluntatem iudicis, sed secundum authoritatem legum feratur sententia.

Iuramentum de restituendo potest largo modo dici cautio pignoratitia,gl.in uerbo pignoribus,in c. episcopus in synodo,35.q.1.

In incertis nõ in certis locus est cõiecturi s.l.cõtinuus. §. stipulatus,in fi. iũcta,gl.in uerbo nullus,ff. de uer.ob.

Iudex est comparandus medico,qui ex tactu,uita præcedenti,& urina iudicat de infirmitate,& ita non semp habet quidem causam infirmitatis,,sed aliquando præsumptiuam,Bal.in rub.de proba.C.col 2.

Intellectus ex quo resultare potest inhumanitas est fugiendus

giendus,& prorſus explodendus,l.furti,§.pactum, ff. de his qui not.infa.

Imperator legitimãdo remouet nubeculã, quæ diceba-tur ſpurietas,ita no.dicit in l.manumiſſiones,in 2.op po.ff.de iuſt.& iure.Bal.& dicit ẽt idẽ Bal.in l.ſi te pa res,C.de ſuis & leg.ꝙ eſſe ſpuriũ eſt quoddã velamẽ quo quis impedit̃ ſuccedere,vt filius,& illud velamen legitimatione ſubmouet̃,ꝑ tex.in l.imperialis , C. de nup.ibi,omni macula,per quẽ tex.dicit ibi.Bal.ꝙ per legitimitatem tollitur omnis infamia ſpurietatis , ita quòd amplius ſpurius dici non debet,aut nuncupari.

Idem eſt iuris de toto quo ad totum,ſicut de parte quo ad partem,l.quę de tota,ff.de rei vend.cum ſimi.

Iudæus eſt perſona odioſa,& infamis,c.cum nimis.extra de Iudæis,c.nulla,54.diſt.c.conſtituit,17.q.4.

Introductum ad compendium non debet ad diſpendum pertrahi,c.quod nonnullis,extra de priuileg.& c. fin. eo.tit.c.quod obgratiam,de reg.iur.in 6.

Iudex ex officio repellere debet teſtes indignos.Abb.in c.cũ L.& A.de ſen.& re.iud.gl. j.in c.quęrendũ,2.q.7.

Iura canonica ſemper præualent legibus in cauſa matri moniali,etiam in terris imperij,tex. eſt, & ibi notant Arch.& Do.in §.hic colligitur,in fin.2.q.3.

Idem operatur oppoſitum in oppoſito, quod propoſitũ in propoſito,l.ſi in prin.ff.de leg.3.l.is qui contra, ff. de vulg.& pupil.ſubſti.

L

Lex eſt donum Dei,l.3.ff.de legibus.

Lex non debet fieri propter bonas fęminas , quia raræ ſunt,ſed propter malas, quia multæ ſunt , vt in authen.vt ſine prohi.ma.& cre.§.quia ve-rò col.5.Nam ex his quæ forte aliquo caſu accidere poſſunt iura non conſtituuntur,l.ex his,ff.de legi.

Leges ſunt ſacratiſſimæ,& ab omnibus ſciri debent.l. le ges ſacratiſſimæ,C.de legib.

Leges dant formam futuris negotiis,l.leges.C. de legi.

Libertus tenetur præſtare reuerentiam patrono ſuo,l. j. C.de obſequiis.

Licet

Licet vnicuique ſanguinem ſuum redimere,l.fi.ff.de receptatoribus.

Ludus tabularum eſt prohibitus,in auth.de ſan.epi.§.in dicimus,colla.10.

Ludus ſcachorum eſt permiſſus,quia conſiſtit in ingenio naturali.no.in auth.interdicimus,C.de epi ſc. & cle.

Legitimum tẽpus eſt triẽnium,l.properãdum,C. de iud.

Leges nõ permittunt aliquem in paupertate viuere,nec in anxietate mori.in auth.de hær.& Fal.in fi.col. 1.

Licet præfationibus vti,ff.ſi cer.pet.l.1.

Legibus expreſſum eſt,illicitæ rei iuſiurandum nõ oportere ſeruari,in authen.quod eis,C.de nup.

Libellus eſt breuis ſcriptura narrationẽ actoris in ſe continens,vt C.de appel.ampliorem,§.litigatores,&c.

Libellorum dictatores non debent vti verboſis aſcriptionibus,l.ampliorem,§ in refutatoriis,C.de appel.

Legem ſuperiorem tollere nemo poteſt,ff.de arbi.l. nã magiſtratus.

Legatarius non poteſt eſſe teſtis in cauſa teſtamenti ff. teſta.l.qui teſtamentorum,inſt.eo.§ pen.Contra quia nemo teſtis in ſua cauſa &c.ff.de teſta.l.nullus,C.eo. l.omnibus.

Libertas omnibus fauorabilior eſt,ff.de reg.iu.l.libertas.

Libertas eſt res inæſtimabilis,ff.de reg.iur.l.liberras.

Libertas eſt naturalis facultas eius,qđ cuiq; facere libet niſi vi aut iure prohibetur fieri,inſt.de iur.perſo. §. 1.

Leges ab omnibus debent obſeruari,l.3.C.de leg.

Leges egent armis,ff.de rei ven.l.qui reſtituere.

Lex eſt cõmune præceptum,virorum prudentum cõſultum,delictorum quæ ſponte vel ignorantia cõtrahuntur cohertio,communis reip.ſponſio,ff.de legi.l.1.

Legis virtus eſt imperare,vetare,ꝑmittere,punire.ff.eo. eo.l.lege.

Lex eſt quod populo Rom.ſenatorio magiſtratu ĩterrogante conſule conſtituebat,inſt.de iur.nat.§. lex eſt.

Lex debet eſſe de bono,& de difficili vicem,l.Labeo,ff. ad Carb.

Lex eſt ſanctio ſacta,iubens honeſta,prohibens contraria

ria,l.nam & Demosthenes.ff.de leg.cum ibi not.

Libertini sunt,qui ex iusta seruitute manumissi sunt, in sti.de liber.in prin.& ff.de sta.homi.

Legitimè factum nullam pœnā meretur,C. ad l.Iul. de adul.l.Gracchus,& C.de admi tut.l.sancimus,& ff. de reg.iu.l.nemo damnum.Sed contra,C.de secun.nup.l. 1.& in authen.l quotiens,C.ne tu.vel cu.l. 1.& C.rem alienam gerentibus l. 1.

Longum tempus dicitur decennium,ff.de vsur.l.cum de in rem uers.in gl.super verbo longe,& C.de præscrip. lon.temp.10.vel 20.ann.in rub.

Latrones possunt quęstionari die feriato forte die Paschę & possunt condemnari,l.prouinciarum,C.de feriis.Cō tra l.3.C.de episcop.aud.ubi dicitur , omnia uincula dissoluuntur die Paschæ.

Liberum corpus non recipit æstimationem,l.1.§.sed cū liber,& l.fin.in fi.ff.de his qui deie.vel effu.& ff.si qua, pau.feci.dicatur,l.ex hac sic,ff.de rerum diui.§.sacra.& §.fina.

Libertas semel competens non potest retractari:insti.de eo cui.li.cau.§ hi autem quos,in fi.

Longe commodius est possidere quàm petere:insti.de interdi.§ commodè autem.

Lapis dicitur quasi ledens pedem.Not.glo.insti. de condi.in prin.

Longa dilatio non debet esse damnosa,l.2.§.omnes autem,ff.de iudi.

Leo est fortissimus bestiarum.Not.glo. in auth.de nupt. §.2.colla.4.

Largius expendit,qui sperat sibi aliqua euenire,ff.de pe. hær.l.sed & si.

Legū correctio est euitanda,C.de appel.l.precibus in fi.

Legatum est donatio quædam in testamento relicta,l legatum,ff.de leg.

Licet mihi aliquis fraudem faciat non propter hoc aliis facere debeo,l.si pater eius,C.de nouationibus.

Libertas præferenda est commodo pecuniario.inst.de eo qui liber.cau.bo.adiiciuntur §.hij qui autē quos ,in fi.

Lex

Lex est quotidiana, ergo utilis, l. certe, §. fi. ff. de preca. & materia quotidiana est melius & subtilius examinanda, Bar. in l. 1. in prin. ff. de suspe. tuto.

Lex obscura nobis insidiatur, gl. in l. 1. ibi legem insidiantem, C. de no. co. compo. & nihil tam proprium legi, quàm claritas, vt in auth. de testa. imperfe. §. 1.

Lex non facit ꝙ ea quæ sunt non sint, sed fingere bene potest, l. 2. ff. de vsu. ea. re. quæ vsu consu.

Labor & pecunia diuisionem recipiunt, l. Seio. §. 1. ff. de annu. le.

Legibus & non exemplis iudicandum est, l. nemo, C. de sen. & inter. om. iud. contra de c. afferte, de præsum. cũ vulg. solo illud procedit, quando exempla non sunt à principe approbata, vt in contrarijs.

Legens debent intelligi secundum subiectam materiam l. quòd si quinto anno. ff. commo.

Lex quæ facit uim in uerbis, est in l. si quis Sempronium §. fi. de hære. insti. & tex. in c. solitæ, de ma. & obe.

Leges nobilissimos aperiũt thesauros, §. nos uero. i. ꝓh. ff.

Leges dicuntur emanasse diuino quodam motu & subtilissimo animo, l. fi. C. de præscri. lon. tempo.

Leges ut conderent Deus de cœlo constituit Imperatores. §. quia igitur in auth. de fi. inst. col. 6. c. quo iure, 8. disc. c. fin. 16. quæstio. 3. Feli. in prohe. decreti. humanũ in princ. Idem in c. ecclesia in is & seq. col. de constit. Abb. in c. super. Spec. in pen. col. ne. cle. uel mo. Bal. in consi. scismatis, in 1. col.

Leges debent introducere quod sit utile animæ, & auditui, & corpori, §. cũque hoc, vbi no. Ang. in prohe. inst.

Lex aliquando fit de non dubio propter rudes, cap. 1. de no. for. fidelit. l. quæro, ff. de nat. resti.

Legi locus non est, vbi hæreditas soluendo non est, l. si quis solidum, ff. de hære. insti.

Leges diuinitus per ora principum fuerunt promulgatæ l. fi. versi. ideo, quod enim, C. de præscr. lon. temp. & in auth. de fi. instru. quia igitur, in prin. col. 6. 8. disti. quo iure. & clarius, 16 q. 3. nemo.

Labor non debet esse sine mercede, c. ibi adunati 7. q. 1.

& 12.q.2.charitatem.& in auth.de iudi.§.ne autẽ, col. la.6.vbi dicitur quòd labor non debet esse sine fructu.

Legitimatus dicitur filius abusiuus, Bal.in l.Paulus, ff.de sta.homi.

Lucrari dicitur qui rẽ ex arbitrio agit:licet dispẽdiosè, gl. fi.in l.cum seruus, ff.de cõd.cau.data cau.nõ sequuta.

Loca non sanctificant homines, c.nõ loca.& c.fi. 40.dis. & non satis est Hierosolymis fuisse, sed Hierosolymis bene vixisse, c.gloria episcopi, 12.q.2.& nõ sufficit studuisse nisi bene, vt est gl. in l. vnicuique, C.de proxi.sacro scri.lib.12.

Lachryma debent esse arma clericorum, c.conuenior, 23 quæst.8.

Lata culpa est ignorare, ff.de ver.sig.l.latæ culpæ, & l.leges sacratissimæ, C.de legi.

M

Medium est eligendum, in auth. de consul. circa prin. col.4.vnde dicitur mediũ tenuere beati & facit ad hoc, ff.de offi.procõ. l.solent, §.1. insti.de re.di.§.cum ex aliena materia.

Mos maiorum est seruandus, l.more maiorũ. ff.de iurisdi.om.iud.& C.de test.l.testamento omnia, iuncta, l.maximum vitium, C.de lib præte.& exhæ.

Minimè sunt mutanda quæ interpretationem semper habuerunt certam, l.minimè, ff de leg.

Manumissio, libertatis est datio, ff.de iusti.& iure, l manumissiones.

Minor 14.annis non potest esse iudex, l.quidam consulebant, ff.de re iudi.

Mutus, surdus, absens, nõ possũt stipulari, l.j.ff.de ver.ob.

Melior est conditio possidentis, C.de rei vend.l.fi.inst.de. interdic.§.commodè, & ff.de verb.signi.l.si seruum.

Momentanea possessio dicitur, quæ parũ potest durare penes possidentem, quia statim potest agi contra ipsũ iudicio possessorio, ff.de acqui. pos.l.non videtur.

Multum facit oculorum inspectio l.satisq; in fi.ff.de in ius voc.& ff.de acqui pos.l.quod, § si venditorem.

Mulier est auara: Nã facilius se obligat, quàm alicui donet

net.l.ſed ſi ego in fi.ff.ad ſe.con.uel ibidem not.gl.ꝙ genus mulierum eſt auariſſimũ in donãdo, C. de donat.ante nupt.l.ſi à ſponſo,ff.de donat.inter uir.& uxor.l.ſtipulatã.in fi.

Mulier eſt ſagacior,l.2.§.fœminas.C.de his qui ue. æta. impe.& ibi no glo.quòd mala herba cito creſcit.

Mulieres ſunt loquaces,ff.de poſtu.l.1.§.ſexum.

Mulieres,ſunt falſæ,fragiles,& corruptibiles,ff.teſt.l.qui teſtamento,§.mulier,inſti de teſtã.§.teſtis.

Mulier minus autem quàm maſculus,C.ad leg.Iul.maieſta.l.fi.§.ad filias.

Mulieres non poſſunt accuſare,niſi res ad eas pertineat, l.ſequi.C.qui accu poſ.

Mulieres nõ poſſunt poſtulare,l.1.§.ſextũ,ff.de poſtula.

Mulier nõ pt eſſe procurator,ff.de procu.l.neq; fœmina.

Mulieres nõ poſſunt pro alio interuenire,l.1.ff.ad ſe.cõ. Vel.niſi in ſex caſibus poſitis,in l.1.in gl.ff.eo.tit.

Mulieres ſunt remotæ ab omnibus officiis publicis,vel ciuilibus,ff.de re.iu.lib.2.

Mulier non poteſt eſſe iudex,l.cum prætor,§.non autẽ, ff.de iudi.

Mulier non poteſt eſſe teſtis in teſtamento,ff.de teſta.l. in teſtamento,§ mulier.

Mulier debet præſtare operas,& ad illud officium deputatur,ff.de oper.lib.l.ſicut.

Mulier in poteſtate ſua liberos non habet inſtit. de adoptio.§.fœmine.

Mulier nullam diſcretionem habet,ff.de iu.l.cum prętor, §.non autem.

Malitiis hominum obuiãdum eſt,ff.de rei vend.l.in fun. alie.§.penul.uide omnino ornatum ad iſtam regulã per Hyppo.ſingul.ſuo.127.

Morte extinguitur crimen,l.1.C. ſi re,vel accu.mor.fu.

Minor 25.annis hæredes ſcripti non tenentur vindicare mortem teſtatoris,ſi teſtator ab aliquibus interfectus fuerit,l.minoribus.C. de his qui.vt indi.ſecus ſi maiores eſſent,25.an.quia tenerentur vindicare mortem teſtatoris,vt in ea.l.minoribus,§.quòd ſi maiorum,& ſi

vnus illorũ qui interfecerunt testatorem fuerit accusatus & appellet, tunc maiores hæredes scripti tenentur defendere appellationem, ibid.

Maritus committit lenociniũ duobus modis. Primo, quã do vxorem suam vendit, C. de condi. ob tur. cau. l. mercalem. Secundo modo, quando maritus vxorem condemnatam de adulterio habet, vel sciens eam adulterã retinet, ff. ad leg. Iul. l. 2. §. 1. & l. mariti, C. eo. tit. l. 2.

Maior 14 an. potest facere testamentum, ff. de test. l. qua ętate, & insti qui. cau. ma. non licet, §. cum ergo certus modus constitutus.

Mulier grauida excusatur si non venit ad iudicium, licèt non sit ualetudine impedita, l. 2. §. si non proprer, ff. si quis cau.

Meretrix non est infamis, no. glo. ff. si quis à parentib. fuerit ma. l. Panconius, quod intellige in infamia facti esse verum secus in infamia iuris, vt ibi nota.

Mutus, surdus furiosus, impubes, non potest esse iudex, ff. de iudi. l. cum prætor. §. non autem.

Mulieres non debent conueniri ob culpam maritorum, l. 2. C. ne vxor pro ma.

Melius est nocentem dimittere, quàm innocentem puniri, ff. de po. l. absentem.

Melius est pauca cautè agere, quàm multis interesse periculosè, in auth. de tabellio. circa medium, col. 4.

Monachi licèt dicantur oues, tamen quandoque dicũtur lupis rapaces, no. gl. in epistola inter claras, & illa parte reddentes, vers. omnes verò sacerdotes, super verbo archimandritæ, C. de sum. tri. & fi. cat.

Melius est pignori incumbere, quàm in personam agere, inst. de fur. §. furti autem.

Melius est intacta iura seruare, q̃ post causam vulneratã remediu quętere, C. in qui. cau. in integ. restit. l. fin. & C. quando vni cuiq. licet sic in l. 1. glo. in c. suscepimus, de homi. Maria. in c. sententiam, q. 24. in fi. ne cle. vel mo.

Melius est delĩquere in faciẽdo, q̃ in omittẽdo l. Iul. §. 1. ff. de act. em. & l. si sterilis, §. cũ per vẽditorem, eo. titu.

Mulier dãnauit & saluauit, in auth. vt lice. ma. & aui. gl. fi.

Malum

Malum est peccare, diabolicum perseuerare, not. glo. C. quomodo & quando iudex sen. fer. de. l. consentaneũ.
Medium tenuere beati in auth. de consul. in princ. col. 4. ff. de offi. proconsul. l. solent, §. fi. & insti. de re. di. §. cũ ex aliena, & insti. ex qui. cau. ma. non licet, §. pen. glo. in l. 1. versi. Labeo, ff. de aqua plu. ar.
Malum exemplum debet reprobari, l. obseruandum, ff. de iudi. & ff. ad se. con. Macedo. l. 1.
Multa impediunt contrahenda, quæ non impediunt iam contracta, ff. de his qui sunt sui vel alie. iur. l. 4. §. patre furioso, adde tex. in l. 1. ff. de feriis, Contra de l. non dubium, C. de leg. & ciuides x. dist.
Mala herba cito crescit, no. gl. C. de his qui ve. æta. ĩp. l. 2.
Manifesta ꝓbatione non indigent, l. si uero, §. 1. ff. qui satisda. cog. & ff. de act. emp l. excepto. in fi. primi respon si. & ff. de do. præleg. in fi. & C. de accus. l. ea quidem.
Mulier non potest esse testis in testamento, ff. qui testa. fa. pos. l. qui testamentum.
Materfa. dicitur, quę est notæ authoritatis, & honestè viuit in domo sua, ff. de lib. exhi. l. 3. §. fin. & ff. de his qui sunt sui aut &c. l. nam ciuium.
Minor 15. an. non potest testari, l. qua ætate, ff. de his qui testa. face. pos.
Melior conditio domini per seruos fieri potest, non deterior, ff. de re. iur. l. melior.
Melius est habere actionẽ, q̃ rem, ff. de reg. iu. l. minus est.
Matrimonium est uiri & mulieris cõiunctio indiuiduam vitę consuetudinem retinens, inst. de pa. po. §. 1.
Mulier quæ mortem filii uult persequi, prius debet probare se matrem, l. non ignorat, C. qui accu. non pos.
Maior castitas requiritur in mulier, quàm in uiro, C. ad sen. Orfi. l. si qua illustris, iu authen. quomodo oportet episcop. & cle. &c. §. operret, col. 1.
Mors omnia soluit: in auth. de nup. §. deinceps, col. 4.
Miles non põt aliquẽ accusare, nisi suam uel suorũ iniuriã prosequatur, l. non prohibetur, C. qui accu. nõ pos.
Miles nõ potest esse procurator. l. militem, C. de procu.
Miles magis scire debet arma, quàm leges, l. sancimus,

§.ex omnibus,C.de iur.delib.
Melius poteſt quis videre alienũ errorem,quàm ſuũ, vt patet in ludo de ſcachis,nã melius videt qui ibi aſſiſtit quàm luſor,no.gl.l.error,in fi.gl.C. de iur.& fac.igno.
Mandatum contra bonos mores non eſt obligatorium , inſtit man §.illud quoque .
Mandatũ re integra ſola reuocatione finiri poteſt,inſti. man.§ recte.
Mandatum debet eſſe gratuitum,inſt.eod.§.fin.& l. 1.§. mandatum,ff.eod.
Milites non poſſunt eſſe aduocati,inſti.de except.§.pen. quia debent intendere vel vacare circa arma.C.de iu. delibe.ſan.circa prin.
Mulier tranſiens ad ſecunda uota tria optima negligit , Deum,defuncti memoriam,& filiorum charitatem,in auth.de nupt.§.nos autem iuramus,col.4.
Minus tribuit,qui nihil tribuit,no.inſti ꝙ cum eo qui,§. cum duas,& ff.de tribu.l.illud,§.ſi cuius dolo,& ar.de verb.ſig.l.minus,& l.verbum amplius.
Minus peccat,qui illicita docet,quàm qui addiſcit , l.2. C.de hære.
Mandatum ſuſcipere liberum eſt,ſuſceptum autem con ſumandum eſt,inſti.manda.§ pe.
Milites dicuntur defenſores noſtri domini,l.ab hoſtibus. C.de poſtli.reuer.& redem.ab hoſti.
Miles autem appellatur à militia,i d eſt , duritia , quam pro nobis ſubſtinet,l. 1.ff.de teſta.mi.§.vlt.
Mala electio in culpa,l.item vidẽdum,ff.de pe.hære. & ff.de neg.geſt.l.nam & ſeruus,§.fi.
Metus eſt inconſtantis,vel futuri periculi cauſa.mentis trepidatio,l. 1.§.metus,ff.quòd met.cau.
Multa priuilegia dantur aduocatis,l ſancimus,C.de aduo ca.diuer.iudi.
Morte nihil certius eſt,nil verò incertius eſt eius hora,l. 1.ff.de condi.& demonſt.
Modus ita exceditur in eo,quod eſt amplius,ſicut in eo quod eſt minus,c.cuſtos,de officio cuſtodis,l. 1 . diſ.q in aliquo 45.di.diſciplina,41.di.quiſquis,& ff.de pe.
reſpi-

respiciendū.C.de cu.& ex.re.si quis,in fi.& de vita & honest.cleri.c.clericus,& sic media uia tenenda est,vnde versus:Cum media semper gaudebā ludere forma. Maior.n.medijs gratia reb.inest,& illud,inter vtrūque vola,medio tutissimus ibis,& medium tenuere beati.
Melius est pauca idoneè effundere.quā multis inutilibus corda hominum prægrauare,l.tāta,C.de vete.iur.enu.
Melior conditio nostra per seruos fieri pōt,deterior fieri non potest,l.seruus,C.de pac.l.melior,ff.de re.iur.
Maturius mihi scribas rogo,tex.l.miles,§ quidam, ff.de adult.
Manus strictio significat vnionem,& signum pacis,cap. fundamenta.vbi gl.de elec.lib.6.
Mora sua cuilibet est nociua,regula iur.mora lib.6.
Mutare consilium quis non potest in alterius detrimentum,eo.tit.& lib.
Melius est non soluere,quàm solutum repetere,l.3.ff.de compensatio.
Mulier incontinens est dedecus totius agnationis,text. est in l.1.C.de sena.consul.Clau tol.
Mulier dum meretrix nō est,inhonestum facit,si quid inhonesti faciat,sed quādo meretrix est honestum facit, quia ea quæ meretricis sunt facit,l.3. sed quod meretrici,ff.de condi.ob tur.caus.
Mulier in quinquagesimo anno perdit fecunditatem,l.si sterilis,§.j.ff.de ac.emp.Cōtra de,l.si maior,C.de leg. hære.vide Soci.consi.126.in pñn.col.3.lib.3.
Mater multum amat filium.l.1.ff.de Car.edic.
Mixtum sub simplici continetur,l.2.in prin.ff.de ver.ob. Contra de l.si ita qu is,ff.de lib.& posthu.
Mandatum habens ad petendum pecuniam videtur habere mandatum ad solutionem recipiendam. l.quòd seruus,& l.si seruus.ff.de solut.Ias.post Alex.in l.filius in 2.col.C.de pactis.
Magister nobilior fit per scholarem,pater per filium, & præses per subiectos in auth.const.quæ de dig.§.generaliter,vbi gl in verb.nobiliores, & honor est magistro habere optimos scholares,ī gl.probe.ff.§.accipite

Meretrix dr̃ illa q̃ duos tātū admisit cā q̃stus, l palā, ff. de rit.nup.do.Abb.ī c cū decore,cir.fi.de vi.& ho.cle.

Meretrix mater,filiam meretricem exhæredare non potest,l.in arenam,vbi Bar.C.de inof.test.

Mutari dicitur testamentum,vbicūque aliquid additur. tex.in l.idem est.ff.de testa.milit.arg.contra de l. hæredes,ff.de testamen.

Multitudo onerosa nil habet honesti,c.cum sit de ęta.& quali.in auth.de refe.§.1.col.2 Contra de c. extra cōscientiam,64.di.& cap.prudentiam,de of.d ele,& l.fi. C.de fideicom.ubi no.per ampliores homines perfecta veritas reuelatur.

Melius est partē habere quàm toto priuari,inst. ad leg. Falci.§.ex diuerso.

Mens retenta nihil operatur,l.si repetendi,C. de condi, ob.l.si maiores,C.de transac.

Merum dicitur ab omni alia re separatum,l.qui res,§.in romæ,& ibi glo.ff.de sol.l.sic,vbi Moder.post Ang.de leg. 1.gl.in §.1.in verbo mero,de diuis.stip.inst.p Ias. ī l.stipulationū aliæ,in prin.per illum tex ff.de uer. ob. Adde Pau.de Cast.in l.Imperium,ff.de iur.om.iud.

Matrimonium contrahens supponit se fortunæ,sicut nauigans gl. 1.in c.nos nouimus,17.q.2.

Malos mores infirmitas animi non excusat.l. 1. C.si aduers.delict.

Mitius agitur cum lege,quàm cum eius ministro,l. & si post tres,ff.si quis cau.& l.Celsus,ff.de arbi.Cōtra de l.si fęmina,ff.de arb.& l.si tamen,§ pe.de compens.de l.si libertus,ff.de iure pa.vbi alienatio facta in fraudē hominis tenet.Pro resolutione vide.d.Car.in cle.constitutionem,§.insuper,in 1.q.de elec.per Ias.in §.item si quis in fraudē,in 2.col.de act.inst.& Decius format etiam contrarium in l.imaginaria.ff.de reg.iur.

Mala simpliciter sunt magis detestanda,quā mala secundū quid.ff.de contrah.empt.l.ꝙ sæpe,§. ueneni mali.

Mandatū intelligitur,secundū,ꝙ dñs cōsueuit mandare, l.Titianus,ff.ꝙ cum èo,Bal.in rub. de proc.in 3. col.

Monachus antiquitus habebat proprium,gl. per tex.ibi

in

in l.si quis præsbyter,C.de epil.& cler.

Mille hominum species,& rerũ discolor vsus, Velle suũ cuique est nec uoto uiuitur uno, Persius,& glos.in l. Barbarius.ff.de offi.præto.gl.fi.

Mores boni potius & prius attendi debēt,quàm diuitiæ & dignitates,quæ non sunt ita sufficientes,ut in l.scire,§.cum reliquis,ff.de tut.& cur.dat.ab his.

Mores posteriores derogant prioribus.Bal.in l.si filia,ff. de inof.testa.

Mors est casus fortuitus.l.licet,C.de pac.l.interdũ,ff. de iud.l.2.§.si eo tempore,ff.de admi.re.ad ciui. pert.

Magis expresse credendum est testibus deponentibus,& affirmantibus,quàm illis,qui non expresse affirmant; iuxta notata in l. testium,C.de testi.cum simi.

Magis credendum est testi.deponenti de visu,quàm deponēti de auditu,ar.eorũ quæ not.in l.testiũ,C.de testi.& in c.cũ causam,el primo,extra,de testi. cũ simil.

Melius est esse popularē unius nobilis ciuitatis,quã nobilē esse mediocris ciuitatis ita Bar.ĩ l.1.C.de Alex. prima,lib.11.p illũ tex.& illud dictũ Bar.in d.l.1.extollit Lud.Ro.ĩ rep.l si uerò,§.de uiro,in 14.fall.ff. sol.ma.

Multa promittuntur causa necessitatis, quę aliàs nõ promitteretur,c.si quis propter, de fur.cũ multis simi. ut per Ias.in l.1.in 20.col.ff.de offi.eius,cui mã.est iuris.

Mulierum genus auarissimum est in donando,l.si à spõso,C.de dona.ante nup.& ff.de dona.inter vi.& vxo.l. si stipulata.in fi.

Mendacium nemini nocens,non est punibile,ita Bal.ĩ l. fi.per illum tex.ff ꝙ cum fal.tut.quia.ut inquit Sal.in auth.cõtra qui propriã col.3.in prin.C.de nõ nũ.pec. mēdacium,quod alteri non nocet cēsetur negatoriũ.

Magister debet esse humilis,& benignus auditoribus, & humiliter docere non cum austeritate,& potentia,ut 46.dist.habet hic.l.obseruandum,ff.de offi.præsi.& l. illicitas,§.ne potētiores,cũ no,e.ti.& nimia sæuitia præceptoris culpæ cõparatur,ff.ad leg.Aqui.l pceptoris.

Magis quis est laudandus in eo quod acquirit ex sua virtute & industria, quàm in eo quòd naturaliter, &

ex successione sibi puenit,in quo nõ oportet nos laudari neq; vituperari,gl.no.est ĩ l.expĩlisset,ff. de capt.

Malus per pœnitentiam emẽdatus, vlterius malus nõ dicitur,l.q itа,ff.de ædil.edic.& c.testimonio, de test.& no.per Io.An.in c.semel malus,de reg.iur.lib.6.quasi dicatur nouus homo renouatus,50.dist.c.ferrum.

Misericordia est rigori anteponenda,vt extra de sortile. c.2.C.de iud.l.placuit,& præceptũ misericordiæ omnibus est cõe,vt 86.dist.nõ satis. Et sentẽtia quæ misericordiã vetat fugienda est,vt 50.dist.põderet,in fin.

Monachus qui non habet curam animarum,non potest dare pœnitentiam alicui parochiano,etiam cum licẽtia proprii sacerdotis,hoc enim pendet ex cura animarum. Et ideo nulli Sacerdoti hoc licet sine licentia proprii Episcopi,ita Arch.in c.j.prope princ.16. q. 1.

Mulieres bonæ,philosophis hodiernis possunt comparari qui rari sunt,vt l.sed & reprobari,ff.de excu. tuto.

Magnificus dicitur Rex, & magnificẽtia Epithetõ est regi conueniens.tex.est & ibi Abb.in c.nouit,de of leg. & Ioan.And.in c.grandi,de sup.neg.prǽla.in 6.Venetiis autem omnes dicuntur magnifici , quasi omnes sint magna facientes.

Magis dignum trahit ad se minus dignum,c.quod in dubijs,de conse.eccl.vel alta.

Merces fœlicitatis non acquiritur,nisi per laborem virtutis,c.ieiunium,circa prin.de conse.dist.5.

N

NObis inuitis res nostras alius detinere non debet ff.sol.matr.l.si filiusfa.§.maritum, in fi.

Nemo videtur dominus membrorum suorum,l. liber homo ff.ad leg.Aquil.

Nobilior præsumptio in iure est accipienda,l.merito, ff. pro soc.l.Quintus,ff.de do.inter vi.& vxo.ff.de re iu. l semp in dubiis.Cõtra,ff.de le.2.l.vnũ ex familia,§.fi.

Nemo potest esse iudex in sua cã,l.qui iurisdictioni,ff.de iur.om.iu.& C.ne quis in sua causa iudicet, per totũ.

Nemo potest esse testis in sua causa,l.nullus,ff. de testi. & C.eo.l.omnibus.

Nuptias

Nuptias nō cōcubitus, sed consensus facit, ff. de cōd. & demon. l. cui fuerit, & ff. de re. iur. l. nuptias.

Nemo de domo sua inuitus extrahi dēt, ff. de reg. iur. l. nemo, concor. ff. de in ius voca-n. l. plerique, intellige in ciuilibus, secus in criminalibus, & hic tenet glos. per tex. in authen. ut nulli iud. §. quoniam. Nam domus tutissimum cuique refugium, atque tabernaculū est, & receptaculum, ff. de ius voc. l. plerique.

Nemo rē suā emere potest, siue sciat esse suā, siue ignoret. l. suæ rei, ff. de contrahen emp. sed si ignorās emit poterit repetere quod soluit, qa nulla fuit obligatio.

Necessitas non habet legem, l. vnica, ff. de offi. consu. & ff. de excu. tu. l. non solū, §. fi. ff. de offi. procō s. l. aliquā do, cūm multis aliis, c. sicut non alij, de co nse. dist. 1.

Necessitas officij aliquid excusat, l. quartum, ff. de in ius voc. ff. de his quib. ut indi. l. tutorem.

Nemo inuitus agere vel accusare cogitur, C. ut nemo inuitus, & c. in rubro & nigro.

Nemo ex alterius contractu obligatur, l. pen. in fin. C. ne vxor pro ma. vel econtra.

Nemo ex alieno consilio obligatur, ff. de pœ. l. 1. §. si uero suaseris, & ff. man. l si & enim, l. fi. & inst. eo. §. tua gratia interuenit.

Nō nocet cogitatio, nisi sequatur effectus l. j. in fi. ff. quod quisq; iur. & ff. de pœ. l. cogitationis pœnā. Cōtra C. de fur. l. si quis, & C. de epi. & cle. l. si quis non dicam.

Non debet nocere alij quod inter alios actum est, l. nā & postea, in fi. ff. de iureiur.

Nec masculus nec fęmina per se sufficiens est ad propagationem liberorum faciendam, in auth. de trien. & semis. §. & hæc omnia, in fi. colla. 3.

Nemo in necessitatibus liberalis extitit, ff. de adi. leg. l. rem legatam, in fi.

Non ualet responsio, quæ lege non probatur, not. gl. in auth. de trien. & semis. §. consideramus, colla. 3. super uerbo erube scimus.

Non potest uideri desijsse habere qui nunquam habuit, l. non potest, ff. de reg. iur.

Non debet ei succurri qui necessitatem sibi imponit, l. si fidei ussor. §. pe. ff. qui satis. cog. & ff. si quis cau. l. 2. §. si quis tamen, & ff. qui satis. cog. l. de die, §. fi. & C. de act. & ob. l. sicut.

Negligentia vnius alteri nō debet nocere, ff. de euict. l. rē hæreditariam, in fin. ff. de transac. l. 3. ff. ad Sillei. l. fin.

Non debet via aperiri maleficiis, ff. de Carb. edi. 1. §. l. sed & si quis, ff. de li cau. l. ordinata, ff. de litig. l. 1. §. si in er.

Nemo ius sibi dicere debet, C. ne quis in sua causa ius sibi di in rubro, & nigro, ff. de iud l. Iulianus, ff. de iur s. om. iu. l. qui iuri, & l. si quis in tantam, C. vnde ui, cōti 1 ff. quod met. cau. in fi. & ff. de arb. l. pen.

Non debet discooperiri vnum altare, ut alterum cooperiatur c. cum causam, de præben. in antiquis, l. assiduis, C. qui pot. in pig. hab.

Nemo alieno odio debet prægrauari, C. de inof. testa. l. si quis, §. 1 & C. de pœ. l. sancimus, & est regula iur. in 6. & de si. c. nobis.

Non licet variare, l. si cui. ff. de serui. & ff. de aqua quoti. & æsti. l. fin.

Non est nouum, ut lex quibusdam specialiter numeratis generale uerbum subiiciat, l. si seruus seruū, ff. ad leg. Aquil. § inquit. in fi. & C. de sacrosa eccl. l. generaliter.

Non uidetur perisse, qui per exceptionem remouetur à petitione, ff. de reg. iur. l. non uidetur.

Nihil est quod lumine clarius refulgat quàm recta fides ī principe, C. de su. tri. & fi. ca. epist. iter claras, in prin.

Nihil est tam studiosum in omnibus rebus, quàm legum authoritas, C. de uet. iur. enucl. in prin.

Nomina debent esse consonantia rebus, instit. de dona. §. est & aliud.

Non sufficit abstinere à malo, nisi fiat quod bonū est, in auth. de no. for. fide. circa mediū, col. x. & idem no. gl. ff de iust. & iur. l. iustitia, §. iuris præcepta, super uerbo tribuere, & inst eo. §. super verbo suum, & in cle. cupientes, §. 1. de pœn. & 32. q. 5 c. de forma.

Nemini facit iniuriam qui suo iure utitur, ff. de reg. iuris l. nullus.

Non

Non solēt quæ superabundant uitiare scripturā.ff.de re. iu.l.non solent,& l.usuras.ff de usur. Cōtra.ff.de reg. iur.l.actus.& instit.qui da.tut.pos.

Nō potest uideri improbus qui ignorat quantū soluere debeat.ff.de reg.iur.l.nō pōt uideri. Cōcor.l.si residuū C.distract.pigno.& l.si testamen.ff.de condi.& demō.

Non est indulgēdum malicijs hominum.ff. de rei vend. l.in fundo alieno §.penult.

Nemo præsumitur iactare suum.ff.de proba.l. cum de ī-debito.§.1.

Non licet accusato de pari uel minori crimine re accusa re,C.qui acc. nō pos.l. neganda pendente cum prima actione nisi suam uel suorum iniuriam prosequatur.

Non uult esse heres,qui hæreditatem ad alium trāsferre uoluit.ff.de reg. iur.l.non vult.

Non debet actori licere quod pro eo non permittitur.ff. de reg.iur.l.non debet.

Nemo plus iuris ad alium trāsferre potest, quàm habet: ff.de reg iur.l.nemo plus.

Nemo uidetur cōsentire qui errat.ff.de re.iur.l.non pōt.

Nemo alieno nomine agere potest.ff de reg.iur.l.nemo

Nemo potest dolo carere,ubi imperio magistratus non obtemperat.ff.de reg.iur l.nemo potest.

Nihil dolo facit, qui suum recipit.ff.de re.iur.l.nihil.

Nemo ex suo delicto meliorem suam conditionem face re potest.ff eo.l. nemo.

Negans non tenetur probare.l.2.ff.proba.

Nō omne quod licet honestū est.ff.de re.iu.l. nō omne.

Non debet alteri per alterum iniqua conditio afferri. ff. eo.l.non debet.C.de transactio.l.transactio.

Nolenti agere non currit præscriptio. C.de inoffi. testa-men.l.contra maiores.

Nemo inuitus cogitur suscipere procuratorium. l.inui-tus C de procura.

Non euadit quis pœnam delicti si mandato altrius fece rit.C.de accu.l.non ideo.

Nemo potest habere duas uxores.l.cum qui.C.ad l.Iul. de adul.

Non

Non est licitum fideiussori emere rem debitoris pro quo fideiussit.l.fideiussor.C.de distract.pig.

Nihil actum credimus dum aliquid est super agendum. l.cum Syllanianum.in fi.C.de his qui.ut indi vide Io. de Pla.per illum tex.in l. cum procuror. C. de metal. & metal.lib. 11.

Nemo compellitur ire ad iudicium die feriato. ff. si quis in ius vo,non ierit.l.2.in fi.& C.de ferij.l.omnes.

Nemo dēt iterrogari de cōsciētia aliena. C. de accu .l.fi.

Non probat hoc esse quod ad hoc cōtingit abesse. C.de proba.l.neque natales.

Nulli credi debet se habere mandatum principis, nisi ostenderit literas principū.l. vnica.C. de manda. prin.

Nemo debet mutare consilium in alterius iniuriam.ff. de re.iu.l.nemo.C.de neg.gest.l.fi.

Neu videt̄ rē amittere cuius propria nō fuit.ff. de re.iu. l.nō videt̄,ff.si qui.mo.vsu.amit.l. 1. §. sed si ita demū,

Nemini debet abstrahi ius suum. insti.de his qui sunt sui &c.§.fin.

Negligētia,cum negligentia compensatur. ff. de compē. l.si ambo.in prin.& c.pœna pœnæ.ff.de re. iur.l. com par.§ fina.

Nemo ex suo dolo debet lucrari,l. non debet. in fi. ff. de dolo malo.

Nemo defensor in aliena re sine satisdatione. instituti.de satisda.§.si verò in personam.

Nemo debet esse negligens ī suo officio.ff. de excus tu.l. si duas.§.nemine. & ff. de admi.tu. l.cū plures nimiū. & ff.de offi præsi.l.diuus Marcus.in fi.

Negligentia omnia lædit.in auth.de quæsto.§. sed & pigritiæ.col.6.& C.de colla.l.penult.

Non debent melioris conditionis esse male agētes quàm bene.ff.de noxa.ac.l.non solum.pro hoc gl.circa prin. glo.l.1.C.credi.euict.non te.

Nefas videtur esse nulla præfatione iudici rem exponere ff.de orig.iuris,l.1.

Nefandum est aduocatos sine aliqua præfatione loqui.l. prædicta,ff.eo.

Non

Non uidetur res redita, quę deterior facta redditur. l. 3. §. 1. ff. commo.

Nō est stādū omnino præsūptioni. no. gl. ī l. res hæreditarias. ff. de cri. expi. hære. & C. res inter alios acta. l. 1.

Noua placent. no. in prohemio. ff. §. in secundo autem an no. super uerbo quia noua.

Nihil est quod nequeat actioni subijci, quàm uera religio. C. de sū. tri. & fi. ca. epistola inter claras, circa prin.

Nihil debet esse superfluum in legibus. ar. in l. si quando. ff. de le. 2. adde tu tex. singularē in l. 1. ff. quòd ma. cau.

Nemo debet esse nimis credulus. l. fi. in prin. C. de accu. l. 1. §. 1. de eo per quem factum fuit quo minus. l. 4. §. si accepi. ff. de in rem uer. uide quæ dixi suprà in uer. alia quis. fo. 2.

Nolite inebriari uino. l. omne delictū p̄ uinū. ff. de re mi.

Nolite iudicare & non iudicabimini: & illud, qua mēsura mensi fueritis remetietur uobis, no. glo. l. rem non nouam. §. eod. C. de iudi. super uerbo iudicabuntur.

Nihil tam naturale, quàm vnumquodque dissolui eo genere quo ligatū est. ff. de. reg. iur. l. nihil. & ff. quando lib. ab emptio. disce. l. 1.

Nota reddenda singula singulis. insti. de duo. reis. § pe.

Non imputatur ei aliquid, si non facit, quod si facere vellet non posset. no. glo. in l. cum quidam. §. si pupillo. ff. de usur. & l. pecunię. in fi eo. tit. & ff. de arbi. in fi. C. de anna. exce. l. 1. ī fi. ff. ad l. Iul. de adul. l. si maritus. ī prī.

Nomina & uerba trāsposita idē significāt. l. prępósteri. C. de testa. & l. cū potest. §. fidei tuę cōmitto. ff. de leg. 2.

Nil refert quid ex equipollētibus fiat. C. de inst. & substi. l. si modo, & C. de dona. quæ sub modo. l. fin. Contra de. l. cum pater. §. hæreditatem. ff. de lega. 2. uide limitationē per Corse. ī repertō. in uersi. formæ ad unguem.

Non minor est uirtus quàm quærere parta tueri. Not. gl. C. de no. co. confir. super uerbo posita.

Non faciunt moles ad fera bella manus. Not. glo. de ex ce. l. 3. in fi. glo. & glo. in uer. posita. C. de no. co. confir.

Nihil magis bonæ fidei congruit, quàm id præstari, quod inter contrahentes actum est. ff. de ac. emp. l. emptio.

Noxa

Noxa caput sequitur.inst.de noxa.§.omnes autem.

Nullus videtur dolo facere qui suo iure vtitur.l.quod & lex.§.1.ff.de lib.ho.exhi.l.fluminum.§ j.ff.de dã.infe.

Non videtur vim facere qui suo iure vtitur.l. non videtur.ff.de reg.iur.

Nihil dolosus doloso tenetur.ff. de dolo l.si diuus, secus temen si tibi feci damnum in vna re:tu mihi in alia, quia ambo agimus.ff.de noxa.l.quædam.§.1. & argu. ff.de vi & vi ar.l. colonus. est tex. in l.tutor. § liberti. ff.de supe.tut.

Nimia sæuitia culpæ assignatur.l. preceptorũ. ad l.Aqui.

Nuda traditio nunquã transfert dominium.ff. de acq.rerum do.l.nũquã.hoc verum.nisi iusta causa præcedat.

Nemo viuit vt lupus vento.l.fi. C. de ali pu.l.præses.& l.fi.in fin pro hoc glo.l.sed si legẽ.§.quod autem.ff.de peti.hære.super verbo erogasset.

Nemo sine actione experitũ l. quoties. §.itẽ si tẽporali.ff. de adminiſt.tu. vide Ias.insti.de actio.in princ.col.16.

Natura cohæret solo superficies.l. obligationum fere.§. placet.ff.de ac.& oblig.Contra de l posthumus. ff.de inoffi.testamen.

Nemo potest duobus dominis seruire:vt in tit.de eo qui arma belli deposuit.c.1.& de feudo fœmi.c.j.colũ.10. vbi dicitur qui factus est miles Dei,definit. esse miles seculi.Item scriptum est,nemo Deo militans implicat se negotijs alienis 21.q 3.c.a postolorum & c placuit. & C.de episcop.& cleri.l.naturaliter.Contra hoc facit tex.in l.duorum, ff.de ope.liber. vbi duobus eodẽ tẽpore potest quis seruire,pro solu.vide do.Abb.in c.ex literis.in 6.col.de probat.

Nam sequitur leuitur filia matri iter. Et sequitur leuius patris iter filius.Istud no.i l.& si nolit §. qui mãcipia. ff.de ædi. edic.& gl,est finalis decreti, quæ hoc dicit.

Negotia grauia debet quis per se tractare, non per procuratorem. C.de procu.l.vlt.ar. c. si pro debilitate.de offi.de lega.

Non esse,& non posse fieri paria sunt. l.multa.in prĩc.ff. de condi.& demon.l.naturalem.in prin.ff.de acqui.re

do.

do.l.gallus.§.videndum,ff.de lib.& posth. Alex.in l.si constante.§.si vxor,ff.solu.matri.
Non videtur posse fieri.quod non potest fieri honestè, l. nepos proculo,ff.de verb.sign.
Nemo damnum facit,nisi qui id fecit,quod facere ius nō debet,ff.de reg.iur.eadem regula.
Nunquam actiones præsertim pęnales,eadem re concurrentes alia aliam consumit.ff.eo l.nunquam.
Nihil interest ipso iure quis actionem non habeat,an per exceptionem infirmetur,regula iur.nihil interest,ff.de dol.l.eleganter,§.seruus pas.
Non esse & non apparere paria sunt,l.in legē,ff. de contrah.emp.l.cum res.in princ.ff.de leg.1.
Non alienat,qui duntaxat omittit possessionē.ff de re.iu.
Non uideri principem defuncto priuilegium concessisse, quod ei quē uiuere æstimabat, concessit,ff. de regulis iuris.l.Neratius.
Non est singulis concedendum quod per magistratum publicè posset fieri, ne occasio sit maioris tumultus faciendi.l.non est singulis,de reg.iur.ff.
Nemo ideo obligatur, quia recepturus est ab aliquo qđ pstiterit,regula iur.nemo ideo,ff.l.supra, apud Labeonē,ff.de aqua plu.ar.Contra ff.de pecul.l. ancillarū,§. si quis cū seruo.Itē ad legē Falc.l.si fundum,§.si ex tu.
Non uidentur data,quæ eo tempore quo dantur accipiētis non fiunt,l.non uidentur,ff.de uerb.obli.l. ubi autem.§.fi.ff.de verb.obliga.
Nemo diu gaudet,qui iudice vincit iniquo,l.in hæredem, ff.de calum.in glo.
Nimis festiuas Marcelle,l.1.ff. de ex. rei iudi.
Nullum crimen patitur is qui non prohibet cum prohibere non potest,regula iur.nullum crimen,ff.
Nulla intelligitur mora ibi fieri,ubi nulla petitio est, regula iur.nulla,ff.& ff.de uerb.obl.l.si pupillus, Contra de l.si pacto quo,C.de pact.& l.nuda C.de cōtrah & commit.stip.
Non uidetur quisquam,id capere,quod ei necesse est alij restituere,regula iur.nō uidetur,ff.l.si pars,§.fin. ff.de

inoffic.testam.l.tam ei.ff.de leg.2.

Nemo qui cōdemnare nō potest,absoluere potest,regula iu.nemo.ff.Contra de.l.fi.ff.de iniust,ru.testa.

Nullus pluribus defensionibus vti prohibetur,regula iu. nullus,in 6.& C.de transa.l.interpositas.

Non præstat impedimentū,quod de iure nō sortitur effe ctū regula nō præstat.in 6 & c.cōgregato,de elect.& ff.de verb obli.si dari stipuler.& ff.de op.leg.l.2.& 3.

Nihil interest,quod verbis dicatur uel signo indubitabili demonstretur.l.quoties.§.si quis nomen.ff.de hæred. instit.hoc limitatur nisi sit data forma.Corse.in reper to in uers.forma ad vnguem.

Nihil consensui tam contrarium est,qui & bonæfidei iudicia sustinet,qnàm vis atque metus,quem comproba re contra bones mores est,regula iur.nihil.ff.

Non capitur qui ius publicum sequitur,regula iur.nō capitur.ff.concord. tex.in l.non videtur. C.de ī integ.re sti.& de mino.l.verum.§.item non resti.

Non videtur consentire qui errat.regula est iur.ff.cōcor. tex.in l si per errorem.ff.de iu.om iud.& l.2.ff.de iud. in prin.ar.cōtra ff.ad leg.Falci.l.1.§.si legatarius.

Natura comparatū est, ut homines sint faciles ad dissen tiendum.l.item.§.principaliter.ff.de arbitris.

Non est ī mora,qui potest exceptione legitima se tueri. regula iur.non est,in 6.& c.de quarta, de præscrip.

Nō entis nullæ sūt partes.l.eius q insulā.in fi.ff.si cer.pe.

Non posse quis dicitur,quod non potest fieri absq; dispē satione,no.Domini.per glo.pe.ibi ī c.gratia,de rescri. in 6.& dicitur nō posse fieri illud,quod debet fieri per remedium extraordinarium,ita Inno. & ibi Abb.in c. pastoralis,vbi Abb.in fi.de cau.pos.& proprie. de quo per Deciū,in c.at si clerici,§.de adult.in 5. col.de iud. & alibi dicitur,quòd bsq. dispensatione fieri non potest.l.apud Iulianū,§.fi.de leg.1.§.fœminæ,vbi Ang. insti.de odop.de quo p Decium in c.1.in 2.col. de fi. instru. Dyn.in regula semel Deo.& ibi Moder.de reg. iur.in 6.vide not.in clem.sæpe.in 13.col.de verb.sign. uide etiā quæ dicit do.meus Ludouicus Gomesius in

singu

ſingularibus ſuis.l.de fideic.lib.l.4.

Negatiua æquipollet affirmatiuæ.l. ſi quis codicillos, & ibi gl.C.de codicil.

Nunquam ex poſt facto creſcit præteriti, delicti æſtimatio.l.omnis.§.nunquam.ff.de reg.iur.

Nõ videtur perfectè cuiuſque id eſſe, quod ex cauſa afferri poteſt.l.omnes.§.non videtur.ff.de reg.iur.

Non eſt ſine culpa, qui rei quæ ad ſe non pertinet, ſe immiſcet.c.non eſt, de re.iur.lib.6.

Non ſunt facienda mala, vt inde veniant bona, no gl.ī l. qui ſub prætextu.C.de ſac. ſan. eccle. & in c. magna, ne cle. vel mo.contra dē c.dixit Sarra.32.q.4.

Nomina verbalia important factum.l.conſilio, in fi.ff.de cu.fur. ex quo dicebat Iaſon ī l. ſtipulationum aliæ §. ſtipolatio.quòd ſtipulatio eſt facti, vide ib'.

Non refert.an aliquid.an prope illud facit.ff.de dolo.ex.ap.§.ſi quis. ad Velle. l.tutor. §.cum quidam, in fi.ad Turp.l.1.§.fi.Contra,ff.de tutel.l.ſi filius, de fur. inficiēdo, de ſolut.l.ſi homo.§.ſi genere, limita vt per Cor ſe.in reperto, in verbo, forma ad vnguem.

Non eſt idē iuris de parte, quo ad partem, & de toto quo ad totum.ff.de ſeruit.vrb.prędi.l.per fundum, & l.cum de indebito, de proba.contra de admini.tut.l.ſi duo, & ff.de vſur.l.qui ſcit, in prin.

Non quod eſt, ſed quod eſſe creditur attēditur.l.diuus.ff. de of.præſi.& ff.de pet.hære.ſi putas, alias ſi poſſeſſor

Nutrix, mater, & auia æquiparantur.l.1.§.conſequens.ff. de ſuſpect.tuto.

Negatiua magis negat, quàm affirmatiua affirmat. l.ſi Rufinus . C.de teſt.mili.l.3.§ liber, de ſuſpe.tut.

Natura huius copulę, &, eſt copulare diuerſa, c.ex parte de reſcrip.cum ſimi.

Non poteſt quis ex vnico actu iudicari bonus, vel malus vel induſtrioſus, in prohe.inſtitu.§.cunque, ibi ſolertia & l.1.C.quib.& aduer.quos.

Nemo iniuriā propriam vindicare debet autoritate propria.23.q.4.inter quærelas, & q.5.de occidendis.

Notorium æquipollet expreſſo in tenore libelli. But.in

c.per tuas,de sent.excom.
Nemo debet se op onerc illi à quo recipit beneficium, 22.q.4.de forma,& extra de postu.c.ult.ff.de inof.tes. l.si pars,iu fi.§.hoc autem,8.q.2.illud.
Notoria iniustitia sententiæ,etiam in ea nō expressa,red dit eam inualidam, Abb.in c.inter cæteras,de sen.& re iu.& Ludo in l admonendi,x.col.ff.de iureiu.
Naturale uitiū est negligi quod cōiter possidetur,ut si ha bere nihil qui non tantum habeat arbitretur, denique suā quoque partē corrumpi patitur, dum inuidet alienæ,tex.in l.2.C.quādo & qui.quarta pars debe.lib.10.
Nullum malum peius est,quàm Christianos suis inuide re sacerdotibus,c.sunt plurimi,6.q.1.in fi.
Nemo potest sibi eam legem dicere,à qua sibi recedere non liceat,l. si quis,in prin.ff.de leg.3.
Non est inspiciendum quod fit,sed quod fieri debet, ita elegantissime dicebat Proculus iureconsultus,in l. sed licet,ff.de offi.præsi. Non tam spectandum est quod Romæ factum est,quàm quod fieri debeat.
Non potest dirui domus,ad hoc, ut fiat viridarium. Bartholo.Cepola in tractatu de seruit.tit.de horto. per l. an in totum,C.de ædi.priua.& l.senatus,ff. dē cōtrah. emp.& l.cætera,de leg.2.
Nobiles pro maiori parte hodie superbi, & inimici popu larium,gulosi & luxuriosi plusquam populares, & nihil aliud sciunt nisi comedere,bibere, & superbire, ita dicit Bal.in l.per adoptionem,ff. de adoptio.in prima lectura.
Nobilitas stercus est, nisi habeat uirtutis concomitātiā, Hostren.in c.uenerabilis, de præb. & dicit idem Host. in c.tua,de cōsan.& af.col.2. quòd qui superbit de no bilitate.aut nobiliori sanguine, de nobiliori stercore intumescit.
Nobilitas & scientia æquiparantur quoad promouēdos. Barb.in c.postulasti,de rescrip.col. 2.& idem Barba.in c.accedens,2.ut lite non contesta.
Non deductum per malitiam in causa principali.non potest deduci in causa appellationis,gl,fin.in c.inter mo

naste-

nasterium de sen.& re.iu.quam,sequitur Host. Ioan. But.& Abb.

Narratio determinatur à conclusione Franc. Aret. in l. ait prętor,la 2.de iureiur.numer. 17.

Non enim loca,sed uita & mores sanctum Deo faciunt sacerdotem,quam ex officio suscepto, non licentiam peccandi,sed necessitate viuendi se nouerit assecutū, ita tex.1 1.dist.in fi princ. tāto nempe studio maiore omnigena se uirtute monstrabilem debet pōtifex exhibere,quāto si deuiet,plures suo exēplo pessum eūt. Si.n.Papa suæ & fraternæ salutis negligens deprehēditur inutilis,& remissus in suis operib. & insuper à bono taciturus,innumerabiles populos cateruatim secū ducit primo mācipio gehēnæ,cū ipso plagis multis in æternū uapulaturos,ita tex.ī c.si papa.ea d.f. Trahitur quippe uita pōtificis(imo & cuiuslibet plati) facile à subditis ī exēplū,c.magnæ.de vo.quia sunt ut signū ad sagittā positi,c.qualiter & quoniam,2. de accusa. Et facit quod vulgo dicitur. Regis ad exemplū totus componitur orbis,not.glo.in c.ex merito,6. quæst.1.

Nihil uile ac sordidum in sacerdotis ore vel opere debet apparere,sed cuncta quæ agit,loquit, & cogitat corā hominibus & interni arbitri conspectu oportet esse gloriosa,c.oportet versi.caue re enim,83.dist. Valentinianus,paulo post prin.63 & c.his igitur,23.dist.

Necessitas excusat à periurio,23.q.8.si nulla c.breui.de iureiur.& 50.dist.præsbyteros.

Necessitas legē non habet,de consue.quāto,& de re.iu. quod nō est,& de consue.dist. 1.discipulos,& l.vni.ff. de offi cō.& l.nō solū;cū uulga.§.fi.ff.de excu.tutor.

Non præstat impedimentum quod de iure non sortitur effectum,l.quod pupillæ,cum no ff. quando di le. ce. & l.2.3.& 4.ff.de op.le.c.illud,c.quod autem, de iur. patro.& c.bonę,de elec.

Non debemus recedere à regula iuris, nisi quatenus reperitur exceptum,l.omnis diffinitio.de reg. iur.

Nomina esse debent consequentia rebus, vt in §. est & aliud,institut,de dona.

Nullum onus humanum semper durat,& mortalis labor nihil efficit immortale reg.iur.nullum,ff.

O

OMne rarũ charũ in auth.de consuli.§.1. colũ.3. ff.de legib.l.nã ad ea,melior tex.in c.legimus.

Omnis creatura mouetur ad benefaciẽdũ ei qui sibi benefacit.Nõ.gl.l.& si lege,§.cõsuluit,ff.de pe.hę.

Omne promissum de iure debitum est,C.de suffra.l.vnica,in rub.& insti.de uer.obl.in princ.iuncta,l.1. ff. de pact.iuxta l.non minorum,C.de transact.in c.1.de dona.& l.nemo,ff.de in integ.rest. Quid enim magis fide humanæ congruit,quàm seruare ea quę placuit inter eos,q.d.nihil.

Omne quod est nimium vertitur in vicium. Not. gl. in auth.vt deter.sit nu.circa princ.col.1.cum suis alleg.

Omne artificium per exercitium recipit incrementum, l.legatis seruis,§ ornatricibus,ff.de le.3.C. de re mili. l.milites,lib.12.

Omnes videntur facere quod facit maior pars,ff.ad municip.l quod maior,ff.de reg.iur.l.aliud,§.1.ff.de pact. l.maiorẽ,C.de decurionibus,l.nominationum,lib.10.

Omnia nõ possunt simul memoria retineri,l.2.§. si quid autem,C.de vete.iure enucle.

Omnia noua pulchritudine sunt decorata in prohemio ff.§.in secundo autem anno.

Omnes scire debẽt quod non est suum hoc ad alios pertinere,l.fi.C.unde vi.

Omnia sunt permissa,quæ per legem prohibita nõ inueniuntur,l.necnon.§ sed quod egit,ff.ex qui cau.ma.ff. de proba.l.ab ea,& ff.de testi.l.1.§.1.& ff. de procu.l. mutus,§.conqueritur,C.de relig.& sumpt.l.statuas.

Omnis diffinitio in iure ciuili periculosa est,parũ, n. est quod subuerti nõ posset,l.oĩs diffinitio,ff.de reg. iur.

Omnis sapientia à domino Deo est, & omne datũ optimum,& omne donum perfectum de sursum estdescẽdens à patre luminum,not.glo.l.2.ff.de leg.

Omnis diffinitio,est oratio substãtiã cuiuscũq; significãs secundum Boætiũ,no.gl.l.oĩs diffinitio,ff. de reg.iur.

Obsi-

Obsides sunt qui dati sunt à Roma. hostibus, pro captiuis redimendis, vel pro pace componenda, no. glo. l. obsides, ff. de testam.

Obsides testari non possunt, l. obsides, supra alle. nisi eis permittatur.

Odia sunt restringenda, fauorabilia amplianda sunt, l. cũ quidam, ff. de libe. & posthu.

Omnia morte soluuntur, C. si reus vel accu. mor. fu. l. 1. 2. & 4. nisi in 6. casibus exceptis. vt læsæ maiestatis

Obligatio est mater actionis, insti. de ac. in prin. & ff. de procur. l. licet, § ea obligatio.

Omnes fructus iure soli non iure seminis percipiuntur, l. qui fundũ, ff. de vsu.

Omnia sunt hominum tenui pendẽtia filo. Et subito ca su quæ ualuere ruunt, no. glo. l. si debitor, super uerbo damnum est ff. de iud.

Omnia principis esse intelliguntur, C. de quadr. pręscrip. l. fi. in prin. Pro hoc facit, l. 1. super uerbo procurator meus, C. credi. euic. non debere.

Ordo scripturæ nõ attẽditur, l. eo ꝙ à multis, C. si cer. pe.

Omnia sunt mobilia, in auth. de non alie. aut permu. re. ec. §. ubi autem, col. 2.

Occasio malignandi est auferenda, l. 2. in fi. C. de indic. uid. tol. & insti. ui. bo. rap. §. sed nedum.

Ocium & uoluptas arma sunt hostis antiqui, c. nisi cum pridem, §. uerum, de renunci.

Ordinamus, i conferimus, c. si tibi absenti, de prębend. li. 6. ubi Archi. & Card. Alex. in c. episcopus, 24. dist. per c. super eod. de offi. deleg.

Originalis causa attenditur non illa quæ uenit per accidens. l. si quis ne causam, ff. si cer. peta. facit, l. 2. ff. de orig. iur. Bo. tex. in l. qui id quod, ff. de dona. Petr. de Anch. consi. 339. in 1. col.

Omnis res à causa proxima denominari debet, l. quisquis § hæc uerba. ff. de uul. & pup.

Omnino, tex. est in l. testator, circa mediũ, ff. de testa. tut. uide Decium in repeti. § de adulteriis, de iud. in 5. co.

Omnes actiones quę morte aut tempore pereunt semel

inclusæ iudicio salue permanent, regula iur. omnes, ff.

Obligatione principali cassata de rigore remanet accessoria, l. 2. C. de lui. pig.

Offerri dicitur non petenti, l. fideicommissa, §. si tē suā, ff. de leg. 3. c. litera, in fin. extra de resti. spoli. in c. inter posita, in prin. de appel. adde tex in §. igitur, in uerbo obtulerit, insti. de obli. quæ ex quasi contractu.

Omnis bona definitio debet conuerti cum definito, est bonus tex. ultra illos qui vulgariter allegantur, in l. Quintus Mutius, ff. de au. & ar. leg. omnes partes diffinitionis debent prædicari de suo diffinito, l. quæsitum, in prin. ff. de fid. instru.

Omnis status sub perpetuo motu consistit, in authen. de non alie. §. ut autem lex. in glo. in authe. de nup. §. nuptias, in verbo solubile.

Obligatio adhæret ossibus nostris, sicut anima adhæret corpori, ff. de pecul. l. quis ergo, casus in gl. quæ alleg. concor. & imprimitur in nos sicut caracter in animā, l. 3. ff. pro soc.

Opinio vnius cum æquitate, plus valet quàm multorum siue ęquitate, tex est in l. quod dicitur, §. si dos, ff. de im peu. in re. do. fac. cōcor. tex. in c. capellanus, extra de feriis, & est tex. no. in l. 1. §. sed neque, C. de vete. iu. enu. de quo vide tex. in l. si seruum, §. sequitur, vbi Ias. multa no. ff. de uerb obl.

Omne agens agit propter finem, & finis est qui mouet agentem, l. si pater & l. cum apud, C. de hære. institu. l. eam quam, vbi Bal. C. de fideicommiss.

Officia publica sunt interdicta fœminis propter honestatem, l. fœminæ, ff. de reg. iur.

P

PAter & filius eadē personā reputātur, C. de impub. & ali. subst. l. fi. ī fi. c. cōtradicimus, ī fi. 35 q 3. vide per oīa istius regulæ oīno quæ adducit Hyppo. de Marsi. in singulari suo, ibi incip. pater.

Patris & filii testimonium pro vno habetur, ff. de vul. & pup. subst. l. fi. §. in secunda.

Pater filium suum in causa necessitatis potest vendere

l. 2.

l.secunda C.de paren.qui si.su.di.

Principium spectandum est,l. 1 ff.de orig.iur.Nam dimi dium facti qui bene cœpit habet.

precium loco rei succedit,l.& rem,ff.de peti.hære.sed spe ciale in petit.hære.

Pacta quæ contra leges fiunt nullam uim habere possũt l.pacta,C.de pact.& l.non dubium,C.de legi.

Priuatorum conuentio iuri publico non derogat , ff.de reg.iur.l.neque pignus,in fi.

Per exteriora iudicantur interiora,insti.de re.di . §.pauonum,& ff.de ædil.edic.l.si tamen,§.2.

Paria delicta mutua cõpẽsatione tolliũtur,ff.ne quis eum qui voc est in ius ex.l.2.& ff.solu .ma.l.uiro.

Pretia rerum secundum ueritatem,non ex affectione sin gulorũ,uel utilitate sunt æstimãda,ff.ad.l.Fal.l.precia . & l.præcedenti.& ff.ad legem Aquil.l.si seruũ meum.

Paupertas prodest.l,siquis ad declinãda §. sin autẽ,C. de epi,& cle.ff.de offi.præs.l.illicitas,§.si.Aliquando non excusat nec prodest,ff.de ritu nupt.l.palam §.non est.

Partus sequitur ventrem,l.partum, C.de rei ven.

Peius est male credere,quàm nullo modo credere,l.si ste rilis,§.cum per venditorem,ff.de acq.emp.in glo.

Pœnę sunt molliendæ,& non asperandæ, l.interpretatio nem,ff.de pœ.

Pœna est mensura delicti,l.sancimus,ff.de pęnis.

Precium loco rei succedit,ff.quæ in frau.ced.ge.sunt.l.qa debitorẽ in fi.& ibidem no.gl.sic ff.de rei vend.l.Iul.in prin.& de reg iur.l.fact um.

Punitur affectus, licet non sequatur effectus l. & generali ter,in princ.ff. de calum.& l.si quis persuaserit , C.de furt.& ff.de con dit ob turpem cau.l.si à seruo uide su pra in litera A.

Publicę rei irerest dotes mulieribus obseruari,cum maxi mè sit necessarium dotatas esse fęminas ad sobolem procreandam,l. 1.solu.matrim.ff,

Præteritio fęminarum pro exhæredatione habetur,l.filiã præteritam,ff.de inoffi.testa.& ibidem no.glo.

Prætextu periurii nõ retractaẽ causa l. 1.C.de reb.credi.

Par parem cogere non potest,l.3.ff.de arb.C.de appel. l præcipimus,§.penul.C.de legi.l.digna.
Plus sẽper deberet valere pignus quã debitũ, vnde dicitũ quod residuum deberet reddere creditor debitori, quãto plus pignora vendidit,C.de iur.do.impe.l.fi.§.fin autẽ.
Patientia pro consensu valet,ff.de exerci.l.1.§.magnum & ff.nau.cau.sta.l.1.§.magnum.
Prima volũtas ad se trahit vltimã,ff.de le.2.l.si mihi.§.fi.
Plus valet quod agitur,quàm quod simulare concipitur, C.plus valere quod agitur per to.l.si donationis causa,C.de contrahen.empt.
Per ĩgratitudinẽ filius redigitur in ptãte,C.de ing.lib.l.j.
Præsens stipulatio nõ trahitur ad futurũ,no.gl.sup uerbo augeri,ff.de dam.infec.l.damni,§.si iis qui vitiant.
Pactum à iure communi remotum non est seruandũ, l. iurisgen.§.si in fine,ff.de pact.& iuramentum factum in ciuili pacto iure communi remotum non est seruandum,vt in ead.l eo.§.supra alleg.
Parcitur vitio naturali,ff.de dam.inf.l.fluminũ.§.vitium.
Pactum siue pactio est duorum pluriumue in idem consensus & placitum,ff.de pac.l.1 §.& est pactio.
Plus ciuilis persona,quàm nobilis ex æquali delicto punitur,l.si criminis,& l.seruo,C.ad l.Iul.de ui.pu.& ff.de incen.rui.l.Pedius,§.fin.
Plus punitur sæpius delinquens ui.l.seruos.C.ad Iul. de vi.pub.& C.de epi.aud.l.4.in fi.
Pactum personale non transit ad hæredem,l.si tibi decẽ, §.si quis profiteatur,ff.de pact.Et ideo si secretim pactum creditori meo,ne à me petat,sed ab hærede,hæredi proderit excceptio:quia est pactum personale, vt ff. de pact.l.iurisgen.§ pactorum.
Pignora mihi obligata locare possũ, l. creditor,ff.de pig.
Pactum factum super futura hæreditate non ualet, nisi consenserit testator l.fi C.de pact.
Pacta quæ ex interuallo sunt apposita in aliquo cõtractu non inesse uidentur ipsi contractui,ff.de pact.l.iurisgẽ. §.si de interuallo:imo antequam videantur inesse contractui oportet,quòd sint in ingressu facta,vt in e.l. §. item

item Marcel.in fi.§.aliquid eſt,in §.ea enim pacta.

Præcedente uno malo ſequuntur alia.ff.de rei vend.ex diuerſa,§.1.in auth.ut iud.ſine quoquo ſuffra.§.conſideramus,col.2.in glo.ſuper verbo illicito.

Prætor ait pacta ſeruabo,l.iuriſgen.§ p̃tor ait,ff. de act.

Potentioribus pares eſſes nō poſſumus,ff.de ali.mu.iudi.cau.fac l.3.de arbi.l.nā magiſtratus,& ff. de aqua plu.arc.l.1.§.ſed ſi uicimus &c.

Parum eſt ius in ciuitate eſſe, niſi eſſent qui iura tuerentur.l.2.§.poſt origi nem,ff.de ori.iur.c. commiſſam, & c.vbi periculum,de elect.lib.6.

Pacta ſunt ſeruanda.ff.de act.emp.l.ex empto.

Prima poteſtas eſt res inæſtimabilis,l.filius,§.ſi vulgarē, ff.de leg.1.

Pater & filia non poſſunt coniungi per matrimonium inſti.de nupt.§.ergo non omnes,nec mater cum filio,ut in eod.§.

Per epiſtolam nullus fit hæres,vel cohæres,l.epiſtolas,ff. de pact.& C.de proba.l.non epiſtolis.

Pacta quæ dolo malo facta ſunt,non ſunt ſeruanda, ff. de pact.l.iuriſgentium,§.dolo malo.

Puberes dicuntur illi,qui maiores 13.annis. Et ita accipiunt inſti.de nup.§.1.

Pacta,quæ turpem cauſam continent non ſuo ſunt ſeruāda,l.ſi unus,§.pacta,ff.de pact.

Per negationem res efficitur dubia C. qui, ad liber. procla non li.l.2.cum alleg.per glo.

Poſſeſſio dicitur quaſi pedum poſitio,l.1.in prin.de acquirend.poſſe.

Prætextu debiti reſtitutio commodati non probabiliter recuſatur,l.fin.C.de commo.

procurator dicitur qui mandato domini negocia adminiſtrat alien a,l.1.ff.de procura.

plus diuiti quàm pauperi creditur,inſtit.de ſuſpec.tuto.§.fi.in fi.& ff.de excu.tu.l.ſpadonem,§.fi.in auth.de teſtibus §.ſumus autem,& præcipuè,col.7.

prout quis delinquit,ita debet puniri qui plus delinquit, plus punitur,& qui grauius delinquit, grauius debet

puni-

puniri,insti.de pu.iudi.§.item,l.Iul.de ui.pu.

Pactum contra mores non est seruandum,C.de pact.l.fi. § secundum.& l. 1.& illud non probandum,ff.depo.cō tra,ff.de pact.l.si unus.

Pacta ex bona fide facta & à iure approbata,debent seruari,l.1.§ quæ depositis,in fi.ff.depo.

Precarium est quod precibus petentis vtendum concedi tur tandiu,quandiu is qui concessit patitur,l.1.in prin. ff.de preca.

Precarium à commodato differt,nam commodatum datur ad certum vsum,vt possunt per leges illius tit ff.cō mo.& etiam differt in aliis causis enumeratis in glo.l. 1.ff.de preca.& ibi vide.

Pupillus per acceptilationem liberari potest sine tutoris auctoritate,l.pupillum,ff.eod.

Posthumus propriè dicitur qui nascitur post mortem pa tris,ff.de iniusto rup.& irri.testa.l.3.§.1.

Princeps legibus solutus est l.princeps,ff.de legi.

Prætor reddere ius dicitur,etiam cum iniquè decernit,l. ius pondus,ff.de iusti.& iure.

parcitur sponte confitenti,l 3.in fin.ff.de ali.iud.mu.cau sa fac.C.de his q le.di.l.j.li.x.& in auth.vt liti.iurant, §.si quos,auth.col.9.& ff.de mi.l.licet ex causa,§ 2. & C.de plus peti.l.1.ff.de iureiur.l.eum qui. & C.de non nu.pe.auth.contra impropriam,C.ad l.Iul.maie.§.fi. l. penult.& ff.de pe.hæ.l.sed & si lege.§.pen.

Pœna est omnium delictorum co hertio,l.illud est,§.j. ff. de uerbo.signi.

Probatio est rei dubiæ per argumenta ostensio,Not.glo. super rubrica,C.de proba.

Probationes debent esse luce clariores,C.de proba. l.fin.

Plus facit grauitas & benigni mores,quàm facultates.ff. de iu.& cu da.ab his,l.scire oportet,§.pen.facit tex. in l. si quis stipulatus sit,in fin.ff.de verb.obli.

Plus negat negatio,quàm ponit affirmatio,C.de dona.l. filiusfamil.§.1.

Proniora sunt iura ad absoluendum,quàm ad obligandū ff.de act.& obl.l.Arrianis,ff.de re.iur.l.fauorabiliores.

Patientia habetur pro præcepto,ff.de his qui no.infa.l.li berorum in fi.
Patientia habetur pro consensu,l.si fideiussor,in fi.C.mã da.& ff.eo.tit.l.qui patitur.
Proximus est quē nemo sequitur,l.ꝓximus.ff.de uer.sig.
princeps bona concedendo,uidetur etiam obligationes concedere,ff.de uerb.signi.l.princeps.
Parcitur uerecundiæ alicuius,ff.de dona.l.si patronus,in princ.& 1.respon.ff.de fur.l.penul.
Parcitur ignoranti & non scienti,ff.mandati.l. fideiussor. & C.de euic.l.si fundum.
Permittitur alicui errorem suum corrigere,insti.de ac. §. si quis aliud.
Per sententiam non transfertur dominium.ar.insti.de ex cep.§.in his quoque.Contra instit.de of.iu.§. cum ubi ex sententia.transfertur dominum.
Pœna unius,est multorum metus,inst.de except.§.hodie autem.in fi.C.ad l.Iul.repe.l.1.in princ.
Per sententiam non tollitur obli.inst.de excep.§.item si in iudi.
Pro egentibus debet cōdi seu corrigi lex,seu constitutio, in auth.de non eligen.secundo nuben.in prin.col. 1.l. assiduus,C. qui po.in pig.ha.
Precium consistere debet in pecunia numerata.instit.de emp.& uend §.item precium.
Pater transiens ad secunda uota offendit filios primi ma trimonii,in auth. de nud.§.uenient autem,col. 4.
princeps quamuis legibus sit solutus,attamen secundum leges uiuere uult,l.digna uox,C.de leg.
Per inclicationem capitis non ualet stipulatio, nec per leuationem digiti.l. 1.§.si quis ita, ff.de ver.obl.
Pignus à curatore furiosi datum ualet, si utilitate furiosi exigente id fecerit,l pignus,ff.de cura.furio.
Peruersa cōsuetudo nō est seruāda,in aut de test.lib.§ 1.
Pęna illius qui trahit aliū ad non suo iudicē, est ꝙ actor cadit à sua causa,C.de iurisd.om.iud.l.in criminali.
Pęna rei qui permisit se conueniri coram non suo iudice est quòd si feratur contra cum sententia,ualet in odiū

sui,

ſui,C.eod.de iuriſdi.om.iud.d.l.in criminali.

parentes & liberos in infinitum dici, ff.de in ius voc.l.fin. ff.de iuriſ.om.iud.l.ſi quis id,§.in ſeruos,ff.de pe.l.fi.§. generaliter.

par in parem non habet imperium,nec minor in maiorē ff.ad Trebel.l.ille à quo,§.tempeſtiuum,& ff.de ar.l.nā magiſtratus.

polipus eſt piſcis,polipus.fœdatio naris,no.glo. l.qui claUum,ff.de ędil.edic.

portatur leuiter quod portat quiſque libenter,not.glo.ff. de excu.l.tria onera.

pendo,do pęnas,dum pendeo ſuffero pęnas,no,gl.in auth.ad hoc ſi adminiſtratio.in fi.gl.C.de iu.

Particularis ſolutio non minima incommoda habet, l. planè ff.fami.herciſ.

philoſophi poſſunt allegari in cauſis,& etiam auctores in ſtit.de emp.& ven.§ item precium,cum ibi no.in glo. ff.de ſolu.l.ſi pater,& ff.de iudi.l.proponebat,ff.de ſta. ho.l.ſeptimo.Sed certè opiniones eorum multoties re probantur,vt ibi,& ff.de r e.di.l.in tantum,§.fi.& l.ſed diui & l.4.

poſthumus non eſt in poteſtate patris,l.fin.ff.de col. bo.

plus eſt hominem veneno occidere,quàm gladio, l.1.ff. de malefi.& mathe.

pęna corporalis minor eſt quacunque pecuniaria, ff. dē pęn.l.in ſeruorum,in fi.

præſes prouinciæ debet purgare prouinciam malis homi. nibus,l.congruit,ff.de offi.præſi.

plus ualet unius probatio,quàm plurium conceſſio,l.per fundum,ff.de ſer.fug.

paruulus eſt puer minor,24.annis maſculus, uel 12.fœ mina ita exponit glo.l.fi.in prin.C.de infan.expoſ.

periurus puniendus eſt,l.pe. in fin.C.dę interdic.uidui.

pluralis locutio habet reſolui in duas ſingulares.l. falſa. in fin.ff.de condi.& demon.

per receptionem pignorum non renunciatur debito de iu re ſcripto.l.ſi pro motua.C.ſi cer.pe.l.1. C.de pigno.& l.aduerſus.C.de act.& obli.

Pro furto nemo debet mori, nec aliquod membrum ab scindi. in auth. vt nulli iudi. l. habere loci obserua. nisi &c. col. 6 §. pro furto, Contra de pa. iur. fir. §. si quis... 5. solidos.

Papa non potest dispensare contra uotū castitatis, quia nullum inuenitur. æque bonum cum quo posset fieri commutatio, quia nihil est melius continentia, quia virginitas repleti paradisum, vt 32 q. 1. c. nuptiæ, & 1. q. 3. c. integritas, & castitas sola est quæ cum fiducia potest Deo animas præsentare, ut in auth. de leno. § san cimus, col. 3.

Promptum est leges legibus concordare, l. unica, C. de in offi. do. & no. in auth. de exhi. & intro. re. col. 5.

Probationes non sunt angustandæ, l. quoniam. in fi. C. de hæred.

Præsumitur quis ignorare nisi probetur scire, ff. de prob. l. verius, cum ibi no. Sed ar. contra eod. tit. l. cum de in debito, in fi. §. tamen & ibi no. in c. ad audientiam nostram. glo. fi. extra de rescrip.

Priuilegia rescripta & alia consimilia ad ea tantùm extē dūtur, de quibus cogitatum est, ff. de pac. l. tres fratres, ff. de transa. l. cum Aquiliana, & ita intētio mandantis considerandа est, extra de resti. spol. audita, & deprehē cum causam, & c. ult. & c. super eod. de of. deleg.

Publicè interest, ut dignitatum ordo seruetur, & nō ignobilis immisceatur cum nobili, tex. in l. 1. §. sed & si seruus. ff. de uen. inspi.

Patrem a filio regi indecorum est, l. is qui in ea, ff. de tu. & cu. da ab his.

Pugna pro patria, Cato, & l. ueluti, ff. de iusti. & iu.

Pactum expressum tollit pignus non tacitum, gl. in l. si tibi, ff. de pignor. gl. 1. ff. de pac.

Præfatio non declarat actum præcedentem, l. ita stipulatus. ff. de uerb. ob. secundum casum Iaso. in d. l. contra de l. Titio, eo. tit. §. penul.

Pars una declarat aliam, l. qui filiabus, in prin ff. de l. 1. l. uerum, de peti. hæ. l. 1. ff. de re. du. Decius in cap. 1. col. 8. de probatione.

papa

Papa est successor Moysi.gl.in c.causam quę.el.2. qui filii sunt legi.in ver.ad regem.

Promittere uel soluere paria sunt,l.fi. C.ad l. Falci. facit tex.ubi Deci.in c.ueniens,el.1.de testi.& l.fi.ff. ad Sille.l.quamuis,§ interdum ff.ad Velle.

Principali annullato propter aliquem fauorem non annullatur accessorium. Alex.consf.59.uiso instrumento, in 5.uolu.

porticus pars domus est,l.cętera,§ hæc senatus.ff.de le. 1. vide tex.in c.solennitates,el.2.de conse.dist.1.

prætor bonorum possessorem hæredis loco in omni casu habet,l.prætor,ff.de re.iu.

perfectum non dicitur quando aliquid deficit,l. librorũ, §.quid ergo.ff.de leg.3.

pro facto habetur quod in fieri est,l.cum vxori,& l.ligno §.ego autem,ff de legatis.3.

prius tollitur per posterius, & posterius fit inualidum quando ab eodem sunt facta,l.fundum.§.fin. de fun. instru.

præsens intelligitur qui in studio est,l. Seiæ,§.Pamphilę, ff.de fund.inst.l.quæsirum,ff.de leg.3.

prohibito matrimonio,prohibentur sponsalia,l oratio,ff. de spon.quòd est uerum quanto prohibitio habet perpetuam causam prohibitionis, secus si temporalem, l. solet,ff.de his qui no.infa. vbi licèt mulier matrimonium contrahere nō possit intra annum luctus,l.1. & 2.C.de secu n.nup.tamen intra illud tempus bene potest desponsari, vt dixit text.in d.l.solet,& vide alium tex.in l.si quis officium,& in l.si quis tutor,§.quamuis, ff.de ri.nup.

præiudicatur alicui vbi eius voluntas impeditur, §. huic autem,& §. præterea.el 2.insti.de actio.

punitur satis aliquis si ruborem uel laborem patitur,c.cũ dilecti,de accus.

Patria potestas est inæstimabilis,l.filius fam. §.secundum vulgarem de leg. 1.

Prædo propter culpam non tenetur ea simpliciter, dicit tex.in l.& non tantum,§. ueniunt.ff.de peti. hęr.

præ-

Præsumitur minimè pro sententia iudicis, cui de nocte traditus fuit processus,& de mane iudicat, ita nec pro decreto,quia præsumuntur facta sine causę cognitione ita Bar.in l.probata.C.de sen.Hiero.But.in l.sciendum ff.de verb.obl:& de 2.per Pet.de Ancha.consi.2.incip. visis diligenter narratis,& actitatis.

Populo qui placet,displicet Deo,quia populus est docendus & non sequendus,Bal.in c.2.de elec.

Patria nobilis eius filiis redundat ad gloriam, text. in l.si quis,C.de natu.libe.

Pactum instituo te si alas me senem, videtur quòd valet, ar.in l.si quis ita hęredem,& l.si quis ita institutus, ff. de condi.insti.Hiero.But.in l.licet,C.de pact.

Prohibitum in iudicio,& extra iudicium prohibitum esse videtur,tex.in l.qui testator,§.eum qui ff.de testa.

Paria sunt promittere & soluere l.fi.ff.ad Sille.& l.fin.C. ad l.Falcidiam.

Preces principis habentur pro iussu,gl.in l.j.ff.quod iussu.Felin.in c.si pro debilitate,in 2.col.de offi.deleg.

Principiis ignoratis,ignorari oportet & ea quæ post principia sunt,in auth.de non alie.§.si minus,Dy.in regula nullus pluribus,in.4.col.de re.iu.in 6.c.cum Paulus, 1. quæstio. 1.

Paria sunt legem non esse,& esse,sed obscuram.l. de ætate §.nihil.de interro.actio.

Paria non sunt aliquid esse expressum, & haberi pro expresso.l.licet,ff.in qui.cau.pig ta.contrah.

Promissa iure sunt debita,l.nemo,ff.de in integ.re. facit c. 1.de dona.

Proprium dicitur,quod alicui non communicatur, tex.in l.2.& ibi Bar.ff.de adop.

Posse non dicimur quę facta sunt contra famam & verecundiam,l.filius,ff.de condi.inst.Iason in l.si stipuler vt id fiat,ff.de uerb.obl.

Potentius operatur natura subiecta materiæ,quàm nominis proprii expressio.c.1.de transla.facit,l.si seruus communis,ff.de stipu.ser.

Per coniecturas probatur aliquis facturus quia non po

Q test

test demonstratiuè probari,gl.in l.apud Celsum, ff. de except.doli.per Doc.in c.1.& c.causam matrimonii,de offic.deleg.

Pecunia non debet esse sterilis,l.quid ergo,§.vsuras, ff.de con.tutel.

Pro possessore habetur qui dolo desiit possidere, cap. qui possessore,de reg.iur.lib.6.

Procurator infamis potest esse de iure ciuili,§.fi.in inst.de excep.no.Abb.in c.post cessionē,de prob.secus de iure cano vt in c.Imperator,vbi gl.de iur.cal.

Paria sunt non habere maritum,vel habere inutilem,c.2. de transla.prela.vide Abb.in c.bonæ.el 1.in 3.no.& est tex.fin.in l.fi.C.de plag.vide Alex.cons.104.in 1. vol.

Pœna corporalis minima,maior est quacunque pecuniaria,l.in seruorum,ff.de pen.

Pactum contra naturam contractus vestitur,l.si conuenerit,ff.de rescin.ven.quem dicit mirabilem,glo.in l.quoties,§.si colonus,ff.de vsufru. facit l.2.ff.de hær.& ac. ven.imò etiam vestitur contra bonam fidem,text. est notabilis,in l.Lucius,ff.de posi.& hoc est contra communem,ita Hiero.But.in l.in bonæfide,C.de pac.

Præsumitur modò esse ex eo q̄ olim fuit c.in parochia: 16.q.1.& l.partum,C.de rei vend.& l.pe.ff.de sta.ho.& l.ex eo,ff. de ædil.edic.

Propositum in mente retentum nihil operatur, l.si repe-rendi,C.de condic.ob causam.

Princeps peccaret si coram eo admitteret illam exceptionē opponi,scilicet,quòd ex pacto nudo detur actio,ita Ant.de But.in c.quæ in ecclesiarum,de constit.& dicit singulare Alex.in l.iurisg.§.sed cum nulla,ff.de pac.

Prohibetur vnum iustum propter aliud iniustum.12.q.j. habebat 21.dist.denique,ff.de rei vend.officium, ff.de dam.infec.l si finita.§.ex hoc edicto.

Principale illud dicitur,ad quod principalis intentio tendit,Bar.in 1.const.C.

Paria sunt,quòd quid obliquè fiat vel directè,l.3.§. in rē, ff de in rem ver.Contrà de l. quædam,ff.de acqui rē. do.l.tutor rerum,ff.de admi.tut.

Piratæ quos vulgus Corsaros appellat, possunt impunè occidi & derobari, ita dicit Ioã. de Ana. in c. 2. in 2. col. super gl. 2. de homi. & tales quolibet anno, in cęna domini excommunicantur, ut tradit idem Ioan. de Ana. in c. 3. in 2. colum. de rapto.

Patria sua cuilibet dulcissima est, l. qui habebat, & ibi gl. de leg. 3. tenet Io. And. in c. q alicui, in 1. col. de re. iur. in mercu. & hoc siue sit magna, siue parua, vt dic. t And. de Iser. in §. si uero, in 1. col. de feu. guardiæ.

Prohibitus vendere, prohibetur pignorare, ut dicit Bar. in l. qui habebat, ff. de leg.

Prohibetur habentibus dignitatem exercitium artis notariæ tanquam vilissimæ, l. vniuersis, C. de decurio. li. 10. & ibi Bar. inuehit contra aduocatos exercentes huiusmodi artem, quod dictum sequitur Decius in ca. ex literis, col. pen. de proba.

Pater & filius censentur copulati iure diuino ita Bal. in l. in adoptiuis, in 2. col. ver. ibi cum enim, C. de adopt. & ita melior amicus dicitur pater, quã quilibet alius, vt dicit Bal. in c. per tuas de prob. Et ideo de alio plus cõfidere non debet, quàm de patre, l. quidam cum filium ff. de hær. inst. tradit Ias. in l. 1. col. fi. C. de coll.

Præsumitur quis bonus, vel malus ratione patris, uel patriæ, gl. in auth. de refer. in fi. col. 2. & l. quisquis, §. filii vero, C. ad leg. Iul. maie. & l. quò d si nolit, §. mancipia. ff. de ędil. edi. ubi dicit gl. sæpe solet filius similis esse patri, & arbor mala non potest bonos fructus facere.

Pater cogitur officio iudicis alere filios pro modo facultatũ nõ valẽtes se ex sua arte alere, l. si quis à liberis, §. si filius, ff. de lib. agno. etiam si sint naturales tantum.

Pater non tenetur alere filium, quando est opifex, & ex eius officio potest se alere, ut no. in § si filius, in l. si quis à liberis, de lib. agnos. quia tunc potest ei dici à patre, qui non laborat non manducet, vt dicit glo. in l. quamuis, ff. de dam. infecto.

Populum faciunt decem homines. & duo faciunt congregationem, & tres faciunt collegium, & decem aut quindecim faciunt turbam, gl. in capit. 1. de elec. & tot ho

mines gentem faciunt quot populum,secundum Bart. in l.pretorii,ff.vi bo.rap.

Palam factum dicitur,quod fit etiam ab uno coram aliquibus,gl.in l.1.C.de in integ.rest.mi.& in c.biduum.§.palam,2.q.6.

Prælatus qui suam utilitatem utilitati ecclesiæ præponit, quando igitur de acquirendo excusatur,ita sentit glos. 1.in fi.in c.scias fratres,7.q.1.cum qua transit Arch.

Papa qui notoriè mundum scandalizat,potest deponi, gl. in c.si papa 40.dist.

Præscriptio non interrumpitur per sequestrum,Car.i cle. j.18.q. de sequest pos.& fruc.

Pestis æquiparatur hostilitati,Butr.in c.cum dilecti,de dolo & contu.

Præscriptio nō currit illi,qui si ageret exceptione repelletur,Pe.de Anch.cons.5 pro parte nobilis ultra me.

Papa si dicat agatis gratias nomine nostro talibus hominibus pro bene meritis,erga nos,illi possunt effici exempti ab ordinario,Ang.in l.Paulus.§ Paulus ff.de fidei.li. per illum tex. aureum,ubi si testator mandat agi gratias seruo suo benemerito,debet effici liber.

Principio malo inchoata non conualescunt, quamuis ad eum casum deuenïant,à quo verè possent incipi, ut 7. q.j.episcopo,extra de elec.auditus,auth.ut iud.sine quo quo suf.§.cogitatio.col.2.

Princeps non potest supplere defectum iuris naturalis, Host.in c.j.de transac.

Princeps ex potestate absoluta confirmare pōt sententiā nullam.Bal.in l.rescripta,3.col.C.de preci.impe. offe.

Prælatus qui consueuit bene administrare,præsumitur cōuerti ipse in utilitatem ecclesiæ,Bald.in c.cum causa, de sent.& re iud.

Priuatio præsupponit habitum,cap.ad dissoluendum,extra de despon.impu.l.decem.ff. de ver.obl.

Princeps ius diuinum tollere non potest,c.cum inferior, de maio.& obe.c.sunt quidam,25.q.j.notatur in c.quæ in ecclesiarum,de consti.cum simi.

Per solas nuptias conseruatur elegans genus humanum

in

in auth.de nup.in prin.vbi dicitur,quòd nuptiæ præstat immortalitatem humano generi, ad hoc etiam facit tex.in l.j.ff.sol.mat.

Præfatio legis demonstrat finalē intentionem considētis l.regulas,§.licet ibi nutum constitutionis demonstrat. de iur.& fac.igno.ff.

Propter diuersa phantasmata,generantur in nobis diuersæ intellectiones secundum philosophum 3.de anima. gl.in l.de tut.C.de in inte.rest.mino.& ibi Bal.& And. Sicu.in c.quod clericis,de fo.comp.col.21,

Presbyteri loco leuitarum successerunt,ut est tex.in c.clericos,21.dist.§.præsbyter.

Plus ualet umbra senis,quam gladius siue eloquentia iunioris,secundum Bal.c.1.extra de renun. ad quod satis accedere uidetur quod de Marco Castricio refert Valerius,lib.6.tit.de liberè dictis aut factis, qui Carbone consule sibi dicente multos se habere gladios, respondit,& ego annos.

Plus sapientiæ maturitas,quàm corporis canicies considerranda est,c.quisquis,& ca.sequen.84.dist. & in c. uilissimus.1.q.1.

pater est melior amicus,quàm habeat filius,imò tanta est dilectio patris erga filium,quòd magis terretur in filio quam in seipso Bal.in c.per tuas,de proba.

princeps de plenitudine potestatis legitimare potest, etiā in præiudicium eorum quibus est ius quæsitum in spe, etiam ipsis non requisitis,Alex.cons.228.inci.uisis codicillis,But.in c.per uenerabilē,21.col.uer.secundo requiritur,& uer.seq.qui fil.sint leg.

papa potest supplere in facto,quamuis non petitus à parte But.tū c.uestra.36.col.de coha.cle.& mulie.

princeps iudicare potest secundum conscientiam omissis actitatis,non sic inferiores,Bar.in l.1.C.ut quæ desunt aduoca.

papa recusari non potest ut suspectus,Abb.post Hosti.in c.querelam,de elec.

pacta cōtra bonos mores inita,dicuntur ipso iure nulla, Francis.de Are.in l.maritum,§.eleganter,ff.sol.mat.

Paria sunt aliquid non dici, uel obscurè dici. Franc. Aret. in l. qui ex pluribus, ff. de ver. obligat.

Probatio à coniunctis ualida est in iure, ff. de nego. gest. l. at qui nam 4. dist. denique.

Peccatum mortale est occultare veritatem, 11. q. 3. quisquis & extra de cri. fal. c. 1.

Prælatus conditionem. ecclesiæ deteriorem facere non potest, extra de dona. fraternitatem.

Q

Qui male agit odit lucē, ff. de uen. inspi. l. 1. §. tria luminaria. in gl. No. etiā glo. C. de dona. l. donator, super uerbo ecclesiæ, & C. de cōtrahen. emp. l. ipse, & Iob. 3. cap.

Qui semel malus semper præsumitur, malus. l. si cui. §. iisdem, ff. de accu. & l. 2. ff. de sena. cum ibi not.

Qui semel bonus semper præsumitur bonus, ff. de re mili. l. non omnes. § barbaris.

Qui semel pauper sempre præsumitur pauper, l. non est. ff. de proba.

Qui semel diues semper præsumitur diues, ff. de proba. l. persona.

Qui semel dominus semper præsumitur dominus, l. siue possidetis, C. de proba.

Qui per alium facit, per seipsum facere videtur, l. si per alium, ff. ne quis. eum qui in ius uo. est ui exi. & l. si quis id, §. pe. ff. de iu. om. iu. & l. 1. ff. de eo qnod fac. erit, & l. liber homo ff. ad leg. Aqui. & l. 1. §. deiecisse, ff. de ui & vi ar. & l. eos in fi. C. de vsu. & inst. de re. di. §. nihil autem. & an hoc procedat propriè uide remissiuè Ange. in § igitur. in prohe. ff. & Bar. singula, in l. sed & si vnius, §. si seruus, ff. de iniur.

Qui certus est, certiorari non debet l. 1. in fi. ff. de act. em. & vend. & c. cum qui. ff. de re. iur. lib. 6.

Qui tacet, cōsentire videtur l. in adoptionib. C. de adop. ff. sol. ma. l. 2. § voluntatē. in aut. qui. mo. na. ef. sui § generaliter, l. Aristo. ff. quæ res pig. ob nō pos. & l. 2. C. de acqui. pos. Contra ff. de procur. l. filius, §. inuitus, & ff. de fur. l. qui vas, §. vetare, & ff. man. l. qui patitur.

Qui occasionem damni dat, damnum dedisse videtur, ff ad leg. Aqui. l. qui occiderit. §. penul.

Qui prior est tempore, potior est iure, C. qui po. in pig. hab l. si fundum, & l. si generaliter, & l. 2. cum rem, & l. licet, & l. diuersis temporibus.

Qui se ingerit, pro suspecto habetur, l. qui omnia, ff. de procuratoribus.

Qui de uno dicit, de reliquo negare videtur, l. cum prætor. ff. de iud.

Qui de uno negat, de alio concedere videtur, l. si maritus in fi. de procur. eo. c. nonne.

Qui accusare volunt, probationes habere debent, l. qui accusare, C de eden.

Qui parum studet, parum proficit, no. gl. C. de propositis sacro. scrin. l. vnicuique, lib. 11.

Qui uadit planè, uadit sane, inst. de iust. & iur. §. his.

Qui prior appellat, prior agat, l. qui prior, ff. de iud.

Quando duo sunt contraria ad positionẽ vnius, sequitur destructio alterius, ff. de procu. l. Pōponius, §. sed & is.

Qui sibi ipsi non parcit, aliis parcere non pręsumitur, l. omne delictum, §. qui se uulnerauit, ff. de re mili.

Quando duo sunt necessaria, interueniens non sufficit, ff. de diuor. l. penul. in glo.

Quod primum est, aliud ante se habere nō potest in prohemio, ff. §. in reliqua.

Quod legitimè factum est, pœnam non meretur, C. ad legem Iul. de adul. l. Gracchus. Item quod per me possum, per alium possum.

Quod ab initio non ualet, tractu temporis non potest conualescere. ff. de reg. iu. l. quod ab initio, & ff. de pac. l. si tibi decem, §. si pactus.

Quæ bis in mense purgatur, sana non est, l. quæ bis, ff. de ædil. edicto.

Qui iniustè litem mouet, ad expensas tenetur, l. oēs, in fi. C. de epis. & cler. & C. de iud. l properādum. §. si uero.

Qui patitur quod potest prohibere, ipse facere videtur. ff. de noxa. l. secunda, & ff. de his qui not. infam. l. liberorum. C. de sacrosanc. eccl esi. l. iubemus, §. œconomus.

mus,& ff.de iur.pat.l.adigere.in princ.

Qui eligit vnum,ex contrariis,alii renontiare uidetur, ff. de inof.test.l.modo.

Qui postulat testes eis debet dare sumptus competentes, C.de testi.l.quoniam.

Quando plus fit,quàm fieri debet, videtur etiam ipsum fieri quod faciendum est,ff.quemad.ser.amit l. si is cui uia actus,& ff.de re iu.l.si se.§.sed pi.ff.de sta ho.l.non sunt liberi.

Quicquid filiusfa.acquirit,patri acquirit,cum tamen sit in potestate patris,insti.per quas perso.no.acquir. in prin. ff.de acqui.pos.l qui seruo.

Quod tibi non uis fieri, aliis non feceris:no.gl.inst.de iusti.& iure §.iuris præcepta, super uerbo alterum non lædere,& ff.e.l.iustitia.& §.super eo uerbo.& in decretis,in prin.ff.quod qui sque iur.in prin.

Quod per me non stat,mihi nō debet imputari,l si ideo, C.de his quib.ut indig.l.si post diem,§.sed si ita, ff.quādo dies leg.ced.

Quod per me stat,mihi imputari debet,ff.de contrahenda emptione,l.hæc venditio.§.1. vide Ias.in §.item si quis in 5.col.de actio.

Qui in uno grauatur, in alio releuari debet,l eum qui.ff. de iureiu.& C.de nō nu.pe.auth.cōtra qui proprium.

Quod non valet vt ago,nō valet. vt valere potest,l.1.§. cum,ff.de constit.pec.& C.de latina libertate tol.l.1.

Quod principi placuit,legis habet vigorem,insti. de iure na.§.sed quod principi.

Qui negat,non tenetur probare l.2.ff.de proba. & l.actor, C.eod.

Qui simulat verbis nec corde est fidus amicus. Tu quoq; fac simile,sic ars deluditur arte,no.glo.in auth.de exhi. & intro.re.§.illud quoque col 5.super uerbo arte.

Qui binos lepores una sectabitur hora. Vno quandoque. quandoque carebit vtroque no.glo.l.nemo,la 3. C.de assesso.super verbo in vtrunque festinat.

Quæ de nouo emergunt,nouo indigent auxilio.l. de æta te,§.ex causa.ff.de intero.ac.& ff.de re iud.l.si iure, fi.

de

de inoffi.test.l.iure decedēs,& ff.de ferijs, l. oratione C.si sæpius in inte.potest resti.l.quanquam. & l. 1. ff de ven.inspi.c.miramur,61.di.

Quilibet potest suo iuri renunciare,l.penul.j C.de pact. & l. pactum,ff.eod.

Quę malo sunt inchoata principio,uix bono peraguntur exitu,in auth.vt iudi.sine quo suff.§.cognitū,col.2.

Qui soluit propter suum malum,alij non prodest,ff. ne quis eum qui in ius uo.est vi exi.& l.locum,§.pen. ff. de tab.exhi.& ff.de interro.act.l.qui seruum, in princ. & ff.quod ui aut clam.l.semper,§.& si in sepulchro.

Qui semel actioni renunciauit, amplius repetere nō potest,l qui actionem,C.qui accu.nō pos.& ff.ad Turpil. l.quod deficit,& ff.ad leg.Iul.de adul.l.si maritus,§.si negauit,& ff.de accu:l.hi tamen in fi.

Qui terminos effodiunt,pœna extraordinaria puniendi sunt,C.de accu.l.1.

Qui accusare possunt intelligeremus,si sciremus qui non possunt,sequitur itaque prohibentur accusare. Alii propter ætatem,ut pupillus.Alii pro propter sexum, vt mulier,l.qui accusare,ff.de accus.

Qui à latronibus capiuntur cum liberi manent,possunt facere testamentum,l.qui à latronibus,§.1.ff. de test.

Qui apud extraneos legatione funguntur, possunt testari,ff.de test.l.qui apud extraneos.

Qui incertus est de statu suo,certam legem in testamento dicere non potest,l.qui à domino,ff.de testa.

Qui in testamento hæres instituitur,in eodem testamento testis esse non potest,l.quæ in testamēto,ff.d' test.

Quando agitur contra testamentum, ad illud in dubio fertur sententia pro testamento,ff. de inoffic.test.l. si pars,similiter etiam pro dote fertur sententia in dubio,ff.de reg.iur.l.in dubiis,similiter in liberali causa, ff.de re iudi.l.interpres.

Quando datur cautio,intelligitur simplex repromissio, quando datur sufficiens cautio,intelligitur cum iuramento & fideiussoribus,C.de uer.sig.l.sancimus,& ff. mand.l.si mandata,in fin.

Quod in alterius persona seruat quis,in sua seruare tenetur,ff.quod quisque iur.l.1.in prin.& ff.de condit. inde,l.frater à fratre.

Quod semel est verũ,semper præsumitur verum,no. gl. ff.de dam.insc.l.qui bona fi.§.si quid stipulatur,& C. de proba.l.siue possidetis.

Qui occidit latronem,non vtique tenetur,si aliter periculum effugere non potest,insti.ad l.Aquil.§. iniuria.

Qui occidit aliquo casu latronem , non tenetur dum tamen nulla culpa inuenitur,ut in eo,§.præalle.

Quod omnes tãgit,ab omnibus approbari debet,l.fi. C. de aut.præstan.& ff.de eden.l.si quis ex argentariis,& ff.de pact.l suum hæredem,§ hodie.

Quanuis aliquid de se non sit malum,si tamen sit res mali exempli fieri non debet,ff.de pe l.si quis,§ qui abortionis,aut amatorium obseruandum est,de iudi.l.exẽplo,C.de proba.

Qui scire debet,præsumitur esse sciens,licet si ignorans; l.sed & si pupillus,§.præscribere,ff.de instit.ac.

Quædã possunt fieri tacitè,quæ non possunt fieri expressè,ff.de reg.iur,.l.actus,§.expressa.

Qui casum dicit,casum probare tenetur,C.de testa.l. cõsulta diualia.

Qui parum diligentem sibi socium acquirit, de se quæri debet,l.socius socio,in fi ff.pro socio,& insti.eo.§.fin.

Quod approbo,nõ reprobo,l. Põponius,ff. de neg. gest.

Quæ in cõtinenti fiunt,inesse videtur,ff.si cer.pet.l.lecta §.dicebam,& C.de pac.l.petens.

Qui tardius soluit,quàm soluere debeat, minus soluere uidetur,insti.de acc §.tempore,ff.de uerb.sig.l.minus & l.si cui.

Qui in uno prohibetur,in alio conceditur,ff. de fide instru.l ex eo quod prohibet.

Quod inter alios actum est, alii nocere non debet,ff. de iureiuran.l.nam postea in fi.

Quod bene gestum est, non debet ex alio euentu reprobari,l.Barbarius Philippus,ff.de offi.præsi.

Quilibet transfuga est proditor,sed non e contra , not. gl.

glo. ff de re milita,l.omne delictum,§.fin. super uer. prodi tore,cum l,proditores, & pro hoc, ff. de cap. & postlimi.reuer.§.transfugæ.

Qui malo consilio & proditoris animo patriam relinquit,hostium numero habendus est,l.postli.§. transfugæ,ff.de cap.& postli.reuer.

Quanto quilibet præest melioribus,tanto maior ipse.& honestior,in aut.de defen.ci.§.si uero quædam,col.3.

Quę dubitationis causa tollendæ contractibus inseruntur,ius commune non lædunt,l.qui mutuam, in prin. ff.man.& ff.de reg iur.l qui dubitationis.

Quod propriũ est,ipsius amplius fieri nõ põt,inst.de lega,§,si rẽ,ff.de exce.rei iud.l.in eandẽ,§,actiones,& in sti.dę ac.§.sic itaque,ff.de acqui.pos.l.4.§.1. vide Domi.in c.cũ personæ,§.ꝙ si talis,ĩ 1.col.de priui. in 6.

Qui mortẽ facit,mortẽ dẽt,pati,ff.ad l.Cor.đ fal.l.1.§.1.

Quod ex leuitate capitis procedit, impunitum remanebit,l.1.C.si quis impera.male,ff.de re.iu.l quod calore

Quod nõ mutat̃,quare stare prohibetur,certe pro nihilo C.de test.l.sancimus,C.de ædif.pri l pręcipimus,C.de appe.& in auth.qui.mo.na.effi.sui,§.tributis.ff.de adi mend le.l.si tibi,§.qui filias,ex disparibus.

Quod fauore aliquorum introductum est,in eorũ lęsionem retorqueri sic nõ debet, C.de legi.l.ꝙ fauore,C. de sec.nup.l.generaliter.& C de procur.l.nemo.

Qui cito dat,bis dat,& qui tardè dat,minus dat,inst.de fi deiuſ.§ non solutum.

Qui rem alienam possessam inuasit,similis est furioso. C. vnde ui.l.si quis in tantam.

Quicunque rem alienam inuasit domino insciẽte,pro furioso tenetur.l.cùm quærebatur C.vnde vi.

Quicunque possessor diffinitur per spacium,30.an.in ea.

Qui duos habet accusatores.à tertio prohibetur,l.cũ rationibus,C.qui accu.non pos.nisi suam aut suorũ iniuriam prosequatur,hoc est verum de diuersis criminibus,quia aliquis posset accu.4.vel 5.vel mille, de eodem crimine.

Quædam per vniuersitatem transeunt,quæ sola nõ possent

ſent alienari,l.quædam,ff.de acqui.re.do.

Qui nō poteſt vt minus,nec ut maius,ff.de ſena.l.qui in dignis.

Qui erat, non conſentit,ff.de iu.om.iud.l. ſi per errorē.

Qui pro republica occiſi fuerunt,in perpetuum per gloriam viuere intelliguntur,inſt.de excu.tu.§.hi autem,

Quid uerbis opus eſt,cum rerum nullus ſequatur effectus,l.fi.C.de do.

Quod commune eſt,meum non eſt,ff.de diui.re.& qua.l.in tantum,§.1.ff.de au.& argen.le.l.Quintus.

Quod ſenſu caret,non committit iniuriam,inſt.ſi quadr.pau.fe.di.§.pauperies.

Quoddam eſt peculiū profectitium ſibi,quod acquirit filiusfa.de rebus paternis,& quoddam caſtrenſe, quod in caſtris quęritur,ff.de caſtren.pec.l.ſi à caſtrenſe, & l.peculium caſtren.& l.ſi forte, & eſt aliud quaſi caſtrenſe,quod in ciuitate quæritur ex publica cauſa,vel ſalario ex publico,C.de inof.teſta.l.ſi per hoc gl. 1.cū oportet,§.1.ſu.p verbo exceptis peculiis,C.de bo.q̄ li.

Quod ex re noſtra ſit,noſtrum eſſe uerius eſt,ff.de exhi.l.de eo.§.ſi quis.

Quoties aliqua actio vel exceptio deficit,ſciēdū eſt vtile actione præſcriptis verbis,l.quoties,ff.de præſcri. ver.

Quando duo iura concurrunt in eandē perſonā, perinde eſt,ac ſi concurrerēt in diuerſis perſōnis,l.tutorem ff.de his q̄ ut indig.l.ſi q̄s decurio,C.ad le.Cor.d̄ fal.

Qui non laborat,non manducet.Not.glo.l.quāuis, ff.de dam.infec.pro hoc l ſi plures,C.de cond.infertis.

Quædam gratis fiunt,quæ nō gratis fieri poſſunt, ff. de re fiſci,l.2.in prin.ff.de cond.ob turpem cauſam, l. fi.

Quædā honeſte accipiūtur,quæ nō honeſtè petūtur, ff. de ua.& extr.cog.l.1.§.fi.& ff.de ori.iu.l.2.§.fi.ī prin.

Qui dicit malam fidē,debet,eā probare,C.de euict.l.pe.

Qui actionē habet ad rem recuperandam, rem habere videtur,ff.de reg.iur.l.qui actionem. Contra quia minus eſt habere actionem,quàm rem,l inter ueſtem,§. Pompo.ff.de au.& arg.l.non minus,de re.iu.l.1.ff.de rei vend.Dec.hic multa dicit ad iſtam reg.

Qui-

Quilibet debet esse diligens & nõ negligẽs in offõ suo• ff.de excu.tu.in l.si duas,§.nimis,& ff.de admi.tu.l.cũ plures,§.nimium,& ff.de offi.præsi. l.diuus Marcus.

Qui tacet,consentire videtur,l.si sine,C.ad se.con.Velle

Qui per se nõ possunt capere,nec per seruos suos,l.neq ;C.de hæ.insti & ff.eo.l.non minus.

Quid quisque iuris statuerit in alterum, ipse eodem uti debet,ff.quod quisque iuris,per totum.

Qui negligenti amico rem custodiendum tradit, suæ fa cilitati imputare debet,insti.qui.mo.re.contrahi . ob. §.pręterea,in fi.

Qui negociationibus pręponuntur, institores uocãtur insti.quod cum eo.§.iusto.

Qui rem nõdum emptori tradidit,adhuc ipse dominus est,inst.de emp.& ven §.vtique,

Quod cum uno gestum est,cæteris non prodest,l. neq. pactio,C.de transact.

Quod minus est dignum,digniorem nõ continet, ff.de ver.sigr i l. 1.

Quicquid inę dificatur solo,solo cedit,l.si cui ædes,ff.de leg.3.& insti.de rerum diuis.§.cum in suo, & l.adeo, §.fi.ff.de acqui re.do.

Qui suo iure utitur,nemini facit iniuriam, l. qui iniuriarum,§.is qui,ff.de iureiu.& l.1.§ idemque Marcellus, ff.de aqua plu.arc.& extra de elect.c.cum ecclesia.

Qui alii mea voluntate soluit,mihi soluere videtur.l. nihil interest.C.de sol.& l.inuito,eod.tit. ff.de pig. act. l.si solutum,§.solutam.

Quis debet puniri. vbi delinquit, l.capitalium,§.famosis ff.de pœnis,& ff.de noxa.act.l.fi.vnde dicitur ,vbi te inuenero,ibi te iudicabo.

Qui inuito vel ignorante creditore aliis soluit, se non li berat ab obligatione,l.inuito,C.de solu.

Quẽ de euictione tenet actio ipsum agentẽ repellit exceptio,l.exceptio,doli.& l.si ob cãm,& l.seq C de euict

Quod volui non potui,& quod potui nolui.Not.gl. C de contrah.& commit.stipul.l.3.in fi.glo.sic,C.si quis alteri vel sibi l.multum.

Quilibet

Quilibet potest suum nomen mutare,l.1.C. de mu.nor. dum tamen sit sine fraude.

Qui furanti signũ præbuit,perinde habetur,ac si manifesti furti condemnatus esset, & famosus efficitur, ff.ad leg.Iuliam pecu.l.si sacrilegii pœnam,circa fi.

Quæ non prosunt singula multa iuuant,C.de proba.l.instrumenta.l.rationes,l.non epistolis,& l.non nudis.

Quæ religiosis adhœrent religiosa sunt,l.quæ religiosis, ff.de rei ven.iuxta illud, cum sancto sanctus eris, & cum peruerso peruerteris,psal.

Qui omne dicit,nihil excludit.No.gl.in l.à procuratore, C.man.& ad hoc C.de hær.instit.l.2.& ff. de hæred. inst.l quod si Mæuius,& l.1.de penu.legato.

Quæ domi geruntur facilius probantur per domesticos, quàm per alios,C.de repud.con sensu,§.seruus, & C. de questio.l.interrogari.

Quilibet de episcopatu potest sacramēta recipere in maiori ecclesia,cap.officium, de officio archybresby. 1. dis.in capite.

Quod à pluribus quæritur sapiētibus facilius inuenitur, 20.dist.de quibus,& per ampliores homines perfectissima veritas reuelatur:C.de fideicō.l.vlt.ad fin.& 64. dist.extra conscientiam.

Quod differtur,nō aufertur,ff. de iud.l.cum furiosus,& inst.sing.re.per fideic.relic.§.itaque,Cōtra,C.de inof. test.l.sancimus,§.fi.& ff.de vsu.l.si vsufructus,& de c. post.de elect.de isto Brocardo vide Bar.in l. inter stipulantem,§.sacram,ff.de verb.obl.limita. vt per Domi.in c.si super,in princ.de offi.de leg.lib.6.

Quantum quisque meretur,non quantum dare sufficiat æstimetur,l.si quemquam,C.de epis.& cle.

Quod quis cum seruus esset egerit, perficere liberto facto non potest,regula iur.quod quis,ff.

Quod raro fit,quandoque fit,l.sed & si.ff.de vsufru.

Qui est in castris dicitur esse in morte.Abb.in c. quoniā frequenter,in 1.col.ut lit.non contest.in c.pastoralis, de offi.ordi.

Quod longe est à verisimili,est quędam falsitatis imago.

go.l.milites,oportet,C.de quæstio.Bal.in l.1.C.de ser. fug.quem refert Soci.in l.3.§.item,si reipub in 4.col. ad leg.Fal.

Quo ad istud verbum,habet in se reuolutiones tẽporis, l.3 §.quod si quis.ff.de suspe.tut.& l.Titius, de excus. tu.& de mili.test.l.quod dicimus,& de adi.leg.l.legã tum est tibi.

Quoties nihil sine captione inuestigari potest, eligendũ est quod minimum habeat iniquitatis,regula iur ff.& l.3.§.duæ autem,ff de Car.edic.& i 3.dist.duo sunt.

Quanto magis crescit puella,tanto magis est impenden dum in ea.l.cum vnus,vbi glo.fi.ff. de ali.& cib. leg.

Qui est cum inimicis meis,amicus meus nõ est,C. de in of.test.l.liberti.§.fi.& 3.q.5.c.3.& gl.in c.si inimicus, 95 dist.c.cum oporteat,de accu.

Qui potest inuitis alienare,multo magis,& ignorãtibus & absentibus potest,l qui potest,de reg.iur. vide Bal. in l.fi.C.qui admitti,idem in l.fi.C.de iur.de lib.refert glossator cancellariæ in regula 21. Contra de l.fin.C. de iur.emph.vbi emphyteuta potest vendere domino inuito,dummodo ei denunciet.

Quatenus cuiusquam interfit,in facto non in iure consi stit,l.quatenus ff.de reg.iur.

Quod est in fieri,habetur pro facto,l.ligni,§.ego autem & l.cum vxori,ff.de leg.3.

Qualitatem quis cognoscere non potest, nisi cognoscat substantiam,Bal.in l.2.ante medium primæ col.C. de bo.poss.secundũ tab.per tex.in l.eius qui in prouincia ff.si cer.pe.circa fi.l.in uer. qui nec possidendi animũ haberent.Ripa in rub.de cau.pos.nu.25.

Quod recipis contemplatione mea ex me percepisse ui deris l.cum aliquis,C.de iu.deli.c.requisisti, de test.de quo late Barbat.in l.cum acutissimi,in 84.col.C.de fi-deicomm.

Qui potest facere ut iam facit,videtur posse facere, 83, dist.error,ff.de re.iur.qui potest,ff.de leg.1.l.si seruus de ædil.edi.quis sit §.idem ait,ff.ex qui.cau.maio.sed & si.§.ait prætor,Contra,ff.de acqui.hær.l.is qui.

Quod accidit sequitur naturã eius cui accidit,ff. de vsufru.l.si fundo.

Qui scit suum ius,eligendo aliud quod credit habere,nõ amittit quod habet,l. mater,ff. de inoffic. testamen. Contra de cap.ut quis duas,de elec. lib.6.& l.1. C. de fur.cum simi.vt per gloss.in l.edita,in ver. emendari, C.de eden.

Quis est acceptus Propheta in patria sua,l.tres tantum modo,C.de off.præto.& l.obseruare,§.antequam, ff. de of.pręsi.Contra,eo ti.l.Barbarius, quia nemo cum honore acceptus est Propheta in patria sua. ut etiam habetur Marc.6.c & est gl.no.i l.hi qui,ff.ex qui.cau. ma.& habetur Matth.13.c.Luc.4.& Io.4.& est tex.in c.si Christus de iureiur.

Qui non est mecum,contra me est,l cœlicolarum,C. de iudic. & qui mecum non est congregans, dispergit Matth.12.

Quando quid ad duo referri potest,debet referri ad antiquius,l.fin.in finalibus,ff.fin.regun.

Qui iussu iudicis aliquid facit,non videtur dolo malo facere,quod parere necesse habet,l.nõ videtur,§.qui iussu,ff.de re.iur.& ff.ad Sylle.l.si quis quasi.

Qui authore iudice comparauit,bonęfidei possessor est, regula iur.qui auctore,ff.

Quod quis si velit habere non potest, id repudiare non potest,l.qui potest facere,§.quod quis,ff. de re.iur.Cõtra de l.1.§.decretalis,ff.de suc.edi c.solu.ibi non põt per se,sed per iudicem.

Quanto agens est perfectius,tãto effectus est perfectior C.de testi,l.iurisiurandi,concor.tex.in c.uel non est, de tempo.ordin.

Quod non videtur esse,& pro esse habetur, quia esse potest,seu expectatur,quod esse potest, l. uideamus, in principio,C.de testam.& ff.ne quis eum qui in ius uo. ex nundi. & cap.factum est,in fin.de conse. distin.4. Contra,ff.de fur.l.pe.& l.continuus.§.cum qui.& §.si Labeo,ff.de verb.oblig.& 86.dist.non satis,& l.quam uis,ff.de in ius voc.

Quoties

Quoties vtriusque causa lucri ratio vertitur, is præferendus est cuius in lucro causa tempore præcedit, ff. de re.iu.l.quoties.

Qui potest stare certo, non stet incerto, vt dicit prouerbium, gl. in l. quia ratio, ff. de condi.insti.

Qui non facit quod facere debet, videtur facere aduersus ea, quia nō hoc facit, & qui facit quod facere non dēt nō videtur facere id quod facere iussus est, regula iu.ff.

Quod euincitur in bonis nostris non est, ff. eod. Contra de ver.sig.ff. l. bonorum, §. in bonis.

Quod pēdet non est pro eo quasi sit, l. is damnum §. quod pendet, ff. de re iur. Contra de l. 1. §. sed etiam si incertum, ff. de ven.in.pos.mit.

Qui potest facere ut possit conditioni parere iam posse, videtur, l. qui potest, ff. de re.iur. Contra de acqui. hæ.l. is, qui hæres, & l. Lucius, §. sed his quę adhuc, ff. qui ad li.procla.non licet.

Qui partē tangit, totū tāgere videtur l. vulgaris, ff. de fur.

Qui totum cupit, totum perdit, C. quando & qui.quar. pars debetur, quasi per totum, lib. 10.

Quando aliqua differunt specie, vnum nō potest de alio prædicari, l. si qua pœna, ff. de verb.sig.

Qui sine dolo malo ad iudicium prouocat, non uidetur moram facere, l. qui sine, ff. de re.iu.

Quoties idē sermo duas sententias exprimit, ea potissimū accipiatur q̄ rei gerēdæ aptior est, ff. de re.iu.l. quoties.

Qui ad agendū admittitur, est ad excipiendū multo magis admittendus, c. qui ad agendum, de re.iur. lib. 6.

Quod non est, esse uidetur, vel non esse quod est, ff. de his qui no.infa.l. quid ergo, §. si quis, quod quisque iur. 1. de vsu. quia de reg.iur. qui actionem. Contra, ff. de dolo, nam is de arb. qualem, de re iu. non videtur, & l. quis quis.

Qualitas quæ inest actui de iure communi vel speciali iudicator à pari. l. cum ex ratione, in prin. ff. de excu.tut. l. 2. C. de his qui veni.æta.impe. Marsio. in c. is, in 27. col. de consti. lib. 6.

Quod noua testa capit inueterata sapit. in aut. vt iu. sine

quoquo sup.§.1.col.2.gl.in c.cum in iuuentute.in ver. frequentius.de præsum.& gl.in c.quibusdam in ver.p a-ratior. 1.q.1.

Quando in aliquo actu vnū principaliter, & immediatè venit,& aliud ex cōsequētia & mediatè,illud est præferendum quod venit principaliter & immediatè,l.fin.ff. de impen.in re.do.fac.& l.2.§.idem Labeo. ff. ne quid in lo.pub.& l.1.ff.si vsusfru.pet.contra de text.in cap.ex transmissa,de filijs præsb.

Quicquid est causa causæ,est causa causati.l.manumissiones,ff.de iusti.& iur.

Quod per se cui facere non licet,neque per alium licebit, l.2.§.1.ff.de admi.re.ad ciui.perti.& l.pupillus.§.sed & si.ff.de autho.tut.& l.filium,ff ad Mace.& l.si impressionem.C.q̄ met.cau.Contra de l.fi.ff.de of.præfect. vrb. & ff.man.l.si mandauero, § sed hi.& de elec.c.suffraganeis,de quo vide in d.l.2.

Quæ alienari prohibentur vsucapi non possunt,l.si fundū ff.de fun.do.& l.lex quæ tutores,ff.de admi.tut.

Qualitas adiecta verbo debet adesse tempore uerbi,l.in delictis,§.si detracta,ff.de noxa.cum simi.ut tradit Deci. in consi.15.in casu,in 2.col.

Quæ solo temporis tractu non mutantur,semel in esse posita semper præsumuntur,l.si cui,§.ijsdem,ff.de accu.& l.non omnes,§.à barbaris,ff.de re mili.

Qui sentit commodum,sentire debet & incommodum,l. naturaliter,ff.de re.iu.c.qui sentit,eo.tit.lib.6.tamen vt ibi dixi singulariter gl.magistra,& Dy.& alii, istud fallit quandoque ratione personæ,& ratione naturæ contractus,vt ibi exemplificatur.

Quod quis in persona sua facere prohibetur, id per subiectam personam exercere non debet,ff.de admi.re.ad ciui.perti.l.2.§.1.

Quod nomine meo,facere nō debeo,nec nomine alieno. 46.dist.sicut non suo,& 23.q.vlt.his à quibus.

Qualitas obueniens enti qualificat ipsum ens & reponit ipsum in diuersam speciem,c.cum Marthæ,§ quęsiuisti de cele.mis.

Quod per nos facere non possumus, per alios facere debemus, ff. de procu. l. 1. & ff. de admi. tu. l. ita tñ, §. gessisse.

Quatuor sunt modi conuincendi, aut iure, s. instrumentis vel testibus, aut facti euidentia, ut extra de coha. cle. tūa, & 2. q. 1. quæ Lotharius, aut iuris interpretatione, vt sæpius citatum esse reum, vt 3. q. 9. decernimus, aut violenta suspicione seu præsumptione, 32. q. 1. dixit, & C. de adul. aut, si quis.

Quod de uno dicitur, de aliis negatur, vt 45. dist. disciplina c vnius ex vobis 2. q 1. sic, ff. de iud. cum prætor. 25. dist. qualis, C. de procu. maritus.

Quod semel placuit, amplius displicere non potest. 32. q. 5. horrēdus, extra de despon. impu. l. de illis, ff. de neg. gest. §. Pomponius.

Qui mandatum suscepit, necesse est consummare, ff. commo. l. in commodato, §. sicut.

Quæ simpliciter promittuntur, sine conditione seruantur 22. q vlt. c. vlt.

Quæ continenti fiunt, inesse videntur, ff. si cer. pet. lecta est, & ex his quæ in continenti fiunt præsumptio nascitur, de elect. officii.

Qui ponit principium, totum supplere debet vsque ad finem, deconse. dist. 50. nullus episcopus.

Quilibet præsumitur dignus, nisi probetur indignus, cap. ex parte. de scrut. in ord. faci. l. nō omnis, §. à barbaris, ff. de re mili. & in l. actor. per Cyn. C. de proba. & de quolibet præsumendum est bonum, nisi probetur contrariū, c. dudum, de præsump. ff. de manu. testa. seruos, & ff. de lega. 2. l. cum pater, § rogo.

Qui reputatur dignus in una dignitate si postea eligitur ad alteram, etiam tunc dignus debet reputari, c. accepimus, de æta. & quali. sic 74. dist. gesta.

Quod de uno prohibetur, de alio permittitur 25. dis. qualis. & extra, de his quæ fi. à prę la. sine cons. ca. cum apostolica, in fi.

Quod infirmari vel vituperari potest, præcaueri debet, c. 1. de ser. non ord. l. si idem cum eodem, §. fi. iuncta, gl. ff. de iuris. om. iud. l. 1. ff. de iureiur.

Quando in uno actu concurrunt duæ rationes, quarum altera nocet, alia uero prodest, causa illa quæ nocet debet attendi non quæ prodest, l. si quis in graui, §. fi. cum seq ff. ad Sylla. & l. 3. & ibi Bar. ff. de suspe. tot.

Quod testibus uel scriptura probari non potest, pro infecto haberi debet, C. commu. di. l. si maior.

Quotidie ex nouis motiuis nouæ generantur opiniones, vt dicit Bal. in l. 1. col. 8. C. de his qui ante aper. tab.

Qui totum dicit, nihil excludit, l. Iul. de leg. 1. c. solicitę, de maio. & obed.

Quod omnes tangit, ab omnibus approbari debet, c. ad hæc, de offi. Arch. C. de aut. pręstan. l. vlt. & ff. de aqua plu. arc. in concedendo, & ff. de adop. nam diuus, & extra de tempo. ord. si archiepiscopus.

Quod ab illo datur, qui de iure dare non potest, pro non dato habetur, extra de iure pa. quod autem in fi.

Quoties quis iusto dolore accensus delinquit, pęna debet aliquantulum temperari, Abb. in c. olim, 2. de rescript.

Qualitas adiecta uerbo qualificatur secundum tēpus verbi, l. Titius, ff. de mil. test. Bar. ī l. ex facto, ff. de vul. & pu.

Qui de vno negat, de aliis affirmat, & concedit, l. prætor, ff. de iudic. nonnę, de præsump.

Quia prior est tēpore, potior est iure, l. potior, ff. qui pot. in pig. hab.

Qualis sententia, talis libellus, presumitur, gl. in c. dudum in fi. extra de deci. & facit tex. in l. præses, ff. de pę.

Quod quis non diligit facile contemnit, 20. q. 3. præsens clericus.

Quod quisque sua voce dilucidè protestatus est, in eundem casum proprio testimonio infirmare non potest c. per tuas, dę proba. & C. de non nu. pec. l. generaliter.

Qui confitetur vnum, per consequens confitetur id quod sequitur ex illo 8. dist. quo iure, & de offic. dele. cum super. & de dolo & contu. cum dilecti.

Quæ promittuntur sunt opere adimplenda, extra de pactis, qualiter, & de præben. & dignit. relatum est, & 12. q. 5. quia Ioānes, & 32. q. vlt. c. fi. & l. 1. & ibi Bar. ff. de pac. & ff. ad leg. Fal. l. fi.

Quæ

Quæ religiosis adhærent religiosa sunt,ff.de rei vendica. l.quæ religiosis,& ff.de contrahen.emp.l.in modicis.

Qui prior est tempore,potior est iure,ca.cum autem. de iure patro.c.1.de maiori.& obe.d.l. si fundum,& l. generaliter cum multis aliis.C.qui po.in pig.hab.

Quilibet præsumitur bonus,nisi probetur malus,extra de seru.in or.fa,ca.vno,& de præsump.dudum,l.non omnis.§.à barbaris,cum vulga.ff.de re mili.

R

Remittētib.actiones suas, non est dandus regressus ad eas,l.quæritur.§.venditore,ff.de ædi.edi. Rusticitati parcēdū est, l.fi.C.de test.ff. ad Sill.l 3. §.si qs ignorans,ff.de ven.inspi.l.1.§.fi.ff.de.pb. l.deinde,§.2.ff.de iuris.om.iud.l.si quis,§.3.ff.de iur.fisc. l.2.in fi.ff.si quis in ius voc.non ier.l.2.§.pen.ff.de ędē. l.1.§.fin.& in multis simi.

Res inter alios acta aliis non præiudicat.l.Lucius.ff.de his qui no.infa.l.sępe constitutum est,ff.de re iud.l.res inter alios acta.alias est l.Modestinus respondit. ff.de excep.l.res inter alios acta.ff.de reg.iur.l.1.C.res inter alios acta vel iudic.alii nō noc.C.de exce.l.2.ff,qui bo. in pig.hab.l.Claudius C.de pac.l.fractionē,ff.de iud. l. si petitor,ff.de pac.l.si vnus,§.pactaque in fi.& ff.de exceр.rei iud.l.1.cum multis aliis.

Res iudicata pro veritate accipitur,l.ingenuum.ff.de statu ho.l.res iudicata.

Reus excipiendo actor est.l.1. ff.de excep.

Reus non tenetur probare,sed actor,l.frustra,C.de prob. cum multis aliis.

Res tantū valet,quātum vēdi potest.ff.de cōd.fur.l.si seruus,§.ꝙ si pendente.ff.de fur.l.si quādo vxori,§.fi.ī fi.

Reatus omnem excludit honorem. C.vbi sena.l.1.

Re integra reuocatur mandatum,insti.man.§.rectè,& ff. de procu.l.ante litem contest.

Res mali exempli est vitanda,l.obseruandum est,ff.de iudi.& l.exemplo,C.de proba.

Rei appellatione etiam pars continetur, l.appellatione rei,ff.de verb.sig.
Rei hæreditariæ nondum possessæ non fit furtum,l.cōtra §.fi.ff re.amota.
Ratio generalis præualet speciali,not gl.inst.de vsuca. §. furtiue,super verbo nec vsucapio,& de nup.§.affinitas, & §.socrum.Contra,ff.de eden.l.quædam.
Res mutata in pristinum statum redire non potest, ff.de verb.obl.l.inter stipulantem,§,sacramenta,ff.de solu.l. res quæ,§.arena.
Rebus & non verbis legem inponimus,C.commu. de le. l.2.in fi.C.de vsu.l.fi.
Remittenti ius suum amplius non datur regressus, insti. de bo.pos.§ si quis itaque.
Res sua nemini seruit.l.in re communi,ff.de ser.urb.præ. & ff.de vsufr.l.vti frui.
Ratihabitio retrotrahitur,& mandato comparatur,l.fi.C. ad se.con.Ma.l.licet,ff.de iudi.
Reus debet prius conueniri quàm fideiussor,in auth.de fi deiuss.§ 1 col. 1. & C.eo tit.auth.præsente.
Res aliena vēdi potest, sed precium ab emptore auferri potest,l.rem alienam,ff.de contrah.emp.
Rei est fugere,C.de iudic.l.properandum,§.& si quędam pars
Restitutionem petens duo probare debet,s.possessionem & spoliatum fuisse extra de resti.spol.olim causam, & qui si.sint.l eg.causam quæ,& idem est si aliquis spolia uit,vel mādauit,vel ratam habuit spoliationem,de re sti.spol.cum ad sedem,ad si.ff.de vi & vi arma.l. 1.§.de iecisse,c.consultationibus,de offi.de leg.
Refertur ad uniuersos quod publice fit per maiorem par tem,ff.de reg.iur.l aliud est vendere,a refertur.
Ratio debet esse diuersa à dicto,vt no.gl.in l,fi.ff.de offi. procu.Cæsa.& in l.1.in fi.ff.de excep.
Renuntians liti non videtur fateri,text.sing.secūdū Bal. ibi in l.si te.C.de inge. manu exclamat Ias. in l. post quam liti.C.de pact.
Relictum sub conditione non videtur quod in omnem

euentum quis est habiturus,gl.in l.liber homo,§.si ita scriptum,ff.de hære.insti.

Respublica nõ dicitur alia quàm Romanorum,l.liberto §.Lucius,ff.de an.leg.

Res destruitur per plures successores,l.solet,§.1.ff.de ali. & ciba.leg.

Remittere est dare,c.veniens de testi.l.contra iuris,ff. de pac.l.Modestinus, ff de dona.l.si inter,C.de solu.

Releuat Deus aliquando paruis,quod nõ reuelat magnis l.potioris,C.de offi.rec.prouin.c.frustra.8.dist.ca.esto. 95.dist.

Redditum non est,quod est deterius redditum,vel ita vt haberi non possit,ff.ad exhiben.l.Iulia.§ sed & si commo.l.3.§.1.ff.depo.l.1.§.res,ff.de solu.& l.sed mihi,§. 1.ff.commodati.

Res dare pro rebus,pro verbis verba solemus,gl. in ca.ecclesias,in versi.ad hoc 13.q.1.Hiero.But.in l.si certis. C.de pact.

Ratũ habere promittens dicitur non perseuerare si quoquomodo contraueniat,l.antepen.& fi. ff.rem ratam ha.ubi Bar.

Regratiandus non est qui facit quòd debet,l.si seruo. circa mediũ.ff.de hæ.insti.l.2,C.de ope.lib.facit l.vnum, §.fi.de fal.de l.3.

Responsio debet fieri secundum interrogationem.l.si debitor,ff.de inter.act.& in c.inter dilectos,de fi inst.

Res de facili reuertitur ad suam naturã,l.si vnus,§ quod & in specie,ff.de pact.c,ab exordio,35.dist.c.2.de præbend.in vlt.

Rubricæ negatiuæ non potest consensu partium eius dispositioni renunciari,no.gl.Bar.& Doc.in rub.C.ne fi de.do.den.idẽ in l.non potest,de leg.1.& in l.gallus,in pri.ff.de lib.& posth.sequitur Ang.in proh.inst.col.5.

Reipublicæ interest vt crimina detegantur,l.eum qui nocentem,in prin.& ibi Bar.ff.de iniur & detecta puniantur,vulg.l.ita vulneratus,ad leg.Aquil.ff.

Rex Franciæ facit expensas pauperi secum litiganti,Bal. in l.magis puto.§.in primis,ff.de rebus eo.

ripæ fluminis publici non veniunt mensurandæ, quādo est venditum prædium, nisi hoc expresse dictum fuerit Bar. in tractatu qui incipit Tyberiadis, 10. col.
Reprobato aliquo reprobatur quicquid uenit in eius con comitantiam, siue sit præiudiciale, siue pęnale, l. Seius & Augerius, ff. ad l. Falc. secundum Bal. in l. si pactum, in prin. C. de colla. cum si.
Remedium ordinarium tollit extraordinarium, l. in causę la 2. de mino. cum simi.
Rex insipiens est, sicut denarius æneus in computo mercatorū, ita dicit Abb. in suo dictionario post Aegidium Romanum, in suo tractatu de regi. principiū, lib. 2. c. 7.
Rudibus & imperitis gubernacula ecclesiæ non sunt cōmittenda, vt in c. statuimus, 61. dist.
Respondere obscure, & nil respōdere paria sunt, l. de ætate, §. nihil interest, ff. de interro. act. & ibi Bar. & Alex.
Res inter alios acta non prodest aliis nec nocet, extra de re iudi. c. pe.
Reipublicæ interest habere per quos fiant sacrificia quib. Dei cum populo reconciliatio petatur, puræque preces offerantur, quod sacerdotum esse munus dicit text. in c. ipsi sacerdotes 1. q. 1. & in auth. quo. opor. epis. in prin. colla. 1. vnde & dicit Vlpia. iurecon. in l. 1. §. fin. ff. de iusti. & iu. publicum ius, id est, vtilitatem publicam, in sacerdotibus versari.
Res inter alios acta non præiudicat aliis, l. sed si pos. §. fi. cum l. ante. & l. seq. & ibi no. pro & contra ff. de iureiu.

S

SVb masculino genere cōtinetur fęmininū, l. 1. §. 1. ff. de cōsti. pec. l. patroni, & l. testatio. §. serui & l. pronū ciatio, ff. de ver. sig. l. qui duos mulos, ff. de leg. 3. l. tres fratres, in auth. iusiu. qđ præstatur ab his, §. 1. col. 2.
Sub fęminino genere non continetur masculinum, ff. de leg. 2. l. si ita scriptum.
Sic volo, sic iubeo, stet ꝓ ratione volūtas, no. gl. instit. de vsucap. §. furtiuæ quoque super verbo nam furtiuarū.
Si illud quod minus videtur inesse inest, & illud quod magis, C de sacro. eccle. auth. multo magis.

Solutione eius quod debetur tollitur omnis obligatio, inst.qui.mod.tol.obli.in prin.

Solatium miserorum est habere socios pęnarum,ff.qui & à qui.lib.ma.sunt l.prospexit.

Sublato principali tollitur accessorium,l.cum principalis ff.de re.iur.& l.2.ff.si qs cauf.& l.eos,in prī.C.de vsur. & l.intelligere debes,C.de luitione pignoris.

Singulare aliquando ponitur pro plurali 2.§.exactis autē regularibus,ff.de orig.iur.& l.ex duobus,ff.de vulg. & pup.l.diuus.§ fin.& ff. de pet. hæred.l.1.§.ut initio,ff. de po.& ff.de verb.sig.in vsu.

Separatorum separata est ratio, ff.de iurisf.om.iud.l.si id cum eo.in prin.& l.si domus,ff.de serui. & l.pater fœmininam,§.fi.ff.de condi.& demon.

Societas fraternitatis quodammodo in se habet l.verum, ff.pro soc.

Scientia nobilitat l.prouidendum,in gl.C.de postul.

Simplicitas legibus est amica.inst.de le.ag.suc.§. sed simplicitatem.& l.manifesti,§ tales.C.de fur.& inst.de fideicom.hære.§.sed quia,& ff.de do.l.1.in prin.

Sine causa neminem transigentem audit prætor,l.cum hi §.in causa,ff.de transact.

Semper generalibus specialia insunt.ff.de re.iur.l.semper.

Seruus in iudicio interesse non potest.C.de iud. l.seruus.

Seruus de iure ciuili nihil est,ff.de reg.iu.l.quòd attinet.

Sine corpore vis fieri non potest,ff.de vi & ui ar.l.j.§.idē Labeo.

Scientia potest donari nō vend.No.gl.in l.1.§.proinde, ff.de va.& extraor.cog.& ff.de do.l.Aquilius reg.Sic.& C.de epi.& cle.l.si quicquā.Cōtra ff.de iur.l.cuius est.

Si aliqua fiant,ad necessitatem non debent deduci l.solēt §.non autem,ff de offi.proconsul,

Si ego occiderim furem nocturnum non teneor,ff.ad le. Cor.de sic.l.furem.

Scriptum est enim,cum rex iustus sederit super sedem nō aduersabitur ei quicquam malignum,in epistola inter claras circa prin.C.de sum.tri.& fi.ca.

Septies in die cadit iustus,in auth. de non ali. vel per-

mut.

mur.re.eccleſ.§.aliena,vſu. col.2.no.per Accur. inſtit. de iu.& iu.circa princ.

Sufficit allegare naturalem rationem etiam ſine lege, l. fina.ff.de pœ.

Sententia eſt ferenda pro eo qui fortiora iura allegat,C. de edi.di.Adri.tol.l.ſi inſta,quod notatur cum duæ rationes fortius ligent quàm vna,inſt.de nup.§.ſacrum.

Sententia contra formam iuris lata non valet,C. quando prouo.non eſt ne,l.2.

Socer obtinet locum parentis,l.quia parentis,ff. ſol. ma.

Secundum allegata & probata iudex debet iudicare,l. illicitas,§ veritas,ff.de offi.præſid.Contra ff.de feriis, l. ea.in fi.vbi dicitur quòd iudex ſecundum conſcientiã iudicare debet.

Sententia pro ueritate accipitur l.ingenium,ff.de ſta.ho. & l.res iudicata,ff.de reg.iur.

Scholares diebus feriatis legere & ſcribere poſſunt,l. pe. in glo.ff.de feriis.

Sub dubio forte reſpondent ſæpe periti,not.glo.l. ſi duo rei,ff.de arbi.& C.de appella.l.has qui, §. ſi quid autẽ in agendo,& l.inuitus, 1.reſpon.ff.de procur.

Scire facit matheſis,ſed diuinare matheſis,no.gl.l.mathematicos,C.de epi.au.idẽ glo.ſuper rub. C. de mathe.

Segnius expediunt commiſſa negocia plures,no.gl.ff.de admi.& peri.l.3.§.3.ſuper verbo facilius.

Sermo datur cunctis animi ſapientia paucis,no.gl.in authen.de referendariis,circa fi.col.2.

Sermo ad ſolennia non poteſt adhiberi,l qui in teſtamẽto.ff.de teſta.§. ſeruus.

Sufficit conditionem eſſe impletam ſiue in vita,ſiue poſt mortẽ teſtatorum,l.ſi quid hæredi,C.de inſt. & ſubſt.

Senſus magis inſpicitur,q̃ verba,l. 1 C. de interdi. & l.3. C.de li.præte.& l.Celſus,§.pe.ff.de cõtra.emp.& ven.

Sacrilegus dicitur qui rem aliquam ſacram de loco ſacro auferr,ff.ad leg.Iul.pecu.l.diuus.

Similis æquitatis ratio ſimilia iura ſuadere debet,ff.ad legem Aquiliam.l.illud,& C.ad leg.Fal l. vltima.

Sacramentum reuocatur prætextu periurii,C. de re cre. l.2.

l.2.& ff.de in li.iuran.l.fi.& ff.de re iudi.l.poſt rem.
Sacramentum pro ueritate accipitur,ff.de iu.iur.l.ſed & ſi poſ.
Si aliquid eſt in pœnam ſtatum non debet conuerti in præmium,ff.de adim.le.l.legata inutiliter, & ff. de re. iu.l.non fraudantur,§.nemo.
Satis abſurdum eſt creditoribus,quidē ius ſuum perſequētibus auxilium denegare,C.de iu.delib.l. ſancimus, §. ſi uero creditores,in fi.
Suffragium proprie dicitur illud patrocinium quod præſtat aduocatus,no.gl.ſuper rubrica,C. de ſuffra.
Sequeſter eſt apud quem plures eadem rem de quo eſt controuerſia depoſuerunt,l.ſequeſter,ff.de uer.ſig.
Scapha eſt parua nauis ſequens nauem magnam,l. ſcapham,ff.de euict.
Stultus non debet melioris eſſe conditionis, quàm prudens,l.ſeruus,ff.quod ui aut clam,& ff.de noxa.l. non ſolum,cum multi aliis.
Sine accuſatore nemo damnatur, vnde illud,mulier quis te accuſat,nemo domine,l ſcripto §. ſi quis accuſatorem,ff.de mu.& ho.
Si filius,ergo hæres,ad Galathas,4.c.& l. ſiue poſſidetis, C.de proba.
Stipulatio præſens non trahitur ad futurum, not.gloſ.de dam.infec.l.damni,§.ſi is.
Si uaſallus fecerit amicitiam cum inimicis domini aufertur ei feudum,C.de inoffi.teſta.l.liberi.
Sexus virilis prǽfertur ſexui fǽminino,l 1.ff.de ſena.
Si aliquis furioſus Imperatori maledixerit,non punietur l.vnica,C ſi quis Imper.ma.nam afflicto non eſt danda afflictio,l.diuus,ff.de offi.præſi.
Sola atteſtatio approbata & aliis adminiculis non probata nullius eſt emolumenti,l.ſolam C de teſti.
Standum eſt parti maiori in cumulo debiti,l.maiorem, ff.de pact.
Stādū eſt maiori parti,ff.ad muni.l.ꝙ maior pars,& ff.de re.iur.l.aliud,§.1.& C.de decu.l.nominationū.10.lib.
Standum eſt ſententię arbitri,l.diem proferre,§. ſtari, ff.
de

de arbi. siue æqua sit, siue iniqua vt ibidem dicitur.

Seruitus est constitutio iurisgentium qua quis dominio alieno contra naturam subiicitur, insti. de iure patro, §. seruitus autem.

Seruus debet domino suo tanquam potentiori obedientiam, C. de bo. quæ lib. l. cum oportet, & l. fi. & §. filius, in auth. de nupt. col. 4.

Subripiens statim est in mora, l. fi. C. de cōd. ob turp. cau.

Satisdatio idem est quòd satisfactio l j. ff. qui satis. cogan.

Sæpe vnius opera plus valet, quàm alterius opera, instit. de societate, §. nam & ita.

Seruus nō pōt esse tabellio, C. de tabellionibus, l. generali, & C. de apod. l. 2. in gl. super verbo seruo publico.

Sapientis est mutare consilium, l. nunquàm, C. de col. bo.

Sine possessione non procedit vsuca. l. fine, ff. de vsuc.

Scientia inflat charitas aūt ędificat, primæ ad Corin. c. 7.

Sciens rem alienā nunquā vsucapit in ea, l. proximè alle.

Stipulatio fit ex interrogatione, & responsione, instit. de verb. obl. in prin. & ff. eo. l. 1. si ex interogatione præcedente, & responsione sequente, vt C. de vsuris l. 1.

Surdus, mutus, absens, nō possunt stipulari, l. 1. ff. de verb. obliga.

Strabo dicitur qui torto lumine videt, no. gl. l. qui clauū, ff. de ædil. edic. super verbo strabonem.

Seruus dicitur à seruando non à seruiendo, vt no. gl. inst. de iur. pers. §. serui autem ex eo. super verbo serui autē.

Secundæ nuptiæ sunt odiosæ, in auth. de nup. §. dissolutū, col. 4.

Seruus communiter est fur. l. Iul. §. item qui furem, ff. de act. emp. & vend. & ibi vide gl.

Solutio, venditio, traditio, magis facti, quā iuri, est, l. consilio, §. fi. ff. de cura. fu.

Sed natura nouas deproperat edere formas. Iste versus sequatur in proprio textu tituli, quæ fuit prima causa beneficii amittendi, col. 10.

Si illud quod minus videtur inesse inest, & illud qđ magis, l. nec in ea, §. ius occidendi, ff. de adul. & stupro, & l. 1. §. quod ait prætor, in fi. ff. de superficiebus.

Sacerdos non catholicus corpus domini conficere non potest,c.quid sit sanguis,de cõse.di.2.& c.utrum ea.di. & 23.q schisma.

Semper qui dolo facit quominus haberet pro eo est habēdus,ac si haberet,l.ad ea quæ,§.semper,ff. de re.iur.

Socii mei socii,mei socii non sunt,l.consilii,§.socii,ff. de reg.iu.

Semel hæres semper manet hęres,l.ei q soluēdo,ff.de hę. inst.ēt si res ei auferātur,l.ex facto,§ fi.ff.de vul.& pu.

Scholaris si non studet & intrat, non gaudet priuilegio scholarium,l.semper,§.ult.ff.de iur.immu.

Salutarem rem diu subticentes reprehenduntur,l.si forte ff.de pœnis,in uer.quis enim,& per totum.

Scholaris prouectus si studeat in domo licet non accedat ad audiendas lectiones gaudet priuilegio scholarium, ita Bal per illum textum in l si cum dies,§.quid est tamen,ff.de arbitris.

Seipsum ligare princeps non potest,ar.tex.in l. pe. ff. de arbi.c.fi.extra de insti.

Seruire inferiori vel deteriori se,dedecus est,l.1.C. de senatuscon.Clau tol.

Statutū valet.ꝙ capiens bānitū fiat dn̄s eius, text.est sin. secūdū Bal.ibi,in l.2.C.qui ad liber. procla. non licet.

Scire propriè accipitur quando quis falli non potest.glo. in l.scire leges,ff.de leg.impropriè autem sciri dicitur quando vehementi opinione id sibi constat,tex. est in l.2.§.idē Labeo,ff.de aqua plu.ar.& ibi gl.in uer.sciat, & glo.in l.si duo,§.pe.ff. vti possi. sentit gl. in l.libera, ff.de pact.& glos.in l.si paterfam.in uer.scit,ff.de hær. insti.per Alex.latius in l.1.in 7.col.uersicu.secundo ad idem.ff.si cert.pet.

Sanus nō eget medico,sed malè se habēs,c.ecclesia Christi,de pœn.dist.1.

Serui pœnæ non sunt Imperatoris serui,l.si in metallum est.l.3.ff.de his qui pro non scrip.ha.nec sunt fisci,l.in metallum,in fi.ff.de iu.fisc.sed cōtra de l.frustra,C. de sen.pas.sed solue ut ibid.

Subscriptio trahit ad se totum actum, & totam primæ-

uam

uam ſcripturam,Bar.in l.ſi teſtimonium,ff. de teſt.facit l.iubemus,C.eo.no.Bal.in auth.ſi quis in aliquo,C. de eden.Bar in l.diuus,§.idem ſen atus,ff.de fal.ſequitur & refert Ang.in prohe.inſti.col.5.
Sufficit bene incepiſſe,licet diuerſus effectus ſit ſecutus, ff.de nego.geſt l.ſed an vltra.
Scholari non licet in domo ſua inuitis ſociis ſuis retinere ganeam,gl.in l.non aliter,ff.de vſu. & hab.
Super facto princeps conſulendus non eſt,ff.de teſti.l.3. & c.1.de conſti.in 6.
Sileant qui ſcripta tantum diſcurrunt, & propter frigiditatem ſtomachi,in eis contenta non digerunt.Saly.in l ſi ex cautione,C.de non nu.pe in vlt.col.facit quod notabiliter dicit Inno.in præfa.decreta.refert notabiliter Imo.in 4 ſua præfatione decreta.& dictum Saly. refert,Iaſ.in prohe.inſti.de actioni.
Sententia principis abſque citatione valet,l.fi.C.de leg. tene cordi ,quia eſt tex.in contrariũ in c le.paſtoralis, de re iudi.vide Abb.in c.1.de cau.poſ.& proprieta.
Solet verbum quando neceſſitatem inducat, vide in l.ſolent,de ali .& cib.leg.ff.
Sententia illa fauorabilior videtur,quæ pluribus roboratur auctoritatibus,& euidentiori rationi firmatur,tex. in c.qui recedit, in fi.de pen.diſt.4.
Semel quod eſt,ſemper erit,l.& ſi ſine,§.ſed quod Papinianus,ff.de mino.& ff.de hæred.inſti.l. ei qui ſoluendo.in fi.gl.in §. reſtituta,inſti.de fideicommiſ.her.Cõtra in §.ut autem,in auth.de non alie.
Semper qui non prohibet per ſe interuenire , mandare creditur,l.ſemper qui,ff.de reg.iur.
Si quis obligatione liberatus ſit poteſt videri cepiſſe,l. ſi quis obligatione,ff.de reg.iur.
Surdus.mutus,& perpetu o furioſus,& impubes, nõ poſſunt eſſe iudices,quia huiuſmodi perſonæ iudicio.i.diſcretione caret.3.q 7.§.tria.& ff.de iudi.l.cum pretor, §.non autem.
Suſpicio eſt triplex,temeraria, de qua in c. primo ſp.2. q.1 quæ quid,expurgationem non inducit . probabi-

lis

lis,quæ expurgationē inducit,vt. 1 q.5.presbyter. violenta quæ ad condemnationē sufficit,vt 32 q. 1. dixit dominus,tamen quandoq; violenta suspicio,vel præsumptio non sufficit ad condemnationem,ut extra de test.cogen.præterea extra de pręsump.c.literas , in fi.

Subrogatus sapit naturam illius, in cuius locum subrogatur,l.item veniunt,§.prædiximus,ff.de peti.her. gl. in l.certi conditio,in prin.ff.si cer.peta.

Singula quæ non prosunt multa collecta iuuant,l.instrumenta,& l.rationes,C.de proba.cum simi.ut per glo. in l 2.in prin.ff.de excu.tut.& gl.in c.tres sunt.de pęni.dist.prima.

Scientia legalis est infinita,vt dicit gl. in §. cumque , in prohe.inst.& l.2 ff.de iur.& fac.igno.quod non contingit in aliis artibus.

Scholares debent obedire præceptis magistrorum,sicut præceptis patris,ut dicit gl.in l.liberto,ff. de obseq.

Statutū non porrigit uires suas extra territoriū statuentium,l.fi.ff.de iurisd.om.iudi.& l.ex ea,ff.de postulā.

Scientia rei alienæ etiam sine mala fide impedit præscriptionē.Bal in l.nec creditores,C.de pig. ac. vbi etiam glo.in ver.longi.

Simonia est dare pecuniam pro administratione pauperū,& hospitalis,23.q.8 § quamuis,in auth.de san.epi. §.sed neque,col.9.arg.c. si quis omnem. 1.q. 7.

Sermones verissimi sunt illi,qui consonant rebus sensatis,& verisimilibus,ita Bal.in rubrica,C. de proba.

Sententia lata contra rationem legis loquentis in aliis terminis,non ualet.Abb.post But.in c.sententia , de senten.& re iudic.

Scire debet quisque ad alium pertinere quod suum nō est,C.vnde vi.l.conquerebatur.

Sui hæredes sunt fauorabiliores, extraneis,l.inscripto,§. si ff.unde liberi,& ideo dicit beatus Augustinus , qui voluerit filios exhęredare,& ecclesiam instituere,aliū quærat quam Augustinum,c.quicunque,17.q. 4.

Scripta veteris testamēti hodie non ligant , nisi sint in nouo repetita,ut no. in §.his ita respondetur 6.distri.

Septemi

Septem, mulierum proprietates enumerat Ioannes Neui zani in ſua ſylua Nuptiali, co. 16. ſanctas enim dicit in eccleſia, Angelos in acceſſu Demones in domo, bubones in feneſtra, picas in porta, capras in hortos, fœtorem in lecto.

Scriptura facta vel ſubſcripta me mandante, uidetur à me fieri, c. cum inter, de ſen. & re iudi. & ibi Feli. nu. 9. Domi. in c ſi pro te, in prin. de reſcrip. in 6.

Sponſus nec ſponſa nô dicitur poſt perfectum matrimonium. Cardi. in rubrica de ſponſa. & ibi etiam. d. Anto. ſed maritus & vxor cum ſit adimpleta promiſſio.

Sequentia declarant præcedentia, l. ſi ſeruus plurium, §. fin. ff. de leg. 1. cum ſimi.

Senes mali dicuntur iuuenibus laqueum ponere, text. eſt in c. Paulus, in 2. q. 7. & idem malis prælatis, quia laqueum ſubditis iniiciunt, trahitur enim eorum uita facile à ſubditis in exemplum, c. magnæ, e uoto, c. præcipuè, 2. q. 4. idem in his, qui peccatoribus blandiuntur, ipſos ex eorum iniquitatibus commendantes, ea enim commendatione fit, ut ad peccandum reddātur procliuiores, c. ſunt nonnulli, 46. di. idem generaliter in omnibus ſacerdotibus ſuam uitam morum peruerſitate fędantibus, tales enim dicuntur uerti in laqueum tortuoſum in omnibus locis ponentes ſcandalum, ita dicit tex. in c. transferunt. in fi. 24 q. 3.

Sententia formanda eſt ſecundum libelli tenorem, aliàs ſi iudex contra vel præter libelli formam pronunciet, fatuus reputatur, vt dicit tex. in l. ut fundus, ff. communi diuidun. & c. licet hely. extra de ſymo. & l. fin. C. de fideicom. liber.

T

TEmpus non eſt modus inducendæ vel tollendę obligationis, l. obligationum ferè, §. placet, ff. de actionibus & obligationibus.

Turpe eſt doctori cū culpa redarguit ipſum, ff. de in ius uo. l. ſed ſi hac lege, §. ꝯſtituta, & in auth. de pſi. prouin. §. ex diuerſo. ſuper verbo exemplum, col. 2.

Teſtamentum eſt uoluntatis noſtrę iuſta ſententia de eo

quod

quod quis fieri uoluit post mortem suam,l. 1.ff.de test.

Testamenti facti non priuari,sed publici iuris est, ideoque priuatorum pactis forma eius non læditur,l. 3. ff. de testamen.

Testes ,& instrumenta eandem uim obtinent,l. in exercendis litibus.C.de fid.instru.

Teli appellatione,& ferrum,& fustis,& lapis, & oẽ quod nocẽdi causa habetur,intelligitũ,l.si pignore ff.de furtis

Testamentum militis non potest querelari.l.si instituta , §.de inofficioso,ff.de inoffi.testa. hoc est uerum in militante,secus est in ueterano.

Tantum punitur affectus,quantum effectus,l, is qui in telo,C.ad l.Cor.de sica.& C.de epis.& cler.l.si quis non dicam.Contra,ff.de pe.l.cogitationis,pe.

Tandiu societas durat,quandiu integer cõsensus partiũ durat,l.tandiu,C.pro soc.& inst.eod.§. manet autem ,

Tacita uoluntas ualet,ff.de his qui sunt sui vel alie. iur.l. patre furioso,c.circa fi.& ff.sol.ma.l. 2.§.uoluntatem.

Tria vel quatuor sunt multa,ff.ad Silleia.l. 1.§.scripto.

Tempus ignoranti creditur,ff. de iur. & fac. ignor.l.1.in prin.& ff.de his qui no.infa.l.genero,inquit.

Tristibus,& desolatis propter mortẽ sui parentis est consulendum,l. 1 .C.de his qui ante aper.tabu.hæ. trans.

Testamentum patris,in quo filius est preteritus non ualet,instit.de exhæ.lib.in prin.& ff.de li. & posthu.l. inter cætera.

Turpia lucra sunt ab hæredibus extorquenda,l. in hæredem,ff.de calum.& l.uideamus,ff.quod met.cau.& C. ex delic.defun iniquum hær.conue.l.unica .

Testator potest aliquem extraneum & penitus ignotum hæredẽ instituere,l.extraneũ penitus,C.de hær.institu.

Tempestas,vel infirmitas,uel uis fluminis aliquem excusat,l.2.§.si quis in iudicio,ff.si quis cautionibus.

Thesaurus est uetus quædam depositio pecuniæ, cuius non extat memoria,l.nunquam,§ 1.ff.de acq.rer. do.

Tutor in re pupilli tunc domini loco habetur, cum tutelam administrat,non cum pupillum spoliat,ff. pro emptore,l.qui fundum,§.qui tutor.

Tres negationes faciunt vnam negationem,l. 1. §. nonnunquam,ff.de cadaueri.punitorum,& ff.de col.bo. l. nonnunquam.

Traditionibus,& vſucapionibus dominia rerum non nudo pacto transferuntur.l.traditionibus,C.de pact.

Tempore interdicti poteſt miſſa celebrari,in die domini co ianuis clauſis,& cāpanis nō pulſantibus,ſed in quatuor feſtis ſcilicet,in die Natalis domini.Paſchæ,Pentecoſtes,& Aſſumptionis beatæ virginis,tamen poteſt celebrari ianuis apertis, & campanis non pulſantibus, extra de ſen.excom.c.alma.lib 6.

Teſtes antiquiores ſunt cæteris preferendi, c. delicto, de off.Archid.35.q 7.conſanguineos,&c.videtur qui ma: ac.poſ.ff.de leg.3.l.ſi chorus,§. 1. & 20.diſ. de quibus, ab illis enim requirenda eſt veritas,quibus lux veritatis potius aſſiſtit,4.q.3 l.ſi teſtes,l præsbyteri,C.de epi. & cle.& ibi Bal.

Tranſactio in ſpiritualibus interuenire non poteſt propriè ſumpto vocabulo,extra de tranſact. ſuper eo.amicabilis autem compoſitio poſſet,de tranſ.c.ſtatuimus, arg.ad hoc extra de præben.niſi & de re.permu.c. fin.

Tacitum plus operatur quàm expreſſum,bonus tex.in l.ſi quis Sempronium,ff.de hære.inſti.

Tacitum,ideſt factum,l.1.C.de rei vxo.act.

Teſtator in dubio preſumitur velle exonerare heredem, l.eum qui,ff.de an.leg.

Tales erga ſubiectos noſtros debemus exiſtere, quales nos ſi ſubiecti fuiſſemus noſtros vellemus eſſe præpoſitos,c.quorundam,74.diſti.

Tanto quis eſt melior,quanto melioribus præeſt,in auth. de defen.ciui.

Tempore neceſſitatis omnia debēt eſſe communia,l.3.§. cum in eod.ff ad l.Rhodiam,de iact.& 12.q.1. duo, & q.2.aurum,& 87.diſ.non ſatis.gl.in c.ſicut,47. diſ.

Talia ſunt ſubiecta,qualia prædicata permittunt,l. tranſigere,C.de tranſa.& l.quoties,C. de fami.her.l.ſi ſeruus plurium,§.fin.ff.de leg. 1.

Taciturnitas in caſu,in quo habetur pro conſenſu nō eſt

potens

potens ad inducendum pactum. Aret. sing. in l. 2. ff. de leg. 6. per tex. in l. ex pollicitatione, ff. eo. de pollici.

Testamento vno possunt duo testari, l. patris, ff. de vulga. & pupil. l. licet. vbi Hiero. But. post Docto. Moder. C. de pact.

Testes instrumentales dicentes quòd non recordãtur de dictis in instrumento, non facit eos vacillare, Bar. in l. si librarius, ff. de re iudi. idem in l. exercendis, C. de fi. instru. Hiero. But. in l. sciendum, de ver. obli.

Transactio licet non possit fieri nisi super lite, poterit tamen fieri ante litẽ contestatam, l. 2. C. de transac. Hiero. But. in l. postquam liti, C. de pact.

Testator magis præsumitur diligere nepotes quàm extraneos, l. cum auus, ff. de condi. & demon l. Lucius, in fi. ff. de hære. inst. gl. in l. 1. C. de do. cau. mor.

Testatoris voluntas est lex, §. disponat, in auth. de nupt. hoc est verum in fauorem illius cui relinquitur, ita Bar. in l. Titio centum, in prin. de cond. & demon. l. in testamento de verb. sig. in l. 1. C. de pac. & valet arg. de verbis legis ad verba testatoris, l. si quis legauerit cum præ. de leg. 1.

Testatoris voluntas nedum expressè, sed etiam per coniecturas videtur reuocari, l. 3. §. fin. ff. de adi. leg.

Tacens in præiudicialibus habetur pro contradicente, ut traditur in regula, is qui tacet, de re. iu. lib. 6. & traditur in l. qui patitur, ff. man.

Talis quis præsumitur, qualis est eius patria, ut dicit Bar. in tract. de Gelfis, & Gebelinis, qu ẽ refertu, & sequitur And. sicu. in repe. c. Raynaldus, in 4. col. de testi.

Testibus dicentibus verisimiliora, statur cæteris paribus, l. 3. & l. ob carmẽ, §. si testes, ff. de testibus. Abb. & Inn. in c. accedentes, de pręscriptio.

Talia sunt subiecta qualia permittunt eorum prædicata, vt est gl. multum sing. in c. dudum in § de deci. dicens per hanc auctoritatem Philosophi, quòd talis præsumitur fuisse libellis, qualis est sententia.

Testamenti factio & hæreditas est de iuregentium inuẽtione, quia maiores nostri in veteri testamento vtebantur

tur testamenti factione actiua & passiua. Bar. in l. inter dum, ff. de condi. inde. & in rub. ff. de acq. hære.
Turpius eiicitur quam non admittitur hospes, c. quemad modum, de iureiur. cum sim.

V

VErba debent intelligi secundum materiam subiectam, l. si uno anno, ff. loca. & conduc.
Vbi vnum propter alterum utrobique tantum unum, ff. pro dona. l. si.
Vinum vetus prçualet nouo uino, l. cum quid, ff. si cer. pe.
Voluntatis est suscipere mandatum, necessitatis consummare susceptum, ff. commo. l. in cõmodato, § sicut, & inst. eo. mand. §. pe.
Variæ sunt hominum uoluntates, ff. ad Treb. l. quia poterat, & C. de emanci. lib. l. non nudo, in gl. Contra. C. de adop. l. cum enim, & C. de re. ali. l. 1.
Violans uel transcendens muros castri uel ciuitatis sine licentia Principis capite puniatur, l. fi. ff. de re. di.
Vinum lætificat cor hominis, no. gl. l. 1. ff. de peri. & commu. rei vendi.
Vniuscuiusq. rei prin. potissima pars est, ff. de ori. iur. l. 1.
Vox unius, uox nullius, C. de te sti. l. iuriiur §. simili mõ,
Vox patris est vox filii, & econtra, institution. de in utilib. stipul. §. ei uero.
Vox serui est uox domini, ff. de dam. ĩfec. l. si seruus, & ĩst. de inutil. stip. §. ei, Cõtra, ff. de stip. ser. l. 2. & l. antep.
Vigilantibus & non dormientibus iura subueniunt, l. pupil. in fi. ff. de his quæ in frau. cre. & insti. in probemio.
Vanæ uoces pupilli nõ sũt audiẽdæ, C. de pe. le. l. decurio
Verba debent intelligi ut de aliquo operentur, ff. de leg. 1. l si quando.
Verba transposita idem significant, l. præposteri, de testa. & l. cum pater, §. fidei tuæ committo, ff. de leg. 2.
Vtile per inutile uitiatur, l. sed & si decem, ff. de coust. pe. & l. 1. §. pe. ff. de uerbo. ob. & C. de la. li. tol. l. unica, §. illo proculdubio, in glo. & ff. de arbitr. l. Pçdius. Contra, ff. de regul. iuris, l. actus.
Vbi maius periculum, ibi cautius est agẽdum, l. 1. §. siquis ff. de

ff.de Carbo.edic.& C.de furtis,l.manifestissimi.

Vim ui repellere licet l.1.ff. de vi & ui arma.& l.3.§. cũ igitur. & C. unde vi.l.1. ff.de iusti. & iure, l. ut uim,& ff.ad l.Aquil.itaque, in princ. & l. sciẽtiam,§ qui cum mulier.

Verba cum effectu sunt accipienda,l.si per alium,§.doce re, ff. ne quis eum qui in ius uoc.est ui,exi. & ff.ne uis fiat ei.l. 1. §. hæc uerba. & ff. de uer.sig. l. nomen,fil. §.fi.& l. debitore, & ff.quod quisque iur.l.1.in fi.

Vbi est eadem ratio, ibi debet esse idem ius, ff. ad legem Aquiliam.l.illud.

Verba imperatiui modi non habent primam personam, no.glo.pen.ff.de arbi.

Vbi malum principium, malus finis sequitur,l.in uniuer sis,C.da.tu.

Voluntas testatoris est magis inspicienda, quàm uerba, ff.ad Trebel.l.ubi.§.& ego.

Vbi pecunia deest,in corpore suppletur,ff.de in ius uoc.l. fin.& ff.de iurisdit.om.iudi.l. siquis id.§. seruos, & ff. de pœ.l.fi.§.generaliter.

Vniuscuiuscunque contractus initiũ spectandum est, ff. man.l.si procurator.in prin.

Valde inhumanum est à nemine accipere,l.solet,§.nos uero,ff.de offi.proconsu.& leg.

Vscapio propriè fit in reb. mobilibus, & præscriptio in rebus immobilibus,no.gl.l.1.ff.de usu.& insti. eo.§.3.

Voluntates legitimæ contrahentium seruandæ sunt,l.pe. in fi.C.pro soc.

Vitio naturali parcitur,ff.de dam. infec.l. fluminum,§.ui tium,ff.ad leg. Aquil.l.si seruus seruum.§. fornicarius.

Voluntas & propositum distinguunt maleficia.ff.de fur tis,l.quæ iniuriæ.

Vnius factum alios nõ debet trahere ad periculum,ff.de offi.præsid.l.illitas,§.sicut,& ff.ad legem Aquil.l.si ser. uus seruum,§.cæteram.

Vscucapio est legalis alienatio.ff.de uer.sig.l.alienationis

Vno contextu actionis testari oportet,l.hæredes,§.fina. ff. de testa. Est autem uno contextu nullum actum

alienum testamento immiscere.

Vsufructus est ius alienis reb. utēdi fruendi salua rerum substā.l.1.ff.de usufr.& C.eo.l.1.in gl.& inst.eo. ī pri.

Vterini dicuntur quasi ex eodem utero nati, & nō ex eodem patre, ita exponit gl.l.fratres,C.de inoffi.te.& inst. de leg.ag.me.§.1.

Videor agere quod per alium gero, l.ita §. gessisse ,ff.de admi.tuto.Contra,C.de thesau.l.1.§.in alieni,li. 10.ff. de vi & vi ar.l.cum fun.§.quæsitum.

Vtilitas publica est præferenda priuatæ,l.3.C.de primipilo,lib.12.circa fi.li.ff.pro so.l.actione,§. Labeo &c. l. bonæ.l.extra de postu.C.de cadu.tol.l.vnica.§. fi.circa fi.C.de ope.pu.l.si quoniam concessa l.2 .§.si quis municipalis,ff.si quis cau.

Vsuræ non propter lucrū potētiū, sed propter morē non soluentium infliguntur.ff.de vsur.l cum quidā § vsu.

Voluntas & propositū distingūt maleficia,ff.de fur.l.quæ iniuriæ,Insti.de obli.quæ ex delic.nascū.§.sed placuit, super verbo, si se intelligāt,& C.ad legē Cor.de sic.l.j.

Vbi non est matrimonium,ibi dos esse non potest,inst.de nup.§.si aduersus.

Virtutum præmia merentibus tribui conuenit , C.de sta. & imagin.

Vbi lex nō distinguit,nec nos distinguere debemus, ff.de publi.l.de precio,ff.de offic.præsi.l.præses,ff.de iudi.l.2. §.conuenire,in fi.de offi.præsi.l.3 .ff.de aliena,l. 1.§. quero,ff.de postu.l.quos prohibet,cum simi.multis.

Vltima voluntas est seruanda,l.1.C.de sa.ec.ubi aliud prohibetur & eius simile,ff.man.l.fi.ff.de iu.l.sed & si. §. ex quibus.

Vbi inceptum est semel iudicium , ibi & finem accipere debet,l.vbi ff.de iudi.

Verba enunciatiua aliquando operantur dispositionem , l.1.C.de fal.cau.

Verborum adminicula fides veritatis non desiderat, C. si mi.se ab hæ.absti.l.1.

Voluntas testatoris pluriumque magis inspicienda est, quàm verba l.cum vnum C.de fideicommis.ff. ad le-

gem

gem Falc.diem pęnalem,§.fi.

Vt idem est quòd sicut,ita exponit gl.l. 1.C.de proba.

Vitiosa possessio iuuat aliquem contra extraneos, l.fin.ff. de acquir.pos.

Vno malo præcedente sequuntur & alia,in auth.ut iud.si ne quoquo suffra.fi.§.cõsiderauimus,col. 2.super ver. elicitam,in glo.

Vnus actus inducit consuetudinē, C.de epi.aud.l.3.in fi.

Vbi est eadem ratio,idem ius esse debet,ff.de fonte,l.1.§. interdum,ff.de adul.l.si postulauit,§.2 ff.de eden.l.qui dam numularios,insti.ꝙ cum eo.§.istas,ff.nautæ caupo.sta.l.nauta,§.fin.ff.ad legem Aquil l.illud.

Vbi habet locum commune auxilium non debet peti extraordinarium,ff.de Carbo.edic.l.causa sine,ff.ad municip.l.1.in fi.ff.de eden.l.quidam,in prin.

Vbi emolumentum ibi & onus,inst.de empt.& vend. §. item precium,& C.de furt.l.fi.§.alia dubitatio,& ff.de act.empt.l.Iul.§.ex uendito,& C.de cadu.tol.l.unica,supra proxi.& ff de re iud.l.secundum naturam.Contra, ff.depo.l.qui proprio,§.vt in cæteris.

Vbi possessorum & petitorũ iura sunt obscura, magis est iudicandum pro possessore inst.de interdi.§.commodũ autem.

Venditor ante traditionem est dominus rei uenditę,inst. de empt.& vend.§.idem & in cæteris.

Vxores a viris defendi debent,non econtra,inst. de iniur. §.patitur.

Vno inconuenienti dato sequuntur & plura, in auth. de iudi.sine quoquo suffra.fi §.sed aliud,col.2.

Vnam concubinam habens,non plures,castè uiuit, in authe.de tri.& se.§.nam si hoc constet,col.3.

Vbi nõ est matrimoniũ,nec dos esse potest,insti.de nupt. §.sed si aduersus.

Vnus testis solummodo inducit præsumptionem,ff.de iureiur.l.si duo patroni.

Vbi nulla petitio,ibi nulla mora,ff.de uersig:. l.pupillus,

Vltima mora nocet,l.cum prætor,§.si aliquãdo,ff de no. oper.nuncia.& ff.de peri.& commo.rei vendi.l.illud &

l.si mora.& l.semel mora.ff.solu.matri.

Viuens moritur,mortuus non moritur,nec ultra mors ei dominabitur,no gl.l.3.ff.quando dies le.ce.

Victus victori in expensis debet condemnari,l.properandum,§.finautem,C.de iudi.& C.de eui.l.1.in gl.

Vani timoris non est iusta excusatio,l.uani non est, ff.de reg.iur.

Vnusquisque annus 355. dies,ff.de sta.lib.l.cum hæres,§. stichus,& l.ita vulneratos, ff.ad l.Aquil.

Volenti non infertur dolus,C.de transact.l.cum donationis,& ff.de códi.indebi.l.in summa,§.fi.& C.de rescin.ven.l.uenditor,& ff.de reg.iur.l.nemo videtur

Vis est maioris rei impetus,quæ repelli non potest, ff. quòd me.causa.

Vnicuique factum suum non aduersario nocere debet, ff.de reg.iu.l.factum.

Voluntates defunctorum sunt seruandæ,in auth.de nup. §.disponat,hoc est uerum voluntates dispositiuæ & nō voluntates enunciatiuæ,vt C.de proba.l rationes, & C.communia vtriusque scriptura,in auth.de iureiur. à mo.præsti.§.1.col.5.

Vicarius omnia potest quæ pertinent ad iurisdictionem illius,cuius uices gerit,C.de offic.eius qui ge.ui.al.93. distin.c.vlti.& 94.di.c.j.quædam tamen sunt,quæ sine speciali mandato attentare non debet,c.quod translationem,de of.deleg.

Verum æquiuocum in dubio sumitur in partem digniorem & potentiorem,inst.de iu.na.gen.& ciui.§. ius aūt ciuile, & l.1.§. qui in perpetuum, ff. si ager vec.& l. queritur,ff.de sta.ho.

Veneratione qua Deo tenemur appellatur religio, quæ est inter patrem & filium appellatur pietas illa vero q̄ est inter libertum & patronum appellatur obsequium quæ verò est inter hominem.& hominem appellatur officium humanæ naturæ,vt est gl.ordi.in l. obsequio, C.de nego.gest.

Voluntas testatoris etiam ex testimonio nulla declaratur l.fi.& ibi Bar.ff.de reb.co.& Bart.in l.qui à patre, ff de confir.

confir.tot.per illum text.Bar.in l.gerit, col.4.ff.de acq. hęr.vide Decium in c.ex tenore,in 3.col.in fi.pe.gl.de rescrip.vide in contrarium Cremens.in quadam alleg. in fin.sing.suorum col.fi.

Vir non reddens debitum uxori dote abutitur,l.si cum do tem,§.si autem,ff.solu.matrim.

Voluntas non sufficit,ubi opus est facto ,c.1.de eo q̃ mit. in pos.cau.rei ser.c.cum aliquibus de re iudi.

Voluntatis impedimentum alicui dicitur pręiuditium, §. autem,cum seq.insti.de actio.

Vitium libidinis principaliter homini tribuitur,l.vnica,C. de sena.consul.Clau.tol.

Vestimenta famuli potest dominus retinere,quando rece dit,si ea ex causa facta erant ei à domino,ut uteretur, gl.est no.in l.id vestimentum,per illum tex.ff. de pec. ibi allegat plures tex.

Vbicunque aliquid habet principaliter unam naturam, secundario aliam,debemus secundum principale illud iudicare,non secundum secundariam,tex.est in l.& ante omnia quæ est l.fi.ff.de impen.in re.do.fac.est gl.singu.in c.2.in uer.detrimentum,de pact.lib.6.

Voluntas coacta non est simpliciter voluntas,sed uolontas conditionalis,Bart.in extrauag.ad reprimen.in verbo videtur Hier.But.in l.sciendum,ff.de ver.ob.Decius in c.cum M.in 13.col.de consti.per gl.in c.notificasti, 33.q 5.& in l.4.ff.de re.iu.

Verba debent intelligi secundum qualitatem personæ,l. plenum,§.equitii,ff.de vsu.& habi.& sęcundum naturã dispositionis,super qua interponit,l.in insulam, ff.de p̃ script.in uer.l.si uno in prin.ff.loca.& l.stipulatio ista, §.hi qui sunt,de uer.ob.ff.

Verbum ut possit,importat necessitatem,l. fideicommissa §.hæc verba,ff.de leg.3.

Via plana & facilis,propter difficilẽ & inusitatã relinquenda non est, § his itaque,& ibi not.Ange.contra muliones,nuncios & barcharolos,insti. de iusti.& iu. facit.l. rem non nouam.C.de iudi.,fallit , nisi uia inusitata esset magis tuta.l.fi.§.cum autem gemini,C.de iure de

lib.

lib.pro primo dicto facit tex.in l.non solum,§.1.de ex cu,tuto.& l.2.C.de cu.pu.lib.12.& ibi Bart.& l. qua actione,§.1.ff.ad legem Aquil. nec per uiam suspectā est eundem,l.eos,§.fi.& ibi not.ff.de fal per Bar.in l.1. in fi.ff.si quis cau.

Verbum plurale diuisim acceptum geminat significatū singulis,extra de diuor.l.gaudemus,de condi. & dem. l.falsa,§.fi.& ff.de lega.2.l.qui concubinam.Contra,C. de impube.& aliis substi.l.queuis,& l.cum quidam,& l.generaliter.

Verbum multiplicans mutant substantiam obligationis ff.de vsur.l.stipulatus,& ff.si quis cautio,l. 1. Cōtra de au.& arg.leg.l.pediculis,§.Labeo,& de cōd. inser.l.1.

Verba sunt spectanda non secūdum qualitatem,C. de ca du.tol.l.1.§.fuerat,27.distinctio.c.relatū,& ff. de ope. no.nunc.l.1.§.prætor,ff.de ui & vi.ar.l.1.§.vlt. Cōtra sensum non verba spectanda,c.intelligentia,de verbo. significat.1.q.1.Marchion &c.

Verbum in dubio debet intelligi in specie,nō quòd loquatur in genere,tex.est & ibi Bar.in l.hoc legatum,ff.de leg.3.circa cuius intellectum uide omnino Soc. in rubrica,ff.de vulga.& pupil.in secunda lect.

Vim vi repellere licet,l.vt vim,ff.de iusti.& iu. & l.sciendum,§.qui cum aliter,ff.ad leg.Aqui.& l.1.C.vnde ui. & in c.significasti,extra de homicid.cum notatis indictis iuribus,facit quod habetur in l.si ex plagiis, § in cliuo,ff.ad legem Aquil.cum similibus.

Vigilare licet vnicuique pro commodo suo etiam in alterius damnum,l.pupillus,in fi.& l.qui ante, §. sciendū, ff.de his quæ in frau.cre.l.fi.C.deposi.

Vnusquisque naturaliter mouetur ad tuendos mores patriæ,l.ueluti,ff.de iusti.& iure,& hinc est,quòd qui natus est ex partialibus presumitur partialis, vt dicit Ange.in l.si fugitiui,C.de ser.fug.

Via vsitatior non alia attendi debet.Abb.in 3.q.post Io. And.in c.cum venerabilis,de exceptio.

Verba narratiua non disponunt,c.si Papa.de priuileg. in 6.cle.si summus,de sen.excommu.& ideo dicit Lud.de

Roma.

Roma.ſingula. 190.quod incipit ſpectabilis domine,& verba Iureconſulti narrantis factum non poſſunt allegari pro lege,pro quo adducit gl.quam dicit ſingula,in l.ibi,vel dic.3.C.quando non peten.par.

Vbi inuidia,ibi dolus & corruptio,l.2.C.quando & quib. quar.pars debe.lib. 10.

Vbi maius periculum intenditur, ibi proculdubio eſt plenius conſulendum,c.vbi periculum,de electio.in 6.vnde dicit Io.de Ana.in ca.ordinando , extra de ſimo: quòd propter exemplũ deberet curia Apoſtolica præ cæteris abſtinere à ſimonia,c.magnæ,de voto,c.in cauſis,de re iudica.& ideo dicit tex.in c.præcipuè,11.q.3. ſcire debent prælati, quòd ſi vnquam peruerſa perpetrant tot mortibus digni ſunt,quot ad ſubditos ſuos ꝑditionis exempla tranſmittunt,vnde neceſſe eſt vt tanto ſe cautius à culpa cuſtodiant, quanto per praua quę faciunt non ſoli moriuntur . Ad idem eſt aureus tex.in c.2.30.q.5.ubi dicit Romanus pontifex ad noſtrum reatum tendit,ſi paternarum regulæ ſanctionũ nobis cnnſentientibus vel negligentibus violentur.

Verba potius ſunt intelligenda in ſen ſu naturali , quam in ficto,l.fi.C.de his qui ue.ætæ.impe.

Vbi lex aliquid fieri certo tempore requirit non ſufficit poſteriori tempore celebrare,l.ſi quis mihi bono,§.iuſſum,ff.de acqui.hæredi.

Verbum ex integro rem perfectam ſignificat,Spe.in tit. de hære.in fine.

Voci viuæ magis credendum eſt,quàm mortuæ,in aut.de fide inſtru.§.ſi vero col.6.

Verba ſtatuti aut conſuetudinis non adaptãtur ad impoſſibilia ipſi ſtatuenti,Bal.in l.fi.§.in computatione,in fine,C.de iure delibe.idem Bald.in l.fi.in 5.col.C.de ſa. ſanctis eccleſiis.

Vbi eſt concurrentia allegationum canonum & legum à canonibus incipiendum eſt,propterea quia canoniſtarum ſubiectum dignius eſt,ita dicit Abb.in c.inter alia de immunita.eccle.

Vbi aliquid pro forma datum eſt æquiparantur præter & con-

contra gl.in c.ſi cui.de elect.in 6.Abb.in c.cauſam quę de ſenten.& re iudi.

Verba debent intelligi ſecundũ qualitatem perſonarum, de quibus agitur.l.plenum,§.equitij,ff.de uſu. & habi.

Verborum prolixitas à iure reſpuitur, vt l.ampliorem,§. in refutatoriis,C.de appella.

Vbi confuſa præit interrogatio,certum reſpondentis teſtimonium eſſe uix poteſt, de interrog.acti.ff.

Additio,Zona non uenit appellatione pannorum,Bar.in l.diuus,in 2.nota.ff.de bo.dam.

Finis tractatus noncupatus Flores legum, aut congeries authoritatum iuris ciuilis in quo authoritates ordinantur ſecundum ordinem alphabeti, cum allegationibus librorum,ex quibus ſumuntur, & ll. & §§.

VENETIIS,

Apud Fabium, & August. Zopinos, Fratres.

M. D. LXXXII.